

1. עמיחי שיקלי ת.ז. 043464023
2. הליכוד – תנועה לאומית ליברלית
על ידי עוה"ד מיכאל ראבילו ו/או רועי שכטר ו/או אופק ברוק
ממשרד א.ש. שמרון, י. מלכו, פרסקי ושות'
מהגן הטכנולוגי, מלחה, מנחת בנין מס' 1, ירושלים
טל': 02-6490649, פקס: 02-6490659
ועל ידי עוה"ד אבי הלוי, היועץ המשפטי של הליכוד
"המערערים"

-נגד-

1. יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25, כב'
השופט יצחק עמית
באמצעות היועץ המשפטי לממשלה ו/או בא כוחו מפרקליטות
המדינה
מרח' צאלח א-דין 29, ירושלים
טל': 073-3925590; פקס: 02-6467011
2. ח"כ גבריאלה לסקי-שוץ
3. סיעת מרץ
ע"י ב"כ עוה"ד אורי הברמן ו/או מיכל רומנו ברטהולץ ו/או
אחי ממשרד עורכי דין שרקון בן עמי אשר ושות'
מרח' בר כוכבא 23, מגדל V-Tower, בני ברק 5250608
טל': 03-5662808; פקס': 03-5662801;
4. היועצת המשפטית לממשלה
ע"י ב"כ עוה"ד מפרקליטות המדינה
מרח' צאלח א-דין 29, ירושלים
טל': 073-3925590; פקס: 02-6467011
5. היועצת המשפטית לכנסת
ע"י ב"כ עוה"ד מהלשכה המשפטית בכנסת
משכן הכנסת, ירושלים
טל': 02-6408636; פקס: 02-675349
"המשיבים"

סוג ההליך: ערעור מכוח סעיף 64 (א) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], תשכ"ט-1969;

הערכאה עליה מערערים: יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת העשרים וחמש, כב' השופט יצחק עמית
וועדת הבחירות;

תאריך מתן ההחלטה שעליה מוגש הערעור ומועד המצאתה: 28.9.2022 החלטת יו"ר הוועדה; 29.9.2022
החלטת וועדת הבחירות (שטרם הומצאה);

המותב המוסמך לדון בערעור והסעיף המסמך: מותב תלתא בבית המשפט העליון, בהתאם לסעיף 64 (ב) לחוק
הבחירות לכנסת [נוסח משולב], תשכ"ט-1969;

סכום אגרה: 1,854 ש"ח לפי תקנה 2 ופרט 30 לתוספת לתקנות בתי המשפט (אגרות), תשס"ז-2007;

בש"א 65671/22: היקף עמודים בהתאם להחלטת כב' הרשמת ליאור משאלי שלומאי מיום 29.9.2022;

הודעת ערעור

חבר הכנסת (לשעבר) עמיחי שיקלי (להלן: "המערער" או "חכ"ל שיקלי") וכן הליכוד – תנועה לאומית ליברלית (להלן: "המערערות" או "הליכוד" ולהלן יחדיו: "המערערים"), מתכבדים בזה להגיש ערעור מכוח סעיף 64 (א) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], תשכ"ט-1969 על החלטת יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25, כבי' השופט יצחק עמית (להלן: "יו"ר ועדת הבחירות") מיום 28.9.2022 בקשר לפסילת מועמדותו של עמיחי שיקלי במסגרת רשימת הליכוד לכנסת ה-25 [נספח מע/1] (להלן: "ההחלטה"), וכן על החלטת מליאת ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 (להלן: "ועדת הבחירות") מיום 29.9.2022 בעניין רשימת הליכוד לכנסת ה-25.

לאור הנימוקים בהודעת ערעור זו, בית המשפט הנכבד מתבקש לקבל את הערעור, להורות על ביטול ההחלטה ומכאן להורות על אישור רשימת הליכוד לכנסת ה-25 הכוללת את שמו של המערער.

הודעת ערעור זו נתמכת בתצהירו של המערער. כל ההדגשות שלהלן אינן במקור, אלא אם צוין אחרת.

א. פתח דבר

1. בערעור זה מבקשים המערערים מבית המשפט הנכבד להגן על זכות היסוד החוקתית של "לבחור ולהיבחר" ועל הכלל לפיו הספק פועל לטובת המועמד. הם מבקשים להגן על אינטרס ההסתמכות של המועמד, על מוסד הפשרה ועל אמון הציבור במערכת המשפט, שהציעה למועמד לנהוג בדרך מסוימת תוך פסיקה של שלושה שופטים מחוזיים ושל הייעוץ המשפטי של הכנסת שמדובר בדרך ראויה. הם מבקשים להגן על חבר כנסת ערכי שפעל לפי רצון בוחריו ללא קבלת כל תמורה ושוויתר על ערעור המוקנה לו בדין רק בשל הצעת הפשרה של בית המשפט המחוזי. הם מבקשים להגן על העיקרון שכאשר סיעת חבר הכנסת מבקשת שלא לפעול נגדו – יש לדבר משמעות כאשר דנים בסעיף 6א לחוק: יסוד הכנסת. הם מבקשים להגן על העיקרון ששלילת הזכות להיבחר חייבת להיעשות בצמצום. הם מבקשים להגן על העיקרון ששלילת הזכות להיבחר חייבת להיעשות רק על ידי הגוף שהוסמך במפורש. נגד כל אלה עומד לפי ההחלטה הערך של פגיעה באמון הציבור בכללי המשחק כפי שנקבעו על ידי הכנסת עצמה (וכפי שיפורט גם ערך זה נוטה לטובת המערערים). נראה, שבדין לכל, כי במקרה דנן כף המאזניים נוטה בבירור לטובת כל הערכים המנויים ברישא וכי יש לבטל את הפסילה.

2. בהחלטה השגויה, עם כל הכבוד, שניתנה ללא כל סמכות מפורשת בדין, נקבע "שאין לראות בשיקלי כמי שהתפטר בסמוך לפרישתו. לכן הוא אינו כשיר להיכלל ברשימת הליכוד לכנסת ה-25", זאת בניגוד ללשון הוראות החוק ופרשנותו הנכונה, בפרט בנסיבות העניין דנן. ודוק: החלטת יו"ר ועדת הבחירות הנכבד, משמעותה **שלילה מוחלטת של הזכות להיבחר** – וקיצונית ביותר היא, ומאחר שמדובר בהגבלה קיצונית של הזכות לבחור והזכות להיבחר נדרשת פרשנות מצמצמת ביותר התומכת בזכותו של חכ"ל שיקלי להיכלל ברשימת הליכוד. ההגבלה המוחלטת עמדה גם לנגד עיניה של יו"ר ועדת הבחירות המרכזית בעבר, כבוד הנשיאה בייניש בפ"מ 1/17 **המוסד לבירור עתירות למפלגת העבודה נ' שמעון פרס** (נבו 15.02.2006) (להלן: "עניין העבודה") היא ראתה בפגיעה המוחלטת והבלתי הפיכה לאחר הגשת הרשימות כבסיס מרכזי לדחות עתירות מסוג הבקשה של מרצ נשוא ערעור זה.

3. יודגש, כי בית המשפט המחוזי בהרכב של שלושה שופטים דן בהתאם לסמכות הקבועה לו בחוק בעניין פרישתו של חכ"ל שיקלי (עש"א 25528-06-22 **שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'**). לאחר דיון ארוך בו הועלו

טענות משמעותיות נגד החלטת ועדת הכנסת להכריז על פרישה, המליץ בית המשפט הנכבד לצדדים על פשרה לפיה חכ"ל שיקלי יוותר על הערעור ואם יתפטר בארבעת הימים הקרובים שלאחר פסק הדין, הדבר יחשב כהתפטרות בסמוך למועד הפרישה, היינו הפרישה לא תהיה כרוכה בסנקציות הקבועות בסעיף 6א' לחוק-יסוד: הכנסת. הצדדים הסכימו לפשרה ובית המשפט הנכבד סמך ידו באופן אקטיבי על הסכמת הצדדים שבאה לפי המלצתו, כפי שבאה לידי ביטוי בפרוטוקול הדיון וכן בפסק דין [נספח מע/2] (להלן: "פסק הדין" או "פרוטוקול הדיון").

4. ההחלטה אימצה למעשה את הוויתור על הערעור אך מבקשת להתעלם מהחלק השני של הפשרה בו נקבע שההתפטרות נחשבת בסמוך למועד הפרישה, בבחינת קבלת השטר ללא השובר שלצידו.

5. מן הראוי להדגיש שעם כל הכבוד, חוסר הצדק שנגרם לחכ"ל שיקלי זועק לשמים. אין אדם סביר שיוכל להבין איך יכול להיות שביט משפט מחוזי בהרכב שלושה שופטים ממליץ לצדדים לנהוג בדרך מסוימת, הם מקבלים את ההמלצה, פועלים לפיה, משנים את מצבם לרעה ולאחר מספר חודשים ולאחר שהם כבולים בפעולות שעשו בהסתמך על פסק הדין, נמסר להם שהוויתור שעשו על סמך הצעת בית המשפט הנכבד תופס, אולם דברי בית המשפט שלטובתם, שעל בסיסם התבססה החלטת הצדדים, אינם תופסים. לא ניתן לקבל מצב, שבו חבר כנסת וסיעה פועלים על פי המלצת בית המשפט המוסמך על פי דין בהרכב של שלושה שופטים, ולאחר מכן מוצאים את עצמם בפני שוקת שבורה – שמשמעותה פגיעה בזכות היסוד החוקתית לבחור ולהיבחר, זכויות שהן מאבני היסוד של הדמוקרטיה. תוצאה מעין זו אינה תואמת את עקרונות היסוד והצדק של שיטתנו המשפטית, מה גם שהיא עלולה לפגוע באפשרות בתי המשפט להגיע לפשרות בין צדדים במקרים אחרים בעתיד בפרט ועלולה לערער קשות את אמון הציבור במערכת המשפט בכלל. ודוק: יובהר כי ההחלטה פוגעת לא רק בחכ"ל שיקלי אלא פוגעת קשות בליכוד ובדרך של המפלגה לפנות לקהל מצביעים מרכזי במערכת הבחירות הנוכחית.

6. לשיטת המערערים, לא היה מקום לגרור את יו"ר ועדת הבחירות הנכבד למחלוקת פוליטית, בפרט הואיל ולא זו הייתה כוונת המחוקק במסגרת תיקון מס' 12 לחוק-יסוד: הכנסת. המחוקק לא ביקש להקנות לסיעות הבית את האפשרות לסכל קמפיין פוליטי או הכללתו של חבר כנסת פלוני לסיעה מסוימת, ממניעים פוליטיים. כוונת המחוקק הייתה להגן על הסיעה ה"נפגעת", ובמקרה שלנו – לכאורה סיעת ימינה, הודיעה ליו"ר ועדת הבחירות הנכבד כי אינה מתנגדת להסדר עם חכ"ל שיקלי [נספח מע/3] (להלן: "עמדת ימינה").

7. כפי שנפרט להלן, עם כל הכבוד הראוי, ההחלטה ניתנה בחוסר סמכות, איננה עומדת בקנה אחד עם האמור בדין, אינה סבירה ויש מקום לקבל את הערעור ולבטלה.

8. בשים לב לכל האמור להלן, ובכלל זה לעקרון החוקיות וחוסר הוודאות שאופפת את התיק דנן, והואיל ומדובר במקרה תקדימי, שטרם נראה כמותו בנוף המשפטי והפוליטי של מדינת ישראל, אף אם בית המשפט הנכבד יקבל עקרונית את הקביעות העקרוניות שבהחלטה, וידחה את נימוקי הערעור שלהלן, אזי לחלופין, המערערים יבקשו כי, בנסיבות המיוחדות של המקרה דנן, בית המשפט הנכבד יקבע כי המערער ייכלל ברשימת הליכוד לכנסת העשרים וחמש ואילו קביעותיו של יו"ר ועדת הבחירות יחולו מעתה ואילך.

ב. הרקע העובדתי

9. ביום 7.4.2022 פנה יו"ר סיעת ימינה לוועדת הכנסת בבקשה לכנס את ועדת הכנסת על מנת להכריז על חכ"ל שיקלי כעל פורש מסיעת ימינה, זאת מכוח סעיף 6א לחוק יסוד: הכנסת ומכוח סעיף 61 לחוק הכנסת, התשנ"ד 1994 (להלן: "**חוק הכנסת**").
10. ביום 21.4.2022 הגיש חכ"ל שיקלי עתירה לביהמ"ש העליון למתן צווים על תנאי שעניינם דחיית מועד הדיון והתייצבותו של יו"ר סיעת ימינה. ביום 24.4.22 התקיים דיון בעתירה, אולם לאור הערות בית המשפט העליון ביחס להיות העתירה מוקדמת והאפשרות לטעון את טענות העותר בערעור, חכ"ל שיקלי משך את העתירה.
11. ביום 25.4.2022 התקיים בוועדת הכנסת הדיון בבקשת יו"ר סיעת ימינה בעניין ההפרשה של חכ"ל שיקלי, אשר לשיטת חכ"ל שיקלי התאפיין בפגמים וכשלים מהותיים רבים, תוך שחכ"ל שיקלי מחה במהלך הדיון על אופן התנהלות ועדת הכנסת. זה המקום לציין כי חברת הכנסת מיכל רוזין, חברת סיעת מרצ בכנסת העשרים וארבע נכחה בדיון בענין ההכרזה על פרישתו של חכ"ל שיקלי. בסופו של הדיון האמור, החליטה ועדת הכנסת, ברוב של שבעה קולות מטעם נציגי **הקואליציה** (בלבד) על פרישתו של חכ"ל שיקלי מסיעת ימינה, וביום 27.4.2022 פורסמה החלטת ועדת הכנסת ברשומות (י"פ 10476).
12. ביום 13.6.2022 מימש חכ"ל שיקלי את זכותו שבדין והגיש ערעור על החלטת ועדת הכנסת בדבר פרישתו של חכ"ל שיקלי, בפני בית המשפט המחוזי בירושלים במסגרת עש"א 25528-06-22 **שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'** [**נספח מע/4**] (להלן: "**הערעור**").
13. בערעור הביא חכ"ל שיקלי שורה של טיעונים מהותיים נגד החלטת וועדת הכנסת. בין היתר נטען על ידו, כי שגתה ועדת הכנסת בקבעה כי פרש מסיעת ימינה וכי עניינו אינו נופל לגדרי סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת; כי זכות הטיעון שלו נפגעה קשות ובהליך נפלו פגמים חמורים; כי החלטת ועדת הכנסת פוגעת בחופש המצפון וההצבעה של חברי הכנסת והופכת אותם ל"חותמת גומי"; כי בקשת ההפרשה הוגשה בשיהוי ניכר, בחוסר תום לב ומשיקולים זרים; וכי דווקא סיעת ימינה היא זו שפרשה ממצע המפלגה והפרה את התחייבויותיה כלפי ציבור בוחריה, בעוד שהמערער ביקש לדבוק בעקרונות שעל בסיסם נבחרו חברי הסיעה לכנסת.
14. כאן המקום לציין, כי במסגרת הערעור, בית המשפט המחוזי הנכבד קבע שתקנות סדר הדיון האזרחי, התשע"ט-2018 (להלן: "**תקנות סדר הדיון האזרחי**") חלות בהליך הערעור. בראשית הדרך ביקשה ועדת הכנסת להתייחס להליך כאל הליך מעין מנהלי וכפועל יוצא מכך ביקשה מבית המשפט המחוזי לקבוע כי התקנות לא חלות ובכלל זאת לא תחול עליה מגבלת העמודים הקבועה בתקנה 140(א) לתקנות [**נספח מע/5**]. חכ"ל שיקלי התנגד לכך ועמד על כך שלמעשה שהמחוקק נקב במילה ערעור ואין חולק שהחוק לעניינים מנהליים והתקנות לעניינים מנהליים אינם חלים על ההליך הנוכחי, אזי שבהיעדר הוראה המחילה סדר דין מנהלי, יש להחיל את תקנות סדר הדיון האזרחי [**נספח מע/6**] ובית המשפט החליט בסופו של דבר, שיחולו ההליכים בהתאם לתקנות סדר הדיון האזרחי [**נספח מע/7**]. על החלטה זו לא הוגש כל ערעור.

15. זאת ועוד, ביום 22.6.2022 (לאחר שנשיאות הכנסת אישרה להעלות את הצעת החוק לפיזור הכנסת להצבעה במליאה) ובו ביום שבו ההצעה עלתה לקריאה ראשונה הגיש חכ"ל שיקלי בקשה בהולה לעיכוב ביצוע החלטת ועדת הכנסת בעניינו ולחלופין ליתן צו זמני המורה על השהיית תוקף החלטת ועדת הכנסת ו/או דחיית יישומה וזאת עד ובכפוף לתוצאות פסק הדין בערעור; ולחלופי חילופין לקבוע סד זמנים קצר ביותר לביורר הערעור **[נספח מע/8]**. ביום 23.6.2022 החליט בית המשפט המחוזי הנכבד על סד זמנים קצר, קבע מועד להשלמת טיעון בעל פה ליום 14.7.2022 וקבע, ש"לנוכח האמור נראה שהבקשה לעיכוב ביצוע או לסעד זמני מתייתרת" **[נספח מע/9]**. מהאמור עולה, כי בית המשפט המחוזי המוסמך בעצמו, סבר שניתן לעכב את החלטת ועדת הכנסת על הפרישה וכי ההחלטה לא הפכה לחלוטה אולם הוא הסתפק בקביעת סד זמנים קצר באומרו שלנוכח האמור הבקשה לעיכוב ביצוע מיותרת. למרות שבית המשפט המחוזי קבע סד זמנים קצר לביורר הערעור, המערער, לאור דחיפות ביורר הערעור, הגיש בקשה להקדמת מועד הדיון וזה נקבע ליום 10.7.2022 **[נספח מע/10]**.

16. ביום 10.7.2022 התקיים דיון בערעור בפני הרכב של שלושה שופטים בבית המשפט המחוזי בירושלים. הצדדים טענו את טענותיהם בהרחבה. בא כוחו של חכ"ל שיקלי ביקש מבית המשפט, בקשה חלופית, בהאי לי שנא: **"...אין חולק כי למערער יש זכות (ערעור – הח"מ) שיש לאפשר לו למצותה, אנו מבקשים לקבוע שבכל מקרה גם אם בסוף לא תתקבל חלילה פרשנותנו לס' 6א וגם אם לא תתקבלנה טענותינו ביחס להליך ולכל הפגמים שנפלו בערעור, אם בית המשפט יחליט לדחות את הערעור, הפגישה (הפרישה – הח"מ) תיחשב לכזו שבוצעה במועד פסה"ד בערעור."** (ר' עמוד 8 שורות 10-14 לפרוטוקול הדיון וכן בהמשך בשורות 20-15 המצורף כמע/2).

לאחר שבית המשפט המחוזי הנכבד שמע באריכות את טענות הצדדים, ועל אף בקשתו של חכ"ל שיקלי לקבל פסק דין בטווח הימים הקרובים ולאחר מכן שינתנו הנימוקים לפסק הדין (ר' למשל עמ' 16 שורות 3-4 לפרוטוקול הדיון – המצורף כמע/2), ביהמ"ש הבהיר כי הוא אינו יכול ליתן פסק דין ללא נימוקים וכי מתן פסק דין יכול לארוך זמן והמליץ לצדדים לקבל הצעת פשרה לפיה **חכ"ל שיקלי יחזור בו מהערעור ויתפטר מכהונתו בכנסת בתוך ארבעה ימים ממועד מתן פסק הדין ופיטוריו ייראו בתור "התפטרות בסמוך לפרישה" לצורך סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת.** על אף שחכ"ל שיקלי עמד על רצונו בהכרעה פסוקה עקרונית בשאלה האם חבר כנסת שפועל לפי רצון הבחור ולא מקבל כל תמורה יכול להיחשב פורש על פי חוק היסוד, הוא הסכים בסופו של דבר להצעת הפשרה של בית המשפט הנכבד משום שהבין שהכרעה מאוחרת עלולה לא לסייע לו גם אם תהיה לטובתו. בהתאם, בפסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופטים מאק-קלמנוביץ, כדורי וגורדון), נכתב כדלקמן:

"לאחר שהתקיים דיון ונשמעו טענות הצדדים, המערער ביקש לחזור בו מהערעור **מטעמים שפירט בא-כוחו** ולאחר ששמע את דברי ב"כ משיבים 1 – 3. לפיכך, הערעור נדחה.

רשמנו לפנינו את עמדת ב"כ המשיבים 1 – 3, לפיה בנסיבות ערעור זה, **אם המערער יתפטר בארבעת הימים הקרובים הדבר ייחשב מבחינת הכנסת כהתפטרות בסמוך למועד הפרישה. אף אנו סבורים כי בנסיבות העניין מדובר בעמדה ראויה העולה בקנה אחד עם החוק ועם עובדות המקרה."**

17. חכ"ל שיקלי ביסס את ההחלטה למשוך את ערעורו המבוסס מאוד, משום שהבין, שהמשמעות הברורה של פסק הדין, ובכלל זה של ההסדר שהוסכם במהלך הדיון, הינה כי כל דרכי ההתמודדות תהיינה פתוחות בפניו וכי הוא יוכל, בין היתר, להיכלל ברשימה של סיעה יוצאת. נציין כי עד לאחר פסק הדין בבית המשפט המחוזי, אפשרות השתלבותו של חכ"ל שיקלי ברשימת הליכוד לכנסת העשרים וחמש לא נדונה ולא הועלתה, לא מצד חכ"ל שיקלי ולא מצד הליכוד. יתרה מכך, האפשרות לריצה עצמאית עמדה על הפרק גם שבועות ספורים לפני הגשת הרשימות (לראיה הדיווחים על הבלוק הטכני עם חה"כ סמוטריץ')¹. בהסתמך על כך, חכ"ל שיקלי התפטר מיידית מהכנסת, לא הגיש רשימה עצמאית (כפי שתחילה סבר שיפעל) והצטרף לרשימת הליכוד לכנסת ה-25.

18. לא למותר לציין, כי זו גם הבנתה של סיעת ימינה, שלא עתרה לוועדת הבחירות נגד הכללתו של חכ"ל שיקלי ברשימת הליכוד והודיעה לח"מ כי אינה מתנגדת להסדר עם חכ"ל שיקלי (ראו עמדת ימינה שצורפה כנספח מע/3 לערעור זה), כדלקמן: "מרשתי [מפלגת צל"ש וסיעת ימינה, הח"מ] אינה מתנגדת כיום להסדר הפשרה אליו הגיע מר עמיחי שיקלי בעש"א 25528-06-22 שיקלי נ' וועדת הכנסת ואח' ביום 10.7.2022, לפיו אם שיקלי "יתפטר בארבעת הימים הקרובים הדבר ייחשב מבחינת הכנסת כהתפטרות בסמוך למועד הפרישה".

19. זו היתה גם הבנת הייעוץ המשפטי של הכנסת, ובתגובה שהוגשה ליו"ר וועדת הבחירות הנכבד בעניינה של ח"כ עידית סילמן, נזכרו חכ"ל שיקלי ונודלמן יחד כחברי כנסת "שבחרו להתפטר מהכנסת כך שהסנקציה הקבועה בסעיף 6 לחוק יסוד הכנסת לא תחול עליהם" (ר' סעיף 37 לתגובת הכנסת לעתירות פ"מ 1/25 ו-פ"מ 2/25).

20. אם לא די בהבנתם הסובייקטיבית, לכאורה, של הצדדים להליך הערעור ובאי אולם בית המשפט המחוזי בירושלים באותו היום, זו הייתה הדעה הרווחת שהייתה מקובלת בקרב הציבור, ובכלל זה פרשני המשפט והפוליטיקה בתקשורת. כך למשל פרסם כתב המשפט של N12 יובל אראל "בית המשפט דן בערעורו של חבר הכנסת עמיחי שיקלי נגד ההחלטה של מפלגת ימינה להכריז עליו כפורש • שיקלי קיבל את הפשרה המוצעת, שבה יתפטר מהכנסת ויוכל לרוץ בבחירות הקרובות במפלגה קיימת"²; בידיעה אחרת שנכתבה על ידי אנה ברסקי כתבת מדינית-פוליטית במעריב נכתב "קיבל החלטה: שיקלי ימשוך את הערעור ויוכל להתמודד במפלגה קיימת. עמיחי שיקלי הודיע כי יקבל את הצעת הפשרה, ימשוך את הערעור נגד ההכרזה עליו כח"כ פורש ויתפטר מן הכנסת. בכך, הוא יוכל להתמודד במסגרת מפלגה קיימת"³; פרשנות דומה הובאה ב"הארץ", על ידי מיכאל האוזר טוב, הכתב הפוליטי,

¹ ערוץ 7, מסתמן: בלוק טכני של סמוטריץ ושיקלי 23.8.2022, זמין לצפייה: <https://www.inn.co.il/flashes/884376>; וגם עמיחי שטיין וזאב קם, כאן תאגיד השידור הישראלי, 81% הצבעה בציונות הדתית: זו הרשימה של בצלאל סמוטריץ', 23.8.2022 זמין לצפייה: <https://www.kan.org.il/Item/ampify.aspx?u=https://www.kan.org.il/item/default.aspx?itemid%3D133274>

² יובל אראל N12, ניצחון לשיקלי: יתפטר מהכנסת – ויוכל להתמודד במפלגה קיימת, 10.7.2022, זמין לצפייה: https://www.mako.co.il/news-israel-elections/election_2022/Article-652719bead7e181026.htm?utm_source=AndroidNews12&utm_medium=Share

³ אלה ברסקי מעריב, קיבל החלטה: שיקלי ימשוך את הערעור ויוכל להתמודד במפלגה קיימת, 10.7.2022, זמין לצפייה: <https://www.maariv.co.il/elections-2022/Article-930786>

שם נכתב "אחרי הערעור: שיקלי יתפטר מהכנסת ויוכל להתמודד במפלגה קיימת. שיקלי קיבל את הסכם הפשרה שהוצע בדיון על הערעור שלו בנוגע להכרזה עליו כפורש מימינה".⁴

21. מיד לאחר מכן, ביום 12.7.2022 הגיש ח"כ עמיחי שיקלי את התפטרותו מהכנסת בשעה 12:35, תוך שהוא מצייץ בהודעת ההתפטרות, שהוא עושה זאת לאור פסק הדין של בית המשפט המחוזי, לפיו התפטרותו במועד זה תיחשב כהתפטרות סמוך למועד [נספח מע/11]. כאן המקום לציין כי, באותו היום, 12.7.2022 בשעה 13:21 [נספח מע/12], הוגשה מטעם ועדת הכנסת במסגרת הליך הערעור בקשה לתיקון פרוטוקול (טיוטת הבקשה לתיקון פרוטוקול הומצאה לב"כ שיקלי יום קודם לכן), שנדחתה. ההתפטרות נכנסה לתוקף כבר ביום 14.7.2022 (המצוי לכל הדעות "בארבעת הימים הקרובים" ממועד מתן פסק הדין). דבר התפטרותו פורסם ברשומות (י"פ 10685). כאן המקום לציין, כי מטבע הדברים, התפטרותו של חכ"ל שיקלי גררה עמה גם את התפטרות צוותו מהכנסת, ולוותר אפוא גם בהשלכות כלכליות אישיות כבדות ביותר המקשות עליו גם כיום להתמודד עם דחיית זכות היסוד שלו להעמיד עצמו לבחירה.

22. ביום 21.9.2022 הגישו ח"כ גבריאלה לסקי-שוץ וסיעת מרצ בקשה לפסילת מועמדותו של שיקלי במסגרת רשימת הליכוד לכנסת ה-25 מכוח סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת וסעיף 63 לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב] התשכ"ט-1969 (להלן: "חוק הבחירות לכנסת"). ביום 23.9.2022 הגישה היועצת המשפטית לממשלה את תשובתה לבקשה, לפיה משמדובר בעניין של פרשנות עמדתה אינה נדרשת. ביום 25.9.2022 הגישה היועצת המשפטית לכנסת את תשובתה לבקשה, כאשר בין היתר, עמדה על כך שבנסיבות העניין התפטרות שיקלי מהכנסת הייתה בסמוך לפרישתו. באותו היום, הגישו אף המערערים את תשובתם לבקשה, לפיה דין הבקשה להידחות מהנימוקים שפורטו בתשובה [נספח מע/13].

23. ביום 28.9.2022 ניתנה החלטת יו"ר ועדת הבחירות המרכזית, שדנה במרוכז, בבקשת הפסילה של שיקלי (פ"מ 4/24) לצד שתי בקשות הפסילה של עידית סילמן (פ"מ 1/25 ו-פ"מ 2/25). הבקשה בפ"מ 1/25 נדחתה על הסף, בעוד שהבקשה בפ"מ 2/25 נדחתה, ולצד האמור, יו"ר ועדת הבחירות קיבל את בקשת הפסילה כנגד שיקלי בפ"מ 4/24 וקבע כך: "הבקשה בפ"מ 4/25 מתקבלת, במובן זה שאין לראות בשיקלי כמי שהתפטר בסמוך לפרישתו. לכן הוא איננו כשיר להיכלל ברשימת הליכוד לכנסת ה-25. לנוכח האמור, מנועה ועדת הבחירות המרכזית לאשר את מועמדותו של שיקלי ברשימת הליכוד – וההצעה שתונח בפניה היא לאשר את הרשימה, לפי סעיף 63 לחוק הבחירות לכנסת, ללא מועמדותו." [ההחלטה צורפה כנספח מע/1 לערעור זה]. על החלטה זו מוגש הערעור דנן.

24. ביום 29.9.2022 במליאת ועדת הבחירות למיטב הידיעה ועל פי פרסומים באמצעי התקשורת, עת הובאה רשימת הליכוד לאישור בפני הוועדה, כאשר חכ"ל שיקלי אינו מנוי ברשימה, הקשה סגן יו"ר ועדת הבחירות עוה"ד בומבך על מידת סמכותו של יושב הראש בפסילת מועמדים לפי סעיף 63 לחוק הבחירות לכנסת. בתגובה, השיב יושב הראש כב' השופט עמית – כך על פי הפרסום – כי ההחלטה תואמת "נוהג ארוך שנים".

⁴מיכאל האוזר טוב הארץ, אחרי הערעור: שיקלי יתפטר מהכנסת ויוכל להתמודד במפלגה קיימת, 10.7.2022, זמין לצפייה: <https://www.haaretz.co.il/news/politi/2022-07-10/ty-article/.premium/00000181-e893-dc32-adb3-eb93b32c0000>

ג. נימוקי הערעור

ג.1. ההחלטה חורגת מסמכות בקביעה כי ועדת הבחירות המרכזית מנועה לאשר את מועמדות שיקלי

בליכוד

25. ההחלטה, שנתקבלה על ידי יו"ר ועדת הבחירות הנכבד (בלבד, ללא הבאתה בפני מליאת ועדת הבחירות) חורגת מסמכות, בפרט בקביעה כי ועדת הבחירות מנועה לאשר את מועמדות שיקלי בליכוד ובכך שבדיון שהתקיים ביום 29.9.2022 במליאת ועדת הבחירות יו"ר ועדת הבחירות הורה על הסרתו של שיקלי מרשימת הליכוד לכנסת מבלי שהתקיים דיון בוועדה.

26. ההחלטה ניתנה לכאורה מכוח סעיף 63 לחוק הבחירות לכנסת, וזאת לאור העובדה שלכאורה בסמכות יו"ר ועדת הבחירות לדון באי-כשירותו של מועמד ולבחון את כשירותו, זאת במסגרת הסמכות שהוענקה לוועדת הבחירות לאישור רשימות ומועמדים. **דא עקא, שהסמכות המוקנית בסעיף 63 לחוק הבחירות לכנסת, מוקנית לוועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25, ולא לעומד בראשה, יושב ראש הוועדה.**

27. הדבר משול לדיון בוועדת הכנסת בעניינו של חבר כנסת פורש בעקבות בקשה של הסיעה הנפגעת, ושבמסגרתה, במקום להביא את הדבר בפני ועדת הכנסת לדיון והצבעת כל חבריה – **כפי שמורה החוק** – יושב ראש הוועדה היה מקבל את ההחלטה בעצמו.

28. ועדת הבחירות המרכזית לכנסת היא גוף פוליטי שהוקם מכוח חוק הבחירות לכנסת. ועדת הבחירות מורכבת משלושים נציגים של סיעות הכנסת, בחלוקה בין סיעות הבית על פי גודלן וכוחן האלקטורלי, כקבוע בסעיפים 16 לחוק הבחירות לכנסת. בנוסף לשלושים חברי הוועדה, בראש הוועדה עומד על פי הוראות החוק, יושב ראש, שהוא משופטי בית המשפט העליון. סעיף 24 לחוק הבחירות לכנסת קובע את המניין הדרוש לשיבות הוועדה וכן נקבע כי **"החלטות של הוועדה המרכזית... יתקבלו ברוב קולות של המשתתפים בהצבעה; היו הדעות שקולות, רשאי יושב ראש הישיבה להכריע".** בהמשך, נקבעו ההסדרים שיחולו **"בעניינים שבהם הוענקו סמכות או תפקיד ליושב ראש הוועדה המרכזית יחד עם סגניו, יחולו עליהם הוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב) הנוגעים לוועדה המרכזית, בשינויים המחוייבים.**" דהיינו, רק באותם מקרים בהם המחוקק העניק סמכות כזו או אחרת לידי יושב הראש, רק אז הוא יוסמך לקבל החלטה במקום הוועדה.

29. לא זו אף זו, סעיף 146 (ב) לחוק הבחירות לכנסת קובע **מפורשות** כי בעניינים מסוג זה שבפנינו, דהיינו שלא לאשר רשימת מועמדים (מכוח סעיף 63 לחוק זה), ועדת הבחירות המרכזית אינה רשאית לאצול מסמכויותיה ליושב ראש הוועדה, כדלקמן:

"(ב) הוועדה המרכזית רשאית לאצול מסמכויותיה ליושב ראש הוועדה יחד עם

סגניו ולהעביר לביצועם תפקידים המוטלים עליה, למעט הסמכויות או

התפקידים לפי סעיפים 17(ו), 19, 21(א), 68(ג), 76, 84, 137, 142 ו-145

והסמכות שלא לאשר רשימת מועמדים."

המסקנה: ועדת הבחירות לכנסת היא הגוף המוסמך שלא לאשר רשימת מועמדים. סמכות שכזו לא ניתנה ליו"ר ועדת הבחירות בדיון, להיפך – החוק אף קובע כי הוועדה אינה רשאית לאצול סמכות זו ליו"ר וועדת הבחירות.

30. זה המקום לחזור למושכלות היסוד בדבר **חוקיות המנהל**. מן המפורסמות הן כי גוף מנהלי, בכיר ככל שיהא, אינו מוסמך לפעול אלא על פי הסמכה מפורשת בחוק. על כך נכתב רבות, "**הסמכות היא מושג היסוד של המשפט המינהלי**. כל רשות מינהלית חייבת לפעול בתוך דל"ת אמות הסמכות שהוקנתה לה בחוק. העיקרון המבטא חובה זו נקרא **חוקיות המינהל**. הוא קובע את כפיפותה של הרשות המינהלית לחוק. לפי עקרון חוקיות המינהל, הרשות המינהלית רשאית ומוסמכת לעשות רק אותן פעולות שהחוק הסמיך אותה לעשותן. ... מנועה הרשות המינהלית מפעולות שלא הוסמכה לעשותן בחוק או מכוחו. ... עקרון חוקיות המינהל מחזק את הדמוקרטיה, משום שהוא מחייב כי ההחלטות הנוגעות לכוחו של השלטון יהיו מבוססות על חוק שהתקבל ברשות המחוקקת הנבחרת." (דפנה ברק-ארז, משפט מינהלי (כרך א, 2010) 94).

31. באופן פרטני בענייננו, אשר לסמכות קבלת ההחלטה על פסילת מועמד או רשימה, על פי הוראות חוק הבחירות ברור, אפוא, כי מדובר בסמכות ועדת הבחירות המרכזית – במליאתה, כדלקמן:

ראשית, ניתן להבין כי העניין מצוי בסמכות מליאת ועדת הבחירות בבחינה לשונית פשוטה של הוראות סעיף 63 לחוק הבחירות לכנסת הקובע כי "רשימת מועמדים שאינה מנועה מלהשתתף בבחירות לכנסת לפי סעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת ושהוגשה כהלכה, או שתוקנה לפי סעיף 62, **תאשר אותה הוועדה המרכזית ותודיע על כך**, לא יאוחר מהיום ה-30 שלפני יום הבחירות, לבא כוח הרשימה ולממלא מקומו." לשון החוק ברורה וחד משמעית: "הוועדה המרכזית" (לא "יושב הראש") היא הגורם המוסמך לבחון רשימות מועמדים לפי סעיף 63. תדע, שהרי בסמוך לסעיפים אלה, מצוי סעיף 63א המתייחס לאופן פסילת מועמד **לפי סעיף 7א לחוק היסוד**. סעיף 63א מגדיר אף הוא את הגורם המוסמך בלשון הזוהר לזו של סעיפים 63, 64 – "הוועדה המרכזית". בהקשר זה, מעולם לא עלה על דעת איש לטעון כי סמכות פסילת מועמד לפי סעיף 7א לחוק היסוד אינה מסורה לוועדה במליאתה אלא ליושב הראש. יעידו על כך עשרות ומאות הליכי בקשות לפסילת מועמדים שהוגשו לאורך השנים, אשר רובם המוחלט נסוב כידוע על סעיף 7א, ואשר התנהלו בוועדת הבחירות המרכזית מאז ומעולם.

שנית, נוהל הטיפול בבקשות לפסילת רשימת מועמדים או מועמד לכנסת, התש"ף-2019 (להלן: "**נוהל הטיפול בבקשות פסילה**"), החל על בקשות פסילה מהסוג שבפנינו, קובע **מפורשות כי הוועדה היא זו שתדון ותקבל את ההחלטה**. כך קובע נוהל הטיפול בבקשות פסילה כי "**בקשה תוגש לוועדה**" (סעיף 2), המוגדרת בתור "**ועדת הבחירות המרכזית לכנסת שהוקמה לפי סעיף 15 לחוק**"; (סעיף 1); כי "**מזכירות הוועדה תודיע לחברי הוועדה ולצדדים על מועד הדיון בפני מליאת הוועדה**" (סעיף 8(ב)); כי "**החליטה הוועדה כי מועמד או רשימה מנועים מהשתתפות בבחירות לכנסת...**" (סעיף 12(א)); וכי "**ההחלטה והפרוטוקול יפורסמו...**" (סעיף 12(ב)). לצד סמכויות ועדת הבחירות המרכזית, הוסמך יושב הראש מפורשות לקבל מספר החלטות, באופן מצומצם, והן החלטות בדבר דחיה על הסף (סעיף 7) או החלטה על אי התייצבות בעלי הדין (סעיף 10). נציין כי בהחלטה צוטטו החלטות יושבי ראש ועדת הבחירות המרכזית בעניין **העבודה** ובעניין **כחול לבן** (ה"ש 1/23 **היועץ המשפטי לכנסת נ' סיעת כחול לבן** (נבו) 31.12.2019) (להלן: "**עניין כחול לבן**"). אכן, באותם הליכים לא הובאה הבקשה לדיון בפני מליאת ועדת הבחירות המרכזית, אלא ההליכים הסתיימו בהחלטת יושב הראש, וזאת משום שבעניין **העבודה** הבקשה נדחתה על הסף ולא נדרשה קבלת החלטת הגוף המוסמך בדבר הפסילה, וכאמור נוהל הטיפול בבקשות פסילה קובע כי במקרים שכאלה רשאי היו"ר לקבל את החלטת הדחיה על הסף; ואילו בעניין

כחול לבן לא הוגשה בקשה בעניינו של מועמד מסוים אלא ניתנה הכרעה עקרונית של יושב הראש (וגם זאת, בעניין סמכותה של הוועדה, כפי שנפרט להלן).

שלישית, סעיף 64 לחוק הבחירות קובע את הסדרי הערעור על החלטת ועדת הבחירות לכנסת. סעיף 64(א): **"אישורה הוועדה המרכזית רשימת מועמדים, רשאים היועץ המשפטי לממשלה או יושב ראש הוועדה המרכזית או לפחות רבע מחברי הוועדה המרכזית, לערער על כך לפני בית המשפט העליון, לא יאוחר מהיום ה-28 שלפני יום הבחירות, בטענה שהרשימה מנועה מלהשתתף בבחירות לכנסת לפי סעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת."** כלומר, לאחר אישור רשימת המועמדים, הסעיף מונה את רשימת הגורמים המוסמכים לערער על אישור המועמד או הרשימה (אמנם, בשלב זה – ערעור יוגש רק בגין עילות המנויות בסעיף 7א לחוק היסוד), **כאשר אחד מהם הוא יו"ר הוועדה בעצמו. ודוק: ישאל השואל מדוע החוק מקנה ליו"ר ועדת הבחירות זכות ערעור על החלטתו? והתשובה לכך פשוטה: משום שסמכות ההחלטה אינה נתונה בידי. הוראת סעיף 64(א) אינה מתיישבת אפוא בשום אופן עם הפרשנות הנזכרת, ולפיה אישור או פסילת מועמד ע"י הוועדה לפי סעיף 63 יכול שיעשה בידי יושב הראש. אדרבה, המסקנה הבלתי נמנעת מלשונו של סעיף 64(א) היא שסמכות הגשת ערעור בידי יושב הראש מסורה לו בהיותו גורם שאינו מוסמך לאשר (ולפיקד, גם אינו מוסמך לפסול) מועמד או רשימה לפי סעיף 63. מליאת הוועדה היא זו המוסמכת לכך, ואפשרותו של יושב הראש לבלום את אישור הוועדה מסתכמת אך בסמכותו של יושב הראש להגיש ערעור על כך. מן האמור לעיל, עולה גם אם כן, כי אין בסמכות יו"ר ועדת הבחירות הנכבד בכדי לחייב את חברי ועדת הבחירות באיזו דרך להצביע. ככל שסבר היו"ר כי החלטת חברי הוועדה במליאה שגויה, זכאי הוא להגיש על כך ערעור לבית המשפט העליון. נוכח האמור, ובשים לב לתוצאה האופרטיבית של ההחלטה ולאשר אירע במליאת ועדת הבחירות ביום 29.9.2022, הרי שההחלטה לוקה בחריגה מסמכות ודינה בטלות.**

רביעית, מקום בו הסמיך המחוקק את יו"ר ועדת הבחירות לפסול מועמד, הוא עשה כן במפורש, ובאופן המצמצם את הפגיעה בזכות לבחור ולהיבחר. כך, סמכותו המפורסמת של יו"ר ועדת הבחירות בקביעת סטטוס המועמדים – זו שהוענקה לו **במפורש** בסעיף 6 לחוק-יסוד: הכנסת ובסעיף 6 לחוק יסוד: הממשלה, בהם במקרים מסוימים, אף כי הורשע אדם בעבירה פלילית, מוסמך "יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית" להכשיר את מועמדותו, בכך שהוא קובע כי **אין** קלון במעשיו. ודוק: להכשיר, לא לפסול (השוו פמ 3/25 **התנועה לאיכות השלטון נ' אריה דרעי ואח'**). החוק אינו מסמיך את היו"ר לקבוע כי יש במעשיו של מועמד משום קלון, שכן תוצאת קביעה כאמור תהא פסילת המועמד. ניכר כי מכוון חוקי היסוד הקפיד על הגבלת סמכות יושב הראש לעניין קביעת הקלון, ולא בכדי. פסילת מועמד מלהתמודד בבחירות היא אירוע דרמטי מאד, וככזה, ניכר כי המחוקק נזהר שלא למסור סמכות כזו לידי אדם יחיד – חשוב ומוערך ככל שיהא. כאן המקום לציין, כפי שיורחב על כך הדיון בהמשך, כי אף אם נניח כי ליו"ר ועדת הבחירות הנכבד (או בכלל זה לוועדת הבחירות) נתונה הסמכות לדון במועד ההתפטרות של חבר הכנסת שפרש מסיעתו, הרי שיש לקרוא סמכות זו באופן **מצומצם**, בדומה להוראות סעיף 6 לחוק-יסוד: הכנסת, כיאה לסמכות השוללת ממועמד את הזכות החוקתית להיבחר לכנסת. במצב דברים כבענייננו, בו **בית המשפט המחוזי בירושלים נדרש בפסק דינו לשאלת מועד ההתפטרות של שיקלי וקבע כי אם יתפטר בארבעת הימים לאחר פסק הדין (כפי שפעל) אזי הדין יראה בו כמי ש"התפטר בסמוך לפרישתו"**, או אז בהשאלה מלשון סעיף 6(ד) לחוק יסוד: הכנסת, **"קביעת יושב**

ראש ועדת הבחירות המרכזית... לא תידרש". להרחבה נוספת בעניין זה ר' פרק ג.5 בעניין סמכות קביעת מועד ההתפטרות, להלן).

דוגמה נוספת להסמכה מפורשת ניתן למצוא בסעיף 39 לחוק הרשויות המקומיות (בחירות), התשכ"ה-1965, הקובע לעניין פסילת מועמד בבחירות מוניציפאליות בשל נסיבות דומות לסעיף 7א לחוק יסוד: הכנסת: **"יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית, רשאי, בהתייעצות עם סגניו, לקבוע כי רשימת מועמדים שהוגשה לפי חוק זה היא רשימה המנועה מלהשתתף בבחירות לפי סעיף 39א".** הוראות הנוגעות לסדרי עבודת ועדת הבחירות המרכזית, ובכללן חלוקת סמכויות בין הוועדה לבין היו"ר, קבועות בחיקוקים שונים, והדוגמאות לכך רבות. כך למשל, תקנה 14 לתקנות הבחירות לכנסת, התשל"ג-1973, קובעת: **"רשימת מועמדים תוגש לידי יושב ראש הוועדה המרכזית במקום ובמועדים שפורסם עליהם לפי תקנה 13. הנה כי כן, מקום בו ביקש המחוקק להסמיך את יו"ר הוועדה לעניין מסוים, הוא עשה כן במפורש וסעיף 63 – אינו אחד מאותם המקרים, וכאמור, ההחלטה לקתה בחריגה בסמכות ודינה בטלות.**

32. בהקשר זה, מצאנו לנכון להתייחס גם לשיח שהתנהל בין יושבי ועדת הבחירות ביום 29.9.2022, כפי שפורסם באמצעי התקשורת. על פי הפרסומים, הקשה סגן יו"ר ועדת הבחירות עוה"ד אילן בומבך על מידת סמכותו של יושב הראש בפסילת מועמדים לפי סעיף 63 לחוק הבחירות לכנסת. בתגובה, השיב יושב הראש כבי' השופט עמית – כך על פי הפרסום – כי ההחלטה תואמת "נוהג ארוך שנים", אולם לא עלה בידינו לאתר נוהג כזה, ואף **מצאנו, כי כבוד השופט מלצר הביא ענין שעורר שאלת סמכות דומה להכרעת מליאת הוועדה באומרו: "כאשר יש ספק אין ספק"** (ר' פמ 4/21, 7/21, פר 5/21 התנועה לאיכות השלטון ואח' נ' בן דהאן, [נספח מע/14] (להלן: "עניין בן דהאן")). יתרה מכך, מצאנו כי אין ולו תקדים אחד בו אושרה פסילת מועמד, לפי סעיף 6א לחוק היסוד, שניתנה על ידי יו"ר ועדת הבחירות בעצמו. כאן המקום לציין כי יושבי ראש קודמים בוועדה נכבדה זו שדנו בשאלת פסילת מועמד מכוח סעיף 63, הכירו במגבלות על סמכויותיהם, ובכך כי מדובר בסמכות **ועדת הבחירות המרכזית לכנסת** (ר' למשל את דברי השופטת בייניש בחתימת החלטתה בעניין **העבודה "מסקנתי כי לוועדת הבחירות המרכזית אין סמכות..."**, ואת מסקנת השופט הנדל בעניין **כחול לבן "ועדת הבחירות תפעיל את סמכותה האגבית רק במקום שבו ועדת הכנסת לא הכריעה בדבר מעמדו של חבר כנסת מסוים."**)

33. למעלה מכך, המערערים יטענו כי גם אם נוהג כזה קיים, למשל – לגבי מקרי אי-כשירות טכניים מובהקים מחמת גיל וכיו"ב, הרי שאין ראוי להחיל נוהג טכני זה על בקשת פסילה **מהותית** לפי ס' 6א לחוק-יסוד: הכנסת – הליך המאופיין במהותו **ברגישות פוליטית**; על אחת כמה וכמה כאשר מצויים אנו **בתקופת בחירות**, וכשהבקשה מוגשת על ידי **מפלגה יריבה** שלא הגישה את הבקשה המקורית בוועדת הכנסת ושיש לה אינטרס מובהק לפגוע בשיקלי ורשימת הליכוד; על אחת כמה וכמה לאור הנסיבות המיוחדות והייחודיות של מקרה זה הכוללות פשרה בבית המשפט המחוזי (אליה נתייחס להלן בנפרד).

34. כך או כך, בהחלטה עצמה לא צוין עניין הנוהג ולא נומק מהיכן הסמכות הגיעה לידי יו"ר וועדת הבחירות הנכבד. יתר על כן, בהחלטה מצוטט פעמים רבות סעיף 63 לחוק הבחירות לכנסת, לרבות חלק הסעיף המגדיר את "הוועדה" כגורם המוסמך. ואולם, תכף לאחר חתימת הציטוט – לעיתים אפילו

בשורה שלאחריו – מוחלפת המילה "הוועדה" במילים "יו"ר הוועדה" בהתייחסות לגורם המוסמך (ר' פסקה 31), כאמור ללא נימוק מקור שאיבת הסמכות.

35. נוסף על כך, ענין העדר הסמכות מקבל משנה תוקף לאור הפסקה המסיימת של ההחלטה, בה נקבע, כי: "הבקשה בפ"מ 4/25 מתקבלת, במובן זה שאין לראות בשיקלי כמי שהתפטר בסמוך לפרישתו. לכן הוא איננו כשיר להיכלל ברשימת הליכוד לכנסת ה-25. לנוכח האמור, מנועה ועדת הבחירות המרכזית לאשר את מועמדותו של שיקלי ברשימת הליכוד – וההצעה שתונח בפניה היא לאשר את הרשימה, לפי סעיף 63 לחוק הבחירות לכנסת, ללא מועמדותו."

36. לא למותר להדגיש, כי נוהג לא יכול להקנות סמכות וגם אם היתה הסכמה של צדדים לדיון-דבר המוכחש – אין בכך כדי להקנות סמכות במקום שבו המחוקק לא העניק סמכות. **ודוק: הדיון המשפטי בפני יו"ר הוועדה, אין משמעו כי יו"ר הוועדה רשאי לפסול את מועמדותו של חכ"ל שיקלי בעצמו, אלא משמעותו כי יו"ר הוועדה יכול לדחות את הבקשה על הסף, תוך שהיא לא תבוא בפני הוועדה, כפי שנעשה בעבר. ציפיית המערערים היתה, שאם הבקשה לא תידחה על הסף יתקיים דיון בענין בפני הוועדה כפי שנהג כבוד השופט מלצר בענין בן דהאן (ובהתאם לקבוע בסעיף 8 ו – 12 לנוהל הטיפול בבקשות פסילה).**

37. יתר על כן, ומבלי לגרוע מהאמור לעיל, לפיו נוהג לא יכול להקנות סמכות, לא ברור לנו מה טיבו של אותו נוהג המצדיק התנגשות חזיתית כזו עם לשונו המפורשת של סעיף 63 לחוק. יוזכר, כי החוק מסמך מפורשות את הוועדה בקביעת כשירותו של מועמד ואישור רשימות. ככל שהתפתח נוהג לפיו יו"ר הוועדה הוא המחליט במקום הוועדה (אף כי ההחלטה לא סיפקה כל תימוכין לקיומו של נוהג שכזה), תוקפו של אותו נוהג לא יכול בשום אופן לתפוח עד לכדי פירוק מוחלט של סמכות הוועדה כך שאופן ההצבעה ותוכנה יוכתבו מראש על ידי יושב ראש הוועדה גם במקרה בו חברי הוועדה דורשים במפורש לקיים דיון והצבעה בוועדה – כפי שקרה במקרה דנן. חזקה, שאם היה קיים נוהג כזה, ענין מקור הסמכות הנוגע לליבת סמכות הפסילה היה מפורט בהחלטה.

38. עם כל הכבוד הרב, נראה כי נפלה שגגה תחת ידי יו"ר הוועדה הנכבד, שהניח בפני מליאת ועדת הבחירות את רשימת הליכוד לכנסת ה-25 ללא מועמדותו של חכ"ל שיקלי, וזאת בניגוד להוראות הדין, תוך סטיה מעיקרון חוקיות המינהל ובכלל זה מסדרי מינהל תקינים, ותוך שהוא פועל, שוב עם כל הכבוד, בחוסר סמכות, במיוחד לאור דרישת חברי וועדת הבחירות לקיים דיון בוועדה. גם אם קיים נוהג – דבר המוכחש – אין נוהג שלא לקיים דיון בוועדה כאשר חברי ועדה דורשים לקיים דיון בהתאם להוראות חוק מפורשת. אשר על כן, דינה של ההחלטה הוא בטלות מוחלטת מעיקרא ויש מקום לקבוע כי רשימת הליכוד כפי שהוגשה במקור (עם המערער 1) אושרה.

39. וראוי להדגיש, שעומק החריגה מסמכות נמדד לא רק לאור עומק חוסר ההסמכה בדיון, אלא גם לאור חומרת הפעולה הלא מוסמכת. ככל שבעל תפקיד חורג מסמכותו כשהתוצאה היא פגיעה חמורה יותר בזכות יסוד, כך יש לגלות סלחנות מועטה יותר לחוסר הסמכות ולראות את הפעולה כבטילה מעיקרא. בענייננו, לא מדובר בחריגה מסמכות שמשמעותה פעולה זניחה בחוסר סמכות. אלא, המדובר בפגיעה בזכות יסוד הבסיסית בדמוקרטיה ליברלית – הזכות להיבחר ולבחור. לא ניתן לקבל פגיעה בזכות שכזו אלא בהסמכה מפורשת (שאף היא צריכה לעבור את המכשול החוקתי) ואין לקבל פגיעה שכזו מכוח

מקורות ערטילאיים כמו נוהג, אם זה בכלל קיים כמקור בדין ואם זה בכלל קיים ברמה המעשית אמפירית בענייננו.

40. בטרם חתימת פרק זה, ראוי לציין, כי טענת חוסר סמכות מעין זו לא הועלתה בהליכים בפני יו"ר ועדת הבחירות הנכבד. באותה העת, דובר בהליך מקדמי המתקיים בפני יו"ר ועדת הבחירות, שמוסמך לדחות את הבקשה (ר' למשל סעיף 7 לנוהל הטיפול בבקשות פסילה). מכל מקום, לא ניתן היה לצאת מנקודת הנחה, כי תתקבל החלטה בדבר פסילתו של מועמד בהעדר סמכות ומבלי שהעניין יובא בפני מליאת ועדת הבחירות לכנסת, כנדרש על פי דין, וכפי שנהג כב' השופט מלצר **בעניין בן דהאן**. הדבר משול להחלטת שופט יחיד בבית המשפט העליון בעתירה במהלכה הוא מורה לצדדים להשיב לעתירה. ברי, כי במצב דברים שכזה, אף צד לא היה מעלה את הטענה כי ההחלטה להשיב ניתנה בהעדר סמכות, משום שמוכן לכל, כי אותו שופט יחיד יפעל בהתאם להוראות הקבועות בסעיף 26 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984 בעניין ההרכב המוסמך להחליט בעתירה שבפניו. הליכוד גם טען לחוסר סמכות בפמ 1/25 ו-2/25 (אם כי בהקשר אחר), וההחלטה בבקשות האמורות ניתנו במאוחד – דבר האומר דרשני לגבי ההכרעה בענין הסמכות כביכול, מה גם שהעדר סמכות עניינית אינה נרפאת בהסכמת הצדדים כביכול.

2.ג. ההחלטה שגויה בעצם פגיעתה האנושה בזכות החוקתית לבחור ולהיבחר לצד אי החלת הכלל הפרשני המצמצם את הפגיעה בזכות להיבחר

41. **נקודת המוצא לדיון שבפנינו - הזכות לבחור ולהיבחר, היא זכות יסוד, שיש לקדשה** (ע"ב 1/88 ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת, פ"ד מב(4) 177, 185; ע"ב 2/84 משה ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת האחת-עשרה, לט(2) 225 (1985); בג"צ 7157/95 ארז נ' יושב-ראש הכנסת ואח', בעמ' 587; א' בנדור, "זכות המועמדות בבחירות לכנסת" משפטים יח (תשמ"ח-מ"ט) 269).

42. ניסיון העבר מגלה לכאורה, כי אילו חבר כנסת היה מתבטא בצורה השוללת את קיומה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית או התומכת במאבק מזוין של ארגון טרור נגד מדינת ישראל, ככל הנראה, ניתן היה לאשר את הכללתו ברשימה, כפי שפעל כבר בית משפט נכבד זה (ובכלל זה יו"ר הוועדה הנכבד בכובעו כשופט בית המשפט העליון). גם באותם מקרים קיצוניים, בהם חברי כנסת התבטאו בדרכים השוללים לכאורה את קיומה של מדינת ישראל או באופן התומך במאבק מזוין, עדיין נקבע כי זכות היסוד החוקתית לבחור ולהיבחר מקבלת את הבכורה. כך למשל, בעניינה של חה"כ יזבק שפרסמה פוסט שקשה להשלים עימו ובו תמונת המחבל סמיר קונטאר ועליה הכיתוב "השהיד המוג'אהד סמיר קונטאר" וכן "לא חזרתי מפלסטין אלא בכדי שאחזור לפלסטין", נקבע, כי "זכות היסוד החוקתית לבחור ולהיבחר והכלל לפיו הספק פועל לטובת המועמד באו גם הפעם והטילו עצמם על כף המאזניים, באופן שמטה את הכף לאי פסילתה של ח"כ יזבק." (א"ב 852/20 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-23 נ' ח"כ היבא יזבק (נבו 09.02.2020)). בדומה, כך נקבע עוד לפני כן, גם בעניינה של חה"כ זועבי, שנטען בעניינה שכינתה את חיילי צה"ל טרוריסטים, וכי את אבו-מאזן כינתה בוגד, וזאת בשל התיאום הביטחוני עם ישראל, אך עדיין קודשה בעניינה הזכות לבחור ולהיבחר ונקבע "שנוכח חשיבותה של הזכות החוקתית להיבחר, הספק צריך לפעול לזכות המועמדים" (א"ב 1095/15 ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-20 נ' ח"כ זועבי [פורסם בנבו] [10.12.2015]).

אולם, באופן מפתיע ותקדימי, בענייננו של חכ"ל שיקלי, לא נמצא לנכון בהחלטה ליישם קביעות אלה, שהושרשו מימים ימימה בהלכותיו של בית המשפט העליון ושל יו"ר הוועדה הנכבד עצמו, והוכרז על פסולתו של חכ"ל שיקלי באופן השולל ממנו באופן מוחלט את הזכות הקדושה להיבחר ומתומכיו את הזכות לבחור בו.

43. ההלכה הפסוקה, קבעה זה מכבר כי "כללי הפרשנות החלים בכל הנוגע לזכות להיבחר מטים את הכף בפירוש המקל יותר עם המועמד" (פ"מ 2/21 פ"מ 2/21 טל רוסו נ' היועמ"ש (נבו 10.03.2019) והאזכורים שם: פ"מ 1/20 מפלגת "כולנו בראשות משה כחלון", בקשה להכרעה מוקדמת בשאלה האם גב' צגה מלקו כשירה להיכלל ברשימות מועמדים בבחירות לכנסת ה-20, [פורסם בנבו] (26.01.2015) וגם בג"ץ 6859/98 אנקונינה נ' פקיד הבחירות אור עקיבא, פ"ד נ"ב(5) 433, 454 (1998)). כפי שיו"ר ועדת הבחירות הנכבד קבע למשל באותה ההחלטה, בעניינה של סילמן: "המקרה שלפנינו גבולי, ומשכך, זכות היסוד להיבחר תכריע את הכף לזכותה של סילמן.", ואולם הכלל לא יושם בענייננו של חכ"ל שיקלי, על אף שמדובר במקרה בו הטעמים נגד פסילה הם חזקים במיוחד, לכל הפחות (כפי שעוד יפורט להלן), וחרף העובדה כי בית משפט נכבד זה (ובכלל זה יו"ר הוועדה הנכבד) יישם בעבר את הכלל במקרים חריגים וקיצוניים בהרבה.

44. לא יכול להיות ספק כי לטובתו של חכ"ל שיקלי עומדים טיעונים כבדי משקל. החל מעצם ההכרזה על היותו פורש, עת נצמד לעמדת סיעתו במצעה והבטחותיה לבחור, דרך המועד בו היה עליו לכאורה להגיש את ערעורו וכן הסתמכותו על הצעתו ופסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים, וכלה בפרשנות המורכבת לסמיכות התפטרותו ביחס למועד פרישתו בפועל. שגה, אם כן, יו"ר ועדת הבחירות הנכבד בכך שלא החיל בענייננו של חכ"ל שיקלי את הכלל הפרשני המצמצם את הפגיעה בזכות להיבחר. במצב דברים שכזה, הטיעונים כבדי המשקל האמורים, חייבים להטות את הכף לטובת המועמד, חכ"ל שיקלי בענייננו, באופן המונע את שלילת זכותו החוקתית להיבחר, בפרט מקום בו מעשיות ההחלטה היא שלילה מוחלטת וקיצונית של זכות יסוד זו.

45. אם כן, מקום בו קיים ספק, הרי שעל פי ההלכה הפסוקה הספק האמור יפורש לטובתו של המועמד, או לכל הפחות בדרך המצמצמת את הפגיעה בזכות לבחור ולהיבחר של המועמד. זו נקודת המוצא כאמור לדיון, ושגה יו"ר ועדת הבחירות הנכבד בפרשנותו השגויה, כנגד המועמד, ובאופן ששולל ממנו לחלוטין את הזכות להיבחר ולהיכלל ברשימה של סיעה כלשהי בכנסת ה-25.

46. בשים לב לכל האמור לעיל, והואיל ומדובר במקרה תקדימי, שטרם נראה כמותו בנוף המשפטי והפוליטי של מדינת ישראל, אף אם בית המשפט הנכבד יקבל את נימוקי יו"ר ועדת הבחירות הנכבד וידחה את נימוקי הערעור שלהלן, אזי, למען הזהירות ולחלופין, בנסיבות המיוחדות של העניין דנן, מתבקש בית המשפט הנכבד לאפשר לחכ"ל שיקלי להיכלל ברשימת הליכוד לכנסת ה-25, ואילו קביעותיו העקרוניות של יו"ר ועדת הבחירות הנכבד יחולו מעתה ואילך – ככל שייקבע בניגוד לעמדת המערערים, שהתקבלו בסמכות או שהן אינן שגויות.

- 3.ג. **ההחלטה שגויה בקביעה שלמרצ זכות עמידה ובמשקל הנמוך שניתן לעמדת ימינה**
47. עם כל הכבוד הרב, ההחלטה שגויה הן בקביעה שלמרצ זכות עמידה והן בעניין המשקל הנמוך שניתן לעמדת סיעת ימינה (שהיא הסיעה ה"נפגעת" לכאורה עליה מבקש החוק להגן), הכל כפי שנסביר להלן.
48. יו"ר ועדת הבחירות הנכבד קבע בעניינה של סילמן (סעיף 36 להחלטה), כי: **"יש ליתן משקל לעובדה שאת הבקשה הגישה סיעה אחרת. הכרעה של יו"ר ועדת הבחירות במקרה כזה, עלולה להתפרש ככניסה לשדה המשחק פוליטי, ועדיף להימנע מכך."**, ואילו בעניינו של שיקלי קבע **"אין לקבל את הטענה כי המבקשות מתעברות על ריב לא להן"**.
49. גם אם הבקשה הובאה בפני ועדת הכנסת, הדיון בוועדה לא סתם את הגולל והוא המשיך לפי החוק בבית המשפט המחוזי. סיעת מרצ לא ביקשה להצטרף לדיון בבית המשפט המחוזי ותוצאת ההליך במחוזי מקובלת כיום על כל הצדדים שהיו חלק מהדיון. לאור האמור, עם כל הכבוד, אין הדבר מכשיר את דרכה של סיעת מרצ להגשת בקשה פוליטית מעין זו - משלא היתה זו תכלית החוק ולא לשם כך הוא נועד. נזכיר, לפי קביעת כבוד הנשיאה חיות בעניין **קלנר** (ע"א 4799/19 ח"כ **אריאל קלנר נ' הליכוד - מפלגה לאומית ליברלית** (נבו 28.07.2019) (להלן: **"עניין קלנר"**)) החוק מבקש להגן על אינטרס הסיעה או ציבור הבוחרים של אותה הסיעה מפני פעולה תועלתנית של חבר כנסת בניגוד לעמדת הסיעה או בניגוד למנדט שקיבלה מבחוריה. אם נלך לשיטת יו"ר ועדת הבחירות הנכבד, לפיה לאחר קבלת החלטת ועדת הכנסת אין זה עניין יותר של הסיעה, נשאלת אפוא השאלה מדוע דווקא סיעת ימינה הייתה צד להליך הערעור בבית המשפט המחוזי נשוא ההחלטה ומדוע נדרשה בכלל עמדתה ולא עמדת מרצ.
50. החלטה סותרת דומה עולה גם בהמשך סעיף 36 בעניינה של סילמן, עת נקבע כי **"במקרה דנן, סיעת ימינה לא ביקשה להכריז שסילמן פרשה ממנה, אף שהיו לה די והותר זמן והזדמנויות לבקש מוועדת הכנסת לקבוע זאת."**, ואילו בעניינו של שיקלי נקבע בהחלטה כי אין ליתן משקל לעמדת ימינה.
51. האינטרס המוגן על פי תכליתו האמיתית של תיקון 12 לחוק-יסוד: הכנסת הוא של **הסיעה עצמה** מפני פרישה תועלתנית של אחד מחברי הסיעה. לא היתה כל כוונה לאפשר לסיעות אחרות לנהל את המתרחש שלא בסיעתן, ובוודאי שלא היתה כל כוונה לאפשר לסיעה אחרת לעשות שימוש בתיקון לחוק לצורך פוליטי ברור באמצעות פסילת מועמדים במסגרת רשימות של סיעות אחרות. **אם נאפשר לכל גורם להתערב בענין זה בסיעות הכנסת האחרות נפגע בחופש הפעולה וההחלטה של הסיעות (נחייב אותן למשל להכריז על חופש הצבעה כדי שלא יפרישו מהן חברי כנסת) ונגרום לבוקה ומבולקה שעלולה לפגוע במשטרנו הפרלמנטרי. מדובר במדרון חלקלק שאין לתת לו יד.** לא למותר להזכיר, כי בעניין **קלנר** עמדה כבוד הנשיאה א' חיות על תכלית תיקון 12, ובעיקרו הדגישה את המטרה אותה בא התיקון להשיג והיא הסדרת היחסים שבין הסיעה וחבריה. כבוד הנשיאה הדגישה, כי מדובר, ככלל, בשאלה פוליטית-ציבורית, שיש מקום להותירה אפוא בשדה הפוליטי.
52. בעניין דנן, יו"ר ימינה לשעבר נפתלי בנט, הוא זה שחתם על הבקשה לוועדת הכנסת וסיעת ימינה היתה חלק מההליך בבית המשפט. **כאמור לעיל, סיעת ימינה הודיעה מפורשות ביום 23.9.2022, כי "אינה מתנגדת כיום להסדר הפרשה אליו הגיע מר עמיחי שיקלי בעש"א 25528-06-22 חכ"ל שיקלי נ' וועדת הכנסת ואח' ביום 10.7.2022, לפיו אם חכ"ל שיקלי "יתפטר בארבעת הימים הקרובים הדבר ייחשב מבחינת הכנסת כהתפטרות בסמוך למועד הפרישה"**. יתר על כן, יו"ר ימינה הנוכחית, חה"כ איילת

שקד, ביקשה סליחה מתומכיה, שליבם נשבר כשהצטרפה למהלך הקמת הממשלה האחרונה⁵. בבקשת הסליחה יש לטעמנו משום הודאה שדווקא חכ"ל שיקלי, שפעל לפי צו מצפוננו, הוא זה שפעל לפי רצון ציבור הבוחרים ולא היה מקום לבקש מוועדת הכנסת להכריז עליו כפורש. יתירה מזאת, אם היתה פגיעה בסיעת ימינה בפסק הדין, היא היתה מתנגדת לפשרה ועותרת לוועדת הבחירות או לבית המשפט הגבוה לצדק, אולם דווקא סיעת ימינה, הנפגעת העיקרית כביכול, עליה החוק מבקש להגן, לא עשתה זאת ואף הודיעה מפורשות שהיא לא מתנגדת לפשרה.

53. על איזה אינטרס אם כן מגנה סיעת מרץ? (!) (מלבד אינטרסים פוליטיים שלה?!). מדוע אם כן יש זכות עמידה לסיעת מרצ לנסות ולהגן על סיעת ימינה – שאיננה מתנגדת לפשרה כלל וכלל? לא הייתה זו כוונת המחוקק ובהחלטה נפלה, עם כל הכבוד, שגגה בענין זה. זה המקום להזכיר שוב את דבריו של יו"ר ועדת הבחירות הנכבד, שלשיטת המערערים יש ליישם בעניינו של חכ"ל שיקלי, "יש ליתן משקל לעובדה שאת הבקשה הגישה סיעה אחרת. הכרעה של יו"ר ועדת הבחירות במקרה כזה, עלולה להתפרש ככניסה לשדה המשחק פוליטי, ועדיף להימנע מכך."

54. אמנם, מההחלטה משתמע, כי עניינו כאן הוא לא בתיקון 12. שהדיון בעניינו תם ברגע שיקלי הוכרז סופית כפורש. עכשיו, הענין הוא תקינות הליך הבחירות ובין היתר, תקינות רשימות המועמדים ואישורן. בענין הזה, לכל מפלגה ואזרח יש אינטרס בתקינות ההליך. לנו נראה, כי אין לקבל את הגישה הזו. במקרה דנן שנדון בין בעלי הדין והגיעו בו להסכמה בפסק דין בגיבוי בית המשפט המוסמך לפי החוק. בענין כזה אין לתת זכות עמידה נגדית לכל צד שלישי אחר, מפני שאז, המשמעות היא, שלא ניתן להגיע לשום הסכמה דיונית, כאשר האינטרס המוגן הוא אינטרס הסיעה.

55. יתר על כן, מההחלטה עלולה להשתמע סטייה משמעותית מהרעיון הרואה במפלגה כקולקטיב ואישיות משפטית נפרדת עם המשכיות. נזכר בהחלטה, כי העובדה שח"כים פרשו מימינה, הופכת את ימינה של היום ל"לא ימינה של פעם". סיעה היא כביכול לא גוף משפטי עם אישיות משפטית נפרדת אלא יש לבחון מי הם חברי הסיעה. השתנו החברים - השתנתה הסיעה. דא עקא, שזו בדיוק היתה טענתו של חכ"ל שיקלי עת נדונה השאלה האם הוא פרש. לדבריו ימינה שביקשה את פרישתו היא לא אותה ימינה שהציגה רשימה בבחירות ולא אותה ימינה של מועד הגשת הבקשה לפרישה. פרשו ממנה מועמדים רבים, ח"כ נבחר ושני ח"כים מכהנים. למעשה, גם את בקשת הפרישה אין לראות אלא מטעם מפלגה שכבר אינה ממש קיימת. מההחלטה משתמע שלא היה מקום לקבל את טענות חכ"ל שיקלי בענין, אבל אם דוחים את טענותיו בהקשר זה, ואי אפשר לראות בסיעה כבעלת אישיות נפרדת מהרכב חבריה לצורך בקשת פסילה, אז לא ניתן כיום לומר ש"מרימים את המסך" מעל הסיעה וימינה של היום איננה ימינה של פעם. זו סתירה.

יודגש, למעשה, שיקלי עצמו טען את הטענה הזו לאורך כל הדרך: "אני נשארתי בימינה המקורית. ימינה זו שהשתנתה". אם בהחלטה נאמר שיש לתת משקל נמוך לעמדת סיעת ימינה כיום, משום שהיא "כבר לא אותה ימינה", מדוע תידחה טענת שיקלי שלא פרש כי ימינה שמבקשת את פרישתו היא "כבר לא אותה ימינה"?

⁵ בנצי רובין, חדשות סרוגים נאום ההתנצלות של איילת שקד: "תמצאו מקום לסלוח" 20.9.2022, זמין לצפייה: <https://www.srugim.co.il/?p=714396>

- 4.ג. **ההחלטה שגויה הואיל ולא עסקה בשיהוי החמור והניכר שנפל בבקשת מרצ ובמניעות**
56. ההחלטה, שניתנה במאוחד בעניין סילמן ועניין שיקלי, שגויה בכך שלא יישמה באופן אחיד את הכרעות יו"ר ועדת הבחירות הנכבד, ובפרט בעניין השיהוי הניכר בבקשה (שהוגשה למעלה מחודשיים ימים לאחר פסק הדין ולאחר קיומו של "מעשה עשוי" המוביל לפגיעה חוקתית חמורה).
57. יו"ר ועדת הבחירות הנכבד קבע בעניינה של סילמן (סעיף 36 להחלטה), כי: **"על כל אלה אפשר להוסיף את סוגיית השיהוי. המבקשות היו יכולות ליזום הליך מתאים לפני ועדת הכנסת מאז שסילמן הודיעה על פרישתה מהקואליציה. המבקשות נמנעו מכך וחלף זאת המתינו לרגע האחרון ממש, לאחר שחלף המועד להגשת רשימות המועמדים לכנסת וסילמן כבר שובצה ברשימת המועמדים של הליכוד. פסילתה כעת משמעה שלא תוכל להיות מועמדת ברשימת מועמדים אחרת, כלומר תישלל ממנה הזכות להיבחר. השופט הנדל ראה בהימנעות של הסיעה הרלוונטית מלפנות במועד לוועדת הכנסת, משום שיהוי אפשרי (עניין היועץ המשפטי לכנסת, בפסקה 7)".** נזכיר שדברים דומים נכתבו גם על ידי כב' השופטת ד' ביניש (כתוארה אז) בפרשת מפלגת העבודה.
58. חרף הקביעות הברורות שלעיל, בעניינו של חכ"ל שיקלי, **לא נדונה בהחלטה כלל סוגיית השיהוי מצד מרצ**. הדברים נכונים גם בקשר לכתוב בסעיף 54 להחלטת יו"ר ועדת הבחירות הנכבד בקביעתו (המוכחשת) כי שיקלי השתהה בערעורו, כאשר קבע כי **"הדברים נכונים במיוחד בהליכים שנפקותם ענייני בחירות. השופט חשין עמד על חשיבות הפעולה המהירה בדיני בחירות"**, בעוד שדברים אלו, לא יושמו כלל ועיקר, **ואף לא נבחנו בהחלטה**, בהקשר של מרצ והשיהוי בבקשתה.
59. ברי כי בעניינה של מרצ חל **שיהוי ניכר** בין מועד פסק הדין (10.7.2022) לבין המועד שבו סיעת מרצ נזכרה לפנות לפורום משפטי כלשהו להביא את השגותיה נגד פסק הדין (21.9.2022). מרצ בחרה מסיבותיה היא שלא לנקוט בכל הליך שהוא. שיהוי חמור זה, פוגע הן בחכ"ל שיקלי וברשימת הליכוד.
60. **אין כל ספק, שסיעת מרצ ידעה על פסק הדין שפורסם ונותח בכל אמצעי התקשורת. למרות האמור, מרצ לא טרחה להשיג את השגותיה עד לאחר שהוגשו הרשימות לכנסת וחלפו למעלה מחודשיים ימים מיום מתן פסק הדין.** מרצ היתה יכולה לכל הפחות לפנות לבג"ץ או לבקש להצטרף להליך בבית המשפט המחוזי ולהגיש בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון או למצער לפנות מבעוד מועד ליו"ר ועדת הבחירות בשאילתא (כפי שנדרש שיקלי לעשות בהחלטה לעניות דעתנו שלא בצדק) או בהליך אחר.
61. **סיעת מרצ, שהאמור בפסק הדין לא היה מקובל עליה, השתהה בפנייתה, אולם בינתיים הקביעה בפסק הדין לפיה ההתפטרות היתה בסמוך לפרישה הפכה ל"מעשה עשוי"**. משמעות ההחלטה כעת היא שלילה מוחלטת של הזכות לבחור ולהיבחר – ואין מקום לאפשר פגיעות חוקתיות חמורות אלה, שהיו נמנעות אם מרצ לא היתה משתהה שיהוי כה חמור.
62. זה המקום להוסיף גם כי חברת הכנסת מיכל רוזין מסיעת מרצ השתתפה בדיוני וועדת הכנסת בעניינו של חכ"ל שיקלי. ועדת הכנסת, ויושב ראש הוועדה, הם חלק מהפשרה בבית המשפט המחוזי, וסיעת מרצ לא הגישה כל בקשה להצטרף להליך בנפרד. **סיעת מרצ מנועה מלהתנגד לפשרה המחייבת גם אותה** וככל שרצתה לעשות כן, היה עליה לפעול ללא דיחוי וללא כל שיהוי, ויש להניח כי פעלה בצורה זאת בכוונת מכוון, מתוך תקווה שתינתן החלטה כזו במועד כזה, ואז חכ"ל שיקלי יועמד בפני שוקת שבורה.

ג.5. ההחלטה שגויה נוכח הפרשנות המצמצמת של סמכות בית המשפט המחוזי בירושלים ללא בסיס חוקי לצד הפרשנות המרחיבה, יתר על המידה, של סמכות ועדת הבחירות לכנסת והעומד בראשה

63. ההחלטה שגויה, עם כל הכבוד, נוכח הקביעה, כי בית המשפט המחוזי בירושלים היה מוסמך לדון בשאלה של **עצם הפרישה** בלבד, ולא בשאלת **עיתוי** התפטרותו של חכ"ל שיקלי ואם נעשתה בסמוך לפרישה. עם כל הכבוד הראוי, קביעה זו, לצד נטילת הסמכות הבלעדית לידי יו"ר ועדת הבחירות הנכבד (שכאמור לעיל, הסמכות אינה נתונה בידיו), נעשתה ללא כל בסיס חוקי ובהעדר נימוק.

64. החלטת ועדת הכנסת, בעניין פרישת חבר כנסת צריכה להתקבל לאחר קיום דיון אמיתי ובירור עובדתי כדבעי, תוך שניתנת לחבר הכנסת זכות הטיעון להשמעת עמדתו, לא מדובר בדיון פוליטי רגיל (כפי שנעשה למרבה הצער במקרה דנן) אלא מדובר בדיון שהוא מעין שיפוטי. על החשש מפני הפוליטיזציה של ההכרזה על פרישת חבר כנסת מסיעתו והכפפת ההליך להכרעת בית המשפט המחוזי בירושלים עמד חבר הכנסת יריב לוי מטעם הליכוד במסגרת הדיון בעניינו של חכ"ל שיקלי בוועדת הכנסת (פרוטוקול מס' 89 מישיבת ועדת הכנסת 25 באפריל 2022, עמ' 227 [נספח מע/15]), באומרו:

"כשאתה נותן לבית המשפט זכות לבטל את ההחלטה של הפרלמנט – אתה הופך את החסינות לעפר ואפר. עם זאת, יש נושא אחד שבו חייבת להיות ביקורת שיפוטית, ואת הדבר זה איני אומר לראשונה. אמרתי זאת בוועדת השרים לחקיקה כאשר סיעת ישראל ביתנו ביקשה לקדם הצעת חוק שתקבע שאין ערעור לבית משפט על החלטה של ועדת הבחירות המרכזית לפסול מועמד, עם כל הביקורת שלי על הפסיקה של בית המשפט העליון בעניין הזה. עמדתי שם כחומה בצורה ומנעתי את אישור החוק הזה שעמדת הממשלה הייתה להתנגד לו. יש סכנה גדולה שהכוח הזה, שנתון בידי המערכת הפוליטית, לקצץ את הרגליים של יריבים פוליטיים ולמנוע מהם להתמודד, ולמנוע מהם לרוץ לבחירות הוא דבר שלא יכול להישאר בתוך המערכת הפוליטית ועליו חייבת להיות ביקורת שיפוטית, כי אחרת הוא עלול להיות מנוצל לרעה. לכן, בצדק, החוק קובע שעל ההחלטה שתתקבל כאן תהיה ביקורת שיפוטית."

ודוק: המחוקק טרח בסעיף 61 (ג) לחוק הכנסת לאפשר לחבר כנסת שנפגע מהחלטת ועדת הכנסת לפנות לבית המשפט המחוזי בירושלים בערעור שידון בהרכב שלושה: **"על החלטת ועדת הכנסת על פי סעיף זה, רשאי חבר הכנסת לערער לבית המשפט המחוזי בירושלים, שידון בערעור בשלושה"**.

65. מהאמור עולה, כי בסופו של דבר הסמכות הסופית לקבוע אם חבר הכנסת אכן פרש נתונה לבית המשפט המחוזי בירושלים, בהרכב שלושה שופטים, וכנגזרת מכך, אותו מותב מוסמך אפוא לקבוע את דבר הפרישה ולמעשה אם ניתן להחיל על אותו חבר כנסת את הסנקציות הקבועות בחוק או לא.

66. חוק הכנסת, המסמיך את בית המשפט המחוזי בירושלים לדון בעניינו של חבר כנסת פורש לא מגביל את סמכותו של בית המשפט. על אף האמור, נקבע בהחלטה, כי בגדר סמכותו של בית המשפט המחוזי הוא אינו מוסמך לדון בשאלת **עיתוי** ההתפטרות. דא עקא, אין שום רמז בחוק לצמצום סמכותו של בית המשפט הנכבד ושאלת מועד הפרישה לצד עיתוי ההתפטרות, הינן חלק אינהרנטי מההכרעה על **עצם**

הפרישה, שעל כך לא יכולה להיות מחלוקת כי נתונה לבית המשפט המחוזי בירושלים מלוא הסמכות שבדין.

67. אם לא די באמור, הרי שסמכות זו תואמת גם את הסמכות הכללית המוקנית לבית המשפט ליתן כל סעד הנראה לו בנסיבות שלפניו (סעיף 75 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב] תשמ"ד – 1984). המחוקק הבין, שהחלטה של ועדת הכנסת על פרישה, היא בעלת משמעויות נרחבות ולכן היא חורגת מהשדה הפוליטי גרידא ויש לדאוג שיהיה גוף משפטי מתאים שיבחן את החלטה, וזאת בהרכב מורחב.

68. נציין כי עצם הצעת הפרשה על ידי בית המשפט המחוזי בירושלים לפיה יראו את חכ"ל שיקלי כמי שהתפטר בסמוך לפרישתו ככל שיתפטר בתוך ארבעה ימים ממועד מתן פסק הדין, מעידה על עצם סמכותו של בית המשפט המחוזי לפרשנות המותב שישב בדין. בפסק הדין או בפרוטוקול הדיון, בית המשפט הנכבד לא ציין ולו ברמז כי עניין מועד הפרישה מצוי מחוץ לסמכותו, וחזקה עליו כי כלל לא היה מציע פשרה הטומנת בחובה רכיב כה מרכזי אשר כלל לא מצוי בסמכותו.

69. בית המשפט המחוזי בירושלים, **המוסמך על פי דין**, בחן למעשה את השאלות שנשאל יו"ר ועדת הבחירות הנכבד והשיב עליהן זה מכבר. המערערים סבורים, כי ההסדר **ופסק הדין מחייבים** ועל יושב ראש ועדת הבחירות הנכבד היה **לכבד את ההסדר** שקיבל מעין תוקף של פסק דין על ידי בית המשפט המחוזי בירושלים, לכל הפחות, לאור כלל עקרון **"כיבוד הדדי בין ערכאות"**.

70. על פי החלטה, נוכח המילים "רשמנו לפנינו", הפרשנות היא לכאורה כי אין עסקינן בעמדה מחייבת. אולם, צמד המילים "רשמנו לפנינו" עוסק **ב** בעמדת המשיבים בהליך שם, ואילו, מעבר לכך, בית המשפט המחוזי בירושלים הוסיף את עמדתו שלו ונימק כי **פרשנותו ראויה ועולה בקנה אחד עם החוק ועם עובדות המקרה**. כדלקמן: **"רשמנו לפנינו את עמדתו שלו ונימק כי פרשנותו ראויה ועולה בקנה אחד עם החוק עם המערער יתפטר בארבעת הימים הקרובים הדבר ייחשב מבחינת הכנסת כהתפטרות בסמוך למועד הפרישה. אף אנו סבורים כי בנסיבות העניין מדובר בעמדה ראויה עולה בקנה אחד עם החוק ועם עובדות המקרה"**.

71. מנגד, אין כל אזכור באף דבר חקיקה, שבחינת מועד הסמיכות שבין ההתפטרות והפרישה, או בכלל עניין פרישת חבר כנסת מסיעתו, נתונה לסמכותו של יו"ר ועדת הבחירות.

ראשית, עם כל הכבוד הראוי, יו"ר ועדת הבחירות הנכבד, שהינו גוף מעין מנהלי שואב את סמכותו מכוח הדין, ובכלל זה מחוק הבחירות לכנסת, לא הוסמך לכך בדין, אף לא במשתמע (וראו לעניין זה את הדיון בדבר הסמכות בהרחבה דלעיל).

שנית, אף אם ליו"ר ועדת הבחירות (או בכלל לוועדת הבחירות) נתונה הסמכות לדון במועד ההתפטרות של חבר הכנסת שפרש מסיעתו, הרי שיש לקרוא סמכות זו באופן **מצומצם**, בדומה להוראות סעיף 6 לחוק-יסוד: הכנסת, כיאה לסמכות השוללת ממועמד את הזכות החוקתית להיבחר לכנסת. ביישום לענייננו, הואיל ובית המשפט המחוזי בירושלים נדרש בפסק דינו לשאלת מועד ההתפטרות של שיקלי וקבע כי אם יתפטר בארבעת הימים לאחר פסק הדין (כפי שפעל) אזי, הדין יראה בו כמי ש"התפטר בסמוך לפרישתו", או אז, בהשאלה מלשון סעיף 6 (ד) לחוק-יסוד: הכנסת, **"קביעת יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית... לא תיירש"**.

ג.6. ההחלטה שגויה לאור אי מתן משקל לטענת ההסתמכות של שיקלי

72. חכ"ל שיקלי ביסס את ההחלטה למשוך את ערעורו המבוסס מאוד, משום שהבין, שהמשמעות הברורה של פסק הדין, ובכלל זה של ההסדר שהוסכם במהלך הדיון, הינה כי כל דרכי ההתמודדות תהיינה פתוחות בפניו וכי הוא יוכל, בין היתר, להיכלל ברשימה של סיעה יוצאת. נציין כי עד לאחר פסק הדין בבית המשפט המחוזי, אפשרות השתלבותו של חכ"ל שיקלי ברשימת הליכוד לכנסת ה-25 לא נדונה ולא הועלתה, לא מצד חכ"ל שיקלי ולא מצד הליכוד, יתרה מכך האפשרות לריצה עצמאית עמדה על הפרק גם שבועות ספורים לפני הגשת הרשימות (לראיה הדיווחים על הבלוק הטכני עם חכ"ל סמוטריץ').⁶ בהסתמך על כך, חכ"ל שיקלי התפטר מיידית מהכנסת, לא הגיש רשימה עצמאית (כפי שתחילה סבר שיפעל) והצטרף לרשימת הליכוד לכנסת ה-25.

73. לא למותר לציין שוב, כי זו גם הייתה הבנתה של סיעת ימינה, שלא עתרה לוועדת הבחירות נגד הכללתו של חכ"ל שיקלי ברשימת הליכוד והודיעה כאמור ליו"ר ועדת הבחירות הנכבד כי אינה מתנגדת להסדר עם חכ"ל שיקלי. אף אם לא הייתה זו עמדת סיעת ימינה בזמן אמת, וגם אם ימינה התנגדה אז להסדר, המשמעות החד משמעית של התנגדותה זו היא, כי הבנתה הייתה שמשמעות פסק הדין **אינו דחיה סתמית של הערעור**, כפי שנקבע לכאורה בהחלטת יו"ר ועדת הבחירות הנכבד, אלא הכוונה הברורה כי יראו בהתפטרות חכ"ל שיקלי כמי ש"התפטר בסמוך לפרישתו" והוא יוכל להתמודד ברשימה קיימת. כן נציין כי זו הייתה גם הבנת הייעוץ המשפטי של הכנסת, וכך נכתב מטעם היועצת המשפטית לכנסת בהליך דנן. אם לא די בהבנתם הסובייקטיבית, לכאורה, של הצדדים להליך הערעור ובאי אולם בית המשפט המחוזי בירושלים באותו היום, זו הייתה הדעה הרווחת שהייתה מקובלת בקרב הציבור, ובכלל זה פרשני המשפט והפוליטיקה בתקשורת, כפי שפורט ברקע העובדתי דלעיל.

74. ועדת הכנסת היא הגורם המוסמך בדין, בכפוף לערעור בבית המשפט המחוזי בירושלים, והיא החליטה שחכ"ל שיקלי הוא פורש. בעקבות הצעת בית המשפט המחוזי בירושלים (אשר הוא הגורם אליו כפופה ועדת הכנסת בעניין זה), ועדת הכנסת, מטעמיה שלה, רצתה להסיר את הסיכון שחכ"ל שיקלי יזכה בטיעונו העקרוניים והסכימה לפיכך שהתפטרותו המיידית לאחר פסק הדין תיחשב בתור "התפטרות בסמוך לפרישה", בין היתר, לאור נסיבות המקרה כולן וההסכמה שמדובר בקביעה במסגרת הדין. העובדה שהייעוץ המשפטי של הכנסת אומר לחבר כנסת שזו פרשנות סבירה והוא מסכים לה, והעובדה שבית המשפט המוסמך בדין מגבה את הפרשנות הזו ואומר **מפורשות** שזו פרשנות סבירה בעיניו שעומדת בהוראות הדין והמתחייבת מנסיבות העניין, מטרתה היתה אחת – **לתת לחבר הכנסת בסיס להסתמכות ולהתפטרות עם וודאות**.

לא למותר להדגיש שוב: ההסתמכות של שיקלי בוססה על הוראות הדין, וכן על פרשנות הדין על ידי שלושה שופטי בית המשפט המחוזי בירושלים והיועצת המשפטית לכנסת.

75. עוד נזכיר, כי מי שביקש את הכרזת חכ"ל שיקלי כפורש היא סיעת ימינה. הגורם שהחליט בבקשה, הוא ועדת הכנסת. היריבות של חכ"ל שיקלי בבית המשפט המחוזי, היא מול ועדת הכנסת, כאשר ימינה היא

⁶ ערוץ 7, מסתמן: בלוק טכני של סמוטריץ ושיקלי 23.8.2022, זמין לצפייה: <https://www.inn.co.il/flash/884376>; וגם עמיחי שטיין וזאב קם, כאן תאגיד השידור הישראלי, 81% הצבעה בציונות הדתית: זו הרשימה של בצלאל סמוטריץ', 23.8.2022 זמין לצפייה: <https://www.kan.org.il/Item/ampify.aspx?u=https://www.kan.org.il/item/default.aspx?itemid%3D133274>

צד להליך. ואכן, בבית המשפט, שני הצדדים היריבים בדיון – הוועדה שחכ"ל שיקלי עתר נגדה וחכ"ל שיקלי, הגיעו **בעצת בית המשפט המחוזי הנכבד בירושלים** להסכמה שלדעת הצדדים משקפת את הדין והיא גם צודקת בנסיבות הענין, וזאת גם לדעת המותב השיפוטי הנכבד שקבע מפורשות "**...אף אנו סבורים כי בנסיבות העניין מדובר בעמדה ראויה העולה בקנה אחד עם החוק ועם עובדות המקרה**". לעמדה זו מצטרפת היום גם סיעת ימינה – היינו הצד הנוסף שהיה בדיון. סיעת ימינה, אכן לא יכולה לבטל את החלטת וועדת הכנסת, אבל בהחלט היא יכולה לבוא היום ולומר שהפשרה שהתקבלה במחוזי מקובלת עליה.

76. **מה יכול לעשות צד לדיון משפטי חוץ מלהשיג את הסכמת כל הגורמים ובית המשפט המוסמך? ואם הושגה הסכמת כל הגורמים ולא די בה, כיצד ניתן לנהל הידברות בדיון משפטי? המצב שבפנינו הוא לא רק לא הגיוני, אלא הוא גם לא יעיל.** חבר הכנסת הבא שיעתור יהיה מחויב למצות את הדיון גם כשלדעת כל הצדדים אין בכך צורך. וכל זה, מפני שרק בהליך הזה לא תהא אפשרות להגיע להסכמה שיש לה משמעות.

77. בהקשר זה, לא נותר אלא לציין את החשיבות הרבה שבמוסד הסדרי הפשרה המקובל בהליכים המשפטיים במערכת בתי המשפט, שנועדו, בין היתר, להשיג **ודאות וסופיות**, בהם ההחלטה פוגעת. פשרה הוגדרה בפסיקת בית המשפט העליון ככזו שתכליתה להשיג את **סופיות הדיון**. גם אם היועצת המשפטית של הכנסת אמרה שפסק הדין לא מחייב את וועדת הבחירות (ודוק: וועדת הבחירות ולא יו"ר וועדת הבחירות), לא היה בכך כדי לשלול מתוקף הפשרה, שהרי איש לא העלה בדעתו שהוועדה תסטה מהסכמה שהושגה בין כל הגורמים ושקיבלה אישור משלושה שופטים מחוזיים פה אחד. דומה הדבר לפסק דין שמתקבל בבית משפט מחוזי בהסכמת הצדדים. תאורטית ניתן לערער עליו אבל מהותית כל בר בי רב יודע שכמעט בלתי אפשרי לשנות פסק דין כזה, מה גם שעל פי ההלכה הפסוקה הטעמים העומדים מאחורי עקרון סופיות הפשרה תקפים בין שאושר ההסכם בפסק דין ובין שלאו. (ר' למשל ע"א 2495/95 **בן לולו נ' אטרש** פ"ד נא(1) 577 (1997)) על אחת כמה וכמה במקרה דנן בו כל הצדדים הרלבנטיים הסכימו להסדר שנזכר מפורשות בפסק הדין.

78. עוד צוין בהחלטה בהקשר זה, כי על חכ"ל שיקלי היה לפנות להכרעה מקדימה אצל יו"ר וועדת הבחירות. בהקשר זה, נציין כי מעמדה המשפטי של ההכרעה המקדימה על ידי יו"ר ועדת הבחירות, כלל אינו ברור, וגם בהחלטת יו"ר ועדת הבחירות הנכבד אין כל אזכור למקור החוקי לסמכות שכזו או להליך חוקי מוסדר שכזה ובוודאי שלא לכלל חובה להפעילו. בכל מקרה, גם אם נקבל את האמור בהחלטת יו"ר ועדת הבחירות הנכבד, לפיו הסמכות לקביעה שמא חבר כנסת פורש נתונה ליו"ר ועדת הבחירות, מקום בו ועדת הכנסת לא דנה בעניינו, הרי שמכך עולה לכאורה, כי **שומה על כל חבר כנסת** (אף אם לא הוגשה בקשת הפרשה בעניינו ואף אם ועדת הכנסת לא דנה בעניינו) לפנות ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת בהכרעה מקדימה על מנת שייקבע אם במקרה פעל בדרך העולה לכדי פרישה. מובן שהאמור אינו סביר ואינו מעשי – ולא הייתה זו כוונת המחוקק. והדבר נכון שבעתיים במקרה דנן בו ניתן פסק הדין של בית המשפט המחוזי בירושלים בו נכתב **מפורשות** כי ייראו בחכ"ל שיקלי כמי שהתפטר בסמוך לפרישתו אם יתפטר תוך ארבעה ימים ממועד מתן פסק הדין, הרי שודאי שלא הייתה למערערים כל סיבה לפנות ליו"ר ועדת הבחירות בבקשה להכרעה מקדימה. ח"כ שהיועצת המשפטית לכנסת אומרת לו מהו הדין

בסוגיה מסויימת ושלושה שופטים מחוזיים אומרים לו מהו הדין בסוגיה, למה זה תיוותר לו אי-וודאות ביחס לשאלה מה אומר הדין בסוגיה עד שירוך בהליך שאינו קבוע בדין להמשיך ולברר מה אומר הדין?

79. יתר על כן, מנגנון הפרה רולינג רלבנטי רק בזמן בחירות. כשערעור נשמע ואין בחירות, אין למנגנון הזה שום משמעות. כאן, רק במקרה הוכרזו בחירות באמצע ההליך ולא ניתן לקבוע כלל שמתבסס על מקריות עובדתית.

80. יצוין, כי בטרם חתימת ההחלטה נקבע, כי אם נכיר בשיקלי כמי שהתפטר בסמוך לפרישתו יהיה בכך כדי "לפגוע באמון הציבור ב"כללי המשחק" כפי שנקבעו על ידי הכנסת עצמה." (פסקה 52 להחלטה). דא עקא, פסילתו של חכ"ל שיקלי מהווה פגיעה קשה וברורה אף יותר באמון הציבור במערכת נוספת וחשובה לא פחות- מערכת המשפט. כיצד ניתן להסביר לאדם הסביר (אליו מפנה גם ההחלטה בפסקה 53, כאשר צוין כי לכל אדם סביר ברור היה כי חכ"ל שיקלי פרש עוד בשנת 2021 ממפלגת ימינה, דבר המוכח כאמור לעיל, וכך גם ביחס לסיילמן בפסקה 35 להחלטה), כי חכ"ל שיקלי שפעל, באופן הנראה לעין "האדם הסביר" בדיוק לפי הצעת בית המשפט המחוזי, בסופו של דבר מוצא עצמו מול שוקת שבורה, כאשר ההחלטה פשוט מבטלת את אותה פשרה שהוצעה על ידי בית משפט אחר - המוסמך בדין? איזה אמון יהיה לאותו אדם סביר בפשרות אחרות שיוצעו על ידי בתי משפט שונים בישראל? וכאן ישאל השואל, שינוי מהסדר הפשרה שהיה בבית המשפט המחוזי, אחרי שחכ"ל שיקלי לא יכול עוד להתמודד ואחרי שיו"ר הליכוד לא יכול לשריין עוד חברים (כאשר חכ"ל שיקלי הוא אחד משניים בשתי העשיריות הראשונות, בעוד במפלגות המרכזיות בגוש השמאל יש ליו"ר סמכות לשריין את כל המתמודדים) לא פוגעת קשות באמון הציבור ב"כללי המשחק"!!

81. כאן המקום להזכיר, כי בכנסת ה-23, כאשר מפלגת העבודה בראשות חבר הכנסת עמיר פרץ החליטה להצטרף לממשלה, חברת הכנסת מירב מיכאלי החליטה לפעול בניגוד לעמדת הסיעה. היא הצביעה כל העת בניגוד לעמדת הסיעה. היה מצופה מסיעת מרץ, החרדה כל כך לפעולה של חברי כנסת בהתאם למשמעת הסיעתית, שתפנה לוועדת הבחירות ותבקש להכריז על חברת הכנסת מירב מיכאלי כפורשת תוך הסרתה מרשימת העבודה לכנסת ה-24. הדבר לא נעשה וחברת הכנסת מיכאלי, שפעלה בהתאם לצו מצפונה (וכנראה בהתאם לרצון של לפחות חלק ממצביעי מפלגתה) אף זכתה בראשות מפלגת העבודה, בין השאר, משום שהייתה הכרה בכך שפעלה בהתאם לצו מצפונה, על אף שפעלה בניגוד להחלטות הסיעה והמוסדות המוסמכים של מפלגת העבודה. מדובר אם כן, בכללי משחק שהציבור מורגל אליהם ומעריך אותם.

וידגש שוב, כי נימוקים אלה רק חוזרים ומבהירים את אותה בעייתיות שבמקרה דנן, אשר היו אמורות להוביל את יו"ר וועדת הבחירות הנכבד להטות את הכף לטובת זכותו של חכ"ל שיקלי להיבחר, כאמור לעיל.

82. עוד בפסקה 52 להחלטה נקבע בקשר לטענת ההסתמכות (על אף שצוין כי אינו נדרש לסיכויי הערעור) כי סבור יו"ר ועדת הבחירות שאין צורך להוכיח קבלת תמורה, באופן המשתמע לכאורה, כי משיכת הערעור היתה מהותית (לכאורה בשל סיכויים נמוכים כביכול לקבלתו) ולא במסגרת פשרה כלשהי. דא עקא, שבהחלטה נקבעו קביעות לרעת חכ"ל שיקלי בענין שבו לא נשמעו טענותיו. כך למשל, חוק היסוד קובע במפורש שהצבעת אי-אמון או אמון נגד הסיעה שלא בתמורה, לא תחשב לפרישה. אבל, הצבעת אי-אמון

או אמון נגד הסיעה היא ההצבעה החמורה ביותר שיכול לעשות ח"כ נגד סיעתו. ואם כל אחת כזו אינה פרישה, אז כמה כאלו בוודאי אינן פרישה כי הן אוסף פעולות "מותרות". ואז, אם אוסף ההצבעות הכי קשות שיכול ח"כ לעשות בלי תמורה אינו יכול לכוון פרישה, איך זה אוסף הצבעות אחרות, שהן בהגדרה פחות חמורות, יכול לכוון פרישה בלי תמורה? אנו מבינים מזה שהמחוקק התכוון שלא תיכון פרישה בהתנהגות ללא מרכיב אופורטוניסטי. וזה בדיוק מה שהתכוון תיקון 12 למנוע - התנהגות אופורטוניסטית.

83. העובדה שמטרת החוק ותכליתו היא למנוע תופעה של פרישת חבר כנסת **כנגד קבלת תמורה**, באה לידי ביטוי הן מהפרוטוקולים של ועדת חוקה חוק ומשפט, הן מהפסיקה והן מספרות משפטית.

בעת הצגת החוק בפני מליאת הכנסת על ידי יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, חה"כ אוריאל לין, בתגובה, ענה על השאלה אם החוק מדבר על הצבעה בניגוד לסיעה בכל מצב, כדלקמן:

"חבר הכנסת עלי, החוק לא קובע שום איסור או שום סנקציה על חבר כנסת המצביע במליאת הכנסת בניגוד לעמדת סיעתו. החוק עוסק רק בהצבעה של אי-אמון או הבצעת אמון במליאת הכנסת בניגוד לעמדת הסיעה.
כאן אני צריך לומר למליאת הכנסת, שיש לפנינו הכרעה חשובה, שהוועדה הביאה אותה להכרעת המליאה, בין שתי גרסאות. גרסה א' וגרסה ב'. קודם כל מה ההיגיון? ההיגיון הוא שחבר כנסת יכול להישאר בסיעתו, לא לפרוש ממנה, לעשות הסכם עם המחנה היריב, להעביר את השלטון למחנה היריב בלי לפרוש מסיעה, בכך שהוא מתחייב להצביע הצבעת אי-אמון במפלגתו שלו. אבל עומדות בפניכם בסוגיה זו בלבד שתי גרסאות. גרסה א' אומרת, שדי בכך שהוא הצביע בהצבעת אי-אמון או אמון בניגוד לעמדת סיעתו. גרסה ב' אומרת, שאם הוא הצביע בניגוד לעמדת סיעתו בשאלת אמון או אי-אמון – הוא לא ייחשב כמי שפרש מסיעה אם הוא לא קיבל תמורה. זוהי גרסה ב': אם הוא לא קיבל תמורה עבור הצבעת אי-אמון – לא מוטלת עליו שום סנקציה.
אדוני היושב-ראש. גרסאות וא' וב' מובאות בהתאם למה שכתוב כאן בהסתייגויות."

בהמשך הדיון במליאה, חברי הכנסת הצביעו על שתי הגרסאות, וקבעו כי הגרסה שתחול תהיה גרסה ב', קרי "אם הוא לא קיבל תמורה עבור הצבעת אי-אמון – לא מוטלת עליו שום סנקציה" (ר' עמ' 2172 דברי הכנסת חוברת י"ח ישיבה רס"ו שהעתקו מצורף כנסת מע/16 לערעור זה) ולשון החוק שהתקבלה, היא זו שבתוקף היום. המסקנה המתבקשת: חברי הכנסת נתנו דעתם לשתי החלופות, ובחרו, בבירור ובמפורש, בחלופה הקובעת כי הסנקציות של סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת תחולנה רק מקום בו חבר הכנסת הצביע נגד עמדת סיעתו בהצבעת אמון או אי-אמון בממשלה, וזאת לצד שקיבל תמורה בגין פעולותיו אלה.

כן ראה דברי בית המשפט נכבד זה בפסק דינו בעניין "בצדק" 4031/94 ארגון בצדק נ' ראש הממשלה ואח' (בסעיף 7):

"הוראות החוק שבמרכז ענייננו הינן חלק מהחוק המתקן אשר בא לקבוע הוראות שיש בהן הגבלות וסנקציות המוטלות על חבר-כנסת הפורש מסיעתו, במגמה להילחם בתופעת הכלנתריזם".
עוד ראה דברי כב' הנשיאה חיות בעניין קלנר (סעיפים 12-15):

"ההיסטוריה החקיקתית שתוארה לעיל תומכת בעמדת המשיבים לפיה תיקון 12 נועד להסדיר את היחסים שבין הסיעה ובין חבריה ולמנוע תופעות פסולות של עריקה ממפלגה אחת למפלגה אחרת תמורת טובת הנאה אישית או ציבורית ... הרציונאל שביסוד תכלית זו הוא כי חבר כנסת נבחר במסגרת סיעה מסוימת בשל חברותו באותה סיעה. על כן פרישתו ממנה מהווה מעילה באמון שנתן בו הציבור. עם זאת, והגם שתופעת הפרישות הפוליטיות הטרידה את המערכת הפוליטית מראשיתה, הכנסת נמנעה לא רק מחסימת התפלגות מסיעה בתנאים שנקבעו בתיקון 12. היא נמנעה גם מחסימת דרכו של חבר בסיעה המבקש לפעול על פי צו מצפונו בניגוד למשמעת הסיעתית. על כן, הסנקציות שנקבעו בתיקון 12 הטילו מגבלות רק על פרישה תועלתית אסורה הנבחנת על פי התמורה שמקבל הפורש, המוגדרת בסעיף 6א לחוק היסוד ..."

84. וצריך לזכור, שבדיקה אם ניתנה תמורה היא החלטה שגרתית שבית המשפט עושה בשלל תחומי משפט. והיא לא מצריכה בחינה אידיאולוגית-ערכית על ידי ביהמ"ש, אלא עובדתית נטו. מדובר בדוגמא לטיעון בערעור שלא ניתן לבטלו על ידי יו"ר ועדת הבחירות כך שתס, ללא שמיעת טיעונים בענין. מכל מקום, ברי לכל, כי אין בסיכויי הערעור, בין אם גבוהים או נמוכים, כדי להעלות או להוריד מעצם ההסתמכות של חכ"ל שיקלי על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים שהיה ברור ומפורש.

85. זאת ועוד, הקביעה בהחלטה לפיה טענת ההסתמכות של שיקלי היא חלשה לאור בקשה לתיקון פרוטוקול שהוגשה על ידי ועדת הכנסת בגדרה ביקשה לתקן את הפרוטוקול כך שיכלול אמירה לפיה אין בעמדת הייעוץ המשפטי של הכנסת כדי לחייב את ועדת הבחירות המרכזית לכנסת הינה קביעה שגויה. בכל הכבוד, ביהמ"ש המחוזי זחה את הבקשה לתיקון פרוטוקול, אם כי אישר כי דברים "ברוח האמור" נאמרו, ולכן עם כל הכבוד לא היה מקום להסתמך על ציטוטים שאינם מדויקים. יתרה מכך, הבקשה לתיקון פרוטוקול הוגשה לאחר שחכ"ל שיקלי הגיש ליו"ר הכנסת הודעה על התפטרותו מהכנסת, כלומר מדובר היה במעשה עשוי. כך, כאמור לעיל, הבקשה לתיקון פרוטוקול הוגשה ביום 12.7.2022 בשעה 13:21 [ר' נספח מע/12], בעוד שחכ"ל שיקלי הכין את ההודעה בבוקרו של יום 12.7.2022 וזו הוגשה ביום 12.7.2022 בשעה 12:35 [ר' נספח מע/11]. דהיינו, עוד בטרם הוגשה הבקשה לתיקון פרוטוקול ועוד בטרם ניתנה הכרעה בה (ההחלטה התקבלה ביום 14.7.2022), חכ"ל שיקלי התפטר מהכנסת. למען שלמות התמונה יצוין, כי אמנם טיוטת הבקשה לתיקון פרוטוקול הומצאה לב"כ שיקלי יום קודם לכן, אך אין בכך כדי לפגוע בטענה האמורה.

ג.7. נפל פגם בהחלטה בכך שלא נקבע שהחלטת וועדת הכנסת היא קונסטיטוטיובית

86. הליכי "הפרישה" לפי סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת מוסדרים **מפורשות** במסגרת פרק י' בסעיף 61 לחוק הכנסת הקובע כאמור, כי מקום בו "פרש חבר הכנסת מסיעתו שלא במסגרת התפלגות", כי אז ועדת הכנסת תתכנס לדון בפרישתו. סעיף 10 לתקנון הכנסת קובע כאמור, כי "פרישה מסיעה לפי פרק י' לחוק הכנסת" טעון אישורה של ועדת הכנסת וכן **טעון פרסום ברשומות והודעה על כך תימסר על ידי יושב ראש ועדת הכנסת ליושב ראש ועדת הבחירות**. ההכרזה על חבר כנסת פורש תיעשה על ידי ועדת הכנסת, בסמוך לאחר הפרישה, כאשר ועדת הכנסת תערוך דיון מעין שיפוטי, תיתן לחבר הכנסת את ההזדמנות להשמיע את טענותיו ותבחן את דבר קיומן של נסיבות עובדתיות המקיימות את מבחני סעיף 6א לחוק יסוד הכנסת. לעמדת המערערים, סמכותה של ועדת הכנסת להכריז על חבר כנסת בתור "פורש" היא קונסטיטוטיובית והיא זו היוצרת למעשה את עצם הפרישה. עמדה זו קיבלה ביטוי גם בהחלטתה של יו"ר ועדת הבחירות בייניש שקבעה בפרשת מפלגת העבודה ש"מקובלת עלי הטענה כי החלטת ועדת הכנסת בענין פרישתו של חבר כנסת מסיעתו היא קונסטיטוטיובית."

87. בהחלטה היה מקום לאמץ את החלטת כבוד השופטת בייניש. תחת זאת בהחלטה לא היתה הכרעה בסוגיה, וצוין בהחלטה בעניין סילמן כי עמדת יו"ר ועדת הבחירות הנכבד נוטה דווקא לגישה לפיה החלטת ועדת הכנסת דקלרטיבית. לצד זאת, בהחלטה נקבע כי, לכאורה, היה על חכ"ל שיקלי להתפטר בחודש אפריל 2022 לאחר החלטת ועדת הכנסת בעניינו, כדלקמן: "במצב דברים זה, שעה שכל העם רואים את המראות ואת הקולות, והאזרח הסביר רואה בשיקלי כמי שפרש כבר בשנת 2021, התפטרותו לאחר החלטתה של ועדת הכנסת בחודש אפריל 2022 הייתה מתבקשת". (במאמר מוסגר יצוין, בהקשר ל"אזרח הסביר", כי בעניינו של חכ"ל שיקלי כלל לא ברור אם "האזרח הסביר" ובכלל זה "הבוחר הסביר" בכלל ו"הבוחר הסביר" של מפלגת ימינה בפרט, ראה את חכ"ל שיקלי כמי שפרש מסיעתו או שמא סיעתו סתתה מדרכה ודווקא חכ"ל שיקלי נשאר נאמן לבוחר.

88. בקביעה דלעיל, רואים אנו, כי עם כל הכבוד הראוי, ההחלטה לוקה בכשל לוגי. הרי, אם החלטת ועדת הכנסת דקלרטיבית בלבד, וככל שהאזרח הסביר רואה בחכ"ל שיקלי כמי שפרש כבר בשנת 2021, אזי, מדוע התפטרותו **לאחר החלטתה של ועדת הכנסת בחודש אפריל 2022** הייתה מתבקשת? מדוע לא הייתה מתבקשת התפטרותו עוד קודם לכן, כבר בשנת 2021? ברור אפוא, גם לפי ההחלטה, מועד קבלת החלטת ועדת הכנסת הוא אפוא המועד הקובע, שרק לאחריו, יחל מירוץ הזמנים להתפטרות (ואשר יובהר כי לשיטת המערערים, מירוץ הזמנים להתפטרות אמור להתחיל רק לאחר ההכרעה בערעור).

89. הטענה שוועדת הכנסת היא המוסמכת להכריע אם היתה פרישה אבל אין לה סמכות לדון בשאלה מתי היתה פרישה, איננה סבירה. איך ניתן לקבוע שאירוע מסוים קרה (שלא על סמך ראיות נסיבתיות) בלי שבהגדרה לא ניתן לומר מתי קרה אותו האירוע.

90. כאן המקום לציין, שקביעת מועד הפרישה בידי הוועדה היא ביטוי לאיזון שכבי' השופטת ד' בייניש (כתוארה אז) בפרשת מפלגת העבודה היתה ערה לו: זה שבין **יעילות ובין וודאות**. העובדה שהקביעות הקשורות בפרישה נעשות, לפי קביעתה של כבי' השופטת בייניש **דווקא** על ידי הוועדה, מאפשרות את הוודאות החיונית לנבחרי הציבור הרלבנטיים ולבוחריהם.

91. ההחלטה נשוא ענייננו, פוגעת אפוא לחלוטין בכל הוודאות בתהליך, שהרי לכאורה, כל אימת שחבר כנסת "פורש מסיעתו", אף אם הוא התפטר לאחר מכן (לכאורה אף אם מספר ימים לאחר מכן), ואף אם קיים פסק דין בענייננו, הרי שלפי ההחלטה, ייתכן שייקבע בעתיד כי הוא לא פרש בסמוך לפרישתו.

8.ג. ההחלטה שגויה בקביעה כי התפטרות בסמוך לאחר ההכרעה בערעור אינה "בסמוך לפרישתו"

92. ההחלטה שגויה בעצם הקביעה כי מועד מתן פסק הדין אינו מועד הפרישה. בהחלטה נקבע, כי התפטרות חכ"ל שיקלי לאחר החלטת ועדת הכנסת בחודש אפריל 2022 הייתה מתבקשת. לנו נראה כי קביעה זו, עם כל הכבוד, מוטעית היא.

93. החלטת ועדת הכנסת הינה **קונסטיטוטיבית** ויהא אשר יהא אופיה, היא כפופה אפוא לביקורת השיפוטית של בית המשפט המחוזי בירושלים, אשר בסמכותו למעשה לאשר או לבטל את הפרישה, דהיינו להכריז למעשה על הפרישה. אין מחלוקת כי בית המשפט המחוזי בירושלים הוא הגורם המוסמך לדון בערעור על החלטת ועדת הכנסת להכריז על חבר כנסת כפורש.

94. כמו כן, הראינו לעיל, כי אף על פי ההחלטה, מועד ההתפטרות לצורך "התפטר בסמוך לפרישתו", ייבחן בהכרח רק לאחר הכרזה על חבר הכנסת כפורש, ולא לאחר "מעשה הפרישה", כפי שכתב יו"ר ועדת הבחירות הנכבד **"התפטרותו לאחר החלטתה של ועדת הכנסת בחודש אפריל 2022 הייתה מתבקשת"**.

95. בהתאם, אם חבר כנסת בחר למצות את זכותו שבדין ולהגיש ערעור על החלטת ועדת הכנסת, מירוך הזמנים של "התפטר בסמוך לפרישתו" חייב להידחות עד לאחר ההכרעה בערעור או עד להחלטה אחרת של בית המשפט המוסמך. פרשנות אחרת הופכת סעיף 61(ג) לחוק הכנסת לאות מתה שלא ניתן ליישמה בחיי המעשה. מועד הפרישה נקבע אפוא לאחר ההכרזה האמורה, ורק לאחר שהחלטת ועדת הכנסת תהפוך לחלוטה, וחבר הכנסת שהוכרז פורש, ימצה את ההליכים השיפוטיים להם הוא זכאי על פי דין. בכל מקרה, אין לפרש אלא בצמצום את שלילת זכות היסוד לבחור ולהיבחר, ויש לכבד את החלטת בית המשפט הנכבד, אשר החליט במסגרת סמכותו.

96. המחוקק קבע במפורש זכות ערעור. יו"ר ועדת הבחירות הנכבד קבע בסעיף 53 להחלטתו כי "... הטענה כי יש לראות בהתפטרותו לאחר משיכת הערעור התפטרות "בסמוך לפרישתו", עושה את החוק לפלסטר". אולם, עם כל הכבוד הראוי, דווקא ההחלטה נשוא ענייננו, היא בעצמה שהופכת את זכות הערעור הסטוטורית והייחודית לפלסטר. אם חבר כנסת שהוכרז כפורש חייב להתפטר מיד עם החלטת ועדת הכנסת ולא לאחר הערעור, הרי שבעצם זכות הערעור שקבע המחוקק חסרת משמעות. אם יזכה הח"כ בערעור, ההתפטרות תהיה בלתי הפיכה. לאור האמור, ברור, שכל עוד חבר הכנסת מממש את הזכות הייחודית והמפורשת לערעור וכל עוד הוא עושה כן במסגרת המועדים שקבע החוק, הרי שהוא עדיין במסגרת בירור שאלת פרישתו. במילים אחרות, חובת ההתפטרות בעקבות פרישה מתחילה כשהחלטה בגין הפרישה הפכה ל"חלוטה".

97. **כידוע, התפטרות מהכנסת היא צעד שאין ממנו חזרה.** חוק-יסוד: הכנסת מפרט מפורשות את הפרוצדורה של פרישת חברי הכנסת, לרבות מספר מצומצם וסגור של מקרים בהם ההתפטרות אינה נצחית ויותר לחבר הכנסת המוחלף לחזור לתפקידו. סעיף 43 לחוק-יסוד: הכנסת מתייחס למספר מצבים כאמור, אך ענייננו, אינו מנוי ביניהם. כלומר, חוק היסוד אינו מאפשר לחבר הכנסת שנמצא על

ידי ועדת הכנסת כי הוא פורש להתפטר ולחזור לכהונתו ככל שבית המשפט המחוזי יהפוך את החלטת ועדת הכנסת. העולה מהאמור הוא, כי המחוקק יצא מנקודת הנחה שחבר הכנסת שהוכרז כפורש על ידי ועדת הכנסת לא יתפטר בטרם ההחלטה תהפוך לחלוטה.

98. במסגרת הערעור בפני בית המשפט המחוזי, חכ"ל שיקלי הגיש בקשה בהולה לעיכוב ביצוע החלטת ועדת הכנסת בעניינו ולחלופין ליתן צו זמני המורה על שהיית תוקף החלטת ועדת הכנסת ו/או דחיית יישומה וזאת עד ובכפוף לתוצאות פסק הדין בערעור; ולחלופי חלופין לקבוע סד זמנים קצר ביותר לביור הערעור. בית המשפט המחוזי הנכבד החליט על סד זמנים קצר, וקבע, ש"לנוכח האמור נראה שהבקשה לעיכוב ביצוע או לסעד זמני מתייתרת". אם כן, בית המשפט המחוזי המוסמך בעצמו, סבר שניתן לעכב את החלטת ועדת הכנסת על הפרישה וכי ההחלטה לא הפכה לחלוטה אולם הוא הסתפק בקביעת סד זמנים קצר באומרו שלנוכח האמור הבקשה לעיכוב ביצוע מיותרת. בהחלטה צוין, כי חכ"ל שיקלי לא הגיש בקשה לעיכוב ביצוע עם הגשת הערעור (סעיף 54 להחלטה), תוך התעלמות מהבקשה לעיכוב ביצוע הנ"ל. יחד עם זאת, מהבעת הטרוניה שחכ"ל שיקלי לא הגיש כביכול בקשה לעיכוב ביצוע, ניתן להבין כי יש סמכות כזו גם לדעת יו"ר ועדת הבחירות הנכבד. אם יש סמכות לעיכוב ביצוע ברור שהמשמעות היא שיש לבית המשפט המחוזי את הסמכות לקבוע מהו מועד הפרישה וממילא מהו מועד הסמוך לפרישה. לא למותר להזכיר, כי כבר במסגרת הודעת הערעור חכ"ל שיקלי שמר "על זכותו לעתור לקבלת סעד זמני ככל שיוכרזו בחירות חדשות" ואכן – בו ביום שבו ההצעה לפיזור הכנסת עלתה לקריאה ראשונה חכ"ל שיקלי הגיש את הבקשה לעיכוב ביצוע.

99. יתר על כן, נראה שאחת הסיבות שבית המשפט לא נתן עיכוב ביצוע והסתפק בקביעת מועד סמוך, היא משום שהוא סבר שהפרישה נכנסת לתוקף לאחר הכרעתו. למעשה, אם בקשת עיכוב הביצוע היתה מתקבלת, להחלטת יו"ר ועדת הבחירות הנכבד לא היה כל בסיס והיא לא היתה באה לעולם. יוצא מכך, ששיקלי ביקש עיכוב ביצוע ולא קיבל משום שבית המשפט סבר שזה במסגרת "הלו"ז הסמוך" אולם, משום שלא קיבל סעד של עיכוב ביצוע, ועדת הבחירות יכולה היתה לקבוע, כביכול, שההתפטרות אינה במסגרת הזמן ה"סמוך". מדובר ב"מילכוד 22" שיש להימנע ממנו.

100. אשר על כן, הואיל וחכ"ל שיקלי התפטר מכהונתו בכנסת "בארבעת הימים הקרובים" שלאחר מתן פסק הדין, הרי שהוא התפטר "בסמוך" למועד הפרישה. כפי שפורט לעיל, סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת, קובע כי סנקציות יחולו אך ורק על "חבר הכנסת שפרש מסיעתו ולא התפטר מכהונתו סמוך לפרישתו". מוסכם שאין מקום להשית את הסנקציות הקבועות בסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת על חבר כנסת שפרש והתפטר סמוך לפרישתו. משכך, אין להחיל על חכ"ל שיקלי את הסנקציות הקבועות בסעיף 6א האמור. אם כן, שגה יו"ר ועדת הבחירות הנכבד עת קבע כי חכ"ל שיקלי לא התפטר מכהונתו בסמוך לפרישתו וכי ועדת הבחירות לכנסת מנועה מלאשר אותו במסגרת רשימת הליכוד לכנסת.

101. עוד נוסף בהקשר זה כי ההחלטה נשוא ענייננו, מבקשת להוסיף מבחן מהותי לבחינת המונח "סמוך" תוך שיו"ר ועדת הבחירות הנכבד מבחין בין רובד הזמן, רובד המהות, ורובד המעשה ויוצר למעשה מבחני "תום לב". לפי מבחנים אלה, יש לבחון את התנהגותו של חבר הכנסת באותה תקופת זמן, באופן המקנה, לכאורה, סמכות רחבה לבחינה איכותית של התנהגותם של נבחרי הציבור. ועדת הבחירות לא אמורה להתעסק בשאלה אילו עמדות הן בהתאם ואלו בניגוד לעמדת הסיעה והיא אינה אמורה לבחון

את שאלת תום הלב בהתנהגות חבר הכנסת במהלך התנהלותו הפרלמנטרית השוטפת. את זה, את האותנטיות של התנהגות נבחר ציבור ואת הסגולה האיכותית של מעשיו, ראוי שיבחן רק הציבור. בהקשר הזה, ההחלטה מנומקת בכך שכ"ל שיקלי המשיך בדרכו גם לאחר החלטת ועדת הכנסת ויו"ר ועדת הבחירות הנכבד היה מצפה כי יחדול ממעשיו "הסוררים". אולם, הליך הערעור נועד בדיוק למקרים כאלה, בהם חבר הכנסת חולק על החלטת ועדת הכנסת ומנסה לשכנע את בית המשפט המחוזי בירושלים בצדקתו על מנת שזה יבטל את החלטת הפרישה. מהיכן המקור לדרוש מחכ"ל שיקלי, שהאמין כי הוא פועל בדרך הנכונה על פי המנדט שקיבל מהבוחר, לחדול ממעשיו עוד בטרם החלטת ועדת הכנסת הפכה חלוטה? מה אפוא הוא הערך של הערעור? בכל מקרה, ספק בכלל אם המחוקק נתן מקום לוועדת הבחירות, ובכלל זה גם לעומד בראשה, לשקול שיקולים שהם פוליטיים במהותם ולהעריך את התנהגותם של חברי הכנסת.

9.ג. ההחלטה שגויה בקביעה כי חכ"ל שיקלי השתהה בהגשת ערעורו

102. נפלה שגיאה בהחלטה נשוא ענייננו בכך שנקבע במסגרתה כי חכ"ל שיקלי השתהה בהגשת ערעורו, קביעה שעם כל הכבוד הראוי אין לה כל תימוכין בדין, ואשר הובילה לקביעה (השגויה, עם כל הכבוד) כי חכ"ל שיקלי לא התפטר מתפקידו בכנסת "בסמוך" לפרישתו.
103. כאמור, סעיף 61 (ג) לחוק הכנסת מקנה לחבר הכנסת שהוכרז כפורש בוועדת הכנסת זכות ערעור, כדלקמן: **"על החלטת ועדת הכנסת על פי סעיף זה, רשאי חבר הכנסת לערער לבית המשפט המחוזי בירושלים, שידון בערעור בשלושה"**.
104. על ערעור כ"ערעור", להבדיל מ"עתירה מנהלית" או "ערעור מנהלי", חלות תקנות סדר הדין האזרחי.
105. כאמור, השאלה האם תקנות סדר הדין האזרחי חלות בהליך הערעור שהתנהל בענייננו של חכ"ל שיקלי נדונה מפורשות על ידי ביהמ"ש המחוזי. כך, בעקבות בקשה מטעם המשיבים 1 – 3 (ועדת הכנסת, העומד בראשה וממלא מקומו) למתן הוראות ולהחלת הליכים מעין מנהליים ולאחר התנגדותו של חכ"ל שיקלי, ביהמ"ש המחוזי קבע כי תקנות סדר הדין האזרחי חלות (ר' נספחים מע/5 – מע/7).
106. הערעור הוגש בתוך מסגרת הזמנים הקבועה בתקנה 137 לתקנות סדר הדין האזרחי, החלות כאמור על עניין זה גם על פי החלטת בית המשפט, שם נקבע כי **"המועד להגשת ערעור על החלטה הוא שישים ימים מיום שהומצאה"**.
107. חזקה על המחוקק שאם ביקש לסטות מהדין הכללי, היה עושה כן במפורש. כמו כן, חזקה כי המחוקק לא קבע מועדים שיש בהם לאפשר שיהוי. נימוקי החלטת יו"ר ועדת הבחירות הנכבד, מבוססים, לכאורה, על נימוקי שיהוי החלים בהליכים מנהליים. דא עקא, שאין להם כל תחולה בענייננו כאן.
108. לשון החוק קובעת מפורשות כי מדובר בהליך **"ערעור"**, וזאת להבדיל מהליכים משפטיים אחרים כגון "עתירה מנהלית" או "ערעור מנהלי" עליהם חלים חוק בתי משפט לעניינים מינהליים, תש"ס-2000 ותקנות בתי משפט לעניינים מינהליים (סדרי דין), תשס"א-2000 (הקובעות פרק זמן של 45 ימים להגשת עתירה – בכפוף לשיהוי).

109. אין כל ספק שהחוק והתקנות לעניינים מנהליים אינם חלים על ענייננו, ושגה יו"ר ועדת הבחירות הנכבד עת הקיש מאותם הדינים החלים על עניינים מנהליים, לרבות בג"ץ, לערעור נשוא הליך זה. זה המקום לציין, כי סעיף 61(ג) לחוק הכנסת האמור, מכוחו הוגש הערעור, חוקק בשנת 2004 וזאת לאחר הקמתם של בתי המשפט לעניינים מנהליים ולאחר חקיקת החוק והתקנות החלים לעניינים מנהליים, כך שברור אפוא שהמחוקק לא היה מעוניין לקבוע הליך מנהלי, אחרת היה עושה זאת מפורש.

110. יתר על כן, במסגרת הערעור, ביקש חכ"ל שיקלי "לאור חשיבותו הציבורית של הערעור ובהתחשב בפגיעה הקשה במערער, בפרט ככל שתוכרזנה בחירות חדשות בשנת 2022, ... לקבוע סדר דין מהיר לדיון בערעור ולהכריע בו מוקדם ככל הניתן". חכ"ל שיקלי ציין, כי הוא "שומר על זכותו לעתור לקבלת סעד זמני ככל שיוכרזו בחירות חדשות".

111. בכל מקרה, בהחלטה יושמה על עניינו של חכ"ל שיקלי דוקטרינת השיהוי, החלה כידוע בהליכים מנהליים, ואינה מענייננו. יחד עם זאת, גם אם היה מדובר בהליך מנהלי, את דוקטרינת השיהוי יש לבחון באופן אובייקטיבי מזה ובאופן סובייקטיבי מזה. בהחלטה נפלה שגיאה משפטית בכך שהחלטה מתעלמת כליל מנסיבות המקרה, ובמסגרתה כלל לא נבחן השיהוי הסובייקטיבי. דובר במקרה שדרש בירור עובדתי סבוך והערעור כלל מאות עמודי נספחים. בנוסף, מדובר בסוגיה תקדימית, שהיה כמוה רק מקרה אחד בטרם הגשת הערעור. גם מן הדיון במחוזי, ברור שהטיעונים שהעלה חכ"ל שיקלי היו רציניים וכבדי משקל בסוגיה שטרם הוכרעה לגופה. אין מקום לבוא בטענה אל חכ"ל שיקלי, שבחר לא לזלזל בזכויותיו ולהכין ביסודיות ערעור רציני ומקיף שהוגש לפני המועד הקבוע בדיון. זאת ועוד, מאחר שמאחורי חכ"ל שיקלי לא עמדה סיעה באותה התקופה, הוא נדרש למצוא בזמן קצר עו"ד שיקבל על עצמו את משימת הכנת הערעור תוך מציאת פתרון לשאלת שכר הטרחה לחבר כנסת שאינו איש אמיד ולא הועמדו לטובתו תקציבים ייעודיים, לא מדובר באתגר פשוט.

112. יתר על כן, בניגוד למקרה דנן, בו הדיון בוועדת הכנסת בעניינו של חכ"ל שיקלי התקיים כשעדיין לא הועלתה כל הצעה לפיזור הכנסת ובהתאם לא נקבע שיתקיימו בחירות מוקדמות, הדיון בעניינו של ח"כ נודלמן בוועדת הכנסת התקיים ביום 1.2.2006, כאשר הבחירות לכנסת ה-17 קבועות היו ליום 28.3.2006, דבר שחייב מטבע הדברים את נודלמן להגיש ערעור באופן מיידי בניגוד למקרה דנן. דהיינו, ההחלטה שגויה גם בכך שיישמה את דיני הבחירות על מועד הגשת הערעור של חכ"ל שיקלי הואיל והערעור כלל לא הוגש במהלך תקופת בחירות.

ודוק: ביום 22.6.2022, יום בלבד לאחר שנשיאות הכנסת אישרה להעלות את הצעת החוק לפיזור הכנסת להצבעה במליאת הכנסת, ובו ביום שבו ההצעה עברה בקריאה ראשונה, ועוד הרבה לפני שההצעה האמורה אושרה וקיבלה תוקף חוקי במליאת הכנסת, חכ"ל שיקלי מיהר להגיש בקשה בהולה לעיכוב ביצוע החלטת ועדת הכנסת וחילופין למתן סעד זמני ולחילופי חילופין לקביעת סד זמנית קצר להכרעה בערעור (וזאת כפי שהודיע עם הגשת הערעור, שיעשה אם יוכרזו בחירות חדשות). רוצה לומר, שהבקשה לעיכוב ביצוע הוגשה עוד בטרם התקבל חוק התפזרות הכנסת ה-24 (אשר התקבל ב-30.6.2022). כאמור, משבית המשפט המחוזי בירושלים האיץ את הדיון סבר המותב כי הבקשה לעיכוב ביצוע מתייתרת. אם בית המשפט המחוזי יכול לעכב ביצוע, הרי שהוא מוסמך לקבוע דה פקטו את

תאריך הפרישה, אם יאשר אותה. מכאן, שבוודאי שיש לו סמכות, במסגרת דיונו וקביעותיו לעניין הפרישה, לקבוע גם קביעות ביחס למועדה.

113. מכל מקום, אם ניתן להקיש דבר מעניינו של חה"כ נודלמן, הוא דווקא כי לחבר הכנסת תינתן הזכות לממש את זכות ערעורו בבית המשפט המחוזי בירושלים. לכל הפחות, הואיל ומדובר בעניין פרשני ולאקונה חקיקתית, בקשר למועד ההגשה, הרי שבמצב כגון דא, שגה יו"ר ועדת הבחירות הנכבד עת לא פירש את הלאקונה החקיקתית באופן המצמצם את הפגיעה בזכות להיבחר.

114. כאן המקום גם לציין, כי ההחלטה שגתה גם בפרשנות ובדרך היישום על עניינו את שנקבע בבג"ץ **העבודה** (בג"ץ 1759/06 **מפלגת העבודה נ' יו"ר וועדת הבחירות המרכזית** (נבו 14.08.2006), שבנסיבות העניין שם נקבע **שהתפטרות לאחר 45 ימים היא התפטרות בסמוך לאחר הפרישה**. בהחלטה, הסתמך יו"ר ועדת הבחירות הנכבד על דבריו של השופט ברק שאמר **"תכליתה המרכזית של הוראה זו הינה לצמצם את האפשרות שחבר כנסת שנבחר במסגרת רשימת מועמדים מסוימת יפרוש מסיעתו יחד עם המנדט שנתן ציבור הבוחרים לרשימה ממנה פרש, ויפעל בכנסת באופן המנוגד למצעה ולעמדותיה של הסיעה, תוך סיכול רצון הבוחר"**. דא עקא, שביישום דברים אלה לעניינו, דווקא עולה מסקנה הפוכה שהייתה אמורה לקבל ביטוי בהחלטה נשוא עניינו, כי מדובר בהתפטרות בסמוך לפרישה, שהרי לאורך כל הדרך, שיקלי נשאר נאמן לבוחר, למצע אותו הציגה סיעתו בפני הבוחר, ולמנדט שנתן ציבור הבוחרים לרשימה.

יתר על כן, אם לא נצמדים למבחן הדווקני הקיים לשיטתנו, הרי שאין לבחון פעילות ח"כ רק במליאה. גם אם היתה פגרה וח"כ פרס בכל נאומיו ופעולותיו פעל למען מפלגה אחרת מדוע שלא נכריז עליו כפורש? ובכלל, לפעמים ח"כ משפיע בלי להצביע. נניח, עצם הידיעה שח"כ פרס עבר בפועל למפלגה אחרת, עשויה לגרום למניעת העלאת הצעות לדיון בפגרה. לאור האמור, מן הראוי לא לבחון פעולות פוליטיות של חברי כנסת על פי טיבן אלא על פי סיווגים. כך לדוגמא, הקביעה שחכ"ל שיקלי הצביע גם נגד תפיסת עולמו, לא הוכחה, ולא ניתנה לשיקלי הזדמנות להסביר את הצבעתו.

115. זאת ועוד, באותו עניין לא הייתה מחלוקת באשר לעצם הפרישה של חברי הכנסת (שכן, אלו הודיעו פוזיטיבית שהם פורשים ממפלגת העבודה), בעוד שבעניינו הייתה מחלוקת בין חכ"ל שיקלי לוועדת הכנסת, באשר לעצם ההכרזה עליו כפורש.

ד. סוף דבר

116. בערעור זה ביקשו המערערים לבטל החלטה שהתקבלה בפורום לא מוסמך ובניגוד לאמור בחוק. הובהר, כי ההחלטה שוללת מהמערערים את זכות היסוד החוקתית של "לבחור ולהיבחר", וכי יש לפרש בצורה מצמצמת את הפגיעה בזכות להיבחר. הודגש, כי ההחלטה נשוא הערעור פוגעת באינטרס ההסתמכות של המועמד, פוגעת במוסד הפשרה ופוגעת באמון הציבור במערכת המשפט, שהציעה למועמד לנהוג בדרך מסוימת תוך פסיקה של שלושה שופטים מחוזיים נכבדים ושל הייעוץ המשפטי של הכנסת שמדובר בדרך ראויה.

117. המערערים ציינו, כי כפות המאזנים נוטות באופן מוחלט וברור לטובת הכללתו של המערער 1 ברשימת המערער 2.

118. ההחלטה פוגעת בסופיות הדיון שהתקיים בבית המשפט המחוזי. "נטילת אלמנט הסופיות מהסכם פשרה באופן המותיר פתח להתדיינויות משפטיות עתידיות פוגעת בוודאות המשפטית, נוטלת את התמריץ העיקרי לעריכתם של הסכמים אלה, ובאופן כללי – מעקרת את המניע מאחורי סיומם של סכסוכים מחוץ לכותלי בית-המשפט" (רע"א 7817/99 **אבנר איגוד לביטוח נפגעי רכב בע"מ נ' קופת חולים מכבי**, פ"ד נז(3) 49, 60 (2003)). במקרה דנן, הותרת ההחלטה על כנה עלולה לפגוע בוודאות המשפטית בעניינים הירודים לשורשי משפטינו החוקתי.

119. בית המשפט הנכבד מתבקש בסופו של יום להגן על הזכות לבחור ולהיבחר – זכות המהווה אולי יותר מכל זכות אחרת, את נשמת-אפה של הדמוקרטיה 'המערבית'" (א' בנדור, "זכות המועמדות בבחירות לכנסת" **משפטים** יח (תשמ"ח-מ"ט) 269). זכות, שנקבע כי "קיומה וההקפדה על שמירתה של זכות זו, הם מן הסימנים המובהקים של חברה דמוקרטית" (ע"ב 1/88 **ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת**, פ"ד מב(4) 177, 185).

120. אשר על כן מתבקש בית המשפט הנכבד לפסוק כמבוקש ברישא לערעור זה.

אבי הלוי, ע"ד
היועץ המשפטי של תנועת הליכוד

אופק ברוק, ע"ד

רועי שכטר, ע"ד

מיכאל ראבילוב, ע"ד

א.ש. שמרון, י. מלכו, פרסקי ושות'
ב"כ המערערים

תצהיר

אני הח"מ, מר עמיחי שיקלי, נושא ת.ז. שמספרה 043464023, לאחר שהוזהרתי כי עלי להצהיר את האמת, שאם לא כן אהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק, מצהיר בזאת, כדלקמן:

1. אני עושה תצהירי זה כתצהיר תמיכה להודעת הערעור מטעמי ומטעם תנועת הליכוד – תנועה לאומית ליברלית (להלן: "הליכוד") על החלטת יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25, כבי השופט יצחק עמית מיום 28.9.2022 בקשר לפסילת מועמדותי במסגרת רשימת הליכוד לכנסת ה-25, וכן על החלטת מליאת ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 מיום 29.9.2022 בעניין רשימת הליכוד לכנסת ה-25.
2. העובדות המפורטות בהודעת הערעור, ובפרט בפרק העובדתי להודעת הערעור, הינן נכונות לפי מיטב ידיעתי ואמונתי והנימוקים המשפטיים הכלולים בהודעת הערעור הינם נכונים על פי ייעוץ משפטי שקיבלתי.
3. בית המשפט הנכבד מתבקש בזה לדחות את הבקשות שבכותרת.
4. זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי - אמת.

עמיחי שיקלי

אישור

אני הח"מ, יגאל לוי, עו"ד, מאשר בזה כי ביום 2.10.22 הופיע בפני מר עמיחי שיקלי ת.ז. 043464023, המוכר לי אישית, ואחרי שהוזהרתי כי עליו להצהיר את האמת, וכי יהיה צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן, אישר את נכונות הצהרתו דלעיל וחתם עליה בפני.

יגאל לוי
עו"ד
מ.ר. 91997
058-7728194

תוכן עניינים

מס'	שם הנספח	עמ'
מע/1	החלטת יו"ר ועדת הבחירות לכנסת מיום 28.9.2022 בהליכים פ"מ 1-25 2-25 4-25	34
מע/2	פרוטוקול הדיון ופסק הדין של בית המשפט המחוזי בירושלים מיום 10.7.2022	72
מע/3	עמדת סיעת ימינה לפיה "אינה מתנגדת כיום להסדר הפשרה אליו הגיע מר עמיחי שיקלי"	90
מע/4	העתק ערעור על החלטת ועדת הכנסת (ללא מאות עמודי הנספחים שצורפו לו) עש"א 22-06-25528 שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'	92
מע/5	בקשת ועדת הכנסת בעניין הפרוצדורה האזרחית / מנהלית	103
מע/6	תגובת חכ"ל שיקלי לבקשת ועדת הכנסת בעניין הפרוצדורה האזרחית / מנהלית	107
מע/7	החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים בעניין תחולת הפרוצדורה האזרחית	112
מע/8	בקשה לעיכוב ביצוע במסגרת הערעור בבית המשפט המחוזי בירושלים	114
מע/9	החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים בענין הסעד הזמני לפיה "נראה שהבקשה לעיכוב ביצוע או לסעד זמני מתייתרת."	122
מע/10	בקשה דחופה להקדמת מועד דיון במסגרת הערעור	124
מע/11	מכתב התפטרות חכ"ל שיקלי מיום 12.7.2022 בעקבות פסק הדין	134
מע/12	מועד הגשת בקשה לתיקון פרוטוקול מטעם ועדת הכנסת - 12.7.2022 בשעה 13:21	136
מע/13	תשובה מטעם הליכוד ושיקלי בפני יו"ר ועדת הבחירות	138
מע/14	עמודים רלוונטיים מפרוטוקול הדיון - פמ 4/21, 7/21, פר 5/21 התנועה לאיכות השלטון ואח' נ' בן דהאן	162
מע/15	פרוטוקול מס' 89 מישיבת ועדת הכנסת 25 באפריל 2022, עמ' 227	165
מע/16	עמ' 2172 דברי הכנסת חוברת י"ח ישיבה רס"ו	170

נספח מע/1

החלטת יו"ר ועדת הבחירות לכנסת

מיום 28.9.2022 בהליכים פ"מ 1-25

4-25 2-25

עמ' 34

ועדת הבחירות המרכזית לכנסת
لجنة الانتخابات المركزية
The Central Elections Committee

Justice Isaac Amit
Supreme court of Israel
Chairman of the Central
elections committee
to the 25th Knesset

قاضي إسحاق عميت
المحكمة العليا
رئيس لجنة الانتخابات
المركزية للكنيست 25

השופט יצחק עמית
בית המשפט העליון
יושב ראש ועדת הבחירות
המרכזית לכנסת ה-25

פ"מ 1/25

פ"מ 2/25

פ"מ 4/25

המבקשת בפ"מ 1/25 : התנועה למען איכות השלטון בישראל

המבקשות בפ"מ 2/25 ובפ"מ 4/25 :
1. גבריאלה (גבי) לסקי-שוץ
2. סיעת מרצ

נגד

המשיבות בפ"מ 1/25 ובפ"מ 2/25 :
1. עידית סילמן
2. סיעת הליכוד תנועה לאומית ליברלית
3. היועצת המשפטית לממשלה
4. היועצת המשפטית לכנסת

המשיבים בפ"מ 4/25 :
1. עמיחי שיקלי
2. סיעת הליכוד תנועה לאומית ליברלית
3. היועצת המשפטית לממשלה
4. היועצת המשפטית לכנסת

בקשות לקבוע כי מועמדים אינם כשירים להיכלל ברשימת מועמדים לכנסת ה-25 ולפי סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשי"ט-1959 (פ"מ 1/25), וסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת (פ"מ 2/25 ו-4/25), ולכן לא ניתן לאשר את הכללת שמם ברשימת המועמדים לפי סעיף 63א לחוק הבחירות

בשם המבקשת בפ"מ 1/25 : עו"ד אליעד שרגא, עו"ד תומר נאור, עו"ד הידי נגב

בשם המבקשות בפ"מ 2/25, 4/25 : עו"ד אורי הברמן, עו"ד מיכל רומנו ברטהולץ

בשם המשיבה 1 בפ"מ 1/25, 2/25 : עו"ד אלי שמואליאן

בשם המשיב 1 בפ"מ 4/25 והמשיבה

2 : עו"ד מיכאל ראבילו, עו"ד אופק ברוק

בשם המשיבה 3 : עו"ד יונתן ציון-מוזס, עו"ד קובי עבדי

בשם המשיבה 4 : עו"ד ענת גולדשטיין

החלטה

1. אי היציבות הפוליטית בישראל הניבה חמש מערכות בחירות בתקופה של כשלוש שנים וחצי, וכמעין המתגבר של החלטות שיפוטיות בנושאים תקדימיים, וכפי שנזדמן לי לומר: "צועדים אנו במשעולים חוקתיים שכף רגלנו, ורגלי קודמנו, טרם דרכו בהם, למן קום המדינה ועד ימינו אנו. המציאות החדשה, שמא אנומלית, שהתרגשה עלינו, מולידה מעצם טיבה סוגיות חוקתיות שטרם נתלבנו" (בג"ץ 3747/19 **אבירם נ' כנסת ישראל**, פסקה 4 (18.6.2019)). ההחלטות להלן משקפות את התהפוכות הפוליטיות שהביאו להתפזרותה של הכנסת ה-24 ולמערכת הבחירות לכנסת ה-25, ואף הן תוצאה של מערכות הבחירות החוזרות ומתרגשות עלינו.

שלוש בקשות הונחו לפניי, שתיים מהן מתייחסות לחברת הכנסת לשעבר עידית סילמן (להלן: **סילמן**) ואחת לחבר הכנסת לשעבר עמיחי שיקלי (להלן: **שיקלי**). השניים התפטרו זה לא כבר מכהונתם כחברים בכנסת ה-24 והוצבו ברשימת המועמדים שהגישה מפלגת הליכוד לבחירות לכנסת ה-25. השניים לא התמודדו בבחירות המקדימות שערכה המפלגה, אלא "שוריינו", בהתאם לסמכותו של יושב ראש הליכוד לפי תקנון הבחירות של המפלגה.

אף שמדובר בבקשות נפרדות ואף שהמסכת העובדתית בעניינה של סילמן שונה מזו שבענייניו של שיקלי, מצאתי לנכון לאחד את ההחלטות הנוגעות להם. זאת מאחר שהמסגרת הנורמטיבית משותפת לשתי הבקשות ומאחר שסילמן ושיקלי היו חברים בסיעת ימינה בכנסת ה-24 ולגבי שניהם נטען כי פרשו מסיעה זו.

אפתח על פי סדר הדברים בשתי הבקשות הנוגעות לסיילמן, ושם אפרוס ביתר הרחבה את המסגרת המשפטית הרלוונטית, אשר למען הקיצור, תשמש אותנו בהמשך גם בענייניו של שיקלי.

פ"מ 1/25 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' סילמן; פ"מ 2/25 לסקי-שוץ נ' סילמן

מבוא

2. בשתי הבקשות שלפניי התבקשתי למנוע מהמועמדת עידית סילמן להיות מועמדת בבחירות לכנסת ה-25 ברשימת "הליכוד בהנהגת בנימין נתניהו לראשות הממשלה" (להלן: **רשימת הליכוד**).

לטענת המבקשת בפ"מ 1/25, המועמדות של סילמן ברשימת הליכוד מקורה בהסכם בדבר רשימת מועמדים שנעשה 90 יום ויותר לפני יום הבחירות לכנסת; הסכם כזה אסור לפי סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969 (להלן: **חוק הבחירות לכנסת**); ולכן מועמדותה של סילמן פסולה. לטענת המבקשות בפ"מ 2/25, סילמן פרשה מסיעתה בכנסת ה-24, "ימינה בראשות נפתלי בנט" (להלן: **סיעת ימינה**), לא התפטרה מהכנסת סמוך לפרישתה, ולכן –

מכוח סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת – אינה רשאית להיות מועמדת בבחירות לכנסת ה-25 ברשימת הליכוד.

3. עודנו באים לסקירת העובדות והוראות החוק הרלוונטיות לענייננו, נעמוד על מספר מושגי יסוד שמן הסתם מוכרים היטב לכל אזרח, אך לעיתים מוטב לחזור על הידוע מאליו, ולו למען הבהירות והדיוק.

"מפלגה" – תאגיד שהוקם לפי חוק המפלגות, התשנ"ב-1992, ושחייב ברישום אצל רשם המפלגות. מטרותיו, לפי סעיף 1 לחוק זה "לקדם בדרך חוקית מטרות מדיניות או חברתיות ולהביא לייצוגם בכנסת על ידי נבחרים".

"רשימת מועמדים" או "רשימה לכנסת" – יכולה להיות מוגשת בידי מפלגה אחת או בידי מספר מפלגות. לדוגמה, את הרשימה המשותפת לכנסת ה-24 הגישו שלוש מפלגות (בל"ד, חד"ש, ותע"ל), ואת רשימת הציונות הדתית לכנסת ה-25 הגישו חמש מפלגות (האיחוד הלאומי-תקומה; חזית יהודית לאומית; עתיד אחד עתיד טוב לישראל; ארץ ישראל שלנו; לזוז). מי שנכלל ברשימת המועמדים הוא בגדר "מועמד" לכנסת.

"סיעה" – חברי הכנסת המכהנים בכנסת והמייצגים מפלגה (אחת או יותר), וייתכן שלתקופה אף אינם מייצגים מפלגה. בראשית כהונת הכנסת כל סיעה היא חברי הכנסת שנבחרו מתוך רשימת מועמדים שעברה את אחוז החסימה.

"פרישה" ו"התפלגות" – שתי הדרכים הקבועות בחוק שבהן חבר הכנסת עוזב את סיעתו במהלך כהונתה של כנסת פלונית.

על כל אלה נעמוד ביתר פירוט בהמשך.

רקע עובדתי

4. הכנסת ה-24 החלה את כהונתה ביום 6.4.2021. סילמן נבחרה אליה ברשימת "ימינה בראשות נפתלי בנט" והייתה חברה בסיעת ימינה. סיעה זו הצטרפה לקואליציה (נְקָדָה), ואחד מחבריה, ח"כ נפתלי בנט, עמד בראשות הממשלה, שהורכבה בראשיתה של הכנסת בידי ח"כ יאיר לפיד. רשימת הליכוד הוגשה מטעם "מפלגת הליכוד, תנועה לאומית ליברלית" (להלן: **מפלגת הליכוד**) שמטעמה מכהנת בכנסת ה-24 סיעת "הליכוד בהנהגת בנימין נתניהו לראשות הממשלה" (להלן: **סיעת הליכוד**). סיעה זו היא הסיעה העיקרית באופוזיציה (נְקָדָה) בכנסת ה-24, והעומד בראשה, ח"כ בנימין נתניהו, הוא ראש האופוזיציה.

הממשלה ה-36 קיבלה את אמון הכנסת ה-24 ביום 13.6.2021 והושבעה באותו יום. לקואליציה הצטרפו סיעות שמספר חבריהן הכולל היה 62. עם הקמת הממשלה הודיע אחד מחברי סיעת ימינה, ח"כ (אז) עמיחי שיקלי שאינו תומך בה (ועל כך אעמוד בהמשך, בחלק ההחלטה

העוסק בעניינו), כך שבפועל היו חברים בקואליציה רק 61 חברי כנסת. סילמן שימשה תחילה יושבת ראש הקואליציה ויושבת ראש ועדת הבריאות (שאף הוקמה אד הוק אך לתקופת הכנסת ה-24. סימן ב' לפרק ג' לחוק לעניין ועדות הכנסת (תיקוני חקיקה והוראת שעה), התשפ"ב-2021; תיקון תקנון הכנסת, י"פ התשפ"א 10308). ביום 6.4.2022 הודיעה סילמן שהיא פורשת מהקואליציה. לפי הנטען לפניי, ההתנהלות של סילמן בכנסת לאחר הודעת הפרישה לא עלתה בקנה אחד עם עמדת סיעתה, כך שמספר חברי הכנסת שבפועל היו חברים בקואליציה ירד ל-60.

לא אלאה את הקורא בתלאות הקואליציה בכנסת ה-24, ואדלג אל סופה, בחלוף כ-14 חודשים בלבד לאחר כינונה. ביוזמת ראש הממשלה בנט וראש הממשלה החליפי יאיר לפיד (שבינתיים התחלפו בתארים אלו) התקבל ביום 30.6.2022 חוק התפזרות הכנסת העשרים וארבע ומימון מפלגות, התשפ"ב-2022. סעיף 1 לחוק קבע כי הכנסת ה-24 "תתפזר לפני גמר תקופת כהונתה", ובסעיף 2 נקבע כי הבחירות לכנסת ה-25 תיערכנה ביום 1.11.2022.

5. ביום 15.9.2022 הוגשה רשימת הליכוד לכנסת ה-25 וסילמן מופיעה בה במקום ה-16. כאמור, סילמן לא התמודדה בבחירות המקדימות שערכה מפלגת הליכוד לרשימת המועמדים שלה, אלא הוצבה ברשימת המועמדים בידי יושב ראש המפלגה, בהתאם לתקנון הבחירות שלה.

סיעת ימינה לא ביקשה לקבוע שסילמן פרשה ממנה, בניגוד לדרך שבה פעלה בעניין שיקלי, כפי שיפורט בהמשך בעניינו. לאחר שהכנסת החליטה על התפזרותה, אף הגישו רוב חברי סיעת ימינה בקשה להתפלג ממנה, כך שסילמן תהיה חברה בסיעת יחיד. ועדת הכנסת דחתה ביום 15.8.2022 את הבקשה.

המבקשת בפ"מ 1/25 עתרה לבג"ץ נגד שריון סילמן ברשימת הליכוד וביקשה לפתוח בחקירה פלילית בגין הפרת סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת. בתשובה לעתירה כתבה סיעת ימינה כלהלן:

- "3. ... החוק נועד להסדיר את מערכת היחסים שבין הסיעה לחבריה [ההדגשה במקור – י"ע].
4. יובהר כי המשיבה [סיעת ימינה – י"ע] מעולם לא הגישה בקשה להכריז על חה"כ סילמן כעל פורשת מהסיעה ואין בכוונת המשיבה לעשות כן.
5. יתר על כן, נציין כי היה וחה"כ סילמן או ח"כ אחר בסיעה ירצו להתפלג מהסיעה בהסכמה כדין – הרי שהמשיבה תאפשר להם לעשות כן.
6. לפיכך מבקשת המשיבה להשאיר את הזירה הפוליטית והאידיאולוגית – לסיעה ולחברי הכנסת עצמם ולא לאף גורם או מוסד אחר".

לשלמות התמונה אציין שבית המשפט העליון דחה על הסף את העתירה משום שהייתה מוקדמת ותאורטית (בג"ץ 5309/22 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' היועצת המשפטית לממשלה ((4.9.2022)).

סילמן התפטרה מהכנסת ביום 11.9.2022, וחברות בה הסתיימה ביום 13.9.2022 (הודעה על חילופים של חברי הכנסת, י"פ התשפ"ב 11572).

6. עודנו באים לסקור את טענות הצדדים, אביא כבר כעת שתי הוראות חוק שעומדות במרכז טיעוניהם.

סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת קובע כלהלן:

(א) חבר הכנסת שפרש מסיעתו ולא התפטר מכהונתו סמוך לפרישתו, לא ייכלל, בבחירות לכנסת שלאחריה, ברשימת מועמדים שהגישה מפלגה שהיתה מיוצגת על ידי סיעה של הכנסת היוצאת; הוראה זו לא תחול על התפלגות סיעה בתנאים שנקבעו בחוק.

(ב) לענין סעיף זה –

"פרישה מסיעה" – לרבות הצבעה במליאת הכנסת שלא בהתאם לעמדת הסיעה בענין הבעת אמון לממשלה או אי-אמון בה; ואולם הצבעה כאמור לא תיחשב כפרישה אם חבר הכנסת לא קיבל כל תמורה בעד הצבעתו;

"תמורה" – במישרין או בעקיפין, בהבטחה או בהתחייבות לעתיד, ולרבות הבטחת מקום ברשימת מועמדים לכנסת, או מינוי חבר-הכנסת עצמו או אדם אחר לתפקיד כלשהו.

סעיף רלוונטי נוסף הוא סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת קובע כלהלן:

לא ייעשה הסכם ולא תינתן התחייבות הבאים להבטיח מקום ברשימת מועמדים לכנסת לחבר כנסת מסויים או לקבוצת אנשים, אלא לאחר היום ה-90 שלפני יום הבחירות לכנסת.

להוראות חוק נוספות שרלוונטיות לענייננו, נידרש בהמשך.

טענות הצדדים

7. המבקשת בפ"מ 1/25, התנועה למען איכות השלטון בישראל, מבקשת לפסול את סילמן מלהיות מועמדת ברשימת הליכוד לכנסת ה-25, מכוח סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת. המבקשת הציגה בבקשתה פרסומים שונים בכלי התקשורת שמהם ניתן ללמוד, לטענתה, על כך שנכרת הסכם בין סילמן למפלגת הליכוד למעלה מ-90 יום לפני הבחירות. על פי אותו הסכם, כך נטען, סילמן תחדל להצביע עם הקואליציה, ובתמורה תזכה לשריון ברשימת הליכוד לכנסת ה-25 – וכך אכן התרחש. לגישת המבקשת, הפרת סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת מביאה לביטול המועמדות של סילמן ברשימת הליכוד, ובסמכותי לקבוע זאת. המבקשת עותרת עוד "להטיל על הגב' סילמן את הסנקציה המתחייבת הקבועה בסעיף 126(6) לחוק הבחירות [לכנסת]".

8. המבקשות בפ"מ 2/25 הן סיעת מרצ (שמתמודדת גם בבחירות לכנסת ה-25 ברשימת "מרצ השמאל של ישראל") וח"כ גבריאלה (גבי) לסקי-שוץ, חברה בסיעת מרצ וממלאת מקום באת כוח הסיעה בוועדת הבחירות המרכזית.

לטענת המבקשות, יש לפסול את סילמן בהתאם לסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת, מפני שפרשה מסיעתה ולא התפטרה בסמוך לכך. לטענתן, פרישתה של סילמן מהקואליציה ביום 6.4.2022 כמוה כהכרזה שלה על פרישתה במישרין מסיעתה. נוסף על כך, המבקשות מצביעות על שתי פעולות פרלמנטריות חשובות של סילמן בניגוד לעמדת סיעתה, שמשמען פרישה בעקיפין מסיעת ימינה. כך, לפי הנתען, ביום 6.6.2022 מנעה סילמן את העברת הצעת חוק להארכת תוקפן של תקנות שעת חירום (יהודה והשומרון – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשפ"ב–2022, וכן הצביעה נגד מינוי מחודש של ח"כ מתן כהנא לתפקיד שר הדתות ובכך מנעה מינוי זה. אציין שעיון בפרוטוקול ישיבת הכנסת מעלה שבהצבעה הראשונה סילמן לא נכחה, וההצעה נדחתה ברוב 58–52, ואילו בהצבעה השנייה סילמן הצביעה נגד, וההצעה נדחתה בתיקו 55–55.

לגישת המבקשות, מעשיה של סילמן "הציתו שרשרת אירועים" שבסופם הגיעו ראש הממשלה בנט וראש הממשלה החליפי לפיד (כתוארם אז) למסקנה שאי אפשר עוד לייצב את הקואליציה, ובעקבות זאת התפזרה הכנסת ה-24 (סעיף 20 לבקשה). המבקשות מוסיפות שערב פרישתה מהקואליציה נפגשה סילמן עם נתניהו, והן מזכירות פרסומים שונים בתקשורת, שלטענתן מעידים על הסכם סודי שבמסגרתו הוסכם על פרישת סילמן מהקואליציה תמורת שריון ברשימת הליכוד לכנסת ה-25. מכאן מסיקות המבקשות כי סילמן קיבלה תמורה עבור פרישתה. לגישתן, התפטרותה של סילמן מהכנסת חמישה חודשים לאחר שפרשה מסיעתה, תקופה שבה פעלה בכנסת בניגוד לעמדת הסיעה, אינה התפטרות בסמוך לפרישה. על כן התבקשתי לקבוע שסילמן מנועה מלהיות מועמדת ברשימת הליכוד לכנסת ה-25.

9. סילמן מבקשת לדחות את שתי הבקשות. כטענה מקדמית נטען שאין ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית סמכות לפסול את מועמדותה, לא לפי סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת, ולא לפי סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת. סילמן מוסיפה שהנפגעת לכאורה ממעשיה היא סיעת ימינה, אולם זו לא פעלה ולא סברה שסילמן פרשה ממנה, כך שהמבקשות מתעברות על ריב לא להן.

לגוף העניין טוענת סילמן כי לא נערך – ואפילו לא התבקש – הליך בוועדת הכנסת כדי להכריז על פרישתה מסיעת ימינה, ולכן אין לראות בה פורשת. העתירות מתבססות על פרסומים בתקשורת ועל השערות בלבד, אך לא הובטחה לה תמורה כלשהי, וכל מעשיה היו מטעמים אידאולוגיים בלבד, ואילו דווקא חברים אחרים בסיעת ימינה הם שהפירו את נאמנותם לסיעה ולציבור הבוחרים. לגבי פ"מ 1/25 נטען שסעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת אינו מאפשר לעקוף את הדרישות השונות שבסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת ובסעיף 61 לחוק הכנסת, התשנ"ד–1994 (להלן: **חוק הכנסת**), בדבר קביעה של ועדת הכנסת על פרישה מסיעה. בנוגע לשתי העתירות,

ובעיקר לפ"מ 2/25, סילמן סבורה שנוהגים בה איפה ואיפה: חברי כנסת אחרים מהקואליציה (בהם אחת מסיעת מרצ – ח"כ ע'ידאא' רינאווי-זועבי) אף הם הצביעו נגד עמדת הקואליציה, הוצע להם שריון לפני המועד המותר, אך נגדם המבקשות לא פעלו. יתר על כן, חברי כנסת בסיעת מרצ שיתפו פעולה בכנסת עם סילמן לאחר פרישתה הנטענת, משמע לא ראו בה מי שפרשה. סילמן מסכמת בכך שמדובר בניסיון לפגוע בפעילותה למען בוחריה ובניסיון להביא להתערבות חיצונית בפעילות הפרלמנטרית ובשדה הפוליטי.

מפלגת הליכוד מבקשת גם היא לדחות את בקשות הפסילה. לטענתה, לא נכרת הסכם כלשהו בין הליכוד לבין סילמן, והפרסומים שצורפו לבקשות אינם מוכיחים כי הובטחה לה תמורה כלשהי. יתר על כן, בהתאם לחוקת הליכוד, עד לאחר היום ה-90 לפני הבחירות לא הייתה ליו"ר הליכוד סמכות לשריין מועמדים ברשימה, ולכן לא יכול היה להיכרת הסכם כנטען בבקשות. נטען כי סילמן שורינה משום שפעלה בכנסת ה-24 ממניעים אידאולוגיים ומשום שהמפלגה מעוניינת לפנות לבוחרים מהציבור הדתי-לאומי-ליברלי. מפלגת הליכוד מוסיפה שסיעת ימינה לא ביקשה להכריז שסילמן פורשת, הצהירה שאינה רואה בה פורשת, ואפילו הסכימה להתפלגות (להבדיל מפרישה) שלה מהסיעה. לטענת הליכוד, הוראות החוק בדבר פרישה מסיעה באו להגן על הסיעה, ולכן אין להיענות לבקשות של צדדים שלישיים בעניין. מכל מקום, הסמכות להכריז על פרישה מסיעה נתונה לוועדת הכנסת בלבד. עוד נטען כי הגשת הבקשות זמן רב לאחר הפרישה הנטענת, וסמוך למועד הבחירות נגועה בשיהוי. לחלופין, סילמן התפטרה מכהונתה בסמוך לאחר פרישתה, ועל כן אין להחיל עליה את הסנקציה שבסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת.

אשר לטענת ההסכם האסור, מפלגת הליכוד סבורה שהפרת סעיף 57א היא עניין לשדה הפוליטי בלבד, ולא ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית – ודאי מקום שסיעת ימינה לא ביקשה לנקוט צעדים נגד סילמן. עוד נטען שאין מקום להורות על חקירה פלילית בעניין זה.

10. היועצת המשפטית לכנסת הצביעה על כך שסעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת אינו קובע עיצום על הפרתו. מכאן היא גוזרת שתי תוצאות: ראשית, לאור זכות היסוד להיבחר אי אפשר למנוע מכוח סעיף זה מועמדות לכנסת, וזאת בניגוד לסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת. שנית, אין ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית סמכות לדון מכוח סעיף 57א לחוק הבחירות במניעת מועמדות לכנסת.

לגישת היועצת המשפטית לכנסת, גם אין מקום להחיל את סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת בעניינה של סילמן, מהטעם שההסדר שנקבע בחוק היסוד עניינו ביחסים שבין הסיעה לחבר הכנסת, אך סיעת ימינה לא ביקשה להכריז שסילמן פרשה ממנה. היועצת המשפטית לכנסת מציינת שהבקשה בפ"מ 2/25 היא הפעם הראשונה שבה צד שלישי, שאינו הסיעה, מבקש להכריז על פרישה של חברת כנסת מסיעתה. בהינתן התקדימיות של הבקשה, סבורה היועצת המשפטית לכנסת כי ראוי שוועדת הכנסת תקבע אם צד שלישי רשאי להגיש בקשה כזו, ואין מקום כי יושב

ראש ועדת הבחירות המרכזית יכריע בכך לראשונה. מכל מקום, אין מדובר באחד המקרים שבהם ראוי שיושב ראש ועדת הבחירות המרכזית ידון בטענת פרישה מסיעה. על כן, היועצת המשפטית לכנסת מבקשת לדחות את שתי הבקשות.

11. היועצת המשפטית לממשלה סבורה שבהיבט המוסדי, פרישת חברי כנסת מסיעתם היא עניין לכנסת ולא לממשלה, ועל כן לא הביעה עמדה בנוגע לפ"מ 2/25. אשר לפ"מ 1/25, היועצת המשפטית לממשלה סבורה שהפרת סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת אינה עילה לפסילת מועמדות לכנסת – הן משום שעיצום כזה אינו נזכר בסעיף, והן בשל המעמד של הזכות להיבחר. לכן, נטען, יש לדחות בקשה זו.

דיון והכרעה

רקע נורמטיבי

12. נקודת המוצא וברירת המחדל היא "הזכות לבחור ולהיבחר – שהיא מאושיות המשטר הדמוקרטי – המונחת ביסוד קיומה של מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית" (א"ב 11280/02 **ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השש-עשרה נ' טיבי**, פ"ד נז(4) 1, 17 (2003)); "זכויות ההשתתפות בבחירות לבית-המחוקקים מהוות, אולי יותר מכל זכות אחרת, את נשמת-אפה של הדימוקרטיה 'המערבית'" (אריאל בנדור "זכות המועמדות בבחירות לכנסת" **משפטים** יח 269, 269 (1988)).

נוכח זאת, ראוי שמגבלות על הזכות תיקבענה בחוק-יסוד: הכנסת או מכוחו. ואכן, הכנסת קבעה בחוק יסוד זה עילות שונות למניעת מועמדות לכנסת, כמו גיל (סעיף 6א), הרשעה בעבירות מסוימות והטלת ענישה מסוימת לצד ההרשעה (סעיף 6), כהונה, תפקיד או עבודה בשירות הציבור (סעיף 7), ותמיכה במטרות שמנוגדות תכלית הניגוד לאופי המדינה (סעיף 7א). הכנסת קבעה בחוק-יסוד: הכנסת עילה נוספת, והיא במוקד הדיון לפניי, שעניינה בחבר הכנסת היוצאת שפרש מסיעתו (סעיף 6א). לפני שאציב שוב את הסעיף לנגד עינינו, אחזור שוב למושגי היסוד, והפעם ביתר פירוט.

13. בהצבעה לכנסת אנו בוחרים ברשימת מועמדים (סעיף 5 לחוק הבחירות לכנסת). גם אם הבוחר החליט להצביע לרשימה פלונית בהתבסס על זהות חבר או חברים ברשימה או על זהות העומד בראשה, למעטפת ההצבעה יכניס הבוחר פתק ועליו אותיות הרשימה וכינויה (שלפעמים, לא תמיד, כולל את שם העומד בראשה). כאמור, הרשימות אינן אוסף עצמאי של אנשים: רק מפלגה יכולה להגיש (לבדה או עם מפלגות אחרות) רשימת מועמדים לכנסת (סעיף 5א לחוק-יסוד: הכנסת; סעיף 4 לחוק הבחירות לכנסת. סעיף 57 לחוק הבחירות לכנסת מתייחס לאפשרות שכמה מפלגות יגישו יחד רשימת מועמדים משותפת. ראו גם בג"ץ 8686/06 **סיעת העבודה-מימד נ' הכנסת**, פסקה 4 (28.5.2008); בג"ץ 10451/08 **סיעת קדימה בכנסת נ' יושבת ראש הכנסת**,

פסקה 19 (23.2.2011) (להלן: עניין קדימה); בג"ץ 3166/14 גוטמן נ' היועץ המשפטי לממשלה, פסקה 27 לפסק דינו של הנשיא (בדימ') גרוניס (12.3.2015).

בכנסת מכהנים רק אלו שהיו מועמדים ברשימות שקיבלו קולות כשרים בשיעור מכלל הקולות הכשרים שנקבע בחוק (המכונה בלשון העם: אחוז החסימה). רשימה שנבחרה לכנסת, הופכת לסיעה (סעיף 8א) לתקנון הכנסת (17.10.2021) (להלן: תקנון הכנסת); עניין קדימה, פסקה 22. ראו גם את סעיף 25 לחוק הבחירות לכנסת על גלגוליו). לפי מספר המנדטים שכל רשימה קיבלה ומיקום החברים ברשימה, נקבעת זהות חברי הכנסת (סעיפים 81–83 לחוק הבחירות לכנסת). חבר כנסת שסיים את כהונתו, יחליף אותו הבא בתור ברשימת המועמדים (סעיף 43 לחוק-יסוד: הכנסת), ואין הליך בחירה מחדש במקום אותו חבר (ואם תמו החברים ברשימה – חבר הכנסת לא יוחלף, שכן הכנסת נדרשת להיות בת 120 חברים רק "בהיבחרה". סעיף 3 לחוק-יסוד: הכנסת). במילים אחרות, רצון הבוחר מיתרגם בכנסת לסיעות. הסיעות שמכהנות בכנסת (לפחות בראשית פעולתה) וזהות חבריהן הן הביטוי הפרלמנטרי לתוצאות הבחירות (עניין קדימה, פסקה 21).

14. לסיעות תפקיד חשוב בעבודת הכנסת. בין היתר, הרכב הסיעות קובע את מספר החברים בוועדות הכנסת, חברי הכנסת שחברים בוועדה הם נציגי סיעתם בה, והסיעה רשאית להחליפם לפי שיקול דעתה (סעיפים 2א(ב) ו-3(ג) לחוק הכנסת; סעיף 102א) לתקנון הכנסת; בג"ץ 5258/21 ביטון נ' כנסת ישראל (25.10.2021)). לגבי שני כלים פרלמנטריים עיקריים שבידי חברי הכנסת – הצעות חוק פרטיות והצעות לסדר היום – נקבעות מכסות לסיעות לפי גודלן, והסיעה קובעת אילו הצעות יוכלו חבריה להעלות לדיון ומתי (סעיף 99 לתקנון הכנסת). הצעת אי אמון בממשלה תוגש רק בידי סיעה או סיעות (סעיף 44(ב) לתקנון הכנסת). לרוב מגדירים את הקואליציה והאופוזיציה לפי הסיעות שתומכות בממשלה ואלו שמתנגדות לה (על האופוזיציה ראו סעיף 11(ג) לחוק הכנסת). הרכב הסיעות בכנסת קובע גם את הרכב ועדת הבחירות המרכזית, ועדות הבחירות האזוריות וועדות הקלפי (סעיפים 16, 17(ו), 19(ב)–(ד), 21 ו-25 לחוק הבחירות לכנסת).

15. הסיעות מורכבות מחברי הכנסת. חברי הכנסת נבחרו בשם רשימת מועמדים והפכו לחברים בסיעה שהתגלגלה ממנה, אולם הם עצמאיים במידה זו או אחרת בפעולתם. שאלות מעניינות בדבר חובת האמון של חבר הכנסת – האם לציבור כולו או למפלגתו-סיעתו – אינן דורשות הכרעה כאן, ואפנה את הקורא לספרות בנושא (סוזי נבות "חבר הכנסת כינאמן הציבור" משפטים לא 433 (2000) (להלן: נבות); יגאל מרזל "ניגוד עניינים של חברי כנסת: בין הנאמנות למפלגה לנאמנות לציבור?" ניגוד עניינים במרחב הציבורי 389 (דפנה ברק-ארז, דורון נבות ומרדכי קרמניצר עורכים, 2009)). כאמור, איני נדרש לשאלות אלה, משום שבגזרה הצרה שלפניי, הכנסת קבעה כלל הקבוע בסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת. סעיף זה מטיל עיצום (סנקציה) על חבר כנסת שפעל בניגוד לסיעותו עד כדי כך שיש לראות במעשיו פרישה ממנה. העיצום הוא מניעת האפשרות

להיות מועמד בבחירות לכנסת הבאה ברשימת מועמדים של מפלגה שמיוצגת בכנסת הנוכחית. נשים שוב לנגד עינינו את הוראת סעיף 6א לחוק-יסוד : הכנסת :

(א) חבר הכנסת שפרש מסיעתו ולא התפטר מכהונתו סמוך לפרישתו, לא ייכלל, בבחירות לכנסת שלאחריה, ברשימת מועמדים שהגישה מפלגה שהיתה מיוצגת על ידי סיעה של הכנסת היוצאת; הוראה זו לא תחול על התפלגות סיעה בתנאים שנקבעו בחוק.

(ב) לענין סעיף זה –
 "פרישה מסיעה" – **לרבות** הצבעה במליאת הכנסת שלא בהתאם לעמדת הסיעה בענין הבעת אמון לממשלה או אי-אמון בה; ואולם הצבעה כאמור לא תיחשב כפרישה אם חבר הכנסת לא קיבל כל תמורה בעד הצבעתו; "תמורה" – במישרין או בעקיפין, בהבטחה או בהתחייבות לעתיד, ולרבות הבטחת מקום ברשימת מועמדים לכנסת, או מינוי חבר-הכנסת עצמו או אדם אחר לתפקיד כלשהו.

הפרישה מסיעה נזכרת בכמה חוקים :

א. סעיף 61 לחוק הכנסת דן בסוגיה, ובסעיף קטן (ד) הוא מוסיף עיצום על חבר כנסת פורש :

(א) פרש חבר הכנסת מסיעתו שלא במסגרת התפלגות, תקבע ועדת הכנסת בישיבה שבסמוך לאחר הפרישה ולאחר שנתנה לחבר הכנסת הזדמנות להשמיע את טענותיו, את דבר פרישתו, וכן את השינוי במספר חברי אותה סיעה.

(ב) לא תקבע ועדת הכנסת כי חבר הכנסת פרש מסיעתו אלא לאחר שבדקה את העובדות הנוגעות לפרישתו ומצאה כי נתקיימו המבחנים שנקבעו בסעיף 6א לחוק-יסוד : הכנסת.

(ג) על החלטת ועדת הכנסת על פי סעיף זה, רשאי חבר הכנסת לערער לבית המשפט המחוזי בירושלים, שידון בערעור בשלושה.

(ד) חבר הכנסת שועדת הכנסת הודיעה על פרישתו, לא יצורף לסיעה כלשהי בתקופת כהונתה של אותה הכנסת.

הכנסת גם מנעה חיסרון לסיעה שחבר הכנסת פרש ממנה (שלא בהתפלגות): "רואים את מספר חבריה כאילו לא פרש ממנה" (סעיף 62(ב) לחוק הכנסת).

ב. הפורש מסיעתו לא יתמנה לשר או לסגן שר בתקופת הכהונה של אותה כנסת (סעיפים 6(ה) ו-25(ג) לחוק-יסוד : הממשלה).

ג. אין מימון הוצאות שוטפות לחבר כנסת שפרש מסיעתו, אך סיעתו תקבל מימון הוצאות כאילו לא פרש ממנה (סעיף 13(ב) לחוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973, להלן: **חוק מימון מפלגות**).

16. אם כן, הכנסת הטילה מספר עיצומים על חבר כנסת שפרש מסיעתו: הוא לא יוכל להיות מועמד בבחירות לכנסת הבאה ברשימה מטעם מפלגה שמיוצגת בכנסת הנוכחית (סעיף 6א(א) לחוק-יסוד : הכנסת) אלא אם כן התפטר מכהונתו בסמוך לפרישתו; הוא לא יצטרף לסיעה בכנסת

הנוכחית (סעיף 61(ד) לחוק הכנסת); הוא לא יכהן בתפקידי שר וסגן שר בכנסת הנוכחית (סעיפים 6(ה) ו-25(ג) לחוק-יסוד: הממשלה); ואין הוא זכאי למימון מפלגות (סעיף 13(ב) לחוק מימון מפלגות). לפי סעיף 10(ג) לתקנון הכנסת, יהיו לאותו חבר כנסת כל הזכויות שהתקנון מעניק לסיעה, למעט האפשרות להגיש הצעת אי אמון בממשלה, קבלת חדר סיעה ומסירת הודעות בשל אי השתתפות בדיון או בהצבעה.

17. יש להבחין בין פרישה מסיעה לבין התפלגות מסיעה. המחוקק רואה בחומרה פרישה מסיעה, אולם התפלגות היא פרקטיקה מוכרת, והדין קבע לה תנאים. אם סיעה התפלגה, כל אחת מהסיעות החדשות תקבל מימון הוצאות לעצמה ולפי גודלה (סעיף 13 לחוק מימון מפלגות, ראו גם סעיף 4(א)(1) לחוק זה). סעיף 59 לחוק הכנסת קובע את התנאים להתפלגות (הוראות נוספות נמצאות בסעיפים 60, 62 ו-62א):

- רואים התפלגות של סיעה לענין סעיף 6 לחוק-יסוד: הכנסת, אם נתקיים אחד מהתנאים האלה:
- (1) ההתפלגות היא של קבוצה של שני חברי הכנסת לפחות, שהם שליש ממספר חברי הסיעה לפחות, או של קבוצה של ארבעה חברי הכנסת לפחות;
 - (2) ההתפלגות היא של סיעה שהיא צירוף של מפלגות והתפלגות היא על פי ההשתייכות לאותן מפלגות, והיא הגישה ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית בעת הגשת רשימת המועמדים שלה, נוסח של הסכם בדבר צירוף של מפלגות כאמור;
 - (3) ההתפלגות נעשית בעת שהסיעה מתמזגת עם סיעה אחרת, ובלבד שחברי כל סיעה המתנגדים למיזוג עושים כן כסיעה אחת, אך רשאי כל חבר כנסת המתנגד למיזוג להצטרף לסיעה אחרת.

הפרישה וההתפלגות, שתיהן מביאות לכך שחבר הכנסת אינו חבר עוד בסיעתו המקורית. אולם תוצאותיהן, כאמור, שונות בתכלית. המתפלג כמותו כחבר כנסת רגיל, ואין עליו עיצומים. הפורש אינו חבר בסיעה כלשהי, ומוטלות עליו מגבלות פוליטיות בהווה (אי מינוי לממשלה ואי מימון הוצאות שוטפות) ולעתיד הקרוב (שלילת האפשרות להיות מועמד ברשימות מסוימות לכנסת הבאה). הפרישה וההתפלגות מוציאות זו את זו, כלומר פרישה אינה התפלגות והתפלגות אינה פרישה.

[במאמר מוסגר: תחילה פסק בית המשפט העליון כי לענין מינוי שר וסגן שר "פרישה מסיעה" כוללת גם התפלגות, כלומר מי שהתפלג מסיעתו אינו יכול להתמנות לתפקיד בממשלה (בג"ץ 4031/94 ארגון "בצדק" נ' ראש ממשלת ישראל, פ"ד מה(5) 1 (1994) (להלן: עניין בצדק)). בתגובה תיקנה הכנסת את חוק היסוד והבהירה שההתפלגות מחסנת גם מפני העיצום של איסור החברות בממשלה (חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 8), ס"ח התשנ"ה 42; דברי ההסבר להצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס' 8), ה"ח התשנ"ה 118)].

18. העיצום שעומד במרכז דיוננו הוא מניעת מועמדות ברשימות מסוימות. אך עיצום זה אינו מוחלט. סעיף 6א(א) לחוק-יסוד: הכנסת, חל רק על "חבר הכנסת שפרש מסיעתו ולא התפטר

מכהונתו סמוך לפרישתו, בבחינת שטר ושוברו בציודו: פרשת מסיעתך? התפטר סמוך לפרישה, ואז תוכל להיות מועמד בכל רשימה בבחירות לכנסת הבאה. המכונן הניח כי אם אותו חבר כנסת התפטר בסמוך לפרישתו, אזי הפרישה נובעת מן הסתם ממניעים כנים ואידאולוגיים, ולא מתוך אינטרסים פוליטיים צרים. הוראה דומה קיימת בסעיף 6(ה) לחוק-יסוד: הממשלה לעניין מינוי לשר בכנסת המכהנת (סגן שר חייב להיות חבר בכנסת, אלא אם כן התפטר לאחר מינויו, בהתאם לסעיף 42ג לחוק-יסוד: הכנסת (המכונה בשפת העם: "החוק הנורווגי"), ולכן התפטרות חבר כנסת פורש לא תאפשר לו לכהן בתפקיד סגן שר באותה כנסת. סעיפים 25(א) ו-26(5) לחוק-יסוד: (הממשלה).

19. מדוע המחוקק הבחין בין פרישה להתפלגות? הרקע לחקיקה תואר בכמה מקומות (למשל, עניין **בצדק**, בעמ' 11–15, 30, 43–45, 50–51; פ"מ 1/17 **המוסד לבירור עתירות למפלגת העבודה הישראלית נ' פרס**, פסקה 16 (להלן: פ"מ פרס); ע"א 4799/19 **קלנר נ' הליכוד – מפלגה לאומית ליברלית**, פסקאות 11–12 (28.7.2019) (להלן: עניין קלנר); אוריאל לין **לידתה של מהפכה 104–119** (2017) (להלן: לין)). אביא אפוא את הרקע לחקיקה בתמצית בלבד, והקורא מוזמן לעיין בהפניות לעיל.

סעיף 6א נחקק במסגרת תיקון מס' 12 לחוק היסוד, ובד בבד עם תיקון זה נחקקו הוראות משלימות ומקבילות בחוקים אחרים, כמו סעיף 61 לחוק הכנסת. ההיסטוריה החקיקתית מחזירה אותנו במנהרת הזמן לשנות החמישים, שם אנו מתוודעים לדמותו של רחמים כלנר, חבר מועצת העיר ירושלים, שזכה ותפס את מקומו בדפי ההיסטוריה של מדינת ישראל בכך ששמו הפך לביטוי מוכר ושגור על כל לשון – **קְלַנְרִיזְם**. לענייננו, ביטוי זה מתאר מצב של מעבר חבר כנסת מסיעה אחת לסיעה אחרת תמורת טובת הנאה, ובלשון פחות דיפלומטית, עריקה ממחנה אחד למחנה הנגדי. סעיף 6א לחוק היסוד בא למנוע את תופעת הכלנריות, ומקורו ב"תרגיל המסריח" בשנת 1990 שזיכה אותנו בקריאה שנכנסה לפנתיאון: "אברשה, חזור הביתה!". ואכן, אברשה (ח"כ אברהם שריר) שב הביתה אל תנועת הליכוד, וכל השאר היסטוריה. נקעה נפשם של המחוקקים ממקרים של מעבר חברי כנסת מסיעה לסיעה תמורת טובת הנאה, וכאמור, לשיא הגיעו הדברים במהלך "התרגיל המסריח": "כמעט כל מה שהיה מכוער ובזוי בפוליטיקה הישראלית ובשיטה הפוליטית השתקף ... כתמונת מְרָאָה עכורה. נטישת ערכים, מכירת הבוחר, בגידה במפלגת האם, כלנריות... שידולים, לחצים, פיתויים אישיים והבטחת משכורת ממלכתית – הכול צף ועלה" (לין, בעמ' 112).

תכליתו של סעיף 6א לחוק היסוד היא אפוא להרתיע חברי כנסת מלפרוש מסיעתם ולהצטרף לסיעה אחרת חלף החזרת המנדט לסיעתם, ואציין כי הצעת החוק של תיקון 12 אף נשאה את הכותרת הצעת חוק למניעת מעילה באמון (נבחר ציבור), התש"ן–1990. כדי להילחם בתופעה של מחוקקים המפקיעים את המנדט מסיעתם, נערכו במסגרת תיקון 12 לחוק היסוד תיקונים שונים

בדינים שמסדירים את ההתנהלות הפוליטית. תיקוני חקיקה אלה נועדו בעיקרם להבטיח את הנאמנות של חבר הכנסת הבודד לסיעתו שמייצגת, כאמור, את רצון הבוחר. מנגד, לחבר הכנסת יש שיקול דעת רעיוני, ואין להופכו לכלי של סיעתו. הכנסת ביקשה לאזן בין שני אלו ולשם כך הבחינה בין פרידה אידאולוגית מהסיעה לפרידה אופורטוניסטית ממנה. בהיבט העקרוני, ההתפלגות הולמת קרע רעיוני בין הסיעה לחבר הכנסת או לחברי הכנסת, והיא "נועדה לאפשר את התאמת הרכב הסיעות לשינויים הרעיוניים שהתרחשו לאחר הבחירות לכנסת" (אמנון רובינשטיין ורענן הר-זהב חוק-יסוד: הכנסת 50 (1993) (להלן: **רובינשטיין והר-זהב**), ראו גם את דברי השופטת ברק-ארז בעניין **קלנר**). לעומתה, הפרישה נתפסת כמעשה נכלולי של חבר הכנסת כלפי סיעתו, כגון "[...] להעביר את השלטון תמורת טובות-הנאה" (**רובינשטיין והר-זהב**, בעמ' 54), "היא נתפסת כאקט הפוגע בלכידות המפלגתית, וביציבות הגורם המייצג את הבוחר, המצפה להמשכיות ולוודאות בתיפקודו של הגוף הנבחר" (עניין **קדימה**, בפסקה 25. ראו שם, בפסקאות 25–30, על ההבדלים בין פרישה להתפלגות).

20. עם תיקוני החקיקה בעקבות "התרגיל המסריח" נמנה איסור נוסף הקבוע בסעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת, אשר מן הראוי לשוב ולהביאו כלשונו:

לא יעשה הסכם ולא תינתן התחייבות הבאים להבטיח מקום ברשימת מועמדים לכנסת לחבר כנסת מסויים או לקבוצת אנשים, אלא לאחר היום ה-90 שלפני יום הבחירות לכנסת.

סעיף זה נועד למנוע מחבר כנסת לפעול נגד סיעתו תמורת אתנן פוליטי. התמורה כאן מפורשת בסעיף: הבטחה למקום ברשימת מועמדים לכנסת הבאה, בדרך כלל במקום ריאלי, ללא צורך בהתמודדות (פרקטיקה המכונה "שריון"). כאן לא נאמר דבר על פרישה ועל התפלגות. עם זאת, איסור ההסכמים אינו חל ב"תקופת הדמדומים" של מערכת הבחירות, כלומר ב-90 הימים שלפני יום הבחירות, שאז חובת הנאמנות לסיעה אינה כמקודם (עניין **קלנר**, בפסקה 16; **רובינשטיין והר-זהב**, בעמ' 48, ה"ש 7).

בעניין **קלנר** נדון סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת. באותו מקרה מדובר היה בשתי סיעות בכנסת ה-21 שהסכימו להתמודד יחדיו בבחירות לכנסת ה-22. לשם כך שוריינו ברשימת המועמדים שקשורה לסיעה הגדולה (הליכוד) מקומות לחברי הסיעה הקטנה (כולנו). ההסכם נערך למעלה מ-90 יום לפני הבחירות לכנסת הבאה. אחד המועמדים מטעם הליכוד נדחק ברשימת המועמדים ועתר נגד ההסכם. בית המשפט העליון פסק שההסכם אינו עומד בניגוד לתכלית שבבסיס הוראת סעיף 57א לחוק הבחירות. נקבע שסעיף 57א ביקש למנוע חבירה של מי מחברי הסיעה לסיעה אחרת תוך פגיעה בסיעה, באידאולוגיה שלה ובבוחריה, וכי "הוראות תיקון 12 בכללותן נועדו להסדיר את מערכת היחסים שבין הסיעה ובין חבריה" (שם, בפסקה 15. ראו גם פסקה 13) ו"להבטיח את נאמנותם של חברי הכנסת לסיעתם" (שם, בפסקה 16). אך אם סיעה

שלמה מתאחדת עם אחרת, אין בכך פגיעה בה, ברעיונותיה ובמצביעה – והחוק אף מאפשר לשתיהן סיעות להתמזג במהלך כהונת הכנסת (סעיף 60 לחוק הכנסת). לכן בכל עת מותר להסכים לשריין סיעה שלמה ברשימת המועמדים בבחירות לכנסת.

21. וכעת, לאחר שעמדנו על המסגרת הנורמטיבית הרלוונטית, אבחן את שתי הבקשות שלפניי, המבקשות לקבוע כי סילמן אינה כשרה להיכלל ברשימת המועמדים שהגישה הליכוד. אקדים ואומר כי לאחר שבחנתי את טענות הצדדים ואת החומר שהגישו, הגעתי למסקנה שדין שתי הבקשות בעניינה של סילמן להידחות. אדון בהן בנפרד וכסדרן.

פ"מ 1/25: הסכם אסור לפי סעיף 57 לחוק הבחירות לכנסת

22. בלב הבקשה הראשונה שלפניי עומדת הטענה כי על הפרת סעיף 57 לחוק הבחירות לכנסת יש עיצום בדמות איסור מועמדות בבחירות למי ששורייין ברשימה אחרת בניגוד להוראות הסעיף. לנוחות הקורא, אשים לנגד עינינו, זו הפעם השלישית, את נוסחו של סעיף 57:

לא ייעשה הסכם ולא תינתן התחייבות הבאים להבטיח מקום ברשימת מועמדים לכנסת לחבר כנסת מסויים או לקבוצת אנשים, אלא לאחר היום ה-90 שלפני יום הבחירות לכנסת.

הסעיף כולל איסור ותוחם אותו בזמן. אך הוא אינו כולל עיצום על הפרתו במישור החוקתי או המנהלי (אך כן במישור הפלילי). למעשה, המבקשת עותרת לכך שאקרא לתוך הסעיף עיצום שאין לו עיגון לשוני. המבקשת סבורה שאפשר ללמוד מהעיצום בחוק-יסוד: הכנסת על מעשה אחר – פרישה מסיעה – כי זה גם העיצום המתבקש כאן, אולם מדובר בהסדרים שקבועים בחיקוקים נפרדים, והם אף ברמה נורמטיבית שונה. יתר על כן, העיצום המבוקש – איסור מועמדות ברשימה מסוימת – פוגע בזכות יסוד חשובה, היא הזכות להיבחר. הכנסת הכירה בזכות יסוד זו, ונתנה לכך ביטוי חוקתי מובהק. כל המגבלות על הזכות להיבחר לכנסת קבועות היום בחוק-יסוד: הכנסת כמפורט לעיל, ולכל היותר פרטיהן הוסדרו בחיקוקים ברמה פחותה. חוק-יסוד: הכנסת שותק בדבר הפרת סעיף 57 לחוק הבחירות.

23. פעם אחת בלבד הכיר בית המשפט העליון בעילת פסילה שאינה כתובה עלי ספר, בפרשת ירדור הידועה (ע"ב 1/65 ירדור נ' יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השישית, פ"ד יט(3) 365 (1965) (להלן: עניין ירדור)). נקבע שם, ברוב דעות, כי רשימה ששוללת את קיום המדינה, אין לה רשות להתמודד בבחירות לכנסת. אלו נסיבות קיצוניות ביותר, ובשעתו, בית המשפט העליון סירב להרחיב עילה זו לנסיבות של הסתה לגזענות – אף שיש בה משום פגיעה חמורה באופי הדמוקרטי של המדינה (ע"ב 2/84 ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת האחת-עשרה, פ"ד לט(2) 225 (1985)). רק הוראה מפורשת של הכנסת עשתה זאת – ובאותה הזדמנות

עוגנה במפורש גם הסמכות לפסול רשימה ששוללת את האופי היהודי של המדינה (סעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת, שנדון בבית המשפט העליון כמעט בכל מערכת בחירות לכנסת).

סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת נועד, כאמור, להילחם בתופעות של שחיתות פוליטית. אכן, השחיתות היא נגע שפגיעתו רעה והיא עלולה להביא לפגיעה בחברה ובסדרי הממשל (ראו מיני רבים ע"פ 1224/07 **בלדב נ' מדינת ישראל**, פסקה 41 (10.2.2010)). אולם אין ענייננו במעשה חמור כמו זה של רשימה שמבקשת לשלול את קיומה של המדינה כמו בעניין **ירדור**. נוסף על כך, הכנסת קבעה עיצומים אחרים על הקוניונקטורה הפוליטית. ראש וראשון בהם קבוע בסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת, והוא קביעת תנאי כשירות להיכלל ברשימת מועמדים לכנסת הבאה אשר הוגשו בידי מפלגה המיוצגת בכנסת היוצאת. מכאן אפשר ללמוד שהכנסת בחרה בכלים אחרים להילחם באותם תכסיסים, ויש להניח כי אילו רצתה הכנסת, הייתה קובעת עיצום כלשהו גם על הפרת סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת. סעיף זה נחקק, כאמור, בצוותא חדא עם שאר ההסדרים בתחום. העובדה שהכנסת נמנעה מלקבוע תג מחיר להפרת סעיף 57א, מלמדת – לכל הפחות – על כך שלא התכוונה שהפרתו תביא לשלילת הזכות להיבחר. התוצאה היא שגם אם הופר כאן סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת, אין הדבר מביא לתוצאה שהמבקשת טוענת לה.

24. חסרון העיצום על ההסכם האסור חשוב גם מנקודת המבט של דיני החוזים (אילו היה מקום להחיל אותם כאן, שהרי על הסכם פוליטי אין חלים דיני החוזים כפשוטם (בג"ץ 1635/90 **ז'רז'בסקי נ' ראש הממשלה**, פ"ד מה(1) 749 (1991)). כידוע, חוזה בלתי חוקי – בטל (סעיף 30 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג–1973 (להלן: **חוק החוזים**)), ואת התוצאות המדויקות של הבטלות יקבע בסופו של דבר בית המשפט (סעיפים 19, 21 ו-31 לחוק החוזים). אולם לעיתים המחוקק החליט שלא יהיה שיקול דעת שיפוטי בעניין, וקבע בעצמו מה התוצאה של חוזה בטל (למשל סעיפים 29–229 לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה–1985; בג"ץ 6231/92 **זגורי נ' בית הדין הארצי לעבודה**, פ"ד מט(4) 749 (1995)). הכנסת ראתה בחוזה המנוגד להוראת סעיף 57א לחוק הבחירות לכנסת, כחוזה לא חוקי. אך הכנסת לא קבעה תוצאה מיוחדת לאי חוקיות זו, ודאי לא את התוצאה שהמבקשת עותרת לה – פסילה ממועמדות בבחירות לכנסת, והיא אף לא הסמיכה את יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לדון בתוצאות בטלות הסכם כאמור.

25. אך אפילו הייתה להפרת הסעיף אותה תוצאה שהמבקשת עותרת לה, לא זה המקרה ליישם אותה. הבקשה נסמכת על פרסומים בתקשורת ועל השערות שונות. אכן, הטענה (שלא הוכחה) כי הודעתה של סילמן על פרישתה מהקואליציה באה יום לאחר פגישתה עם חברים מהאופוזיציה בנימין נתניהו, בצירוף העובדה כי אכן זכתה בגיזת הזהב בדמות שריון ברשימת הליכוד לכנסת ה-25, עשויה לגרום לקורא לומר "פה חשדתי". מה עוד שבהאידנא, יש לחבר כנסת שפורש מסיעתו אף יותר מציפייה סבירה לקבל שריון תמורת פעולתו נגד סיעתו, שהרי כבר היו דברים מעולם.

אך בחשד גרידא לא סגי. הפרסומים שהובאו על ידי המבקשת אינם ראיות מספיקות לשלילת הזכות להיבחר, ואביא את דברי השופטת ביניש בפ"מ פרס, שם נדון סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת: "פרישה של חבר כנסת מסיעתו, שיש לה תוצאות משפטיות ביחס אליו, לסיעה שפרש ממנה ולסיעה שהוא מבקש להצטרף אליה, אינה ענין שניתן להוכיחו באמצעות קטעי עיתונות..." (שם, פסקה 29). כפי שכתבתי אך לאחרונה, "אין להפריז בחשיבותה של עיתונות עצמאית, ביקורתית וחוקרת, אך לא כל פרסום עיתונאי, כשהוא עומד בפני עצמו וללא ראיות נוספות, יבסס עילה משפטית לקבל סעד" (תב"כ 12/25 הליכוז תנועה לאומית ליברלית נ' לפיד, פסקה 12 (6.9.2022)). מה עוד, שלפחות חלק מהפרסומים אינם מוכיחים בהכרח את שהמבקשת רואה בהם. למשל, חלקם התפרסמו כמעט שנה לפני שסילמן הודיעה על עזיבתה את הקואליציה, ויש בהם טענות לכך שהציעו לה הצעות אך היא סירבה לקבלן.

26. בקשה נוספת של המבקשת הייתה, כאמור, להטיל על סילמן את "הסנקציה המתחייבת הקבועה בסעיף 126(6) לחוק הבחירות [לכנסת]". סנקציה זו היא סנקציה פלילית, שאמור לדון בה בית משפט פלילי לאחר שיוגש כתב אישום, אם רשויות התביעה ימצאו שיש לעשות כן. בשבתי בכהונת יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת, לא ניתנה לי הסמכות לדון בפלילים או להטיל עונשים. סמכויותיי נוגעות לניהול הבחירות ולמתן צווים למניעת ביצוע עבירה או המשכה (סעיף 17ב(א) לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), התשי"ט-1959. ראו גם דנג"ץ 1525/15 טיבי נ' מפלגת ישראל ביתנו (23.8.2017)). גם ראש זה של הבקשה דינו דחייה.

27. התוצאה היא שהבקשה בפ"מ 1/25 נדחתה.

פ"מ 2/25: פרישה מסיעה לפי סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת

28. לא אכחד כי בקשה זו הביאה אותי להתלבטות קשה. אולם בסופו של דבר הגעתי למסקנה שגם דינה להידחות.

לתחילת מסע, נחזור ונציב לנגד עינינו את סעיף 61 לחוק הכנסת:

- (א) פרש חבר הכנסת מסיעתו שלא במסגרת התפלגות, **תקבע** ועדת הכנסת בישיבה שבסמוך לאחר הפרישה ולאחר שנתנה לחבר הכנסת הזדמנות להשמיע את טענותיו, את דבר פרישתו, וכן את השינוי במספר חברי אותה סיעה.
- (ב) לא תקבע ועדת הכנסת כי חבר הכנסת פרש מסיעתו אלא לאחר שבדקה את העובדות הנוגעות לפרישתו ומצאה כי נתקיימו המבחנים שנקבעו בסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת.
- (ג) על החלטת ועדת הכנסת על פי סעיף זה, רשאי חבר הכנסת לערער לבית המשפט המחוזי בירושלים, שידון בערעור בשלושה.
- (ד) חבר הכנסת שועדת הכנסת הודיעה על פרישתו, לא יצורף לסיעה כלשהי בתקופת כהונתה של אותה הכנסת.

אין חולק כי עניינה של סילמן לא הובא בפני ועדת הכנסת, ואף לא הוגשה בקשה לוועדה בנושא. מאחר שכך, עולה השאלה אם בכלל בסמכותו של יו"ר ועדת הבחירות להידרש לטענה כי יש לראות בה פורשת לפי סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת. בנקודה זו נצא למסע ארוך במקצת בסוגיה הבאה.

החלטת ועדת הכנסת: הצהרתית (דקלרטיבית) או מכוננת (קונסטיטוטיבית)?

29. לנוכח הוראת סעיף 61(א) לחוק הכנסת, שלפיה ועדת הכנסת תקבע את דבר פרישתו של חבר הכנסת, עולה השאלה אם חבר הכנסת נחשב לפורש רק בעקבות קביעה כאמור, או שהקביעה של ועדת הכנסת אך מצהירה על מצב קיים של פרישה.

שאלה זו נדונה כבר בעניין **בצדק**, שם נחלקו הדעות. הנשיא שמגר גרס כי פרישה של חבר כנסת יכולה להתקיים גם ללא החלטה של ועדת הכנסת, ולשיטתו, "פרישה מסיעה היא עזיבתה של סיעה" (בעמ' 20). מנגד, השופט אור גרס כי רק לאחר קבלת החלטה בוועדת הכנסת נוצר הסטטוס של חבר כנסת שפרש מסיעתו. מחלוקת זו, שלא הוכרעה בבג"ץ **בצדק**, ניתן לתמצת בשאלה הבאה: האם החלטת ועדת הכנסת היא דקלרטיבית או קונסטיטוטיבית? מובן שאם ההחלטה היא קונסטיטוטיבית ומסורה רק לוועדת הכנסת, אין ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית סמכות לקבוע שחבר כנסת פרש מסיעתו.

30. המצדדים בגישה הקונסטיטוטיבית גורסים כי מועד הפרישה הוא רק כאשר ועדת הכנסת אומרת את דברה וקובעת כי יש לראות בחבר הכנסת פורש. לגישה זו, סעיף 61 לחוק הכנסת הוא שמסדיר את הפרוצדורה שבעקבותיה יש לראות בחבר הכנסת מי שפרש מסיעתו, כך שמדובר במעין סטטוס של "פורש" שתחולתו על חבר הכנסת היא רק עם קביעת ועדת הכנסת. לתפיסה זו, הסמכות הבלעדית והייחודית נתונה לוועדת הכנסת, וקביעתה היא שמכוננת את סטטוס הפרישה ביחס לחבר הכנסת.

לעומת זאת, לגישה הדקלרטיבית מספר חסרונות. ראשית, בגישה זו יש כדי לפגוע באפשרות של חבר הכנסת להתפטר בסמוך לפרישה, ובכך למנוע את הסנקציה הקבועה בסעיף 6א לחוק היסוד. כך, על פי הגישה הדקלרטיבית ניתן יהיה להכריע בדיעבד על מועד פרישתו של חבר הכנסת, גם אם זו נעשתה לפני זמן רב. הפגיעה בחבר הכנסת חמורה במיוחד אם החלטה כאמור תינתן בדיעבד על ידי ועדת הבחירות לכנסת, עובר לאישור רשימות המועמדים. שנית, על פי סעיף 61 לחוק הכנסת וסעיף 116 לתקנון הכנסת, בוועדת הכנסת מתקיים הליך מעין שיפוטי, שבו נערך בירור עובדתי לגבי פעילותו של חבר הכנסת שענייננו כפורש מובא בפני הוועדה. מכאן שבהיעדר החלטה של הוועדה, קיים קושי עובדתי לקבוע אם אכן מעשיו של חבר הכנסת הם בגדר פרישה ומתי התקיימה הפרישה.

את הגישה הקונסטיטיוטיבית אימצה יושבת ראש ועדת הבחירות לכנסת ה-17, השופטת ביניש, בפ"מ פרס. שם נקבע שאין לראות בחברי הכנסת שעניינם נדון כפורשים, מאחר שוועדת הכנסת לא התכנסה לדון בסוגיה. השופטת ביניש נימקה עמדתה זו, בין היתר, בפגיעה הקשה בזכות להיבחר; בכך שהמחוקק קבע הסדר ספציפי ולפיו יש לקיים בוועדת הכנסת דיון בפרישת חבר כנסת; בצורך לשמור על ודאות בכל הנוגע להרכב הסיעתי וגבולות ברורים לחיים הפרלמנטריים; ובחשש כי הכרה גם בסמכותה של ועדת הבחירות המרכזית לקבוע כי חבר כנסת מסוים פרש, תיצור שני מסלולים מקבילים, תביא לתוצאות סותרות ותציב את ועדת הבחירות כמעין ערכאת ערעור על ועדת הכנסת (שם, פסי' 25–27). בכך אימצה השופטת ביניש את עמדת הייעוץ המשפטי לכנסת, עמדה שעליה חלק בשעתו היועץ המשפטי לממשלה.

31. מנגד, המצדדים בגישה הדקלרטיבית רואים בקביעת ועדת הכנסת קביעה אשר אך מצהירה על עובדה שהתגבשה כבר ומעניקה לה שם ולא סטטוס. עמדה זו נשענת על מספר טעמים.

ראשית, ועדת הבחירות המרכזית היא המוסמכת לאשר את רשימות המועמדים שהוגשו כהלכה. יושב ראש הוועדה בוחן את תנאי הכשירות של המועמדים בהתאם לחוק – ומוחק מהרשימות את המועמדים שאינם כשירים.

העמדה שלפיה קביעת ועדת הכנסת היא שמכוננת את הסטטוס של חבר הכנסת הפורש, שוללת את סמכותו של יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לדון בכשירות המועמדים. זאת, במסגרת בדיקתו אם רשימות המועמדים הוגשו כהלכה, סמכות המעוגנת בסעיף 63 לחוק הבחירות לכנסת:

רשימת מועמדים שאינה מנועה מלהשתתף בבחירות לכנסת לפי סעיף 7א לחוק – יסוד: הכנסת ושהוגשה כהלכה, או שתוקנה לפי סעיף 62, תאשר אותה הוועדה המרכזית ותודיע על כך, לא יאוחר מהיום ה-30 שלפני יום הבחירות, לבא כוח הרשימה ולממלא מקומו.

לגישה זו, סמכות יו"ר ועדת הבחירות המרכזית משתרעת גם על בדיקת כשירותו של המועמד לפי סעיף 6א לחוק היסוד, כפי שהיא משתרעת על בדיקתה את יתר תנאי הכשירות: הרשעה וענישה בדין, גיל, אזרחות ותושבות, ומילוי תפקיד בשירות הציבורי.

שנית, קשה להלום כי חבר הכנסת יצהיר על פרישתו קבל עם ועדה, יפעל בניגוד לסיעתו הן בהצבעות במליאת הכנסת והן בהתבטאויות נגד סיעתו-שלו, כאשר כל העם שומעים את הקולות – ולמרות זאת הוא לא ייחשב לפורש כל עוד לא קבעה כך ועדת הכנסת. כלל ידוע הוא שמה שנראה כמו ברווז, הולך כמו ברווז ועושה קולות של ברווז – הרי זה ברווז. מי שהצהיר על פרישתו, הצביע נגד סיעתו, התבטא נגד חברי סיעתו ונגד דרכה של סיעתו – הרי זה פורש. שאם לא נכיר בו ככזה, יש בכך כדי לגרום לזילות המושג "פרישה" ולתחושה שכל חבר כנסת יכול לעשות כראות עיניו ללא חשש וללא מורא, תוך ניצול מצבים פוליטיים שמרתיעים את סיעתו

מלנקוט נגדו הליך בוועדת הכנסת, או שאינם מאפשרים דיון כזה בשל אילוצים או שיקולים כאלה ואחרים. בכך חומק לו חבר הכנסת מההשלכות שנקבעו בחוק למעשיו, ובתוצאה זו יש כדי לסכל את התכלית ההרתעתית שבבסיס סעיף 6א לחוק היסוד (ה"ש 1/23 **היועץ המשפטי לכנסת נ' סיעת כחול לבן**, פסקה 6 (31.12.2019) (להלן: **עניין היועץ המשפטי לכנסת**); בג"ץ **בצדק**, עמ' 20–21).

שלישית, לשונו של החוק. סעיף 6א לחוק היסוד קובע את העיצום על פרישה במסד החוקתי, ואף נותן במונח סימנים מסוימים, אך אינו קובע כיצד ייקבע מי הוא הפורש, ולמעשה מניח כי פרישה היא ברורה: כמו גילו של המועמד, עברו הפלילי או התפקיד שהוא מכהן בו. סעיף 61 לחוק הכנסת, כמצוטט לעיל, מבחין בין פרישה לבין קביעתה או הודעתה של ועדת הכנסת בדבר הפרישה: הסעיף קובע בסעיף קטן (א): **פרש** חבר הכנסת מסיעתו שלא במסגרת התפלגות, תקבע ועדת הכנסת בישיבה שבסמוך **לאחר הפרישה**...". ובסעיף קטן (ב): "לא תקבע ועדת הכנסת כי חבר הכנסת **פרש** מסיעתו אלא לאחר שבדקה את העובדות הנוגעות **לפרישתו**". וסעיף 61(ד) קובע כי "חבר הכנסת שוועדת הכנסת **הודיעה** על פרישתו, לא יצורף לסיעה כלשהי בתקופת כהונתה של אותה הכנסת". לשון המחוקק מעידה על כך שוועדת הכנסת דנה במעשה הפרישה לאחר שכבר אירע והיא אך מודיעה על הפרישה. משמע, התנהגותו של חבר הכנסת היא שמכוננת את דבר הפרישה וועדת הכנסת אך מצהירה עליה, כך שענייננו באקט הצהרתי ולא באקט מכונן.

רביעית, הסנקציה העיקרית של פרישה מסיעה היא האיסור להיות מועמד בבחירות לכנסת החדשה ברשימה שקשורה לסיעה בכנסת היוצאת. מכאן הקשר ההדוק שבין פרישה לבין בחירות, ומכאן סמכותו של יו"ר ועדת הבחירות לקבוע תחולתה של הסנקציה.

ולבסוף, אין מקום לחשש של מסלולים מקבילים והכרעות סותרות. מקום שבו דנה ועדת הכנסת בשאלה אם יש להכריז על חבר הכנסת כעל פורש מסיעתו, יו"ר ועדת הבחירות המרכזית ימשוך את ידו מלעסוק בעצם השאלה אם חבר הכנסת פרש מסיעתו, מאחר שאינו יושב כערכאת ערעור על ועדת הכנסת. סמכותה של ועדת הבחירות היא שיורית, מקום שבו הסוגיה לא הובאה לפני ועדת הכנסת.

32. בגישה הדקלרטיבית תמך היועץ המשפטי לממשלה בפ"מ **פרס**. בבג"ץ 1759/06 **מפלגת העבודה נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית** (14.8.2006) (להלן: **עניין העבודה**), נדונה עתירה נגד החלטתה של השופטת ביניש בפ"מ **פרס**, אך בית המשפט בחר שלא להכריע במחלוקת זו, מאחר שהגיע למסקנה כי ממילא יש לראות בהתפטרות כזו שנעשתה "בסמוך" לפרישה.

בעניין **היועץ המשפטי לכנסת**, בפתח הבחירות לכנסת ה-23, הובאה הסוגיה לפתחו של יו"ר ועדת הבחירות המרכזית במסגרת בקשה להכרעה מוקדמת שהפנה אליו הייעוץ המשפטי של הכנסת. בהחלטתו סקר השופט הנדל את הסוגיה לאורכה ולרוחבה, והגיע למסקנה כי כאשר ועדת הכנסת לא דנה בשאלת פרישתו של חבר כנסת, יש לוועדת הבחירות המרכזית סמכות לדון בשאלה

זו. נקבע כי סמכות זו מתחייבת מלשונו של חוק הבחירות לכנסת ומתכליתו, ומהסמכויות הרחבות שהוקנו בחוק לוועדת הבחירות המרכזית. אביא להלן מקצת הדברים :

"אכן, סעיף 61 לחוק הכנסת קובע כי אם 'פרש חבר הכנסת מסיעתו שלא במסגרת התפלגות, תקבע ועדת הכנסת... את דבר פרישתו'. מכאן אנו למדים על חובתה של ועדת הכנסת לקבוע את דבר פרישתו של חבר כנסת. ברם, החוק אינו שולל מגורם אחר את הסמכות לדון, ולו באופן אגבי, בסוגיית הפרישה. בפרט, חוק הכנסת אינו עוסק בתקופת בחירות ובדיני הבחירות.

... עולה כי לשון חוק הבחירות ומכלול הסדריו אינה תומכת בעמדה כזו או אחרת, ובעיקר – לא ניתן ללמוד ממנה, בטח לא באופן מפורש, על שלילת סמכותה של ועדת הבחירות שלא לאשר רשימה לעת בחירות, אם לדעתה אחד מהמועמדים הוא חבר כנסת שפרש מסיעה. מן הצד השני, לשון חוק הבחירות תומכת דווקא בסמכות ועדת הבחירות לקבוע, לעניין אישורן של רשימות, כי חבר כנסת פרש מסיעה. ... השוני בלשון שני הסעיפים הסמוכים זה לזה – שלילת הסמכות ביחס לקלון ושתיקה ביחס לפרישה – תומכת בעמדה שהסמכות קיימת במקרה של פרישה.

... מהניתוח התכליתי עולה אפוא כי אין הצדקה לשלילת סמכותה של ועדת הבחירות המרכזית. הוועדה אמורה לדאוג לעמידת הרשימות במגבלות הדין, והמגבלה על חבר כנסת שפרש מסיעה נוגעת באופן ישיר לדיני הבחירות והרשימות. שלילת סמכותה של ועדת הבחירות המרכזית תפגע בכל אלה, ועלולה לפתוח פתח למתן הכשר לעקיפת החוק. כך, למשל, ככל שוועדת הכנסת לא תספיק או אף תבחר שלא להתכנס בכדי לדון במקרה קונקרטי של פרישה מסיעה, ובפרט בסמוך לתקופת הבחירות. גורמים פוליטיים עשויים, בשל שיקולי הבחירות, למנוע או לעכב כינוס ועדה בנושא דן, ובכך לסכל את קיומה של הבחינה המהותית של עמידת חבר הכנסת בדרישות חוק היסוד.

... ועדת הבחירות תפעיל את סמכותה האגבית רק במקום שבו ועדת הכנסת לא הכריעה בדבר מעמדו של חבר כנסת מסוים ... משמע, הסמכות הישירה מוענקת לוועדת הכנסת, ומכאן שאם נדרשת ועדת הכנסת לדבר הפרישה – קביעתה מחייבת גם את ועדת הבחירות. הסמכות האגבית קמה רק במקום שבו ועדת הכנסת לא דנה בסוגיית הפרישה, והצורך להכריע מתעורר במסגרת חובת ועדת הבחירות לאשר רשימות מועמדים או לא לאשרן. לאמור, הבכורה ניתנת לוועדת הכנסת, אולם היה וועדת הכנסת לא החליטה בנדון, ומתעוררת שאלה קונקרטית בדבר כשרות הרשימה שהוגשה – אזי התפקיד האחרון מוטל על ועדת הבחירות מכוח חוק הבחירות.

... זאת ועוד, לנוכח הסמכות ואופייה, ועדת הבחירות תקבע – באופן אגבי – כי חבר כנסת פרש לעניין הגשת רשימות המועמדים רק במקרים שאינם גבוליים מבחינה עובדתית או משפטית. בנוסף לכך, על סיעות הכנסת למצות תחילה, במידת האפשר, את האפיק של פניה לוועדת הכנסת. מימושו של אפיק זה הוא דרך המלך, והוא מייתר את הצורך בהכרעה של ועדת הבחירות המרכזית."

יוטעם כי לאחר החלטה זו של השופט הנדל לא מצאה הכנסת לתקן את החוק ולהבהיר את הטעון הבהרה.

33. נסכם את מהלך הדברים עד כה. לפנינו שתי גישות :

האחת – סמכותה של ועדת הכנסת היא ייחודית וקביעתה קונסטיטוטיובית. בגישה זו תומך הייעוץ המשפטי לכנסת לאורך השנים ותמכה השופטת ביניש בהחלטתה בפ"מ פרס.

השנייה – קביעתה של ועדת הכנסת היא דקלרטיבית. דרך המלך היא להכריז שחבר כנסת הוא פורש היא בהחלטה של ועדת הכנסת, אך כאשר ועדת הכנסת לא דנה בפרישתו של חבר כנסת, יש סמכות לוועדת הבחירות המרכזית לדון בכך. בגישה זו תמך בשעתו היועץ המשפטי לממשלה בעניין פ"מ פרס.

הסוגיה לא הוכרעה בעניין בצדק, נותרה שוב בצריך עיון בעניין העבודה, והשופט הנדל הביע דעתו בעניין היועץ המשפטי לכנסת כי יש סמכות ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית בנדון דידן. גם המשנה לנשיאה ח' מלצר הביע עמדה דומה בתפקידו כיו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-22 (ראו מכתבו אל היועץ המשפטי לכנסת מתאריך 28.7.2019).

ההכרעה במקרה דנן

34. ומהתם להכא.

אילו אחזנו בגישה הקונסטטיטטיבית, הרי שבהיעדר החלטה של ועדת הבחירות לכנסת, היה עלינו להפסיק הילוכנו כבר בנקודה זו ולדחות את הבקשה. ברם, ככלל, מקובלת עליי גישתו של השופט הנדל בעניין היועץ המשפטי לכנסת. לכן, אף שוועדת הכנסת לא דנה בשאלה אם יש לראות בסילמן כפורשת, אני סבור כי בסמכותי להידרש לשאלת פרישתה מסיעת ימינה.

35. בהינתן האמור, הרי שלגופם של דברים ניתן להצביע על מספר עובדות ושיקולים המושכים לתוצאה שלפיה יש לראות בסילמן כמי שפרשה מסיעת ימינה וכמי שלא התפטרה בסמוך לפרישתה.

"לא המדרש עיקר אלא המעשה" (עניין היועץ המשפטי לממשלה, פסקה 5). מעשיה של סילמן מדברים בעד עצמם, ובראש ובראשונה הודעתה-שלה על פרישתה מהקואליציה והחיבוק החם שזכתה בו מהאופוזיציה בעקבות הודעה זו. הודעת הפרישה נתפסה בציבור בזמן אמת כצעד דרמטי שגרם לקואליציה לאבד את הרוב בכנסת. בהמשך דרכה בכנסת לא השתתפה סילמן בהצבעה על הצעת החוק להארכת תוקפן של תקנות שעת חירום ביהודה והשומרון והצביעה נגד מינוי מחודש של ח"כ מתן כהנא לתפקיד שר הדתות. גם בהתבטאויותיה על כך שהגיעה העת להקים ממשלה אחרת, העידה סילמן על עצמה כי אינה רואה את עצמה כחלק מהקואליציה.

אילו שאלנו את הבוחר הסביר אם יש לראות בסילמן מי שפרשה מסיעת ימינה, דומה כי היה עונה על כך בחיוב לנוכח מעשיה, הצהרותיה והודעתה הרשמית על פרישתה מהקואליציה.

זאת ועוד. סופו מעיד על תחילתו. נטען כי הודעתה של סילמן על פרישתה נעשתה בסמוך לאחר פגישות שקיימה עם חברי כנסת מהאופוזיציה וכי לבסוף זכתה לשריון ברשימת הליכוד. ניתן לטעון כי ככל שהדברים נכונים, עשוי הדבר להצביע על תמורה שהובטחה במפורש או במשתמע.

36. אל מול השיקולים התומכים בהכרזה על סילמן כפורשת, אציב את השיקולים הבאים.

יש ליתן משקל לכך שלאורך כל הדרך, סיעת ימינה נמנעה מלבקש מוועדת הכנסת להכריז שסילמן פורשת. ככלל, הסדרי הפרישה מסיעה נועדו להסדיר את מערכת היחסים בין הסיעה לחבר הכנסת (עניין קלנר, פסקאות 13, 15 ו-16). עמדה על כך גם השופטת ביניש: "אין ספק כי הסיעה וחבר הכנסת הם בעלי העניין העיקריים בקיומו של דיון בוועדת הכנסת, אף כי ניתן לשקול גם אפשרות של פניה מצד גורם שלישי" (פ"מ פרס בפסקה 30, הדגשה הוספה - י"ע). ודוקו: איננו מוצאים בסעיף 61 לחוק הכנסת עיגון לשוני לטענה כי רק הסיעה של חבר הכנסת הפורש יכולה לדרוש דיון בפרישתו או להצביע בוועדת הכנסת על היותו פורש. גם לאור התכלית הציבורית שבבסיס תיקון 12, איני סבור כי סוגיית הפרישה היא רק עניין שבין הסיעה לבין חבר הכנסת. עם זאת, מקום שבו מתבקשת הכרעה שיורית-אגבית של יו"ר ועדת הבחירות בשאלה אם יש לראות בחבר כנסת פורש אם לאו, יש ליתן משקל לעובדה שאת הבקשה הגישה סיעה אחרת. הכרעה של יו"ר ועדת הבחירות במקרה כזה, עלולה להתפרש ככניסה לשדה המשחק הפוליטי, ועדיף להימנע מכך.

במקרה דנן, סיעת ימינה לא ביקשה להכריז שסילמן פרשה ממנה, אף שהיו לה די והותר זמן והזדמנויות לבקש מוועדת הכנסת לקבוע זאת. לא נטען שהוועדה או העומד בראשה סיכלו ניסיון כזה (שהרי לא הוגשה בקשה כלשהי). אדרבה, לאחר שסילמן הודיעה שהיא עוזבת את הקואליציה, ניהלה סיעת ימינה הליך להכריז שחבר הכנסת עמיחי שיקלי פרש ממנה, בקשה שהתקבלה. יש להעמיד את סיעת ימינה בחזקתה שאילו רצתה, הייתה מגישה בקשה דומה גם בנוגע לסילמן. אבל הסיעה נמנעה מכך; לא במחדל ולא בהיסח הדעת – אלא במכוון. כך העידה על עצמה סיעת ימינה בתגובתה לבג"ץ, כאמור: "יובהר כי המשיבה [סיעת ימינה] מעולם לא הגישה בקשה להכריז על חה"כ סילמן כעל פורשת מהסיעה ואין בכוונת המשיבה לעשות כן". בהקשר זה נטען כי סיעת ימינה לא זו בלבד שלא ביקשה להכריז שסילמן פרשה ממנה, אלא אף הייתה נכונה "להעניק" לה התפלגות מסיעה, כלומר חיסון מפני עיצומי הפרישה. כל חברי הסיעה חתמו על בקשה להתפלג מסילמן, כך שתהפוך לחברה בסיעת "אמונה" (אעיר שמדובר בתכסיס פרלמנטרי שנועד לעקוף את האיסור על חבר כנסת יחיד להתפלג. שאלת תוקפו של תכסיס זה אינה לפניי). הבקשה נדחתה בשל הצבעה של חברי כנסת מסיעות אחרות (ראו פרוטוקול 124 של ועדת הכנסת, הכנסת ה-24, 19–30 (15.8.2022)). אציין כי איש מחברי הכנסת, גם לא מסיעת מרצ שהגישה את הבקשה שלפניי, לא ביקש אחר כך לקיים דיון בוועדת הכנסת בשאלה אם סילמן פרשה מסיעת ימינה, אף שבאותה עת החליטה הוועדה שלא לאפשר לה להתפלג כדיון.

כשלעצמי, אני סבור כי יש ליתן משקל רב יותר לעובדה שבזמן אמת נמנעה סיעת ימינה מלפעול נגד סילמן, להבדיל מעמדתה לאחר שהכנסת החליטה על התפזרותה. חברי הכנסת של סיעת ימינה נפוצו לכל עבר, כך שאת עמדתה המוצהרת כיום, יש לבחון עם "קב חומטין" על רקע שיקולים פוליטיים-טקטיים כאלה ואחרים. לא נעלמה מעיניי האפשרות כי הן המבקשות והן

סיעת ימינה לא פעלו נגד סילמן בזמן אמת מתוך אילוץ פוליטי – החשש כי הדבר יגרום לנפילה מיידית של הממשלה. שמא לכך התכוון השופט הנדל בעניין **היועץ המשפטי לכנסת**, באומרו ש"גורמים פוליטיים עשויים, בשל שיקולי הבחירות, למנוע או לעכב כינוס ועדה בנושא דנן". ברם, גם המשחק הפוליטי כשלעצמו הוא שיקול לגיטימי, ומכל מקום, משלא הועלתה הטענה ולא הובאו ראיות לביסוסה, איני רואה להידרש לכך.

שיקול נוסף הוא מספר הפעולות וההצבעות של חבר הכנסת הפורש. ראשית, הודעה על פרישה **מהקואליציה** אינה שקולה בהכרח להודעה על פרישה **מהסיעה**. אין לשלול מצבים שבהם חבר כנסת יפרוש מהקואליציה מתוך התנגדות לממשלה, אך יישאר נאמן לערכי מפלגתו. שנית, סילמן לא הצטרפה באופן אוטומטי לאופוזיציה בכל הצבעה ובכל פעולה. למעשה, המבקשות הצביעו על שתי הצבעות בלבד, שבאחת מהן סילמן לא הצביעה והצבעתה לא הייתה משנה את תוצאות ההצבעה. אכן, יש להניח כי סילמן פעלה בזהירות מתוך שיקול טקטי שלא ליתן לסיעת ימינה עילה להכריז עליה פורשת, אך בשורה תחתונה יש ליתן לכך משקל.

על כל אלה אפשר להוסיף את סוגיית השיהוי. המבקשות היו יכולות ליזום הליך מתאים לפני ועדת הכנסת מאז שסילמן הודיעה על פרישתה מהקואליציה. המבקשות נמנעו מכך וחלף זאת המתינו לרגע האחרון ממש, לאחר שחלף המועד להגשת רשימות המועמדים לכנסת וסילמן כבר שובצה ברשימת המועמדים של הליכוד. פסילתה כעת משמעה שלא תוכל להיות מועמדת ברשימת מועמדים אחרת, כלומר תישלל ממנה הזכות להיבחר. השופט הנדל ראה בהימנעות של הסיעה הרלוונטית מלפנות במועד לוועדת הכנסת, משום שיהוי אפשרי (עניין **היועץ המשפטי לכנסת**, בפסקה 7).

אשר לטענה שלפיה סילמן קיבלה תמורה עבור הצבעותיה בדמות שריון ברשימת הליכוד, הרי ששאלה זו מצריכה ליבון עובדתי שאינו מתאים למסגרת הדיונית שבה אנו נמצאים. מכל מקום, לטעמי ממילא אין צורך להוכיח הבטחה לקבלת תמורה לצורך החלת הסנקציה הקבועה בסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת, ועל כן אעמוד בהחלטתי בעניין שיקלי.

הינה כי כן, שיקולים שונים מושכים לכיוונים שונים בסוגיה שלפנינו. מאחר שסמכותו של יו"ר ועדת הבחירות היא סמכות שיורית מקום שבו ועדת הכנסת לא דנה בנושא הפרישה, או סמכות אגבית כלשונו של השופט הנדל בעניין **היועץ המשפטי לכנסת**, אאמץ את גישתו שם ולפיה "הואיל ומדובר בסמכות אגבית, ראוי שוועדת הבחירות תקבע כי חבר כנסת פרש מסיעה, מבלי שהדבר נקבע בידי ועדת הכנסת, רק במקרים שאינם גבוליים מבחינה מעשית או משפטית". המקרה שלפנינו גבולי, ומשכך, זכות היסוד להיבחר תכריע את הכף לזכותה של סילמן.

37. התוצאה היא שגם הבקשה בפ"מ 2/25 נדחית.

סוף דבר לעניין סילמן

34. הבקשה בפ"מ 1/25 נדחית בהעדר עילה. הבקשה בפ"מ 2/25 נדחית.

פ"מ 4/25 לסקי-שוץ נ' שיקלי

38. בבקשה הנוספת שלפניי, נתבקשתי לקבוע כי שיקלי אינו כשיר להיות מועמד ברשימת הליכוד בבחירות לכנסת ה-25. לטענת המבקשות, שיקלי פרש מסיעתו בכנסת ה-24, סיעת ימינה, לא התפטר מהכנסת סמוך לפרישתו, ולכן – מכוח סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת – אינו רשאי להיות מועמד בבחירות לכנסת ה-25 ברשימת הליכוד.

על סוגיית השייכות לרשימת מועמדים לאחר פרישה מסיעה, דנתי בהרחבה בהחלטתי לעיל בעניין **סילמן**. לכן, לא אחזור הדברים והקורא מוזמן לעיין שם. לנוחות הקורא, הרקע העובדתי עלול לחזור על עצמו בהיבטים מסוימים.

רקע עובדתי

39. בבחירות לכנסת ה-24 היה שיקלי מועמד ברשימת ימינה ונבחר במסגרתה לכנסת. הכנסת ה-24 החלה את כהונתה ביום 6.4.2021, ושיקלי הושבע לחבר כנסת מטעם סיעת ימינה. סיעת ימינה הצטרפה לקואליציה, והעומד בראשה, ח"כ נפתלי בנט, עמד בראשות הממשלה.

ביום 13.6.2021 קיבלה הממשלה ה-36 את אמון הכנסת והושבעה באותו יום. לקואליציה הצטרפו סיעות שמספר חבריהן הכולל היה 62. ואולם, בהצבעה בכנסת על מתן אמון בממשלה הצביע שיקלי נגד והודיע כי אינו תומך בהקמת הממשלה, וכך ירד למעשה מספר חברי הקואליציה ל-61.

שיקלי לא הסתפק בהתנגדות למתן אמון הכנסת בממשלה, אלא המשיך לפעול בהזדמנויות שונות ורבות בניגוד לעמדות סיעת ימינה ולעמדות הקואליציה. בחלוף כמעט כשנה של התנהלות אופוזיציונית של שיקלי, הגישה סיעת ימינה ביום 7.4.2022 בקשה לוועדת הכנסת להכריז עליו פורש. בבקשת סיעת ימינה לוועדת הכנסת, אשר צורפה כנספח לבקשה שלפניי, פורטו כ-670 מקרים שבהם הצביע שיקלי נגד עמדת הסיעה והקואליציה בהצעות חוק, הסתייגויות שונות והצבעות נוספות (יש לציין כי חלק גדול מהן היו במסגרת הכוללת של התנגדות לתקציב המדינה, אולם גם אם נראה בכך התנגדות אחת – עדיין שיקלי הצביע פעמים רבות נגד עמדת סיעתו בהצבעות חשובות). בתוך כך, מפרטת הבקשה שלוש הצעות אי אמון בממשלה מטעם סיעת האופוזיציה, וכן הצבעה אחת שהוגדרה הצבעת אמון בממשלה, שבהן הצביע שיקלי בניגוד לעמדת הסיעה והקואליציה. בנוסף, שיקלי התנגד בהצבעות על חוק מסגרות תקציב המדינה (הוראות מיוחדות לשנים 2021 ו-2022) (תיקוני חקיקה והוראת שעה), התשפ"ב-2021 – הוא חוק התקציב, שמשמעות אי העברתו, כידוע, היא פיזור הממשלה. דוגמה משמעותית נוספת היא התנגדותו של

שיקלי בהצבעה על צו האזרחות והכניסה לישראל שהוכרזה הצבעת אמון בממשלה. לצד הצבעות אלה, בניגוד לעמדת הקואליציה, הרבה שיקלי להתבטא נגד סיעת ימינה והעומד בראשה ונגד הקואליציה. להרחבה ופירוט מכלול ההזדמנויות שבהן שיקלי פעל בניגוד לעמדת הסיעה או התבטא באופן זה בציבור ובתקשורת ראו סעיפים 19–20 לבקשה ונספח 3 לה.

לנוכח כל זאת, בהחלטתה מיום 25.4.2022 הכריזה ועדת הכנסת פה אחד (שבעה תומכים מהקואליציה מול אפס מתנגדים או נמנעים) כי שיקלי פרש מסיעתו, לפי סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת.

גם לאחר שהוכרזו כחבר כנסת שפרש מסיעתו, שיקלי בחר שלא להתפטר מתפקיד חבר הכנסת והמשיך להשתתף בישיבות הכנסת ולהצביע בכנסת בניגוד לעמדת הסיעה שמטעמה נבחר. בתוך כך, שיקלי הצביע בעד הצעת אי אמון בממשלה ביום 23.5.2022 ובשבוע לאחר מכן, ביום 30.5.2022, הצביע בעד שלוש הצעות נוספות של אי אמון בממשלה. דוגמה נוספת, כפי שעולה מהבקשה ומהנספחים שצורפו לה, מצויה בהצבעותיו של שיקלי במליאת הכנסת ביום 6.6.2022, אז הצביע בניגוד לעמדת סיעתו והקואליציה בהצבעות הבאות:

(-) הצעת אי אמון בממשלה מטעם סיעת ש"ס בנושא "ממשלה כושלת כלכלית וחברתית";
 (-) הצעה למינוי חברו של שיקלי לסיעה, ח"כ מתן כהנא, לשר הדתות. הצבעה זו הוגדרה הצבעת אמון בממשלה;

(-) הצבעה על הארכת תוקפן של תקנות שעת חירום (יהודה והשומרון – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשכ"ז–1967, הידועות בציבור בתור "תקנות יו"ש".

40. ביום 13.6.2022, בחלוף 49 ימים ממועד קביעתה של ועדת הכנסת כי שיקלי הוא חבר כנסת שפרש מסיעתו, הגיש שיקלי ערעור על ההחלטה לבית המשפט המחוזי בירושלים, לפי הוראת סעיף 61(ג) לחוק הכנסת. [במאמר מוסגר: עוד טרם קיבלה ועדת הכנסת את החלטתה, עתר שיקלי לבג"ץ, אך לאחר שהמותב הבהיר לו כי העתירה מוקדמת וכי לאחר שהוועדה תקבל את החלטתה יהא עליו לפנות לבית המשפט המחוזי, משך את עתירתו (בג"ץ 2681/22 שיקלי נ' ועדת הכנסת (2022.4.24)].

בהחלטתו מיום 10.7.2022 דחה בית המשפט המחוזי את ערעורו של שיקלי בפסק דין קצר, כהאי לישנא (עש"א (מחוזי י-ם) 25528-06-22 שיקלי נ' ועדת הכנסת (10.7.2022)):

"לאחר שהתקיים דיון ונשמעו טענות הצדדים, המערער [שיקלי – י"ע] ביקש לחזור בו מהערעור מטעמים שפירט בא-כוחו ולאחר ששמע את דברי ב"כ משיבים 1–3. לפיכך, הערעור נדחה.
 רשמנו לפנינו את עמדת ב"כ המשיבים 1–3 [ועדת הכנסת, יושב הראש שלה וממלא מקומו], לפיה בנסיבות ערעור זה, אם המערער יתפטר בארבעת הימים הקרובים הדבר ייחשב מבחינת הכנסת כהתפטרות בסמוך למועד הפרישה. אף

אנו סבורים כי בנסיבות העניין מדובר בעמדה ראויה העולה בקנה אחד עם החוק ועם עובדות המקרה" (הדגשה הוספה – י"ע).

יומיים לאחר מכן הגישה הכנסת בקשה לתיקון פרוטוקול הדיון כך שלדברי באת כוחה יתווספו המילים: "אבקש להבהיר כי עמדת הייעוץ המשפטי של הכנסת אינה מחייבת את ועדת הבחירות המרכזית לכנסת, אשר עשויה לדון בנושא זה. יצוין כי ככלל, איננו צד להליכים המתקיימים בפני יו"ר ועדת הבחירות". בית המשפט המחוזי לא הורה על תיקון הפרוטוקול, אבל אישר "כי דברים ברוח האמור בבקשה אכן נאמרו בדיון" (החלטה מיום 14.7.2022).

41. לא אלאה את הקורא בתלאות הקואליציה בכנסת ה-24, ואדלג אל סופה בחלוף כ-14 חודשים בלבד לאחר כינונה. ביום 30.6.2022 התקבל חוק התפזרות הכנסת העשרים וארבע ומימון מפלגות, התשפ"ב-2022. סעיף 1 לחוק קבע כי הכנסת ה-24 "תתפזר לפני גמר תקופת כהונתה", ובסעיף 2 נקבע מועד הבחירות לכנסת ה-25 ליום 1.11.2022.

שיקלי התפטר מהכנסת ביום 12.7.2022 כך שחברותו בכנסת תמה ביום 14.7.2022 (הודעה על חילופים של חברי הכנסת, י"פ התשפ"ב 10183), קרי, בחלוף 80 ימים מהכרזתו כחבר כנסת שפרש מסיעתו. במכתב התפטרותו ציין שיקלי שהוא מתפטר בהתאם לפסק הדין של בית המשפט המחוזי, ש"לפיו התפטרותי במועד זה תחשב כשהתפטרות [כך במקור] סמוך למועד הפרישה".

ביום 15.9.2022 הוגשה רשימת הליכוד לכנסת ה-25, שיקלי מופיע ברשימה במקום ה-14, כאחד מבין המועמדים שהוצבו ברשימה מכוח החלטת יושב ראש המפלגה, בהתאם לתקנון הבחירות שקבעה.

המסגרת הנורמטיבית

42. אחזור ואציב לנגד עינינו את הוראת החוק הרלוונטית לענייננו. סעיף 6 לחוק-יסוד: הכנסת:

(א) חבר הכנסת שפרש מסיעתו ולא התפטר מכהונתו **סמוך** לפרישתו, לא ייכלל, בבחירות לכנסת שלאחריה, ברשימת מועמדים שהגישה מפלגה שהיתה מיוצגת על ידי סיעה של הכנסת היוצאת; הוראה זו לא תחול על התפלגות סיעה בתנאים שנקבעו בחוק.

(ב) לענין סעיף זה –

"פרישה מסיעה" – לרבות הצבעה במליאת הכנסת שלא בהתאם לעמדת הסיעה בענין הבעת אמון לממשלה או אי-אמון בה; ואולם הצבעה כאמור לא תיחשב כפרישה אם חבר הכנסת לא קיבל כל תמורה בעד הצבעתו; "תמורה" – במישרין או בעקיפין, בהבטחה או בהתחייבות לעתיד, ולרבות הבטחת מקום ברשימת מועמדים לכנסת, או מינוי חבר-הכנסת עצמו או אדם אחר לתפקיד כלשהו.

הינה כי כן, סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת מטיל מגבלה על הזכות לבחור ולהיבחר בכך שאין הוא מתיר לחבר כנסת שפרש מסיעתו, ולא התפטר בסמוך לכך, להיות מועמד בבחירות לכנסת הבאה במסגרת רשימת מועמדים שיוצגה על ידי סיעה בכנסת היוצאת.

סעיף 61 לחוק הכנסת מורה:

(א) פרש חבר הכנסת מסיעתו שלא במסגרת התפלגות, תקבע ועדת הכנסת בישיבה שבסמוך לאחר הפרישה ולאחר שנתנה לחבר הכנסת הזדמנות להשמיע את טענותיו, את דבר פרישתו, וכן את השינוי במספר חברי אותה סיעה.

(ב) לא תקבע ועדת הכנסת כי חבר הכנסת פרש מסיעתו אלא לאחר שבדקה את העובדות הנוגעות לפרישתו ומצאה כי נתקיימו המבחנים שנקבעו בסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת.

(ג) על החלטת ועדת הכנסת על פי סעיף זה, רשאי חבר הכנסת לערער לבית המשפט המחוזי בירושלים, שידון בערעור בשלושה.

(ד) חבר הכנסת שועדת הכנסת הודיעה על פרישתו, לא יצורף לסיעה כלשהי בתקופת כהונתה של אותה הכנסת.

פרישה בסמוך להתפטרות

43. במסגרת הדיון שלפנינו, איננו נדרשים להכרעה בדבר מעמדו של שיקלי כפורש. כמפורט לעיל, ועדת הכנסת דנה בעניינו בהתאם להוראות סעיף 61 לחוק הכנסת וקבעה כי הוא אכן פרש מסיעתו. עוד כמפורט לעיל, ערעורו של שיקלי לבית המשפט המחוזי על קביעתו כפורש – נדחה.

בעניין **סילמן** עמדתי בהרחבה על הסוגיה אם יש לראות את החלטתה של ועדת הכנסת כהצהרתית או כמכוננת, ועל סוגיית סמכותו של יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לדון בשאלת פרישתו של חבר כנסת כאשר לא נתקבלה החלטה של ועדת הכנסת. בענייננו איננו נדרשים למחלוקת שנתגלעה בנושא, מאחר שעל פי כל הדעות, כאשר ועדת הכנסת דנה ונתנה החלטתה בשאלה אם יש לראות בחבר כנסת פלוני פורש אם לאו, יושב ראש ועדת הבחירות לא יחזור ויידרש לשאלה זו. כך על דרך הכלל, ואותיר בצריך עיון אם ייתכנו מקרים שבהם יידרש יו"ר ועדת הבחירות לחזור ולדון בעצם שאלת הפרישה, מקום שבו ועדת הכנסת כבר דנה בנושא (למשל, בחלוף זמן רב ממתן החלטה הדוחה את הבקשה להכריז על חבר הכנסת פורש ועד למועד הבחירות, כאשר בכל אותה עת, המשיך חבר הכנסת במעשים המעידים על פרישתו).

ענייננו מצומצם אפוא אך ורק לפרשנות התיבה "התפטר מכהונתו בסמוך לפרישתו", כלשון סעיף 6א לחוק היסוד. אם ייקבע ששיקלי התפטר בסמוך לפרישתו, יחול הסייג בסעיף זה והוא יורשה להשתתף בבחירות לכנסת ה-25 במסגרת רשימת הליכוד. ואולם, אם יש לראות בהתפטרותו – שנעשתה כ-80 ימים לאחר שוועדת הכנסת קבעה כי יש לראות בו פורש – התפטרות שאינה בסמוך לפרישתו, או-אז תחול הסנקציה הקבועה בסעיף 6א לחוק היסוד.

44. למי נתונה הסמכות לבחון אם חבר כנסת "התפטר מכהונתו בסמוך לפרישתו" ומשכך, חלה לגביו הסנקציה הקבועה בסעיף 6א לחוק היסוד?

למקרא הסעיף בצוותא עם סעיף 61 לחוק הכנסת, עולה כי הדיון בוועדת הכנסת מתמקד אך בשאלת עצם פרישתו של חבר הכנסת. אם חבר הכנסת אכן התפטר במועד כלשהו לאחר ההכרזה על פרישתו, איננו מוצאים בסעיף הוראה לפיה על ועדת הכנסת לשוב ולבחון אם פרק הזמן שחלף מצדיק קביעה כי התפטרותו הייתה "בסמוך" לפרישתו. מאחר שהסנקציה המרכזית בסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת עניינה בבחירות לכנסת הבאה, מתבקשת מאליה סמכותו של יו"ר ועדת הבחירות לדון בשאלה זו, שאם לא כן, ובהיעדר קביעה של ועדת הכנסת, אין בנמצא פרום שידון בשאלה זו.

תוכן הביטוי "בסמוך לפרישתו"

45. איזו משמעות יש ליתן למונח "בסמוך לפרישתו"?

ראשית, ברור כי לחלוף הזמן יש חשיבות בהיבט זה. אין דינה של התפטרות מספר ימים לאחר שנקבעה בוועדת הכנסת פרישתו של חבר כנסת, כדין התפטרות לאחר שבועות רבים. חלוף הזמן הוא אינדיקציה חשובה, אך קשה לקבוע מראש את קו הגבול המדויק שלפניו ההתפטרות תיחשב לכזו שנעשתה בסמוך לפרישה, ולאחריו כבר לא.

כך, בעניין **העבודה** קבע הנשיא ברק כי את הביטוי "סמוך לפרישתו" יש לפרש בהתאם לתכלית ההסדר החקיקתי המצוי בסעיף 6א לחוק היסוד. וביחס לתכלית זו קבע (שם, פס' 8):

תכליתה המרכזית של הוראה זו הינה לצמצם את האפשרות שחבר כנסת שנבחר במסגרת רשימת מועמדים מסוימת יפרוש מסיעתו יחד עם המנדט שנתן ציבור הבוחרים לרשימה ממנה פרש, ויפעל בכנסת באופן המנוגד למצעה ולעמדותיה של הסיעה, תוך סיכול רצון הבוחר.

בעניין **העבודה** נדון עניינם של חברי כנסת שהתפטרו כ-45 ימים לאחר פרישתם כדי להצטרף למפלגת "קדימה" (בהם שמעון פרס, דליה איציק, חיים רמון). אכן, זמן לא מבוטל, אך למרות זאת נקבע שהתפטרות זו תיחשב לכזו שאירעה בסמוך לפרישתם. זאת, מכיוון ש-45 הימים שבהם המשיכו חברי הכנסת לכהן, היו במהלך תקופת בחירות שבה הכנסת הייתה ממילא בפגרה ולא התקיימו במהלכם דיונים או הצבעות חשובות, כך שאף לא נטען באותו עניין שחברי הכנסת הצביעו בניגוד לעמדת סיעתם. במצב דברים זה נמצא כי התפטרותם בחלוף 45 ימים לא חתרה תחת התכליות המונחות בבסיס סעיף 6א לחוק היסוד ולא פגעה בערכים שעליהם הוא בא להגן. אם כן, גם "ההספק" של חבר הכנסת מרגע פרישתו ועד לרגע התפטרותו הוא אינדיקציה חשובה בבואנו לבחון אם התפטרותו נעשתה בסמוך לפרישתו. אם באותו זמן ביניים מצא חבר

הכנסת להמשיך לפעול נגד סיעתו, תוך שהוא חותר תחת התכליות שלשמן נקבע ההסדר החקיקתי בסעיף 6 לחוק היסוד, אזי גובר הסיכוי שלא יראו בהתפטרותו כזו שנעשתה בסמוך לפרישתו.

ודוק: כפי שחלוף הזמן הוא אינדיקציה שאינה בהכרח מכרעת כשלעצמה, כך גם פעילותו של חבר הכנסת בתקופת הביניים שבין פרישתו להתפטרותו, אינה בהכרח אינדיקציה שאין בלתה. כך, לדוגמה, חבר כנסת שלא התפטר לאחר פרישתו, אך במקביל לא פעל באופן אקטיבי נגד סיעתו, אלא באופן פסיבי, על דרך היעדרות מהצבעות, הימנעות בהן והתחמקויות כאלה ואחרות. תרחיש זה אינו רצוי. ואולם, משאין זה המקרה שבפניי, אין זו העת לקבוע מסמרות במצבים היפותטיים מעין אלה.

תמצית טיעוני שיקלי, הליכוד והיועצת המשפטית לכנסת

46. טענתו של שיקלי היא כי יש לראות את מועד פרישתו כיום מתן פסק הדין בבית המשפט המחוזי הדוחה את ערעורו, וכי התפטר מיד לאחר מתן פסק הדין. אציג להלן בתמצית את דרך הילוכו של שיקלי, שלתשובתו הצטרפה תנועת הליכוד.

(-) נקודת המוצא היא שסעיף 6 לחוק בא להגן על סיעה בכנסת מפני פרישה תועלתנית של אחד מחבריה. במקרה דנן, שיקלי לא קיבל תמורה כנגד הצבעותיו, ומכל מקום, האינטרס הוא של סיעת ימינה. לכן, אין סיעת מרצ יכולה להתעבר על ריב שאינו ריבה, ואין לה זכות עמידה.

(-) רק ועדת הכנסת יכולה לקבוע אם שיקלי פרש מהסיעה אם לאו, והחלטתה היא שמכוננת את הפרישה.

(-) על החלטת ועדת הכנסת עומדת לחבר הכנסת זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בירושלים בהרכב שלושה שופטים.

(-) ביום 25.4.2022 ניתנה החלטת ועדת הכנסת. שיקלי פעל בהתאם לזכות הנתונה לו, ועל פי המועדים הקבועים בתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט–2018 (להלן: **תקסד"א**), רשאי היה להגיש את ערעורו בתוך 60 יום. בפועל, הוגש הערעור כבר ביום 13.6.2022, קרי, 49 יום לאחר החלטת ועדת הכנסת. בית המשפט המחוזי הביע דעתו כי הפרוצדורה הראויה לדון בערעור היא על פי תקסד"א.

(-) ביום 22.6.2022 הודיע ראש הממשלה (דאז) נפתלי בנט על כוונתו לפזר את הכנסת. בעקבות זאת הגיש שיקלי לבית המשפט המחוזי בקשה לעיכוב ביצוע החלטת ועדת הכנסת, ולחלופין לקביעת סד זמנים קצר להכרעה בערעור. בעקבות הבקשה ולאחר שהוגשה תגובת הכנסת לערעור, נקבע הדיון בבית המשפט ליום 10.7.2022 ונקבע כי "לנוכח האמור נראה שהבקשה לעיכוב ביצוע או לסעד זמני מתייתרת".

(-) בהינתן זכות הערעור ובהעדר הוראות מפורשות באשר למועד הגשת הערעור, עמדת הייעוץ המשפטי לכנסת הייתה כי אם שיקלי יתפטר ימים ספורים לאחר מתן פסק הדין בערעור, ניתן יהיה לראות בהתפטרות ככזו שנעשתה "בסמוך למעשה הפרישה". בהסתמך על כך, הסכים שיקלי לוותר על ערעורו, אף שלדידו היה מדובר בערעור מבוסס. שיקלי הסתמך על המלצת בית המשפט המחוזי, ויתר על ערעורו ובכך שינה את מצבו לרעה. הבקשה דנן הוגשה מספר חודשים לאחר ששיקלי, הליכוד והציבור כבר כלכלו את מעשיהם על סמך פסק הדין והמלצתו של בית המשפט המחוזי.

(-) התפטרות בסמוך לאחר הכרעה בערעור נחשבת תמיד להתפטרות "בסמוך לפרישה". על אחת כמה וכמה במקרה דנן, לאור האמור בפסק הדין, ומשהתפטר שיקלי יומיים לאחר מתן פסק דינו של בית המשפט המחוזי בערעור, יש לראות בו מי שהתפטר בסמוך לפרישתו.

(-) לנוכח זכות היסוד החוקתית להיבחר ולנוכח אי הוודאות בנוגע למועד שבו יש להגיש ערעור על החלטת ועדת הכנסת, ואם יש ספק בעניין – הרי שהספק צריך לפעול לטובת שיקלי: "כללי הפרשנות החלים בכל הנוגע לזכות והיבחר מטים את הכף בפירוש המקל יותר עם המועמד" (פ"מ 2/21 רוסו נ' היועץ המשפטי לממשלה, פסקה 21 (10.3.2019)).

(-) ענייננו במאבק פוליטי בין מפלגת מרצ לבין מפלגת הליכוד, ואל ליו"ר ועדת הבחירות להיכנס למחלוקת פוליטית זו.

וכסגירת מעגל לטיעון שלפיו עיצום הפרישה נועד להגן על סיעת ימינה, צירף שיקלי מכתב הנושא תאריך 23.9.2022, שכותרתו מתייחסת להליך דנן, מכתב המופנה אל בא כוחו ואשר חתום בידי באי כוח מפלגת צ"ש וסיעת ימינה. נכתב בו כהאי לישנא:

מרשתי אינה מתנגדת **כיום** להסדר הפשרה אליו הגיע מר עמיחי שיקלי בעש"א 22-06-25528 שיקלי נ' וועדת הכנסת ואח' ביום 10.7.2022, לפיו אם שיקלי "יתפטר בארבעת המים הקרובים הדבר יחשב מבחינת הכנסת כהתפטרות בסמוך למועד הפרישה". הנך רשאי להביא את עמדתנו זו בפני יו"ר ועדת הבחירות בהליך שבנדון ובכל הליך שיהיה בעקבותיו, אם יהיה כזה [הדגשה הוספה – י"ע].

47. היועצת המשפטית לכנסת תמכה בעמדתו של שיקלי, הגם ש"לא בלי התלבטות", לנוכח השיהוי בהגשת ערעורו. נאמנה לגישתה שלפיה החלטת ועדת הכנסת היא קונסטטיטובית, המשיכה היועצת וגרסה כי "על אף שיש טעם לפגם במועד הגשת הערעור על ידי המשיב", אך מאחר שהדבר נבע מחוסר בהירות דיונית, ובשים לב לכך שעל הפרק זכותו החוקתית של המשיב להיבחר לכנסת וזכות בוחריו לבחור בו – הרי שבנסיבות העניין ניתן לראות בהתפטרות התפטרות שנעשתה סמוך לפרישה. לגישה זו, רשאי חבר הכנסת למצות את זכות הערעור הנתונה לו ולכלכל את צעדיו לאחר מכן, ואם נדחה ערעורו – להתפטר סמוך למועד מתן פסק הדין. נטען כי אם יידרש חבר הכנסת להתפטר מהכנסת כבר בסמוך לאחר החלטתה של ועדת הכנסת, הרי

שהתפטרותו נכנסת לתוקפה תוך 48 שעות, ונמצאנו מסכלים בכך את זכות הערעור שהופכת לתיאורטית גרידא.

היועצת המשפטית לממשלה סברה שוב כי מבחינה מוסדית, ראוי שהייעוץ המשפטי לכנסת הוא שיחווה דעתו בנדון, ולכן נמנעה מלהביע דעתה.

דיון והכרעה

48. בעניין **סילמן** עמדנו על המחלוקת בשאלה אם יש לראות בהחלטתה של ועדת הכנסת הצהרתית (דקלרטיבית) או מכוונת (קונסטיטטיבית). כאמור, במקרה דנן איננו נדרשים לשאלה זו, מאחר שוועדת הכנסת התכנסה ואכן קבעה כי שיקלי פרש מסיעתו. ועדת הכנסת לא קבעה את מועד הפרישה. לכן ניתן לראות לכל הפחות במועד הכרזת ועדת הכנסת את מועד פרישתו של שיקלי. איני נדרש אפוא לטענת המבקשת כי מועד פרישתו של שיקלי היה כשנה מוקדם יותר, כבר במועד ההצבעה על מתן אמון בממשלה, שאז הצביע נגד, תוך שהוא מודיע כי אינו תומך בקואליציה ואינו חלק ממנה.

עם זאת, התנהלותו של שיקלי לכל אורך הדרך, גם עוד קודם לקביעת ועדת הכנסת, היא נתון שלא ניתן להתעלם ממנו, ובשקלול הכולל יש להביאו בחשבון לא רק לעצם הפרישה, אלא גם לשאלת מועד ההתפטרות בסמוך לפרישה.

49. ועדת הכנסת קבעה כי יש לראות בשיקלי פורש. המכתב הנוכחי של מפלגת צל"ש וסיעת ימינה, ולפיו **כיום** ימינה נכונה לראות בשיקלי מי שהתפטר בסמוך למועד הפרישה, משקלו נמוך, אם בכלל. כפי שציינתי בעניין **סילמן**, חברי הכנסת של סיעת ימינה נפוצו זה מכבר לכל עבר, והעמדה הנוכחית של הסיעה, בהרכבה היום, אינה יכולה להשליך בדיעבד על האופן שבו יש לבחון את התנהלותו של שיקלי. בדומה, אם הייתה סיעת ימינה מבקשת כיום, בדיעבד, לבטל את הכרזתו של שיקלי כפורש, ברי שלא יכולה הייתה לעשות כן, באשר ההחלטה מסורה לוועדת הכנסת שקמה מכיסאה עם קביעתה כי יש לראות בשיקלי פורש. לאחר קביעה זו הסנקציות הנוגעות לפרישה מסורות לבעלי הסמכות הרלוונטית: בכל הנוגע למימון מפלגות – ליו"ר הכנסת; בכל הנוגע למינוי לשר – לממשלה; ובכל הנוגע להיות מועמד לכנסת הבאה ברשימת סיעה בכנסת היוצאת – ליו"ר ועדת הבחירות.

50. אין לקבל את הטענה כי המבקשות מתעברות על ריב לא להן. בעניין **סילמן** הבעתי את דעתי כי אין בלשון החוק עיגון למסקנה כי פרישה של חבר כנסת היא רק עניין שבינו לבין סיעתו, הגם שיש ליתן לעובדה זו משקל כאשר ועדת הכנסת לא דנה כלל בשאלת הפרישה. לא כך בענייננו, שבו ועדת הכנסת דנה וקבעה כי דינו של שיקלי הוא של מי שפרש מהסיעה. ההצבעה בוועדת

הכנסת אינה עניינה של סיעת ימינה בלבד, ומשקבעה ועדת הכנסת את שקבעה, כבר אין לסיעת ימינה פתחון פה לטעון כי המדובר בעניין פנימי בינה לבין שיקלי.

51. אחזור ואעמיד לנגד עינינו את הוראת סעיף 61(ד) לחוק הכנסת :

על החלטת ועדת הכנסת על פי סעיף זה, רשאי חבר הכנסת לערער לבית המשפט המחוזי בירושלים, שידון בערעור בשלושה.

החלטת ועדת הכנסת היא אך ורק בשאלה אם יש לקבוע את דבר פרישתו של חבר הכנסת. ממילא, בית המשפט המחוזי בירושלים היה מוסמך לדון בשאלה של **עצם הפרישה** בלבד, ולא בשאלת **עיתוי** התפטרותו של שיקלי ואם נעשתה בסמוך לפרישה. לכן דחה בית המשפט המחוזי את הערעור שהגיש שיקלי, והסתפק בכך ש"רשם לפניו" את עמדת הצדדים.

ברי כי גדר סמכותו של בית המשפט המחוזי לא נעלמה מעיני שיקלי והיעוץ המשפטי לכנסת. אם נותר ספק בדבר, אחזור ואפנה להבהרה של הייעוץ המשפטי של הכנסת בבקשה שהגיש לתיקון הפרוטוקול, ולפיה עמדתו "אינה מחייבת את ועדת הבחירות המרכזית לכנסת, אשר עשויה לדון בנושא זה". כפי שהבהיר ואישר בית המשפט המחוזי בהחלטתו, "דברים ברוח האמור בבקשה אכן נאמרו בדיון". נוכח האמור לעיל, טענת ההסתמכות של שיקלי על פסק דינו של בית המשפט המחוזי היא טענה חלשה. אך מכל מקום, לאחר שהדבר הובהר, הן בהודעת הייעוץ המשפטי לכנסת כי הנושא מסור לסמכותה של ועדת הבחירות, הן בהחלטתו העוקבת של בית המשפט המחוזי – ודאי שהיה עליו לפנות ללא דיחוי אל יו"ר ועדת הבחירות בבקשה להכרעה מוקדמת. ראו בהקשר זה את דבריו של יו"ר ועדת הבחירות לכנסת ה-21, המשנה לנשיאה ח' מלצר בפ"מ 3/21 **פנחס עידן**, פסקה 8(ב) (7.3.2019) :

על כן, ולנוכח ההשלכות הקשות הנשקפות למבקשים להתמודד בבחירות לכנסת כתוצאה מאי-עמידה בתנאי סף אלו, מוטב יהיה כי בעתיד כל מועמד, בכל פעם שמתעורר אצלו ספק בנוגע לכשירותו להתמודד בבחירות יפנה, במידת הצורך, **לאחר שייטול ייעוץ משפטי** – ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת בבקשה למתן הכרעה מוקדמת בסוגיה ("Pre-Ruling"), וינהג על פי העיקרון: "אם יש ספק – הדין הוא לחומרא" (ראו למשל: עניין **מלקו**; פ"מ 2/20 **מפלגת כולנו בראשות משה כחלון** נ' **נציב שירות המדינה** (28.01.2015) (להלן: עניין **ביטון-שאשא**); פ"מ 1/21 **ר'דיר** נ' **נציב שירות המדינה** (15.02.2019) (להלן: עניין **ר'דיר**)); פניה כזו ל-Pre-Ruling בנושאי כשירות של מועמדים הפכה כבר לנוהג **בוועדת הבחירות המרכזית לכנסת** לקראת בחירות, והיא חוסכת נטילת סיכונים מיותרים והתדיינויות. מעבר לכך התרת הספקות מבעוד מועד עשויה למנוע עוגמת נפש מיותרת בדיעבד, ובד בבד לחזק את הוודאות של כלל הגורמים הרלוונטיים לענין [הדגשות במקור – י"ע].

לכן, איני רואה ליתן משקל רב לטענת ההסתמכות של שיקלי על פסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים.

52. שיקלי טען כי ההסתמכות באה לידי ביטוי בכך שוויתר על ערעורו.

אין בדעתי להידרש במסגרת זו לסיכויי הערעור או למחלוקת לגבי עמדתו המקדמית של בית המשפט המחוזי, כפי ששוקפה לצדדים במהלך הדיון בערעור. אתייחס בקצרה אך ורק לטענה שעלתה גם בעניינה של **סילמן**, ולפיה לצורך החלת הסנקציה הקבועה בסעיף 6 לחוק היסוד, יש צורך להוכיח הבטחה או התחייבות לתמורה שניתנה כנגד הפרישה. נחזור ונשים שוב את הוראת הסעיף לנגד עינינו:

(א) חבר הכנסת שפרש מסיעתו ולא התפטר מכהונתו סמוך לפרישתו, לא ייכלל, בבחירות לכנסת שלאחריה, ברשימת מועמדים שהגישה מפלגה שהיתה מיוצגת על ידי סיעה של הכנסת היוצאת; הוראה זו לא תחול על התפלגות סיעה בתנאים שנקבעו בחוק.

(ב) לענין סעיף זה –

"פרישה מסיעה" – **לרבות** הצבעה במליאת הכנסת שלא בהתאם לעמדת הסיעה בענין הבעת אמון לממשלה או אי-אמון בה; ואולם הצבעה כאמור לא תיחשב כפרישה אם חבר הכנסת לא קיבל כל תמורה בעד הצבעתו; "תמורה" – במישרין או בעקיפין, בהבטחה או בהתחייבות לעתיד, ולרבות הבטחת מקום ברשימת מועמדים לכנסת, או מינוי חבר-הכנסת עצמו או אדם אחר לתפקיד כלשהו.

עמדנו לעיל על הרקע ההיסטורי שהביא לחקיקתו של סעיף זה. בעניין **קלנר** אנו מוצאים מספר התבטאויות אגב של הנשיאה חיות, שמהן ניתן להסיק כי ההיסטוריה החקיקתית והתכלית שבבסיס תיקון מס' 12 באו "למנוע תופעות פסולות של עריקה ממפלגה אחת למפלגה אחרת **תמורת טובת הנאה אישית או ציבורית**... הסנקציות שנקבעו בתיקון 12 הטילו מגבלות רק על **פרישה תועלתית אסורה הנבחנת על פי התמורה שמקבל הפורש**" (הדגשה הוספה – י"ע).

כשלעצמי, איני סבור כי לצורך קביעה והכרזה על חבר כנסת פורש, יש להוכיח קבלת תמורה. יסוד התמורה נזכר בסעיף 6א אך ורק בהקשר של הצבעת אי אמון, שהיא אך אחת מהאינדיקציות לפרישה מסיעה (המילה "**לרבות**"). בעניין **קלנר** צוטטו דברי חבר הכנסת דוד ליבאי במהלך הצגת נוסח תיקון 12 בכנסת לקריאה שנייה ושלישית: "מי שנבחר ברשימת מועמדים כנציג מפלגה חייב באופן אישי את מקומו בכנסת לבוחרי אותה מפלגה... אם החליט לעשות דין לעצמו, ויהיו **הסיבות טובות ככל שיהיו בעיניו**, עליו לפרוש מסיעתו, עליו להחזיר את המנדט למפלגתו" (הדגשה הוספה – י"ע). משמע, גם אם הפרישה היא על רקע אידאולוגי וערכי בעיניו של חבר הכנסת, ולא בגין תמורה שקיבל, עליו להשיב את המנדט לשולחיו.

טענה נוספת שהעלה שיקלי היא שמבחינה אידאולוגית וערכית הסיעה פרשה ממנו ולא הוא ממנה. כאן אחזור למושכלות ראשונים. בסופו של יום סיעה מייצגת את הבוחרים שבחרו בה ונתנו בה אמונם. כלומר – החלטותיה של הסיעה נעשות מכוח אמון הבוחרים ברשימת המועמדים שיצרה אותה. לעניין זה לא אדרש לטענותיו של שיקלי כי הוא שמייצג את הבוחרים. מצויים אנו

בשיטה דמוקרטית פרלמנטרית, ולאחר שנבחרה רשימת מועמדים – אין היא נדרשת לחזור לבוחר ולבקש את אמונו בשנית עד תום כהונת הכנסת.

בקביעת העקרונות בדבר פרישה מסיעה, ביקש המכונן למנוע עזיבה של חבר כנסת יחיד את הסיעה ולפעול נגד עמדותיה (ראו דבריו של ח"כ ליבאי שהובאו לעיל; נבות, בעמ' 480–481). עקרונות אלה מתיישבים עם שיטתנו הפרלמנטרית ומביאים לידי ביטוי את עקרונות הפעולה הסיעתית בכנסת.

ובכלל, בעניין קלנר עמדה במרכז הדיון הוראת סעיף 57א לחוק הבחירות, ולא הוראת סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת. מכל מקום, כפי שהעירה והסתייגה שם השופטת ד' ברק-ארז:

"תיקוני החקיקה שהתקבלו בעקבות האירועים המתוארים משנת 1990 מבטאים את התובנה לפיה ראוי להגביל 'מעברים' פוליטיים בין סיעות מטעמים תועלתניים-אישיים – שאינם השקפתיים – אך בה בעת את ההכרה בכך שקשה לתרגם עיקרון זה אל שפת הכללים המשפטיים. בחינת כליות ולב אינה מלאכתם של בני אנוש, וודאי שקשה להעלות על הדעת מצב שבו הכללים החלים על פרישה מסיעה וחבירה אליה יהיו מבוססים על שאלות של מניע או כוונה. על כן, הוראות החוק בתחום זה הן בעלות אופי טכני-פורמאלי, מתוך תקווה שיצליחו לשקף, במקרה הרגיל, את ההבחנה בין פעולות 'אידיאולוגיות' לפעולות שביסודן חישובי תועלת וטובות הנאה".

על רקע דברים אלה, אני סבור כי אין צורך להוכיח קבלת תמורה בדמות הבטחה או התחייבות לעתיד. מכל מקום, שאלה זו אינה נדרשת לענייננו במישרין, לאחר קביעתה של ועדת הכנסת כי יש לראות בשיקלי פורש, ולאחר שערעורו לבית המשפט המחוזי נדחה.

53. ועדת הכנסת אמרה את דברה. גם לשיטתם של האוחזים בגישה שלפיה החלטתה של ועדת הכנסת היא שמכוננת את הסטטוס של חבר הכנסת כפורש, הרי שקביעה כאמור נסמכת על ההיסטוריה של מעשיו ופעולותיו של אותו חבר כנסת בעבר, ולכן הקביעה נעשית לאחר שוועדת הכנסת "בדקה את העובדות הנוגעות לפרישתו". קשה להלום כי לצורך המילים "סמוך לפרישתו" יימחקו כל מעשיו ופעולותיו של חבר הכנסת הפורש עד לקביעתה של ועדת הכנסת. בנסיבות התנהלותו של שיקלי לאורך כל הדרך, הטענה כי יש לראות בהתפטרותו לאחר משיכת הערעור התפטרות "בסמוך לפרישתו", עושה את החוק לפלסתר. שיקלי פעל מהרגע הראשון לכינונה של הממשלה בניגוד לעמדת סיעת ימינה. במישור הכמותי ובמישור האיכותי הצביע עם האופוזיציה החל מתחילת הדרך ועד סופה, לרבות בהצבעות חשובות בנושאים שלכאורה עומדים אפילו בניגוד לעמדתו הערכית-אידיאולוגית שלו עצמו. במצב דברים זה, שעה שכל העם רואים את המראות ואת הקולות, והאזרח הסביר רואה בשיקלי כמי שפרש כבר בשנת 2021, התפטרותו לאחר החלטתה של ועדת הכנסת בחודש אפריל 2022 הייתה מתבקשת.

54. ניתן לתמצת את עיקר טענות המשיבים בענייניו של שיקלי כאיזון בין פרישתו לבין זכותו למצות את הליכי הערעור בענייניו. התשובה לכך מצויה בשלושה רבדים :

(-) **רובד הזמן** : עמדנו על כך שלצורך הקביעה אם ההתפטרות נעשתה בסמוך לפרישה, ניתן להיעזר באינדיקציה הכמותית של חלוף הזמן ובאינדיקציה האיכותית של אופן פעולתו של חבר הכנסת בתקופת הביניים שבין הפרישה ועד להתפטרות. במקרה שלפנינו, ערעורו של שיקלי הוגש 49 ימים לאחר החלטת ועדת הכנסת. הייעוץ המשפטי לכנסת סבר כי בשיהוי של 49 יום יש "טעם לפגם", אך בנסיבות המיוחדות הנוגעות לפעולותיו של שיקלי מיומה הראשון של הקואליציה, ענייניו בשיהוי של ממש. בעת הגשת הערעור אף לא טרח שיקלי להגיש בקשה לעיכוב ביצוע החלטת ועדת הכנסת, והתפטרותו הוגשה לכנסת 78 יום לאחר קביעתה של ועדת הכנסת, ונכנסה לתוקפה יומיים לאחר מכן. מאחר שהסנקציה הקבועה בסעיף 6א צופה פני הבחירות לכנסת הבאה, יפים לענייניו הדברים הבאים שנאמרו בעניין **קלנר** (שם, פסקה 8) :

הדברים מקבלים משנה תוקף בהינתן ענייני הבחירות שבהם עסקינו אשר לגביהם חיוני לנקוט בהליכים במהירות הנדרשת. הטעם לכך נעוץ בלוח הזמנים הסטטוטורי הדוחק שבו יש לעמוד ... ובזקק שעלול להיגרם כתוצאה משיהוי בנקיטת ההליכים.

אף שהגיש את ערעורו בחלוף זמן רב, שיקלי נתלה בכך שעשה זאת קרוב למועד האחרון להגשת הערעור, מתוך הנחה שחלות על הליך זה תקנות סדר הדין האזרחי, ובטרם חלף מועד זה. הכנסת ציינה בבקשתה לבית המשפט המחוזי, כי מטיבו ומטבעו הערעור שהוגש לבית המשפט המחוזי נושא אופי מנהלי. אך גם אם אלך לשיטתו של שיקלי ואניח כי על ערעור על החלטת ועדת הכנסת חלות תקנות סדר הדין האזרחי והמועדים הקבועים בהן, הרי שהשתהה בערעורו והעניק לעצמו זמן ממושך להמשיך ליהנות מפירות פרישתו, תוך שאינו נדרש להתפטר (ראו עניין **קלנר**, פסקה 8).

הדברים נכונים במיוחד בהליכים שנפקותם ענייני בחירות. השופט חשין עמד על חשיבות הפעולה המהירה בדיני בחירות (בג"ץ 6790/98 **אברץ נ' פקיד הבחירות לעיריית ירושלים**, פ"ד נב(5) 323, 330 (1998)) :

עד שנידרש לטיעונים ששמענו לגופם של דברים, נקדים ונאמר כי לדעתנו חייבו העותרים עצמם בשיהוי. השאלה אם עותר פלוני חייב עצמו בשיהוי תלויה, כמובן, בנסיבותיו של כל עניין ועניין. כלשונו של השופט זילברג ... : "השיהוי היא 'פונקציה' של הדחיפות, ובבקשה כה דחופה כמו הבקשה שלפנינו [הכנת תקציבה של עירייה - מ' ח'], חייב היה המבקש שלא להיכשל בשיהוי כל שהוא, ואפילו הקטן ביותר". וכפי שהוספנו ואמרנו ... : "יש שיום אחד יכרית זכות ויש ששנה לא תפגע בזכות".

והדברים אף מתחזקים לנוכח הרבדים הנוספים.

(-) **רובד המעשה** : אף לאחר שוועדת הכנסת קבעה, פה אחד, שמעשיו של שיקלי הם פרישה מסיעתו, הוא לא מצא לנכון, אף בתקופת הביניים, לפעול אחרת. תהא דעתו של שיקלי על החלטת ועדת הכנסת אשר תהא, ברי כי החלטתו של הגוף המוסמך בנושא, בהליך שהוא "מעין שיפוטי", היא בגדר תמרור אזהרה, שהיה עליו לפעול לפיו אם ביקש שלא יראו בו פורש. בערעורו לבית המשפט המחוזי, שיקלי ביקש להכריז עליו כעל מי שהוא עדיין בשר מבשרה של סיעתו. ואולם, מרגע הכרזתו כפורש ועד לדחיית ערעורו, המשיך לעמוד נגד סיעתו בגלוי ובמפורש ולא חדל מאותם מעשים אשר גרמו לסיעתו להגיע למסקנה כי הגדיש את הסאה ואינו עוד חלק ממנה. הכיצד מבקש שיקלי לשכנע שמעשיו לא היוו הצדקה לפרישה אם המשיך לפעול באותו קו בדיוק אשר ועדת הכנסת קבעה, בהתאם לסמכותה, שהוא מהווה פרישה? התנהלותו ומעשיו בכנסת, בו בזמן שפנה לבית המשפט המחוזי ונקט הליכי ערעור, אינה עולה בקנה אחד עם התנהלותו של חבר כנסת המעוניין שיראו בו חלק מסיעתו. ובקיצור, שיקלי פעל בתקופה זו לחזק את הבידול של עצמו מסיעתו, לחדד את ההבדלים ביניהם, ולזהות עצמו עם האופוזיציה.

המשיבים מבקשים להקביל את עניינו של שיקלי לעניינו של חבר הכנסת לשעבר מיכאל נודלמן, שהוכרז בשנת 2006 כפורש על ידי ועדת הכנסת, הגיש ערעור לבית המשפט המחוזי, והתפטר מייד לאחר שמשך את ערעורו. אך אין בעניין נודלמן כדי לסייע לשיקלי, נהפוך הוא, יש בו אך לחדד את ההבדלים בין התנהלות המגשימה את לשון החוק ותכליתו לבין התנהלותו של שיקלי. כעולה מעמדת סיעת ימינה שהוגשה בהליך בבית המשפט המחוזי, חבר הכנסת לשעבר נודלמן הגיש את ערעורו לבית המשפט המחוזי מיד **למחרת** החלטת ועדת הכנסת בעניינו. אכן, נודלמן התפטר מכהונתו רק לאחר הדיון בערעורו, אבל מועד זה התרחש כחמישה ימים לאחר הדיון בוועדת הכנסת. ברי, אפוא, כי הנסיבות שם אינן דומות לאלו שבפנינו, וכי אין לראות באופן שבו מיצה שיקלי את זכות הערעור שלו, ככזה המקפיא את מרוצו להתפטר בסמוך לפרישתו. קשה להלום כי בד בבד עם נקיטת הליך משפטי לביטול פרישה, הליך שנקט בשיהוי של ממש, יתאפשר לחבר הכנסת לנצל את פרק הזמן כדי להמשיך לפעול נגד סיעתו. לא זאת הייתה כוונת המחוקק.

(-) **רובד המהות** : בתקופה שמאז החלטת ועדת הכנסת ועד ההכרעה בערעור, התנהלותו של שיקלי כפורש היה בה כדי לשנות ולהשפיע על פעילות הכנסת והסיעות (השוו לעניין **מפלגת העבודה**, פסקה 8 ; פ"מ פרס). ודוק: שיקלי המשיך בהפקעת המנדט שהבוחר נתן לסיעתו – ולא לו באופן אישי – כדי לעשות במנדט שימוש נגד עמדת סיעתו. התנהלות זו בדיוק ביקש המחוקק למנוע באמצעות תיקון מס' 12.

לכך אוסיף. השופט הנדל, בקובעו את שקבע בעניין **היועץ המשפטי לכנסת**, הציב סימן אזהרה בפני חברי הכנסת: אם תפרשו מסיעתכם, ייתכן כי נושא זה יבוא בפניי, אף אם הוא לא יבוא בפני ועדת הכנסת. הוא אף נתן סימנים, שבכולם עמד שיקלי במעשיו ובהצבעותיו.

לסיכום, גם לאחר שוועדת הכנסת קבעה כי יש לראות בשיקלי כמי שפרש מסיעת ימינה, הוא המשיך לפעול נגד הסיעה. במצב דברים זה, אם נכיר בו כמי שפרש "בסמוך" להתפטרות, יהא בכך כדי לרוקן מתוכן את סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת ואת התכלית שעומדת בבסיסו, ובכך יש כדי לפגוע באמון הציבור ב"כללי המשחק" כפי שנקבעו על ידי הכנסת עצמה.

סוף דבר

55. הבקשה בפ"מ 1/25 נדחית בהעדר עילה. הבקשה בפ"מ 2/25 נדחית לגופה.

הבקשה בפ"מ 4/25 מתקבלת, במובן זה שאין לראות בשיקלי כמי שהתפטר בסמוך לפרישתו. לכן הוא אינו כשיר להיכלל ברשימת הליכוד לכנסת ה-25.

לנוכח האמור, מנועה ועדת הבחירות המרכזית לאשר את מועמדותו של שיקלי ברשימת הליכוד – וההצעה שתונח בפניה היא לאשר את הרשימה, לפי סעיף 63 לחוק הבחירות לכנסת, ללא מועמדותו.

ניתנה היום, ג' בתשרי התשפ"ג (28 בספטמבר 2022).

יצחק עמית

שופט בית המשפט העליון
יושב ראש ועדת הבחירות
המרכזית לכנסת ה-25

נספח מע/2

פרוטוקול הדיון ופסק הדין של בית
המשפט המחוזי בירושלים מיום

10.7.2022

עמ' 72

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

10 יולי 2022

ע"ש"א 22-06-25528 שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'

לפני כבוד השופטת חגית מאק-קלמנוביץ, שופט מרדכי כדורי, שופט אוהד גורדון

ח"כ עמיחי שיקלי ת"ז 043464023

המערער

נגד

1. ועדת הכנסת

המשיבים

2. ח"כ ניר אורבך יו"ר ועדת הכנסת

3. ח"כ איתן גינזבורג, מ"מ יו"ר ועדת

4. מפלגת ימינה

נוכחים:ב"כ המערער: עו"ד אלון פומרנץ; ועו"ד שמרית כרמי-נעמת
המערער

ב"כ המשיבים 1-3: עו"ד ענת גולדשטיין

ב"כ המשיבה 4: עו"ד עמיחי ויינברגר; עו"ד עדי סדינסקי-לוי

פרוטוקול

עו"ד פומרנץ: מן הסתם עיינו בעיון רב בתגובות המשיבים ולא הייתה לנו אפשרות להגיב להם אז
אשמח שאקבל זמן נדרש כדי להתייחס לטענות. אתייחס במיוחד לתגובת המשיבים 1 עד 3 שאני חושב
שהיא התגובה היותר חשובה לענייננו.

אתחיל בהערה מקדימה, בשאלה מה הפרשנות של המונח פרישה מסיעה, כפי שבא לידי ביטוי בסעיף
6א לחוק יסוד הכנסת, אין הלכה מחייבת. אומנם יש אמירות של בתי המשפט לגבי התכלית שלו, אבל
לא נקבעה הלכה מחייבת בעניין. למעשה בית המשפט נדרש בדיון הזה לקבוע הלכה בעניין הזה.
מטבע הדברים, הפסיקה וגם הספרות דלות יחסית, אבל הן תומכות לגמרי בפרשנות של המערער
ואתייחס לאותן אסמכתאות בתגובות המשיבים. עוד לפני שהוגשה תגובת המשיבים, כבר בבקשה
למתן הוראות, המסר שהועבר ע"י בית המשפט הוא מסר מאד ברור. אנחנו הכנסת וצריך להתייחס
להליך זה כמעין עתירה מנהלית. אנחנו פועלים בתוך מתחם הסבירות. המסר הזה הוא מסר לא נכון
בהליך הזה והאמת שהוא גם מקומם, במיוחד בנסיבות של תיק זה.

מדובר בהוראה שנקבעה בחוק יסוד והמחוקק קבע שזה ידון בערעור בפני בית משפט, לא סתם לא
כללו את זה בתוספת של בית המשפט לעניינים מנהליים. המחוקק התכוון והיה חשוב לו שהליך יהיה
מסוג זה. החלטה בענייניו של המערער היא החלטה שהתקבלה ע"י 7 ח"כ מתוך 120, כולם
מהקואליציה. אם זה היה קורה, היה אפשר להגיד אנחנו הכנסת והיינו אומרים לבית המשפט זה
דברנו, אבל יתרה מכך לא רק מדובר ב-7 ח"כ, את ההחלטה בעניין הזה לא הם מפרשים, הם פעלו על
סמך חוות דעת משפטית שקיבלו. למעשה לאותם ח"כ אין את הכלים ליצוק את הפרשנות של סעיף
6א. לעניין הפרשנות של סעיף 6א, יש פרשנות של היועץ המשפטי של הכנסת. אגב חוות דעת שנמסרה
יומיים לפני הדיון. יש לי הרבה מה לומר לגביה, בעיקר מה שלא נכלל בה. כי אני יודע שמבקשים ממני
חוות דעת משפטית, אני כותב את הדברים היותר טובים ופחות טובים ונותן תמונה מלאה ללקוח
מבחינה משפטית. כפי שאראה להלן אין בחוות הדעת הזו ניתוח אובייקטיבי של הסוגיה, כגון מה
אמרו ח"כ שאמרו לגבי החוק הזה. יש ח"כ שהתלוננו על כך שהיועץ המשפטי הטעה אותם בלי לסקור

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

10 יולי 2022

עש"א 22-06-25528 שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'

1 את מכלול השיקולים. למעשה אנחנו דנים בדיון הזה על הייעוץ המשפטי של ועדת הכנסת, לא ייתכן
2 שיאמרו לבית משפט זה בהרכב, שהייעוץ המשפטי של הכנסת הוא הכנסת ואנחנו אומרים לבית
3 המשפט איך לפרש את החוק. יש פה עניין מאד חריג, מה שנקרא פרישה קונסרבטיבית, למרות שהוא
4 לא הודיע על פרישתו. בכל הכבוד ליועצת המשפטית של הכנסת, שמדובר בשאלה משפטית, ניתן לאמץ
5 קצת יותר צניעות ולא להגיד לבית המשפט שהכנסת מפרשת את החוק, אלא בית המשפט וזה גם
6 אומרת הפסיקה. אין מחלוקת שבית משפט לא נתונה הסמכות לפרש את החוק.
7 שיקולים של ח"כ הם ללא ספק שיקולים פוליטיים ומה שהעסיק אותם הם העדר הזכויות של
8 הקואליציה, בדיוק מזה המחוקק קבע שיהיה ערעור בפני שלושה שופטים והם יפרשו את החוק,
9 במיוחד שאין הלכה של בית המשפט שאומרת לנו מה הפרשנות הנכונה. לכן אנחנו נמצאים פה בערעור
10 בזכות לכן אין שום מניעה שבית משפט יפעיל ביקורת שיפוטית והסברנו מה השאלות כבדות המשקל
11 שעולות בערעור, קל וחומר שמדובר בהליך מעין שיפוטי שפוגע בזכויות יסוד של ח"כ. ביקורת
12 שיפוטית על החלטה של ועדת הכנסת היא רחבה במיוחד שמדובר בהליך שהתנהל בפניה. בניגוד
13 לטענת המשיבים, לא מדובר בהליך של עתירה מנהלית. שנית, המחוקק קבע שיהיה ערעור של שלושה
14 שופטים במטרה שתהיה אפשרות לבחון את ההחלטה של ועדת הכנסת ולהבטיח שלא מדובר בשימוש
15 ברוב פוליטי. זה דברים שנאמרו ע"י ח"כ בזמן תהליך החקיקה. מפנה למוצג 16 בעמ' 2178 ומצטט.
16 מפנה גם לדבריו של יו"ר הועדה ומצטט. דברים מקבלים משנה תוקף אם בוחנים את עמדת היועצת
17 המשפטית של הכנסת עצמה בהליך שהתנהל נגד שמעון פרס, זו אסמכתא של כבי השופטת ביניש
18 שנזכרה בתגובת המשיבים ושם מצוטטת החוות דעת של היועצת המשפטית של הכנסת ואני מצטט.
19 מפנה לפסק הדין לע"א 4799/17 ואני חושב שכדאי שהרכב זה יעיין בו ואני מצטט ממנו. הנושא של
20 הסרת חסינות, הפסיקה בנושא הסרת חסינות לא רלוונטית בענייננו משלושה טעמים עיקריים.
21 ראשית, אם מחליטים להסיר את החסינות של ח"כ, מתקיים משפט ובגדרו יישמעו טיעוני הצדדים
22 ויחלט מה דינו. כלומר עתירה מנהלית בנושא הזה לא מהווה סוף פסוק. לעומת זאת, ערעור על
23 החלטה של ועדת הכנסת בענייננו של ח"כ שיקלי זו החלטה סופית ובזה מסתיים העניין. זה סוף פסוק.
24 שנית, אם מסירים חסינות של ח"כ, הוא כמו כל אזרח רגיל. לא מטילים עליו שום סנקציות בהיבט
25 הפוליטי. לעומת זאת, ההכרזה בהליך הזה פוגעת בזכויותיו של ח"כ שיקלי בזכותו להיבחר. שלישית,
26 היכולת להסיר חסינות של ח"כ אין בה כדי לסלק מתחרה, לעומת זאת, הכרזה על ח"כ כפורש יש בה
27 כדי לסלק מועמד מתחרה, כאשר יש לנו ועדה שפועלת על פי שיקולים פוליטיים, לכן צריך את
28 הביקורת של בית המשפט. מפנה לבג"ץ 620/85, עליו מסתמכים המשיבים שעמד על כך שהיקף
29 הביקורת על החלטת ועדת הכנסת הינו רחב יותר. פסק הדין נמצא בתגובת המשיבים בסעיף יד ואני
30 מצטט.

31 אני מגיע ללב העניין, הכוונה לפרשנות סעיף 6א הפרשנות של המשיבים אל מול הפרשנות שלנו.
32 ההגדרה של פרישה מסיעה על פי לשון החוק מתייחסת לפרישה מוצהרת של ח"כ שמביע מרצונו. אבל
33 המחוקק הוסיף גם מקרה מה שאני קורא לו פרישה קונסרבטיבית, למרות שח"כ לא הודיע על פרישה
34 רואים את התנהגותו כפרישה. השימוש הוא במילה לרבות, המשיבים מתמקדים במילה הזו "לרבות"
35 וזה גם מה שיוצר את המחלוקת. אני מסכים עם חבריי, שהמילה "לרבות" היא סוברת את שתי
36 הפרשנויות. המילה יכולה להיות שהיא מדברת על מקרה אחד ויחיד, כפי שאנחנו טוענים וגם סוברת

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

10 יולי 2022

עש"א 22-06-25528 שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'

1 שאנחנו אומרים לרבות אך לא רק. כולם יודעים שאומרים לרבות ייתכן שהכוונה היא לשורה של
2 מקרים. כשהמילה "לרבות" עומדת בפני עצמה היא לא עומדת בבירור לשאלה שעומדת במחלוקת.
3 אבל כשקוראים מה המחוקק כתב בעקבותיה, כאן אפשר להבין את כוונת המחוקק ואת כוונת החוק.
4 אני אראה מדוע לפי כל התכליות הפרשנות של המערער היא הנכונה. המחוקק בחר לציין מקרה אחד
5 ויחיד שבו תחול הפרישה ה קונסרבטיבית, הוא היה יכול לכתוב הצבעה בהתאם להחלטת הכנסת או
6 כל משפט אחר שמתיישב עם הפרשנות של המשיבים, אבל זה לא מה שהוא כתב ולא מה שרמז. הייתה
7 אפילו הצעת חוק בשנת 2008 לתקן את ההגדרה הזו, הייתה שם סוג של פרשנות מרחיבה יותר, שם
8 עולה כי ח"כ אינו שייך עוד לסיעתו אבל היא לא התקבלה. המחוקק קבע אך ורק שאם ח"כ הצביע
9 בניגוד לסיעה, ניתן לראות בכך פרישה קונסרבטיבית, אבל בתנאי שלא קיבל בגין כך תמורה. הצבעת
10 אמון או אי אמון בממשלה. ז"א עולה ח"כ מצביע בהצבעת אי אמון בניגוד לעמדת הסיעה, יש לו ממש
11 כוונה להפיל את הממשלה באופן הכי מופגן והכי מובהק ועדיין אי אפשר להכריז עליו כפורש, אם
12 הוא לא קיבל תמורה. המשמעות הברורה שהמחוקק רצה לשמור על חופש אידאולוגי, כל זה כל עוד
13 הוא לא פועל מטעמים אחרים. החשיבות של יסוד התמורה עולה מכל מה שנאמר מח"כ בזמן חיקוק
14 הסעיף. ציטטנו מה אמרו ח"כ במהלך החקיקה, הם התכוונו שמדובר במקרה יחיד של פרישה
15 קונסרבטיבית, ופה אני מגיע ללב העניין, התיקון נעשה כדי להתמודד עם תופעת כלנתריזם, המטרה
16 הייתה למנוע מח"כ לעבור מסיעה לסיעה כי מציעים להם טובות הנאה או ג'ובים. לא הייתה שום
17 כוונה לפגוע בשום הצבעה. אם אין תמורה אין כלנתריזם, זו נקודה. יש כשל לוגי מובהק בטיעון של
18 המשיבים שלמעשה זה הייעוץ המשפטי של הכנסת. נתנו לעצמם דרור לקחת את הפרשנות לפרשנות
19 מאד מרחיבה בגלל המילה לרבות, ולקחו את זה למחוזות אחרים, שהם טענו שבאותם מחוזות לא
20 נדרשת קבלת תמורה. ברגע שהם אומרים את זה, אנחנו לא במניעת תופעת הכלנתריזם. אם קוראים
21 כל פסק דין ומה שנאמר בזמן תהליך החקיקה, יסוד התמורה הוא קרדינלי. ברגע שהייעוץ המשפטי
22 של הכנסת לקח את זה למקומות שבהם לא נדרשת תמורה עברנו מהמקום של כלנתריזם למקום של
23 משמעת סיעתית. פתאום ניתן לסיעות מנדט שלא ניתן ע"י המחוקק להעניש ח"כ, זו לפי שיטת
24 הפרשנות שלהם, אבל איך ייתכן שבעניין הכי קריטי, המקרה היחיד שהמחוקק מצא לציין, נדרשת
25 קבלת תמורה ודברים אחרים טוענים שהמחוקק לא ציין ובהם אנחנו אפילו לא מבקשים תמורה. יש
26 פה כשל לוגי בטיעון המשיבים שלא ניתן ליישב ולפי כל תכלית שהיא, אם ח"כ מצביע כפי שמצביע
27 בגלל האידאולוגיה שלו, לא ניתן כלפי אף אחד לפעול לפי מנדט. המבחן שקוראים לו המשיבים
28 איכותי כמותי, אם יש אוסף פעולות של הצבעות אז אנחנו מוותרים על דרישת התמורה. אבל ברגע
29 שוויתרתם על דרישת התמורה, למעשה סטיתם ממטרתו של החוק. הלכתם למקום אחר, הפכתם את
30 ההליך הזה לכלי, לשוט בידי ראשי הסיעות להפעיל משמעת סיעתית ולא לזה התייחס המחוקק. אין
31 אסמכתא אחת לא בדברי הכנסת שנאמר כן אנחנו רוצים לאפשר פה משהו שהוא מעבר לקבלת
32 תמורה. אין מילה אחת על אפשרות לנקוט בהליך כאשר אין את היסוד של קבלת תמורה. נהפוך הוא,
33 מדובר כל הזמן חזור והדגש, שמדובר על קבלת תמורה. אין שום הסבר לוגי, לזה שבהצבעת אי אמון
34 נדרשת תמורה ובהצבעות אחרות לא נדרשת תמורה. זה עניין אחר לגמרי. זה כלי לאכיפת משמעת
35 סיעתית וזו פגיעה חמורה בחופש ההצבעה של ח"כ, ואת זה עושה הועדה הפוליטית לגמרי. מנהלים

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

עש"א 22-06-25528 שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'

10 יולי 2022

1 הליך מעין שיפוטי, על משהו שהמחוקק לא נתן בידיים שלהם. כדי ללכת לפרשנות מרחיבה, כפי
2 שטוענת היועצת המשפטית של הכנסת, צריך המחוקק לומר את דברו בצורה מפורשת.
3 כשמתסכלים גם על התכלית האובייקטיבית, שרוצים לראות מה תכלית החוק, הוא ביקש למנוע אך
4 ורק כלנתריזם וזו מטרה ראויה, אבל אי אפשר להתפזר מעבר אליה. אני כשלעצמי, לא מצביע של
5 הימין. אני איש מרכז לחלוטין, לכן אני לא יודע אם אצביע למערער, אבל אני נמצא כאן כדי להילחם
6 על הזכויות שלו ולא ללכת לפי שמכתיבים לו הסיעה. ח"כ הם לא מריונטות. אפשר היה לקבוע כללים
7 אחרים אבל זה לא הכללים שאנחנו חיים בהם. פה אנחנו מגיעים לשאלות המהותיות שעומדות
8 בערער. האם ח"כ חייבים לעשות פשוט מה שראש הסיעה אומר להם? האם הכנסת שלנו מורכבת מ-
9 120 ח"כ או מ-120 מריונטות? האם ח"כ חייב בנאמנות עיוורת לראש הסיעה שלו או שהוא גם נאמן
10 של הציבור? של מי שהצביע עבורו. הטענה שלנו שלמחוקק לא הייתה שום כוונה להפוך את סעיף 6א.
11 אם ח"כ לא ממושמעים הם יעמדו לדין משמעתי ולא יעמדו בפני הסיעה.
12 כשאנחנו נדרשים לתכלית האובייקטיבית של החוק, אנחנו חייבים לזכור את מטרת החוק והוא למנוע
13 את הכלנתריזם. לכן לעניין הזה אין שום התמודדות בעניין המשיבים. ח"כ שיקלי לא קיבל שום
14 תמורה ולא נטען בבקשה שהובאה לוועדה ובוודאי שלא הוכח שהוא קיבל איזה שהיא תמורה בגין
15 הצבעותיו. נהפוך הוא, לח"כ שיקלי הוצע כל גיוב אפשרי כדי שיפרוש מהסיעה והוא סירב. הוא לא
16 רצה ולא ביקש גיובים. הוא רצה לפעול לפי מה שהבטיח לציבור בוחריו ועל זה ועדת הכנסת לא אמרה
17 ולא יכולה להעניש אותו. אפשר להתווכח אם הוא פעל בצורה נכונה או לא נכונה, אם הוא היה צריך
18 נאמן לראש הסיעה, אבל לא ניתן לפגוע בחופש ההצבעה שלו ובוודאי אי אפשר לפגוע בזכות שלו
19 להיבחר, שהיא זכות יסוד. דבר כזה רק מחוקק יכול לעשות בצורה מפורשת.
20 הטענות של המשיבים בנוגע ללשון החוק, תכלית סובייקטיבית ואובייקטיבית. הם מסתמכים על פסק
21 דין בצדק ועל החלטת ועדת הבחירות בעניינם של ח"כ פרץ, רמון ואיציק. אף אחד מהמקרים הוא לא
22 רלוונטי ובוודאי לא מדובר על המקרה שאנו עוסקים בו כאן. הם טוענים ביחס לתכלית
23 הסובייקטיבית שלא ניתן לצטט תכלית סובייקטיבית. הם לא מתמודדים איתם, הם רק אומרים שיש
24 אמירות לכאן או לכאן, אבל הם לא מציגים את אותן אמירות, זו מין אמירה כללית. אני מניח שאם
25 היו אמירות שטוענות בפרשנות שלהם, הם היו מצטטים בתגובות שלהם. לגבי פסק דין בצדק ולגבי
26 ועדת הבחירות, אבקש להתייחס למה שנאמר ולמה שלא נאמר שם. בפסק דין בצדק אכן נאמר שסעיף
27 6א לא מהווה הגדרה מלאה. פסק דין בצדק עסק בעניינם של ח"כ שהקימו סיעה חדשה וחתמו על
28 סיעת העבודה, לפי שניים יקבלו שר וסגן שר. השאלה שבית המשפט דן בה האם חלות עליהם הגבלות
29 שחלות על חבר סיעה. הדיון עסק רק בשאלה האם לצורך מינוי שר וסגן שר, יש לראות בחברי שר כמי
30 שפרשו מסיעתם והאם הסיעות מנויות על ח"כ שפרשו מסיעתם וחלות גם עליהם. לפיכך, העמדה של
31 השופט שמגר שמצוטטת בעמדת המשיבים, היא לא הלכה שמכריעה מה הפרשנות הנכונה. העמדה
32 הזו שאני טוען לה עכשיו לגבי אמירות של השופט שמגר, זה לא נאמר רק על ידי, זה נאמר גם ע"י
33 השופטת בייניש. השופט אור אגב התייחס לפרשה כאקט של רצון, כפי שאנחנו טוענים. השופט טל
34 התייחס למבחן התמורה. מצטט מתוך פסק הדין של כבי' השופט שמגר. הם גם מסתמכים על פמ
35 11/17. שם כבי' השופטת בייניש אמרה שהחוק לא מגדיר מהו פרישה. גם כאן, השופטת בייניש דנה
36 בשאלה האם ועדת הבחירות רשאית לקבוע שח"כ פרש או הקביעה שח"כ פרש נתונה רק לבחירה של

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

10 יולי 2022

עש"א 22-06-25528 שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'

1 הכנסת. זו לא הלכה מחייבת ובוודאי שלא השופט שמגר ולא השופטת ביניש נתנו איזה שהיא פרשנות
2 לפרשנות שנותנים המשיבים, שלפיה אפשר לקחת איזה אוסף מצטבר של הצבעות ולהסתכל עליו
3 כפרישה, למרות שאין קבלה של פרישה.
4 גם בעניין המוסד לבירור עתירות של מפלגת העבודה לא מחייב בפרישה. השופטת ביניש אמרה
5 והתייחסה לאמירה של כבי' השופט שמגר ואמרה שאין מדובר בהלכה מחייבת. מה כן אומרת השופטת
6 ביניש באותו עניין, היא עומדת על מטרת החוק, מפנה לסעיף 16 ומצטט. שוב היא מדגישה את יסוד
7 התמורה. ממשיך לצטט מסעיף 21.
8 לשאלת בית המשפט, התמורה היא תנאי הכרחי בכל מקרה ובכל מצב כדי להכריז על ח"כ כפורש.
9 הסעיף מתייחס להצבעת אמון או אי אמון. 6א הכוונה לפרישה שח"כ מודיע על פרישתו. שזו פרישה
10 ברורה. שמישהו מודיע על פרישה. בסעיף 6ב נוסף סעיף נוסף של פרישה בהתנהגות, אלא הוא ביצע
11 מעשה שבוחרים לפרש אותו. לטעמנו כל הפרשה או כל פרישה קונסרבטיבית זה שיהיה יסוד של קבלת
12 תמורה. אם אין תמורה אין כלנתריזם ואין פרישה. הטענה שלנו אומרת שבמקרה כזה לא ניתן
13 להפריש אותו, כי אנחנו טוענים שהמקרה היחידי שהמחוקק בחר לציין זה הצבעת אמון או אי אמון.
14 הטענה שלנו אומרת שהכוונה של המחוקק הייתה שזו אך ורק הצבעת אמון. גם אם תתקבל הפרשנות
15 המרחיבה יותר של המשיבים, הטענה שאומרת עדין יסוד התמורה חייב להיות בכל מקרה. במקרה
16 שלנו יסוד התמורה לא קיים, לא ניתן לחלוק עליו.
17 לגבי אופן פרשנות חוקי. הפסיקה של בתי המשפט מאד עקבית בנושא פרשנות חוק. מפנה לבג"ץ
18 693/21. המשמעות המשפטית היא אותה משמעות לשונית. מצטט. אפנה לבג"ץ 267/88. מצטט.
19 מצטט מסעיף 12 לפסק דינו של כבי' השופט ברק. באשר לתכלית החקיקה, אנחנו מדברים על תכלית
20 סובייקטיבית ואובייקטיבית. מפנה לבג"ץ 5026/16 גיגי נ' הרבנות הראשית.
21 כשמדברים על תכלית סובייקטיבית נדרש לבדוק את ההיסטוריה החקיקתית. במקרה שלנו זה כלי
22 עזר מאד משמעותי כשקוראים את כל אותם ציטוטים שהבאנו בערעור. כשקוראים מה נאמר בהליך
23 החקיקה, אפשר לראות בדיוק למה התכוונו ח"כ ואני אביא מספר ציטוטים בודדים. יו"ר הועדה,
24 אוריאל, דיבר על התכלית החקיקתית של סעיף 12, מצטט. אני רוצה לצטט מע"א 4799/19 של כבי'
25 השופטת חיות. מפנה לפסקאות 12-15. אני מצטט מהפסקאות. זאת אמירה ברורה מאד בפסק הדין
26 קלנר שאומרת מדובר פה אך ורק על פרישה תועלתית שנבחנת ע"י התמורה. המחוקק מפרש את החוק
27 בדיוק כפי שהשופטת חיות פירשה אותו. אני רוצה לצטט את הדברים וזה אולי מתחבר למה שבת
28 המשפט שאל אותי קודם, כאשר נשאל ח"כ לין, הוא אמר אנחנו מתכוונים לפרישה מסיעה, שזה אקט
29 רצוני לפרישה מסיעה, ואז הוא אומר אנחנו מרחיבים את זה גם בהצבעת אמון או אי אמון בממשלה
30 בניגוד לעמדת הסיעה. ואז במסגרת קריאה שניה ושלישית, הוא נשאל האם החוק מתייחס לכל
31 הצבעה או מתייחס רק להצבעת אי אמון, שואל ח"כ עלי, האם החוק הזה מתייחס לכל הצבעה? ומה
32 עונה יו"ר הועדה, החוק לא קובע שום איסור או סנקציה על ח"כ המצביע במליאת הכנסת בניגוד
33 לסיעתו. אני מפנה למוצג שלנו 16 בעמ' 2172. ח"כ יצחק לוי אומר, אנחנו מדברים על הצבעת אמון
34 אי אמון בלבד. אני מפנה למע' 16 בעמ' 2175. מההיסטוריה הפרלמנטרית אנחנו רואים ביטוי ברור
35 מאד שהכוונה הייתה שזה יחול על אמון או אי אמון ואי אפשר להתעלם מזה שמסתכלים רק על
36 המילה לרבות ורק בכוונה זה קבלת תמורה. אני שואל אותכם, איך ייתכן שכל הציטוטים האלה,

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

10 יולי 2022

עש"א 25528-06-22 שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'

1 שהם בוודאי חשובים ומלמדים על הפרשנות, שהם לא מופיעים בחוות הדעת המשפטית של הכנסת
2 והיא לא מתמודדת איתה? אנחנו הבאנו המון טענות בערעור בציטוטים מדברי הכנסת ואמירות
3 מפסקי הדין כמו פסק דין קלנר, אבל הדברים האלו לא מופיעים ביעוץ שקיבלו חברי הועדה. זה
4 אומר שהם לא קיבלו ייעוץ מלא ומדויק, שכן יש מידע רלוונטי שלא עמד בפניהם. בפרוטוקול הדיון
5 אפשר לראות שיש ח"כ שהתלוננו על כך. הם טענו שהיעוץ המשפטי של הכנסת הכשיל אותם בדיון
6 הקודם, שכן לא ציטטו מהפרוטוקול את דבריו של אוריאל לין, מפנה לעמ' 352, נספח 1 להודעת
7 הערעור. גם הספרות המשפטית תומכת באופן מובהק בפרשנות של המערער. מפנה לספרם של
8 המלומדים, אמנון רובינשטיין. מצטט מספרו. סיג נוסף ומרכזי מצוי בסיפא להגדרה, שלפיה הצבעה
9 תיחשב כפרישה מהסיעה רק אם התקבלה בעדה תמורה. העיקרון שלבסוף התקבל מקל עם אותו ח"כ
10 ומטיל עליו את דין הבוחרים את דין מפלגתו. זה לא העניין של ועדת הכנסת להכריז עליו כפורש.
11 הספרות המשפטית לא תומכת בטענה שלהם, אלא בשלנו. עד כאן בנושא של פרשנות סעיף 6א. אני
12 חושב שהסברתי הן מבחינת לשון החוק והן מבחינת התכלית הסובייקטיבית והתכלית
13 האובייקטיבית. גם אם בית המשפט יאמץ את הפרשנות שמדובר לא רק בהצבעת אמון, נדרש יסוד
14 חקיקת התמורה. יש פה פגיעה מהותית בחופש ההצבעה של ח"כ ויש פה משהו שלא נאמר במילה
15 וחצי מילה בתהליך החקיקה ואין לו בסיס בשום מקום, לכן אין אסמכתא אחת שמסבירה איך אפשר
16 לאמץ שלוקחים מבחן איכותי כמותי ואז מחליטים שלא נדרשת תמורה?
17 לשאלת בית המשפט, המחוקק החליט שאם ח"כ הודיע שהוא פורש, שהוא יודיע גם על התפטרות
18 מכהונתו. אם הוא פורש לא צוין באופן מפורש היסוד של קבלת תמורה. ח"כ שיקלי לא הודיע שהוא
19 פורש. כשמדובר על פרישה בהתנהגות, כאשר אומרים אתה הצבעת בצורה כזו או אחרת, אז חובה
20 שתהיה קבלה של תמורה. לפי סעיף 6א(א) מדובר על ח"כ שפרש מרצונו.
21 אני חושב שכוונת המחוקק הייתה כאשר שמדובר בפרישה רצונית, אלא שמחליטים בשבילו שהוא
22 פרש, שלוקחים את ההתנהגות שלו וההצבעות שלו ואומרים שהוא הצביע בהצבעת אי אמון, אומרים
23 לו את זה אנחנו רואים כפרישה שלך, המחוקק גם במצב כזה מבקש לראות תמורה. המחוקק לא מצא
24 לנכון להודיע, להכפיף את זה למצב של קבלת תמורה. אם הוא יודיע על פרישה רצונית שלו והוא
25 מתפטר, לא חלות עליו הסנקציות.
26 בענייננו ח"כ שיקלי לא הודיע על פרישה, אנחנו דנים על מצב שבו מחליטה ועדת הכנסת שהוא פרש,
27 ועל המקרה הזה קבע המחוקק, נדרשת תמורה.
28 הפגיעה בח"כ שיקלי בתהליך שנוהל פה היא פגיעה פשוט יוצאת דופן. זכות הטיעון שאמורה להינתן
29 בהליך מסוג זה, זכות טיעון רחבה, ראויה. אנחנו יודעים מה הסטנדרטים של בית המשפט, כדי שאדם
30 יוכל לתת את יומו. אפנה לבג"ץ 7805/15. כאשר מדובר בהפעלת סמכות יש להקפיד על זכות טיעון
31 שתהיה זכות טיעון רחבה. המשיבים 1 עד 3 לא מכחישים שזכות הטיעון צריכה להיות רחבה, בוא
32 נראה האם היה כאן זמן סביר לח"כ שיקלי ולב"כ להיערך לדיון. בקשת הפרישה כוללת 754 הצבעות.
33 מה שח"כ שיקלי קיבל כדי למצוא עו"ד, לסכם איתו את ש"ט. הדגש הוא שבאמת נתנו לח"כ שיקלי
34 ארבעה ימי עבודה, ושני ימי עבודה מהיום שבו נמסרה חוות הדעת של ועדת הכנסת. איך אפשר במשך
35 ארבעה ימים או יומיים להתכונן להליך כזה, שמתעסק במאות הצבעות? איזה סיבה היה לנהל הליך
36 מזורז מהסוג הזה, כאילו באמת זכויותיו של ח"כ שיקלי עמדו מול חברי הועדה? ח"כ שיקלי הצביע

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

10 יולי 2022

ע"א 22-06-25528 שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'

1 כפי שהצביע במשך 10 חודשים ואף אחד לא חשב שהוא יכול לבוא לוועדת הכנסת ולהגיד שהוא פרש,
2 לפתע מפילים עליו את ההליך הזה, זה פרק זמן שלא נחשב סביר שמאפשר לח"כ שיקלי למצות את
3 זכות הטיעון שלו. גם פרק הזמן שניתן בדיון עצמו, כאשר למעשה אין פה הגשה של כתבי טענות ולא
4 ניתן זמן להכין כתבי טענות שמפרטים. לקבל שלוש וחצי שעות לגבי הטיעון, לא באמת שלוש וחצי
5 שעות, זה לא באמת זמן שיכול לטעון עו"ד ולהתייחס להצבעות השונות אחת לאחת ולטיעונים
6 השונים. גם פרק הזמן שהוקצב בדיון בהינתן היקף היריעה שיוחסה לח"כ שיקלי, הוא היה בלתי
7 סביר בעליל. כמו כן, לא התאפשר להציג ראיות. אפילו ביקשו להציג מסך שאוכל להראות בו לחברי
8 הועדה, סרטונים שיראו מה קרה באותן הצבעות, באותם עניינים שמיוחסים לי. מדובר על פגרת
9 הפסח שח"כ לא יכולים אפילו להגיע כדי לתמוך בח"כ שיקלי. לא ניתנה אפשרות להציג ראיות ולא
10 ניתנה אפשרות לזמן עדים ולחקור אותם, למרות שהדבר התבקש. המשיבים מתעלמים מהאופן שבו
11 נוהל ההליך הזה, והם גם עונים על דרך הפניה, והם גם אומרים נא ראו את התגובה שהגשנו בבג"ץ
12 לגבי פרק הזמן שניתן והאופן שבו נוהל ההליך. לא ניתן במסגרת סיכומים לכתב טענות שהוגש
13 במסגרת הבג"ץ. אפנה לע"א 9025/04 או לע"א 7738/07. אין אפשרות במסגרת סיכומים לא לטעון
14 את הטענות ולהפנות פשוט לכתב טענות אחר ולצרף אותו ובכך לחרוג בכללי המשחק. אגב, למשיבים
15 ניתנה מסגרת גדולה יותר מזו שניתנה למערער. למשיבים ניתנו פעמיים 12 עמודים.
16 כאשר הם קיבלו מסגרת מורחבת של סיכומים, לא ניתן במסגרת הסיכומים לומר בעניין כל כך מהותי
17 באופן ההליך, אני מפנה למה שאמרתי בבג"ץ. עוד פגמים שנפלו בהליך שהיה, זה העובדה שמי שטען
18 בשם סיעת ימינה הוא לא היה ח"כ בסיעת ימינה.
19 אני חושב שמה שכן חשוב לציין, את המניעות של חלק מחברי הועדה לדון בעניינו של המערער. ישנם
20 שני ח"כ שהשתתפו בוועדה, שבטרם הדיון הודיעו שצריך להכריז על המערער כפורש משיקולים
21 פוליטיים, עוד לפני שנשמעו טענות. בפסק הדין פנחסי נקבע שאין לשמוע לח"כ שמהווים חשיפה
22 ציבורית. גם בפסק הדין פנחסי נקבע שצריך להיות מינימום חיובי להליך תקין. אם שני חברים בוועדה
23 קיבלו החלטה וטוענים כנגדו, איזה תקינות יש פה? העניין הוא לא העניין של חשיפה ציבורית, העניין
24 הוא של גיבוש דעה והכרזה עליה עוד לפני שהתקיים הדיון. לכן, לטעמנו הם לא היו צריכים לקבל
25 החלטה ולא היו צריכים להשתתף בדיון. לכן, יש לבטל את החלטה בשל הפגיעה הקשה בזכויות
26 הדיוניות הפרוצדורליות של המערער וזכות הטיעון שלו. ההחלטה היא לא מנומקת, כאשר מדובר
27 בהליך מעין שיפוטי, לא אמורה הועדה לתת החלטה שיש בה נימוקים. דווקא העדר הנמקה מאפשר
28 סוג של חפיפניקיות. לא צריך להתמודד עם מה אמר ח"כ לין, ולא צריך להתמודד עם מה שאמרה כבי
29 השופטת חיות בפסק דין קלנר. זה פגם נוסף שמתווסף לפגמים האחרים. אפנה לספרה של כבי
30 השופטת דפנה ברק ארו בעמ' 13 או לבג"ץ 67/73 וגם לספרו של פרופ' זמיר מעמ' 888-897.
31 לקראת סיום, אתייחס לכמה טענות שעלו בתגובה של סיעת ימינה, ככל שלא התייחסתי אליהם.
32 קודם כל בתגובה של סיעת ימינה עלו טענות חדשות, אפילו לאירועים מאוחרים לדיון שהתקיים
33 בוועדת הכנסת. צריך להתעלם מאמירות חדשות, ואומרים כן ח"כ שיקלי כן קיבל תמורה, כי רואים
34 שם איזה אמירה של ח"כ הנגבי. זה דבר לא רציני וזה דבר שלא עושים בערעור, לכן צריך להתעלם
35 מבקשות כאלו. הועלו גם טענות על היעדרות מהצבעות, אבל החוק לא חל על היעדרות מהצבעות. זה
36 עולה גם מדברי הכנסת וגם מספרות משפטית, לדוגמא ח"כ לוי בדיון במליאה בכנסת ומצטט.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

10 יולי 2022

עש"א 25528-06-22 שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'

1 עוד דבר שצריך לשים לב אליו, זה על מצבה של סיעת ימינה כיום. עצם העובדה שנציגים רבים בימינה
 2 הודיעו על פרישה ממנה, ונציגים אחרים הודיעו שהם לא חלק מהקואליציה ויו"ר הסיעה למעשה
 3 לפחות פרש מהחיים הפוליטיים, זה מלמד אותנו שמדובר בשבר אידיאולוגי אמיתי בסיעה הזו, שהוא
 4 לא רק עניינו של ח"כ שיקלי המערער. הוא לא היחידי שיש מי שיגדירו כמורד אידיאולוגי. חלק
 5 משמעותי מחברי הסיעה יתקשו להתמודד עם הדרך ועם הסטייה מהמצע שלה מול בוחריה. לעניינו
 6 מה שחשוב, שזה בסדר זו השיטה המשפטית שכל חבר משפטי יש לו חופש בחירה. המחוקק התכוון
 7 זה מניעת כלנתריזם, ואנחנו לא במשחק של כלנתריזם. יש טענה שמדובר בהליך פנים פרלמנטרי ולא
 8 צריך להתערב בו, אני מתקשה למצוא בו ... גם אם מדובר בהליך מעין פרלמנטרי הוא גם מעין שיפוטי.
 9 כפי שהסברתי היקף הביקורת רחב והפסיקה אינה רלוונטית.

10 אחר ואין חולק כי למערער יש זכות שיש לאפשר לו למצותה, אנו מבקשים לקבוע שבכל מקרה גם אם
 11 בסוף לא תתקבל חלילה פרשנותנו לסי' 6א וגם אם לא תתקבלנה טענותינו ביחס להליך ולכל הפגמים
 12 שנפלו בערעור, אם בית המשפט יחליט לדחות את הערעור, הפגישה תיחשב לכזו שבוצעה במועד
 13 פסה"ד בערעור.

14 גם הייעוץ המשפטי של הכנסת הסכמים בפס"ד – השופטת ביניש קבעה כי הדברים שהשופט שמגר
 15 לא היו בגדר הלכה מחייבת ובאותו עניין עמדת היועמ"ש לכנסת היתה זהה לעמדת השופט ביניש
 16 והיא זו שמקימה את הפגישה. בית המשפט לא הרחיב וקבעה כי החלטה זו לא נדרשת. אבל גם
 17 השופטת ביניש וגם היועמ"ש של הכנסת הסכימו כי מועד הפרישה הוא מועד ה... במקרה בו מוגש
 18 ערעור אזי יש לראות בכל מקרה את הפרישה כפרישה שהיא במועד פסה"ד על מנת לאפשר למצות
 19 את זכות הערעור כך שאם הערעור לא יתקבל כך שאם המערער יתפטר לאחר מתן פסה"ד ייחשב
 20 שהוא התפטר לאחר הפגישה. זו בקשתנו.

21 לגבי סי' 6א אין פה שום טענה שחבר הכנסת שקלי הודיע על פרישה, אנו עוסקים בסי' 6א(ב) ואילו היינו
 22 עוסקים בסי' 6א(א) זה לא מקרה בו חבר הכנסת מקים מסגרת חדשה אך זה לא המקרה בו אנו דנים
 23 אלא הפרשה או פרישה קונסטרוקטיבית.

24
 25 עו"ד גולדשטיין: אתייחס לטענות חברי. ביחס למסגרת הדיונית בה אנו נמצאים, הערעור נקבע
 26 כערעור בזכות ב' 61ג' לחוק הכנסת, מדובר בהסתייגות שנכסה בסוף החקיקה לחוק ולכן היא לא
 27 נדונה לעומק לגבי האופן בו צריך להתנהל הערעור. המערער הגיש את הערעור כערעור אזרחי, לטעמנו
 28 המטריה אינה אזרחית, מדובר בהליך מעין שיפוטי ולכן הביקורת השיפוטית מאוד דומה לאופן בו
 29 מנותנים החלטה מנהלית. יש שתי טענות, האחת לעניין כשרות הדין ואני מסכימה עם ב"כ המערער
 30 שהפרשנות של הדין והיקף ההתרבות רחב יותר. ביחס ליתר הטענות לגבי ההחלטה גופה ואופן ניהול
 31 ההליך, מדובר בעניינים פנים פרלמנטרית אך ניתן ללמוד בפסיקת בית המשפט העליון לגבי מתחם
 32 ההתקרבות לגבי מתחם מן הסוג הזה ונוהג בריסון רב גם בכובעו של פוסק...

33 היה אפשר להגיש עתירה לבג"ץ, זה קבוע לבית משפט מחוזי ולא אזרחי. אני מסכימה כי הליך זה לא
 34 נמצא בתוספת של בתי משפט לעניינים מנהליים אך לא מדובר בהליך אזרחי אין סכסוך של אדם
 35 לאדם. לו היה מדובר בערעור רגיל לא הייתי עומדת כאן. אנו כאן בשל החלטה מנהלית שהתקבלה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

10 יולי 2022

עש"א 25528-06-22 שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'

1 ולכן אנו סבורים שהיקף הביקורת השיפוטית צריך להיות זהה לזה של העליון. גם בהליכים מעין
2 שיפוטיים היקף הביקורת מצומצם וזאת בהתחשב במעמדה של הכנסת.
3 לעניין פרשנות ס' 6 לחוק היסוד. חברי טוען לגבי לשון הסעיף, גם כשקראתי וגם כששמעתי אותו
4 אני לא מצליחה לראות כיצד הפרשנות מתיישבת עם לשון הסעיף. פרשה מסיעה לרבות הצבעת אי
5 אמון, אי אפשר להתעלם מהמילה לרבות. הפנינו לפסיקה גם לפס"ד של השופט שמגר בעניין בצדק
6 והשופטת ביניש בעניין פנינו ולא נערך שם דיון ארוך לגבי התכלית והמשמעות של 6 א' כיוון שהלשון
7 ברורה. מצטטת מדברי השופט שמגר. גם פה השופטת ביניש אומרת מדובר רק במודל אחד הלשון של
8 הסעיף אומרת בדיוק את זה ולכן לא ברור לי באיזה טיעון סתור ומלומד והוא לא מתמודד עם
9 הדברים שנקבעו בלשון החוק. מדובר בפרשנות של חוק יסוד ודי בכך. גם אם אפשר לטעון בדוחק
10 שפרשנות המערער מתיישבת עם תכליות החוק, לעמדתנו היא אינה מתחייבת מהם וכתבנו באריכות
11 ואנסה לתמצת. הליך החקיקה אנו לא כופרים בדבר הזה. חברי הכנסת דנו בתיקון 12 על רקע מעברים
12 בין סיעות מטעמים פעלתניים. חברי הכנסת רצו למנוע זאת אך בראשית דיוני החקיקה, גם דיוני
13 במליאה ואין הליך חקיקה סדור בו נשמעו, היו הרבה עמדות של חברי הכנסת השומעים. מלכתחילה
14 ביקשו חברי הכנסת ליישב במסגרת התיקון הזה שאלות רחבות יותר, הם רצו להסדיר ככל הניתן את
15 המתח בין חבר כנסת ועצמאותו ולאפשר לו להצביע לבין שיטת הממשל בישראל שחברי לא התייחס
16 לכך פעם אחת. חבר נבחר במסגרת ישיבה, כל דרך החקיקה מתבצעת בדרך של סיעות. הסיעות
17 שביקשו להסדיר ... בהתחשב בשיטת הממשל בישראל בה חברי הכנסת לא נבחרים באופן ישיר. ה
18 דברים באו לידי ביטוי גם בהסבר עצמו כלומר אם קוראים את החוק וגם הדברים נשמעים מהחקיקה,
19 חברי הכנסת ביקשו לאפשר לחברי הכנסת להצביע בהתאם לקו האידיאולוגי שלו. אין שום שלילה
20 חבר הכנסת בכל מקרה יכול להצביע בהתאם לרצונו. אבל המחוקק ביקש לקבוע תמריץ שלילי לפעול
21 בניגוד לעמדת סיעתו. שיוביל לשתני תכליות, האחת מניעת פרישה של חבר כנסת והשנייה שמירה על
22 כוחה של הסיעה ושמירה על עבודה תקינה של הכנסת.
23 מפנה לפס"ד של השופטת ביניש פסקה 23, שם השופטת כתבה בגדר הוראות יסוד הכנסת... (מצטטת).
24 כלומר מלבד הסיפור של מניעת קבלת טובות הנאה יש שמירה על כבוד הכנסת יו"ר ועדת חוקה חוזר
25 על זה פעם אחר פעם. ולכן אנו רואים פה תכליות רחבות יותר והדברים באים לידי ביטוי שמבחין בין
26 פרישה לבין התפלגות. פרישה נחשבת לעניין לא לגיטימי שיש נגדו סנקציות לעומת התפלגות...
27 והתפיסה היתה שכאשר חברי כנסת מצליחים לגבש קבוצה בבסיס המעשה הזה טעמים
28 אידיאולוגיים. למעשה האבחנה בין פרישה להתפלגות מלמדת שחברי הכנסת לבנות ... אלא ביקשו
29 לקבוע דיון מהותי. השופטת ברק ארז מדברת על כך בעניין פלג, מצטטת. המערער מבקש לומר שרק
30 מקרה בו יש תמורה אפשר לראות חבר כנסת שמי שפרש מסיעתו. המטרה היתה להראות שלא רק
31 שזה לא מה שנקבע בסעיף, גם ההיסטוריה החקיקתית חברי הכנסת לא יכולים לקבוע מתי הם
32 פועלים ממניע פעלתני או מצפוני – הם קבעו הוראות כמותיות טכניות, ז"א, מתוך הנחה שיהיה פה
33 עניין אידיאולוגי ולרוב לא ניתן יהיה לעמוד על המניע שבסיסי אותו חבר כנסת. צריך לזכור שיש
34 שיקול דעת... ההנחה שעמדה בבסיס חקיקת סעיף 6א שלרוב לא יהיה ניתן לעמוד על המניע שבסיס
35 פעילותו של חבר הכנסת.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

10 יולי 2022

עש"א 22-06-25528 שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'

1 הפרשנות שמדובר במקרה אחד ויחיד לא עולה עם דברי המחוקק עצמו אלא לא עולה... ואם זו היתה
2 הכוונה היא לא מתיישבת עם לשון החקיקה. כמו שכתבנו הסעיף אך נועד לשמור על חבר הכנסת
3 ונקבע סטנדרט מחמיר. כלומר לא כל הצבעה יכולה בהכרח פרישה מסיעה. יש צורך להצביע על פרישה
4 משמעותית שעולה – שחופפת במידת האפשר את הסטנדרט בדוגמה שמונה בסי' 6א, ז"א חברי הכנסת
5 חששו שמא יבואו איתם חשבון על הצבעת אי אמון ולכן אמרו במקרה של הצבעה בודדת יחידה צריך
6 להראות גם תמורה. המון הצבעות, הסעיף נוצק לו תוכן במהלך השנים בהחלטות ועדת הכנסת ונוצר
7 מבחן גם כמותי וגם מהותי. בוחנים את הכמות של אותן החלטות, חקיקה צריכה להיות משמעותית
8 וגם את הכמות, ככל שחבר כנסת אומר לא אתחייב גם לזה וגם לזה לא מדובר במה שראו חברי
9 הכנסת... אנו מוכנים גם בעניין של חבר הכנסת אבו קסיס לראות הצבעה אחת, אבל עדיין יש פה
10 הצבעות... אנו חושבים כי לתקדימים אלו יש לתת משקל משמעותי. המחוקק ביקש שוועדת הכנסת
11 היא זו שתדון – אנו מצביעים פה בזירה הפוליטית חברי הכנסת הם נבחרו ציבור הם באים לייצג גם
12 שיקולים פוליטיים. כמובן ששיקול פוליטי אינו שיקול זר. הם אלו שמביני ביחסים בין חבר לסיעתו
13 הם אלו שההשלכות של ההחלטות שהם יהיו גם עליהם עצמם. ולכן הפריזמה שלהם אינה קצרה כי
14 מחר הם אלו שיכולים לעמוד בפני ועדת הכנסת. ולכן ביקש המחוקק... ועדת הכנסת באופן קבוע דנה
15 בעניינים הנוגעים לחברי הכנסת עצמם. זה גוף קולגיאלי שדן את עצמו.
16 חברי לא התייחס לכל החלטות שניתנו אך לאחרונה ומפנה לדברי כבי' השופט הנדל בה"ש 1/23
17 (מצטטת).
18 חברי טוען להשלכות של חוות הדעת של היועץ המשפטי ולטענתו היא מרחיבה. זאת חוות דעת עקבית
19 שניתנה לא פעם ראשונה גם בכתב וגם בע"פ, ולמרות אותה פרשנות שלא חלקו עליה עד היום, רואים
20 שמלבד עניינו של המערער היו רק 4 בקשות כאלו. ורק בשני מקרים וזה השלישי הוכרז חבר כנסת
21 כמי שפרש מסיעתו בניגוד לרצונו. אותה פרשנות שהיא לכאורה מרחיבה לא הובילה להשלכה כזו או
22 אחרת בכך שהם הפכו לרובוטים ובפועל נעשה שימוש מועט...
23 המערער טוען שרק במקרה של תמורה אפשר להפריש חבר כנסת. אומר כי בכל התקדימים אליהם
24 הפנינו לא היתה שום טענה לתמורה, וגם בהחלטות במהלך השנים שניתנו על ידי יושבי ראש ועדות
25 הבחירות של הכנסת רואים שעמדתם שלהם אמנם שאירו צריך עיון האם... אך עצם השאלה מצריך
26 עיון למדים שלא מדובר במבחן יחיד אלא גם היא בשיטת יו"ר ועדת הבחירות של הכנסת יכולה לשמש
27 את הסיעה. מפנה דמיון בין עניינינו לבין התקדים בעניין חברת הכנסת לוי אבו קסיס. שם נטען
28 שהסיעה היא זו שזזה מעמדותיה כאשר היא נותרה נאמנה לקו האידיאולוגי שלה, גם שם התנהלות
29 היתה עקבית וממושכת ולא היתה כל טענה לתמורה וגם שם סברו כי התנהגותה עולה כדי פרישה
30 מהסיעה.
31 ב"כ המערער טען למה הצהרה מילולית יכולה לקדם פרישה מסיעה. אנו סבורים כי ככל שזה לא חבר
32 כנסת שבא ואומר אני פורש מרצון, ככל שמדובר בהתפתחויות ע' אנו לא רואים את ההיגוי ולמה יש
33 להעדיף מבחינת המהות הצהרה מילולית למעשים שיש להם משמעות פרלמנטרית בפועל.
34 לשאלת בית המשפט, האם האיש הפנה עורף לסיעתו, אם כך המחוקק בסעיף קטן ב' קובע שהצהרת
35 אי אמון לא תיחשב כפרישה, חבר כנסת בה יכול לבצע את האקט המהותי, למשל סיעה שמובילה
36 ממשלה והוא יודע שבהצעתו הספציפית מפיל את הממשלה – אם שם לא מדוע חברי כנסת יכולים

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

10 יולי 2022

עש"א 22-06-25528 שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'

1 במקרים שאין תמורה, מדוע במקרים שיכולים להיות פחותים שם כן, אני משיבה שיציקת התוכן
2 נתונים לשיקול דעתם של חברי ועדת הכנסת.
3 הגדרת המונח פרישה מסיעה נחקק מדרך של סטנדרט התנהגות. בפס"ד זאדה יש חקיקה סטנדרטית
4 וסטנדרט יותר מצומצם וזו בדיוק הדרך בה מוגדר הסעיף אצלנו. אין שיקול דעת אינסופי לוועדה.
5 המחוקק אמר זה סטנדרט התנהגות החמור שאני רואה אותו אך ניתן ללמוד ממקרים נוספים ועולה
6 שלא היתה התיימרות אך באותו מצג אנו למדים על הרף המחמיר יחסית המכונן פרישה מסיעה ולכן
7 היו לנו מעט מקרים עד עכשיו. נודלמן ואבו קסיס – 10 הצבעות יכול להיות שלא, 60 כן, אולי בחלקן
8 הן הצבעות אי אמון. כל מקרה ונסיבותיו. ולכן אני לא יכולה לומר מבחן מדויק אך בהתבסס על
9 התקדימים שהיו התווסף מבחן איכותי וכמותי והתביעה צריכה להראות סטנדרט התנהגות אליו
10 התכוון המחוקק. לא בטוח שהתבטאות כשלעצמה די בה כדי להוות עילה לפרישה מסיעה.
11 לסיכום הפרשנות 6א – אנו חושבים שהפרשנות של המערער לא מתיישבת עם הוראות החוק. ניתן
12 ללמוד מהוראות החוק שהמחוקק ראה פרישה מסיעה ותו לא. הדברים לא עולים עם תכלית החקיקה,
13 ניסו לתת יתרון למבנה הסיעתי והחשיבות של תפקודה של הכנסת. הדברים לא עולים עם התכלית
14 הסובייקטיבית, היו כאלה שסברו שאין מקום לאפשר עצמאות כזו היו המון דעות. וגם ממה שכן
15 אפשר לראות חברי הכנסת עמדו על כך שלא ניתן להצביע על מניעים על בסיס פעילותו של חברי
16 כנסת.... וצריך להבין מה המשמעות של קבלת הפרשנות שסותרת את כל הדרך בה פירשו חברי הכנסת
17 ושופטי בית משפט העליון ויכולה להביא למצב אבסורדי שחבר כנסת ולא ניתן להפעיל את השיקול
18 הזה כמעט בשום מצב. אדגיש כי פרשנות הכנסת אנו מכירים בהשלכות שאינה מרחיבה. אנו מנסים
19 להסביר שלא מדובר במקרה יחיד ובלעדי. ולא מדובר במתמטיקה. זה מבחן כמותי ומהותי וצריך
20 לקבוע אם הסטנדרט שלו ... נטען כי בעניינו של המערער התקיימו אותם מבחנים. היו הצבעות
21 משמעותיות, אף על פי כן ניתנה למערער ההזדמנות לשוב לסיעתו והוא המשיך להצביע נגדם. התקיים
22 דיון ארוך – אנו סבורים שיש מקום לתת משקל משמעותי ונרחב לעמדת חברי הכנסת גם ביחס לאופן
23 בו הם רואים את המקרה הספציפי הזה. ולא סתם המחוקק ביקש שיכריעו בבקשה.
24 לעניין טענות של פגמים בהליך אשיב כי הפנינו לפסיקה בעניין פנחסי על פי ההלכה הפסוקה גם
25 כשהכנסת פועל כמעין הליך שיפוטי, ועדת הבחירות לא יושבת כמו בית משפט אין חקירות אין עדים.
26 ניתנה למערער זכות טיעון ארוכה גם בעצמו וגם באמצעות בא-כוחו. החלטות יו"ר הישיבה נקבעו
27 בהתאם לתקנון ולנוהל שהיו בבקשות אחרות אין פה שום חריגה ממה שהיה בתקדימים קודמים.
28 בעניין הבחינה המהותית לא נפל פגם, הדברים היו בכתובים בפני חברי הוועדה. בעצם הבקשה לזמן
29 עדים לחקור והציג סרטונים היה חסרת תקדים ויו"ר הישיבה צריך להבטיח שהדיון יתקיים באופן
30 ענייני הדיון ארך 12 שעות. חברי הכנסת הביעו עמדתם, היו דיונים לא רק בפני הוועדה עצמה. לעניין
31 זה אומר כי המערער טען לעניין העדר הנמקה. על פי הפסיקה אין הנמקה של גוף קולגיאלי, מפנה
32 לעע"מ 584/11 כב' השפט זילברטל פסקאות 11, 12. בית המשפט עומד על כך שבגוף המורכב מכמה
33 חברים... (מצטטת). מפנה לבג"צ 5853/07 העדר ההנמקה משפיע גם על העדר הביקורת השיפוטית
34 שכן לא ניתן לדעת מה חשב כל אחד מחברי הוועדה ולכן מדובר בתקיפת התוצאה בלבד. אומר השופט
35 גרוניס קיימת (מצטטת).

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

10 יולי 2022

ע"א 22-06-25528 שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'

1 לעניין פסילת חכ"ם התייחסנו לכך בכתובים. לחבר כנסת נורבגי יש את כל הזכויות כמו לחבר כנסת
2 רגיל.
3 לסיכום, בכל הנוגע לעניינים שאינם בגדר פרשנות 6א' אנו חושבים שההתערבות השיפוטית צריך
4 להיות מצומצם. במסגרת טיעון ארוך היא שמעה את טענות המערער והחלטתה גם אם ההחלטה אינה
5 רצויה לא ניתן להגיד שהיתה לא סבירה או שנפלו בה פגמים המצריכים התערבות.
6
7 עו"ד ויינברגר: מצטרף לדברי חברתי. חוזרים על האמור בתשובתנו. אשיב בנקודות לטיעוני חברי.
8 במבט מלמעלה אנו טוענים לס' 4 לחוק הכנסת המדבר על בחירות ישירות, ס' 5 שאומר שרק מפלגה
9 יכול להגיש רשימה ולס' 14 בג"ץ שם השיטה הנוהגת אצלנו שחבר הכנסת יבחר במסגרת רשימה...
10 (מצטט). הערכים הללו ילוו אותנו במסגרת הטיעון. לשאלה מה המבחן, בעיני רוחנו מדובר במקבילית
11 כוחות שמהצד האחד של הכמות והצד השני מהות ומשקל הפעולה או המעשה או המחדל או ההצבעה.
12 לכל דרך שלא נסתכל על כך במקרה שלנו המערער עבר וצלח את מבחן מקבילית הכוחות במעשיו
13 התנהגותו נגד הסיעה. חברי הציע במסגרת טיעוניו מבחן חד ערכי וספציפי שתפטר את הסוגיה שהיא
14 רק במקרה מאוד ספציפי של תמורה והצבעת אי אמון אז יחול אותו סעיף מדובר 6א. אבל אם כל כך
15 פשוט וקל מדוע המחוקק לא קבע זאת. מדוע חברי הכנסת לא סברו כדעת חברי שזה כל כך חד ערכי
16 והתשובה שזה לא חד ערכי אלא מכלול שלם שיש למלא בהם פרשנות משפטית. אם נצלול פנימה
17 ונעבור את הסף הראשון שאל חברי מה הפרשנות והוא ענה אין הלכה מחייבת על כך, לטעמנו זה לא
18 נכון. כאשר אנו מסתכלים על מכלול השנים רואים החלטה של בג"צ 4031/94 עניין לוברמן, לוי, מופז,
19 ובוועדה ישבו וירדו לרזולוציה לבחינת הדברים ובחנו את האמירות וגם אמרו שהיתה הבהרה של
20 נציג משפטי שנשאל מהי המילה לרבות והשיב ואמר זה לא סופי ולא חד ערכי במסגרת הפעולות
21 העתידיות שיהיו בעתיד. האמירה של המסר שזה משפט מנהלי ולא אזרחי וזה מקומם, זו אמירה
22 שגויה מאחר ואנו עוסקים במשפט מנהלי בגוף מנהלי. ההכרעה מעין שיפוטית אך הנושא מנהלי וכך
23 גם בר איה של בית המשפט.
24 נצלול לפרשנות ס' 6א'. אומר חברי המילה לרבות סובלת שתי פרשנויות, של מקרה אחד ויחיד והשני
25 מספר סוגים ומקרים. לא ברור לי איך מילה לרבות יכולה לסבול אמירה שזה מקרה חד ויחיד שכן
26 המילה לרבות באה להחליט ולהוסיף ואם היה מקרה אחד ויחיד הוא היה נאמר. המחוקק לא שיחרר
27 מילותיו לריק. כאשר אנו יודעים שזו שורה של מקרים צריך לאמץ את התכלית שנועד החוק להגשים
28 ולכך שני יסודות. אנו יודעים שמונח זה לא הוגדר בחוק והגדרה זו אינה ממלאה וממצה. כאשר
29 אומרים זה יכול להיות רק דבר אחד זה בעיני רוחו של בית משפט עליון שקובע לנו את הסטנדרט.
30 כאשר חוזרים לשאלת המבחן לתכלית כוונת החוק. יש בהחלט תכלית של הכנסת שהמחוקק לא רצה
31 ש-120 חברי כנסת ירצו להם וכל אחד יקבע את דרכו. הוא קבע לסיעות מעמד, חברי כנסת, הרוב
32 יהווה וכך במקרה שלנו מדובר בהצבעה בניגוד לעמדת רוב הסיעה. התכלית האובייקטיבית של החוק
33 נועדה למנוע מצב שכל אחד עושה מה שהוא רוצה והיא תכלית ראויה ובעלת אינטרסים. נכון שהחוק
34 החל דרכו ברעיון של פרשת התרגיל המסריח והרצון אבל הוא הפך להיות יותר רחב. זה לא רק מהי
35 התמורה שאין בלתה אלא זה יותר רחב ומהותי. כאשר מדברים על משמעת סיעתית זה לא דבר כזה
36 – זה ערך מהותי וחשוב אבל מייצרים איזון בין הצבעה אידיאולוגית לבין עמדת סיעה והצבעה

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

10 יולי 2022

עש"א 25528-06-22 שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'

1 אידיאולוגית אפשרית בהחלט אבל יש לה גבולות. היא תצביע בכל דבר ועניין נגד הסיעה זו לא הצבעה
2 אידיאולוגית אלא אידיאולוגיה כנגד הסיעה. ואם תצביע בכל נושא במסגרת דוחות התקציב הרבים
3 שהם חשובים גם לפי משנתו של המערער זוהי הצבעה אידיאולוגית כנגד הסיעה וזה איתות לסיעה.
4 רצוי לאפשר את עמדת חברי הכנסת אך מאידך לא רצו לאפשר התרוצצות של חברי כנסת סוררים
5 והמחוקק לא רצה שיעבדו ב... במקרה שלנו אין אפילו סתירה של לשון החוק או תכלית החוק. תכלית
6 החוק באה לאזן וכוחו של חבר כנסת להצביע לפיו ואפילו להתפטר ויוכל להיבחר מחדש. אך לא יכולה
7 לסבול זאת שחבר כנסת יפעל באופן עקבי כנגד סיעתו וייתחס לכך כאל דבר חסר עניין.
8 נעלה עוד קומה, מי מבוטא את העמדה האוטנטית. מרגע שחברי הכנסת הפכו לסיעה מיום ההקמה
9 ניתנה ההכרעה לחברי הסיעה וכאשר הסיעה קובעת את העמדה זוהי העמדה וגם אם יבוא חבר כנסת
10 ויגיד נושא זה בדמי אני מבקש להצביע נגדו, יוכל אך לא כאשר מדובר בכל הכרעה.
11 חברי ניסה לייחד את עוש"א בג"צ ולומר שאינו רלוונטי לענייננו. ישנן מספר אמירות ברורות
12 ואוניברסליות שהן בהכרעת הרוב, יש הכרעה שהגדרה זו אינה מלאה וממצה יש הכרעה שהתבקש
13 המילה לרבות שהיא גם הצבעה בניגוד לעמדת הסיעה תחשב לפרישה. יש הכרעה שצריך לפרש את
14 המונח לפי פרשנות שפרישה מסיעה היא עזיבתה של סיעה בדיוק כפי שהיה במקרה זה. זה לא נעלם
15 מעיני השופטים שדנו בנושא זה ונאמרה אך דעת יחיד בנושא. כשאוספים הכל רואים שהסיטואציה
16 מעט אחרת. אך כלל בתוכו את המבחנים של השכל הישר האם יש בהתנהגות של פרישה מסיעה.
17 חברי אומר התמורה היא תנאי הכרחי. עמדה זו סותרת את לשון החוק, את תכלית החוק, את שיטת
18 העבודה בכנסת ואת האיזון שקיים בחוק שאם חבר כנסת פורש יוכל להתמודד אך לא במסגרת סיעה
19 קיימת. לבסוף חברי אומר זה ייתכן רק בהצבעת אי אמון ואם זה חשוב וקל אמרנו זה היה ודאי נקבע
20 ללא המחוקק.
21 לעניין פגמים בהליך זכות הטיעון. זכיתי להיות במקום במשך למעלה מ-12 שעות ובמסגרת הדיון הזה
22 אי אפשר לומר שלא ניתנו זכות הטיעון, במשך 3.5 שעות דיבר ב"כ המערער דאז, עוד כ-45 דקות דיבר
23 המערער, נתנו לו כל במה אפשרית הוא יכול היה לו רצה להביא כל מסמך או תיעוד רק שהמערער
24 התעקש על תמונות שיופיעו במסכים. הוא לא זה שקובע את השיטה. לגבי פרק הזמן הסביר, הפנינו
25 למסמך שמפרט את התגובה שלנו בבג"צ. פרק זמן סביר היה שיינתנו לו 18 ימים ואם חברי אומר
26 שניתנו רק 4 ימים זה לא נכון. זה 18 ימים, זה הזמן הכי רחב וארוך שהיה מפנה לעניין לוי שניתנו
27 לה 10 ימים. בזמן זה המערער כתב מכתבים והגיש בג"צ וגם בית המשפט העליון לא התרשם מ
28 הטענות שלא ניתנה לו ההזדמנות להתכונן והמליץ לו למחוק את עתירתו, בג"צ 2681/22 דיון שהיה
29 יום לפני הדיון בוועדת הכנסת. כך שהאמירה לא ניתנה לו האפשרות רחוקה מהמציאות.
30 לגבי מניעות הדיון, החוק קבע שוועדת הכנסת תדון בכך ועדת הכנסת מיוצגת על ידי חברי כנסת
31 וסיעות הבית נלקח בחשבון... בבסיס יש את נקודת המוצא שהם לא בהכרח יהיו חברים או שיהיו
32 להם אינטרסים אחרים שמתנקשים אבל זה החוק, החוק ביקש משפט חברים ובמשפט חברים יש
33 נקודת יסוד הנחה מיוחדת שהחוק רוצה לאפשר לחברים של המוסד שהם יקבעו מה ראוי ביניהם
34 להיכלל או להכניס תוכן לתוך החוק. כך שהאמירה מניעות לדיון אין לה שחר. דווקא אותם חברים
35 שהוא הצביע עליהם המשיכו באריכות ונכחו בכל הדיון ונימקו אף את דבריהם. דך שהניסיון לומר

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

10 יולי 2022

עש"א 22-06-25528 שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'

1 מה הדברים או מה המסגרת אין לו שחר. אם נלך לפי שיטה זו רוב הסיעות אינן יכולות להיות מיוצגות
2 במקרה שכזה ולא לכך התכוון המחוקק.
3 חברי טען לגבי תגובת סיעת ימינה כיצד מעלים דברים חדשים, מעלים דברים חדשים כדי לחדד את
4 הסיטואציה שגם כאשר נקבעה הכרעת הפגישה, עדיין המשיך חבר הכנסת שקלי להצביע כנגד העמדה
5 בכל דבר. לדוגמה עניין תקנות יו"ש או סגן השר כהנא, אלה מבטאים את אותו הלך רוח. כאשר
6 מסתכלים על כל ההיסטוריה שהצביע נגד הסיעה – ונגד התקציב שהגישה הסיעה שלו ונגד חוק
7 ההתאזרחות. אי אפשר לומר שזה רק עניין אידיאולוגי שאם כך אפשר להעלות כל עניין לאידיאולוגי
8 איננו סבורים שיש לבית המשפט את הסמכות לעניין... החוק קבע שחבר הכנסת צריך להתפטר סמוך
9 למועד הפגישה. חברי מנסה להחזיר הגלגל אחורה ואומר זהו לא פגישה. אז חברים יאמרו... אנו בעצם
10 נוטנים פרס למערער, הפרס נקבע שפרשת ועכשיו תחליט אם אתה מתפטר או לא.
11 לשאלת בית המשפט אם הוא אומר אני שוקל אפשרות כזאת אני משיב שבעצם יש פה מצב שטוב
12 ושרץ בידו. טוען חבר הכנסת כנגד וכנגד הסיעה שלו וברגע האחרון אחרי שפגע וחיל בה הוא מבקש
13 לחזור לאחור. עברנו את פרשת המים הזאת ואנו הרבה לאחר מכן במיוחד בנסיבות העניין.
14 אנחנו 49 ימים אחרי מועד ההחלטה, האירוע שונה – אנו נמצאים היום חודשיים אחרי זה.
15 לשאלת בית המשפט על הטענה שניתנה לו אפשרות לחזור לסיעה אני משיב שהיה ניסיון להכיל לדבר
16 איתו שיחזור הביתה. היתה תקופת ניסיון זה לא צלח כי העובדות מדברות בעד עצמן. כשנשאל היועץ
17 המשפטי העמדה היתה המכלול כדי להגיע להצבעות אי אמון הוא הצביע הצבעות נגד, זה מעיד על
18 תהליך שמתחדש עד שמגיעים למצב בו אומרים הוא מחבל ומנסה לחבל בסיעה. צריך לכבד את
19 הדברים. אתה נבחרת בזכות הסיעה אם לא טוב לך אתה יכול לצאת, אתה לא יכול להשתלט על השיח.
20 לא נכנסים לוויכוח מי מוצמד לקו האידיאולוגי. הסיעה אמרה את דברה, אמרה את דברה, הצביעה
21 על תקציב. מבחינת הדברים כאשר מדברים על אני מבוטא את הדברים הרי מלכתחילה הגעת למקום
22 של הסיעה לא שברחו אותך על ידי כלל הציבור. הגעת במסגרת החלטה של אותה סיעה וההחלטה
23 שאתה חלק ממנה שאתה נותן ופועל מתוכה.
24
25 עו"ד גולדשטיין: ס' 6א קובע כי ההתפטרות מהכנסת צריכה להיות בסמוך, יש פסיקה למקרה של
26 אותו עניין קדימה פרץ רמון ואיציק. שם היתה התפטרות 45 ימים לאחר מעשה הפרישה וכב' השופט
27 ברק בבג"צ 1759/06 אומר (מצטט). זה הסטנדרט שיש לנו בעניין בסמוך.
28 אנו חודשיים וחצי לאחר ההחלטה כשהערעור הוגש 49 ימים לאחר קבלת ההחלטה. כשאמרתי שיש
29 בעיה בכך שאין סדרי דין הבעיה משתקפת גם בעניין זה. אני מניחה שחברי הגיש ע"א הוא חשב שלפי
30 סדרי הדין יש לו 45 ימים.
31 כעמדה מוסדית של הכנסת אנו חושבים כי יש נוכח לשון ס' 6א 3 אפשרויות, או שאתה מקבל עליך
32 את הכרעת הכנסת וממשיך לפעול כפורש, או שאתה מתפטר באופן מידי או שאתה מגיש ערעור. אנו
33 מוכנים לקבל את דברי חברי שהם סברו שזו הדרך להגשת הערעור ומאחר ולא היה פה שנים רבות
34 הליך מהסוג הזה ומדובר בסוג של הליך מקדמי. בנסיבות המאוד חריגות של הליך זה אנו מוכנים
35 לקבל בהתפטרות של התפטרות בסמוך. זה אינו תקדים שכל חברי כנסת יוכל להתנהג כך. מדובר
36 בנסיבות החריגות כאן ומוכנים לראות את ההתפטרות ככל שתהיה כזו שנעשתה בסמוך.

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

10 יולי 2022

עש"א 25528-06-22 שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'

1
2 עו"ד ויינברגר: חברי אמר שמרגע שידענו על הבחירות הגשנו. השיהוי קיים בהרבה מאוד דברים
3 מעולם האזרחי. יש שיהוי אובייקטיבי וסובייקטיבי. הדברים היו מפורסמים, איפה הוא היה בכל ה-
4 49 ימים האלה.
5 הוא החזיק את המנדט,
6 הוא לא התפטר במשך 49 ימים. לו הוא היה עוזב את המנדט, מה היה קורה? יכול להיות שהיה נכנס
7 אחר שמחזק את הסיעה, זו בדיוק הסיבה מדוע היה צריך לבצע את זה מידי. ברגע שהוא החזיק את
8 המנדט 49 ימים זו הסיבה מדוע עליו היה להתפטר. אצלנו הוא המשיך להצביע נגד תקנות יו"ש וכו'.
9 שחלפו 49 ימים, החזיק את המנדט.

לאחר הפסקה:

10
11
12 עו"ד פומרנץ: המערער מבקש להכריע בערעור. אני מודה לחברתי על העמדה בנושא המועד ככל
13 שהערעור יידחה. אנו נבקש ככל שבית המשפט יחליט לדחות את הערעור, שיכריע גם בעניין הזה גם
14 בהתחשב בעמדת המדינה. אנו מבקשים שבית המשפט יתן החלטה מיידית גם ללא נימוקים שיינתנו
15 בהמשך.
16 אתייחס לדברי חבריי. לעניין הטענה הפרוצדורלית של שינוי מועד הגשת ערעור לפי התקנות. הערעור
17 הוגש בטרם 60 יום מהרגע שהדבר נודע שהממשלה מתפרקת לוחות הזמנים קיבלו משמעות אחרת
18 והגשנו בקשה מיידית.
19 לעניין נושא של משמעת סיעתית צריך לסייע לסיעות להטיל משמעת ולהוות תמריץ שלישי. הנושא
20 של שמירת כוחה של הסיעה אין לו עיגון בשום אסמכתא בדברי הכנסת. הפניה כללית לדברי הכנסת
21 דברים שנאמרו מבלי להביא ציטטות כפי שהבאנו, וגם בפסיקת בתי המשפט אין בשום מקום פרט
22 למניעים תועלתניים בעניין של קבלת תמורה. גם בחוות הדעת שנמסרה לוועדה ב-21.4 לא דובר על
23 כך אלא הוסבר השיקול של הכלנתריזם והפרשנות שעסקו בפסיקה עד כה. הציטוט מהחלטת השופטת
24 ביניש בעניין מפלגת העבודה לא תומכת בטענת המשיבים וגם ההפניה לדברי יו"ר הכנסת לא תומכת
25 בטענות המשיבים. הם מסתמכים על פס"ד בצדק ואין בו חוץ מזה שיש שם מפי הנשיא שמגר, אין
26 שום בסיס לתזה של מבחן מקבילית כוחות, משקל של הצבעות, אין שום בסיס בפס"ד בצדק וגם
27 בעניין התמורה מקדשים אותו (מצטט מדברי השופט גולדברג). גם בפס"ד של השופט שמגר נאמר
28 "הדילמה המרכזית... " (מצטט מס' 14 לפסה"ד), לכן פס"ד בצדק אינו תומך בעמדת המשיבים.
29 ההחלטה של השופטת ביניש בעניין מפלגת העבודה שאומרת שההלכה אינה מחייבת (מצטט). בסופו
30 של דבר נאמר שאין משמעות הדבר שהשאלה הוכרעה באותו פס"ד וזה אינו בגדר תקדים מחייב.
31 גם חוות הדעת של היועצת המשפטית בעניין אבוקסיס קשה ללמוד מתקדימים. מפנה לסי' 5 לחוות
32 דעת מ-21.4.22 של היועצת המשפטית (מצטט). כלומר הכלנתריזם.
33 לגבי חבר כנסת איגלמן נטען כי .. טענת מקבילית הכוחות אין בו שום עיגון באסמכתאות.
34 לגבי ימי עבודה שעמדו לרשות חבר הכנסת שקלי, אבהיר כי בקשת ההפרשה הועברה לוועדה ביום
35 7.4.22 ונספחים רבים לגבי 745 הצבעות הועברו למערער ב-12.4.22 ולכן היו למערער 4 ימים בלבד
36

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

10 יולי 2022

עש"א 25528-06-22 שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'

1 להיערך לדיון אם מורידים שישי שבת וחובה"מ. המכתב של היועצת המשפטית נשלח אליו ב-21.4.22.
2 יומיים לפני הדיון, פרק זמן של 4 ימי עבודה בלבד.
3 אנו מבקשים מבית המשפט ליתן הכרעה מיידית בערעור והיינו שמחים לקבל הכרעה בימים הקרובים
4 גם אם ללא נימוקים.
5

6 לאחר הפסקה :

7
8 עו"ד פומרנץ : לאור הערות בית המשפט ולאור כך שכל יום קריטי למערער. על סמך הדברים שנאמרו
9 על ידי ב"כ המשיבים 1-3 בנוגע לכך שבנסיבות ענייננו המיוחדות, מועד הפרישה ייחשב כמועד הדיון
10 היום, אם המערער יחזור בו מהערעור היום ויתפטר מכהונתו במהלך השבועות הקרובים, ואז לא
11 תחול עליו המגבלה של ס' 6א(א). להסדר זה גם אם לא בהסכמת ימינה, תינתן גושפנקא שיפוטית.
12 מועד הפרישה ייחשב כמועד הפרישה של היום.
13

14 עו"ד גולדשטיין : נוכח הנסיבות החריגות של המקרה דן אנו מסכימים לראות את התפטרותו של
15 המערער מהכנסת, ככל שהוא חוזר בו מהערעור וככל שהיא נעשית בסמוך לדיון כאן, בסמוך הכוונה
16 ל-3 – 4 ימים הקרובים לא יותר מכך, במקרה כזה נוכל לראות את אותה התפטרות שנעשית בהתאם
17 לסעיף 6 לחוק יסוד הכנסת. יודגש כי ההסכמה נובעת אך ורק בשל חוסר הוודאות הדיוני שנוצר
18 במקרה דנן כאשר המערער סבר כי נכון להגיש את הערעור בהתאם לסד הזמנים שנקבע בתקנות סדר
19 הדין האזרחי. אין בהסכמה זו הנובעת מנסיבות העניין ובהעדר תקדימים ברורים בעניין זה, כדי ללמד
20 על עמדת הייעוץ המשפטי של הכנסת בסוגיה, שכן ככלל העמדה היא כי על חבר כנסת אשר מעוניין
21 למצות את זכות הערעור הקבועה בס' 61 לחוק הכנסת עליו להגיש את ערעורו בהקדם ללא השתהות
22 ובסמך להחלטת ועדת הכנסת כפורש מסיעתו.
23

24 עו"ד ויינברגר : יש לי אי נוחות לנוכח המילים בשבועות הקרובים. לא ניתן לאחוז את המקל הארוך
25 בשני קצותיו. אנו בעמדה שזה לא היה אמור להינתן כאפשרות אך כל שכן כאשר באים ומושכים עוד
26 ומבקשים מספר שבועות. כאשר החוק קובע את המסגרת האחריות של זה שפורש תתקיים באופן
27 מידי. אתה צריך לבצע את ההחלטה שלך שאתה מתפטר מיד, לא זה ולא זה נעשה. לטעמנו ניתן פרס
28 למערער.
29

30 עו"ד פומרנץ : כדי שיהיה ערך להסדר זה בסדר לומר שבטווח של ארבעת הימים הקרובים כפי שציינה
31 חברתי, שתעוגן בהחלטת בית המשפט שחבר הכנסת שקלי יתפטר וזה ייחשב כהתפטרות בסמוך
32 לפרישה מהסיעה.
33
34
35
36
37

פסק דין

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11

לאחר שהתקיים דיון ונשמעו טענות הצדדים, המערער ביקש לחזור בו מהערעור מטעמים שפירט בא-
 כוחו ולאחר ששמע את דברי ב"כ משיבים 1 – 3. לפיכך, הערעור נדחה.

רשמנו לפנינו את עמדת ב"כ המשיבים 1 – 3, לפיה בנסיבות ערעור זה, אם המערער יתפטר בארבעת
 הימים הקרובים הדבר ייחשב מבחינת הכנסת כהתפטרות בסמוך למועד הפרישה. אף אנו סבורים כי
 בנסיבות העניין מדובר בעמדה ראויה העולה בקנה אחד עם החוק ועם עובדות המקרה.
 ניתן והודע היום י"א תמוז תשפ"ב, 10/07/2022 במעמד הנוכחים.

אוהד גורדון, שופט

מרדכי כדורי, שופט

חגית מאק-קלמנוביץ,
שופטת

12

נספח מע/3

עמדת סיעת ימינה לפיה "אינה
מתנגדת כיום להסדר הפשרה אליו
הגיע מר עמיחי שיקלי"

עמ' 90

Amichay Weinberger, Adv. & Notary
Inor Bertental, Adv.
Eyal Bokovza, Adv.
Revital Appelboim, Adv.
Alla Riyan, Adv. & CPA
Yagel Fedida, Adv.
Roy Landau, Adv.
Adi Sadinsky-Levy, Adv.
Shiran Horovitz, Adv.
Matan Fraidin, Adv.
Tom Lifshitz, Adv.
Avi Aseyo, Adv.
Avi Refaeli, Adv.
Ohad Marziano, Adv.
Adi Klein, Adv.
Shiri Gez, Adv.
Ofir Sasson, Adv.
Tzipi Almasi, Adv.
Eden Alfasi, Adv.
Yarden Kahlon, Adv.
Nizzan Goren, Adv.
Merav Yaacov, Adv.
Lior Hamo, Adv.
Yarden Zelikovich, Adv.
Yiftach Tygiel, Adv.

עמיחי ויינברגר, עו"ד ונוטריון
ינור ברטנטל, עו"ד
אייל בוקובה, עו"ד
רויטל אפלבוים, עו"ד
עלאא ריאן, עו"ד ורו"ח
יגל פדידה, עו"ד
רועי לנדאו, עו"ד
עדי סדינסקי-לוי, עו"ד
שירן הורוביץ, עו"ד
מתן פרידין, עו"ד
תם ליפשיץ, עו"ד
אבי אסיאו, עו"ד
אבי רפאלי, עו"ד
אוהד מרציאנו, עו"ד
עדי קליין, עו"ד
שירי גז, עו"ד
אופיר ששון, עו"ד
ציפי אלמסי, עו"ד
עדן אלפסי, עו"ד
ירדן כחלון, עו"ד
ניצן גורן, עו"ד
מירב יעקב, עו"ד
ליאור חמו, עו"ד
ירדן זליקוביץ, עו"ד
יפתח טיגל, עו"ד

רח' כנרת 5, בני ברק, מגדל ב.ס.ר 3, קומה 12, מיקוד: 5126237; טל: 972-3-6130875; פקס: 972-3-6129187; office@muni.co.il

23 ספטמבר 2022

לכבוד
עו"ד מיכאל ראבילו
א.ש. שמרון, י. מלכו, פרסקי ושות'
באמצעות דוא"ל
ח.נ. שלום רב,

הנדון: פ"מ 4/25 ח"כ לסקי ואח' נגד שיקלי הליכוד ואח'

בהמשך לפנייתך בעניין בנדון, הריני מתכבד להשיבך בשם מרשתי, מפלגת צל"ש וסיעת ימינה, כדלקמן:
מרשתי אינה מתנגד כיום להסדר הפשרה אליו הגיע מר עמיחי שיקלי בעש"א 2528-06-22 שיקלי נ' וועדת הכנסת ואח' ביום 10.7.2022, לפיו אם שיקלי ייתפטר בארבעת הימים הקרובים הדבר ייחשב מבחינת הכנסת כהתפטרות בסמוך למועד הפרישה".
הנך רשאי להביא את עמדתנו זו בפני יו"ר וועדת הבחירות בהליך שבנדון ובכל הליך שיהיה בעקבותיו, אם יהיה כזה.

בכבוד רב,
עמיחי ויינברגר, עו"ד
ויינברגר-ברטנטל ושות'

נספח מע/4

העתק ערעור על החלטת ועדת
הכנסת (ללא מאות עמודי הנספחים
שצורפו לו) עש"א 22-06-25528
שיקלי נ' ועדת הכנסת ואחי

עמ' 92

בית המשפט המחוזי בירושלים

תאריך חתימת המסמך: 13.6.2022
בעניין:

ח"כ עמיחי שיקלי ת.ז. 043464023

מרחוב טל ומטר 1, קיבוץ חנהון
עיי ביכ עוזייד אלון פומרנץ מ.ר. 16872 ושטרית כרמי נעמת מ.ר. 47657
ממשרד ליפא מאיר ושות', עורכי-דין
מרחוב ויצמן 2, תל אביב, בית אמות השקעות
טלפון: 03-6070600; פקסימיליה: 03-6070666
דוא"ל: shimrit@lipameir.co.il

עש"א _____

המעורר,

- ד ג -

המשיבים;

1. ועדת הכנסת
2. ח"כ ניר אורבך, יו"ר ועדת הכנסת
3. ח"כ איתן גינזבורג, מ"מ יו"ר ועדת הכנסת
4. מפלגת ימינה

כתב ערעור

סוג ההליך: ערעור

הערבאה שעליה מערערים: ועדת הכנסת

תאריך מתן החלטתה שעליה מוגש הערעור: 25.4.2022

מועד ההמצאה של החלטתה שעליה מוגש הערעור: 25.4.2022

המוטב המוסמך לדיון בערעור והסעיף המוסמך: מותב תלאת בבית המשפט המחוזי בירושלים, בהתאם לסעיף 161(ג) לחוק הכנסת, תשנ"ד-1994

סכום אגרת בית המשפט: 923 ש"ח לפי תקנה 2 לחוקות בתי המשפט (אגרות), תשי"ז-2007, מרט 27 לתסיפת התקנות

סכום הערובה לפי התוספת השלישית: 7,500 ש"ח בהתאם לפריט 53 לנוספת השלישית לתקנת סדר הדיון האזרחי, תשי"ט-2018

המעורר, ח"כ עמיחי שיקלי (להלן: "המעורר"), מתכבד להגיש ערעור על החלטת ועדת הכנסת אשר ניתנה ביום 25.4.2022 ולפיה נקבע כי המעורר פיש מסיעת ימינה (להלן: "החלטתה", [נספח 1]).

בית המשפט הנכבד מתבקש לקבל את הערעור לאור נימוקיו שיפורטו להלן, ולהורות על ביטול החלטתה והאז ליתן למעורר כל סעד אחר שימצא נכון. לאור השיבותו הציבורית של הערעור ובהתחשב במניעה הקשה במעורר, בפוט ככל שתוכרונה בחירות חדשות בשנת 2022, מתבקש בית המשפט לקבוע סדר דין מהיר לדיון בערעור ולהכריע בו מוקדם ככל הניתן. המעורר שומר על זכותו לעתור לקבלת סעד זמני ככל שיוכרוו בחירות חדשות.

כל ההדגשות אינן במקור, אלא אם צוין אחרת. החפניה לעמי בסוגריים רגילים היא לפרוטוקול ועדת הכנסת מיום 25.4.2022 [נספח 1], החפניה בסוגריים מרובעים מודגשים היא מספר הנספח בקשר עם הודעת הערעור והחפניה בסוגריים עגולים מודגשים באות (לדג) (א) היא לפסיקת וספרות משפטית.

שמרית כרמי נעמית, עו"ד

אלון פומרנץ, עו"ד

ליפא מאיר ושות', עורכי-דין
ביכ המעורר

א. על הערעור – בקליפת האגוז

1. עניינו של הערעור דנא הוא בהחלטתה השגויה של ועדת הכנסת להכריז על המערער כמי שפרש מסיעת ימינה, זאת בניגוד ללשון הוראת סעיף 6א לחוק יסוד: הכנסת (להלן: "סעיף 6א" ו-"חוק יסוד הכנסת", בהתאמה) ובניגוד לפרשנותו הנכונה כפי שנלמדת ממילותיו, מהרקע החקיקתי ומהתכלית החקיקתית.
2. השתלשלות הדברים זכתה לכיסוי נרחב בתקשורת ובמאמרי דעה שפורסמו. אכן, קשה להפריז בחשיבותו הציבורית של ערעור זה וזאת לא רק בנוגע לשאלת פרשנותו הנכונה של סעיף 6א העומד במרכז הערעור, אלא גם ואולי בעיקר בנוגע להיבט הקונסטיטוציוני היורד לשורש תפקודם והתנהלותם של ח"כ בישראל.
3. ברקע ערעור זה מרחפת השאלה העקרונית האם חברי הכנסת זכאים להצביע בכנסת בהתאם לדעתם, אמונתם, מצפונם, מצע מפלגתם והבטחתם לציבור בוחריהם, או שהינם בסך הכל מריונטות המופעלות על ידי ראשי הסיעות שלהם ומחויבים להצביע לפי הוראותיהם, אחרת הינם צפויים לסנקציות? לשון אחר, האם לפי השיטה הדמוקרטית שלנו הרשות המחוקקת מורכבת מ-120 חברי כנסת המבטאים את רצון ציבור הבוחרים, או שבעצם ממספר מצומצם של ראשי סיעות אשר על פי רצונם והחלטותיהם האישיות יישק דבר? ובהיבט הזה גם נשאלת השאלה, האם ח"כ הוא נאמן של הציבור או נאמן של המפלגה?
4. כפי שיפורט להלן, הפרשנות היחידה של סעיף 6א הינה שח"כ יכול לפרוש בהצהרה מפורשת ויכול לפרוש בהתנהגות, כאשר ההתנהגות היחידה היכולה לכונן פרישה, היא הצבעה בהצעת אמון או אי-אמון בלבד, בניגוד לעמדת הסיעה, ושהתקבלה בעדה תמורה. פרשנות זו מעוגנת בלשון סעיף 6א, שכן אילו המילה "לרבות" הייתה באה להוסיף על האפשרות שח"כ יפרוש על ידי הצבעות בכלל (ולאו דווקא בהצבעות אמון או אי אמון בממשלה) היה נכתב "לרבות הצבעה במליאת הכנסת שלא בהתאם לעמדת הסיעה", מבלי לסייג זאת לעניין הצבעות אמון או אי-אמון; פרשנות זו מעוגנת בהיסטוריה החקיקתית ובדברי הכנסת המלמדים על תכלית החוק שעניינה מניעת התופעה שבה ח"כ עברו מסיעה לסיעה בתמורה לטובות הנאה; פרשנות זו מתחייבת גם לאור העקרון החוקתי הרואה בח"כ יחידה חוקתית בעלת שיקול דעת עצמאי ולאור העובדה שהכרזה על ח"כ כפורש פוגעת בזכות לבחור ולהיבחר ועל כן סעיף 6א מחייב פרשנות מצמצמת.
5. הפרשנות של ועדת הכנסת לפיה גם הצבעות שאינן הצבעות אמון או אי-אמון ושלא ניתנה תמורה בעדן מכוננות פרישה, הינה פרשנות הלוקה בכשל לוגי מוחלט. שכן, המחוקק קבע שהצבעה בעניין אמון או אי אמון, שהיא ההצבעה בנושא הכי קריטי, כיוון שיש בה כדי להפיל ממשלה, תהווה פרישה מסיעה רק אם התקבלה תמורה בעד ההצבעה. קבלת הפרשנות של ועדת הכנסת מביאה לתוצאה אבסורדית שבה גם מאות הצבעות בעניין אמון או אי אמון, שהן הצבעות קרדינאליות, לא יחשבו פרישה מסיעה, כל עוד לא ניתנה תמורה בעדן, ואילו החלטות רגילות ושגרתיות, ללא תמורה, יכוננו "פרישה מסיעה".
6. מעבר לשאלה הפרשנית הנ"ל שבמוקד הערעור, עומדות למערער עילות ערעור הנוגעות לאופן התנהלות הדברים בפני ועדת הכנסת. למרבה הצער, ועדת הכנסת קיימה הליך פגום מראשיתו ועד סופו, המונע ומודרך משיקולים פוליטיים בלבד, ובכך מעלה בתפקידה והתעלמה לחלוטין לא רק מכל הטעמים והאינדיקציות המעידים על פרשנותו הנכונה של סעיף 6א ולא רק מהאופן בו צריך לקיים הליך מעין שיפוטי, אלא גם מהשאלה העקרונית הנ"ל בנוגע למהות תפקידם ועצמאות שיקול דעתם של חברי הכנסת.
7. הדין בוועדת הכנסת התקיים בתוך ימי עבודה ספורים מהמועד שבו פנה אליה יו"ר סיעת ימינה, ראש הממשלה נפתלי בנט, בבקשה להכריז על המערער כ"פורש" מסיעת ימינה, ובסיומו הוכרז המערער כ"פורש". למעשה, קשה להתייחס לאותו דיון שהתקיים כ"הליך מעין שיפוטי". מדובר היה ב"משחק מכור מראש". הן מבחינת האופן הבהול שבו זומן הדיון תוך שיהוי חמור ביחס למעשים שיוחסו למערער; הן

מבחינת פרק הזמן הבלתי הגיוני שניתן למערער על מנת לפנות לייצוג משפטי ולהיערך לדיון; הן מבחינת הרכב חברי הועדה שקיימו את הדיון (אשר לפחות חלקם היו מנועים מלדון בעניינו של המערער והגיעו לדיון עם דעה קדומה מובהקת); הן מבחינת האופן המהיר והמגוחך בו התקבלה ההחלטה לרבות ההנמקה הלאקונית של המערער; והן מבחינת האופן המהיר והמגוחך בו התקבלה ההחלטה לרבות ההנמקה הלאקונית והחסרה שלה - מבלי לקיים דיון רציני בסוגיית פרשנות סעיף 6א ומבלי לבחון כראוי את הרקע החקיקתי שלו ואת השיקולים הציבוריים וההשלכות הפרקטיות ביחס לתפקידם ותפקודם של חברי הכנסת.

8. עמדת המערער אשר מבוססת על לשון החוק ועל שיקולי פרשנות הנתמכים ברקע ותכלית החקיקה, הינה, כי עניינו אינו נופל בגדר המקרים בהם ניתן להכריז על ח"כ כפורש מסיעתו. שכן, פרישה מסיעה יכולה להיעשות על ידי ח"כ בהודעה מפורשת שלו על פרישתו, כאשר ההגדרה שבס"ק (ב) באה רק להוסיף על הפרישה הרצונית גם פרישה קונסטרוקטיבית משתמעת המוצאת את ביטויה בהצבעה שלא בהתאם לעמדת הסיעה בקשר להקמת או הפלת הממשלה ובלבד שהתקבלה תמורה בעד אותה הצבעה. בענייננו, אין חולק שהמערער לא הודיע על פרישה מסיעת ימינה ואין חולק שהוא לא קיבל כל תמורה בעד ההצבעות בהן הצביע. על כן, לא ניתן היה להכריז עליו כפורש מסיעת ימינה.

ב. העובדות המהותיות לעניין הערעור

9. ביום 7.4.22 פנה יו"ר סיעת ימינה לוועדת הכנסת בבקשה לכנס את הועדה על מנת להכריז על המערער כעל פורש מסיעת ימינה, זאת מכוח סעיף 6א ומכוח סעיף 61 לחוק הכנסת, התשנ"ד 1994 (להלן: "חוק הכנסת"). לטענת יו"ר סיעת ימינה, לאורך חודשי כהונת הכנסת ה-24, המערער לא נכח ברובן של ההצבעות בכנסת, וכאשר נכח בישיבות המליאה ובהצבעות על חוקי התקציב וההסדרים, הצביע בניגוד לעמדת הסיעה. עוד נטען, כי בהתבטאויות של המערער הוא מנגח את סיעת ימינה והעומד בראשה (להלן: "בקשת ההפרשה" [2]). כפי שיפורט להלן, בקשת ההפרשה הייתה מבוססת על **מצג עובדתי ומשפטי שגוי**.

10. בו ביום מנהלת ועדת הכנסת שלחה לחברי ועדת הכנסת הזמנה להגיע לישיבת הועדה שתתקיים ביום 25.4.22 שעל סדר יומה פניית יו"ר סיעת ימינה להכריז על המערער כפורש מסיעת ימינה. בד בבד נשלחה גם הזמנה למערער לישיבת ועדת הכנסת לדיון בבקשה להכריז עליו כפורש [3]. ביום 12.4.22 נשלחו למערער צרופות למכתב יו"ר סיעת ימינה שכללו פירוט הצבעות בהן הצביע המערער בניגוד לעמדת יו"ר ימינה. כן צורפו התבטאויות של המערער שלעמדת יו"ר ימינה הינן נגד הסיעה. [4].

11. נוכח העובדה שלאחר שהתקבלו האסמכתאות של יו"ר סיעת ימינה, נותרו למערער **4 ימי עבודה בלבד** להיערך לדיון (שכן, 12 הימים שמיום 12.4.22 ועד ה- 25.4.22 איגדו בתוכם את חג הפסח ושני סופי שבוע), ביום 13.4.22 פנה המערער (באמצעות ב"כ שמונה על ידו בהילות) ליו"ר ועדת הכנסת וליועמ"ש הכנסת בבקשה לדחות את הדיון ב-30 יום על מנת לאפשר לו להתכונן כדבעי לדיון. ב"כ המערער עמד על כך שלאור העובדה שהכרזה על המערער כפורש תהווה פגיעה קשה עבורו, אזי זכות הטיעון צריכה להיות רחבה ככל האפשר ואילו קיום הישיבה בסד זמנים כה דחוק יפגע בזכות הטיעון של המערער באופן מהותי [5].

12. יום למחרת (14.4.22), פנה ב"כ המערער ליו"ר ועדת הכנסת וליועצת המשפטית של הכנסת בבקשה להעמיד לרשותו גישה למסך על מנת להציג ראיות שונות בדיון, לרבות סרטונים [6]. ברם, מ"מ יו"ר ועדת הכנסת, חה"כ גינזבורג, דחה את בקשותיו של המערער – הן לדחיית הדיון והן להצגת ראיותיו על מסך [7].

13. ביום 17.4.22 פנה ב"כ המערער פעם נוספת ליו"ר ועדת הכנסת בבקשה לדחות את הדיון. ב"כ המערער עמד על כך שהאסמכתאות אותן הציג יו"ר סיעת ימינה כוללות מאות סעיפי הצבעה ומתפרשות על פני אירועים פוליטיים הנמשכים לאורך כשנה. הותרת 3 ימי הכנה ובדיקה של אירועים אלו אינה סבירה. כן עמד ב"כ

המערער על כך שבהחלטה שלא לדחות את הדיון לא הוסבר כל טעם לבהילות, כמו גם לא הובהר מדוע הוחלט לכנס את הוועדה בפגרה, דבר אשר יפגע בנוכחות חברי הכנסת. על מנת להשלים את הבירור העובדתי, ביקש המערער לזמן לדיון את מגיש הבקשה, חה"כ נפתלי בנט ואת חה"כ איילת שקד [8].

14. ביום 19.4.22 דחה מ"מ יו"ר ועדת הכנסת את בקשת המערער הנוספת לדחיית הדיון, כמו גם את הבקשה לזימונם של חה"כ נפתלי בנט ואיילת שקד לדיון, ועמד על כך שכל טיעוני המערער ישמעו בישיבה אחת [9]. ביום 20.4.22 ב"כ המערער שב וביקש דחייה קצרה של 7 ימים, אולם גם מכתבו זה לא נענה [10].

15. ביום 21.4.22, שני ימי עבודה בלבד לפני מועד הדיון, שלחה יועמ"ש הכנסת לחברי ועדת הכנסת מכתב, אשר לעמדתה מציג את הרקע לדיון והסוגיות העומדות להכרעה [11]. ודוק: מדובר היה בהצגת דברים, שלמצער, הייתה שגויה ומטעה בכל הנוגע לסעיף 6א ונסיבות העניין. בנוסף, נזכרו במכתב שני מקרים של ח"כ שהוכרזו כפורשים, אשר כפי שיפורט להלן, אין במקרים אלו כדי להשליך על ענייניו של המערער.

16. ביום 21.4.22 הגיש המערער עתירה לביהמ"ש העליון להוציא צווים על תנאי שעניינם דחיית מועד הדיון והתייצבותו של יו"ר סיעת ימינה [12]. ביום 24.4.22 התקיים דיון בעתירה, אולם לאור הערות ביהמ"ש העליון ביחס להיות העתירה מוקדמת והאפשרות לטעון טענותיו בערעור, המערער משך את העתירה [13].

17. ביום 25.4.2022 התקיים בוועדת הכנסת הדיון בבקשת ההפרשה. הדיון התאפיין בפגמים וכשלים מהותיים רבים. בכלל זאת, ב"כ המערער ביקש לדעת מי הם חברי הוועדה, כמו גם ביקש להעלות בתחילת הדיון טיעונים מקדמיים, אולם לא רק שבקשותיו לא נענו, אלא הופנה כלפיו איום שהוא יסולק מהדיון! (עמ' 47); יו"ר ועדת הכנסת לא אפשר לב"כ המערער לפנות ליועצת המשפטית של הכנסת בשאלות (עמ' 41); ב"כ המערער ביקש לדעת כמה זמן הדיון ימשך אולם לא נענה (עמ' 120) ובהמשך הגבילו לו את משך הטיעון עד לשעה 16:00 (עמ' 212), בה בעת שב"כ המערער הבהיר כי פרק הזמן שהוקצב לו לא יאפשר לו להשלים את הטיעון; יו"ר ועדת הכנסת אפשר לשר מתן כהנא לנאום ולהציג טיעון כנגד המערער בתמיכה לבקשת ההפרשה, למרות שהוא לא חתם על בקשת ההפרשה ולמרות שהוא לא היה באותה העת ח"כ וחבר בסיעת ימינה (שכן, מינו תחתיו ח"כ "נורווגי"); השר כהנא העלה טיעונים חדשים שלא נזכרו בבקשת ההפרשה (עמ' 66), כמו גם התייחס לטיעונים שאינם רלוונטיים למערער (עמ' 77-78).

18. יתרה מכך, המערער ביקש לפסול שני ח"כ – ש. פינטו וב. טופרובסקי, מלקבל החלטה בעניינו של המערער, מכיוון שהם הודיעו עוד לפני הדיון כי יש להכריז על המערער כפורש, אולם הבקשה לא נענתה (עמ' 114, 116-118). כמו כן, התבקשה פסילת ח"כ פינטו מהטעם שהיא שימשה כח"כ "נורווגית" תחת השר כהנא, כלומר כהונתה כח"כ תלויה במי שמבקש לקבוע כי המערער פרש מסיעת ימינה, אולם הבקשה נדחתה.

19. בנסיבות הנ"ל, לא נערך בירור עובדתי נדרש כמצוות סעיף 61(ב) לחוק הכנסת. בסיום הישיבה, כלל חברי הוועדה (שהינם חברי הקואליציה), החליטו להכריז על המערער כפורש מסיעת ימינה (עמ' 388-389).

ג. נימוקי הערעור

ג.1. שגתה ועדת הכנסת בקבעה כי המערער פרש מסיעת ימינה; עניין המערער אינו נופל לגדרי סעיף 6א

20. פרשנותו הנכונה של סעיף 6א צריכה להבחן על פי הרקע החקיקתי שלו ועל כן נזכיר מדוע נחקק סעיף 6א ומה השיקולים שהדריכו ואף הטרידו את המחוקק ביחס לתנאיו וניסוחו.

21. בתחילת שנת 1990 התפתחה בזירה הפוליטית תופעה מבישה שבה מפלגות "קנו" חברי כנסת ממפלגות אחרות באמצעות הבטחות אישיות שונות בכדי שיחברו אליהן ויאפשרו להן להפיל או להקים ממשלה, וזאת במסגרת הצבעות אמון או אי-אמון. אותם ח"כ ש"נקנו" קיבלו כנגד זאת טובות הנאה מסוגים שונים

ובכללן מינויים והבטחות עתידיות. אירועים אלו, אשר זכו לכינוי "התרגיל המסריח", הניעו את הכנסת לחוקק את תיקון 12 לחוק יסוד הכנסת בתצורתו כפי שמופיעה עד היום, על מנת להילחם בתופעה זו.

22. להצבעה במליאה הובאו שני נוסחים של סעיף 6א. הנוסח המחמיר קבע שאם ח"כ הצביע בהצבעת אי אמון בניגוד לעמדת סיעתו, ניתן יהיה לראות בו כפורש (אף אם לא קיבל תמורה); והנוסח המקל קבע, כי הצבעת אמון או אי-אמון בניגוד לעמדת הסיעה, תיחשב כפרישה מהסיעה **רק אם התקבלה בעדה תמורה**.

23. מצדדי הנוסח המקל, חה"כ אמנון רובינשטיין וצחי הנגבי, אשר הציגו אותו בפני מליאת הכנסת, עמדו על כך שהסעיף בגרסתו המקלה אינו פוגע בחופש ההצבעה של ח"כ וכי ח"כ שמצביע אמון או אי אמון בניגוד לעמדת סיעתו (מבלי שקיבל תמורה), יצטרך בסופו של יום ללכת למרכז הסיעה שלו ולשכנע את חברי הסיעה שלמרות הפרת המשמעת מגיע לו להמשיך להיות חבר סיעה. כלומר, הוא יצטרך לתת דין וחשבון בפני הסיעה שלו ולא בפני הכנסת. חה"כ הנגבי עמד על כך שאם יתקבל הנוסח המחמיר, איש מחברי הכנסת לא יוכל להצביע לפי צו מצפוננו גם בסוגיות "הרות גורל". ואכן – בסופו של יום, התקבל הנוסח המקל אשר קבע את מבחן התמורה כתנאי שבלעדיו אין להכריז על ח"כ כפורש מסיעה באופן קונסטרוקטיבי.

24. יודגש, כי במסגרת הדיונים בוועדת חוקה חוק ומשפט (להלן: "ועדת חוקה"), בוועדת הכנסת ובמליאת הכנסת, הובהר שמטרת סעיף 6א היא **מניעת "קניית" קולות של חברי כנסת בהצבעות אמון או אי אמון כנגד קבלת תמורה** וכי התיקון לחוק בא לענות על מצב חריג שבו ח"כ מצביע בניגוד לעמדת סיעתו בהצבעת אמון או אי-אמון בממשלה, ואיננו מתייחס להצבעות במסגרת הצעות חוק רגילות ושגרתיות. כן דובר, בגדרי דיוני הוועדות, על פרישה מסיעה מטעמים אידיאולוגיים, ללא קבלת טובות הנאה, כפרישה מותרת וללא הטלת סנקציה. הטעם לכך ברור - אין לשלול את חופש המצפון של ח"כ, ואל לו לח"כ להיות "חותמת גומי" של סיעתו ולנהוג בעניינים מהותיים ע"פ משמעת סיעתית כמו רובוט. מפאת חשיבות הדברים, נפנה לדבריו של יו"ר ועדת חוקה דאז, חה"כ אוריאל לין, במליאת הכנסת, בקריאה שניה ושלישית על החוק, תוך הבהרת התכלית החקיקתית של תיקון 12: **"החוק הזה... בא למנוע תופעות, שחברי כנסת... משתמשים במנדט שניתן להם לא באופן אישי אלא כחברים ברשימה כדי לסחור במנדט הזה תמורת טובות הנאה אישיות, והדברים ידועים... קבענו, שאם חבר כנסת מצביע הצבעת אי-אמון לממשלה, או לכינון ממשלה בניגוד לעמדת סיעתו, או אם הוא פורש מסיעתו, הדבר הזה לא יוכל עוד להיעשות תמורת טובות הנאה."** [14, בעמ' 963].

25. יו"ר ועדת חוקה חזר על דברים אלו גם בישיבה המשותפת של ועדת הכנסת וועדת חוקה: **"אנחנו מתכוונים לפרישה מסיעה, שזה אקט רצוני של פרישה מסיעה. זה מקבל ביטוי כאשר אין ספק מה זו פרישה מסיעה. אנחנו מרחיבים את זה גם בהצבעה באי-אמון או אמון בממשלה, בניגוד לעמדת הסיעה"** [15, בעמ' 3]. במסגרת קריאה שניה ושלישית יו"ר ועדת חוקה נשאל האם החוק מתייחס לכל הצבעה או רק להצבעת אי אמון והוא השיב: **"החוק לא בא להסדיר את היחסים הפנים סיעתיים... החוק לא קובע שום איסור או שום סנקציה על חבר כנסת המצביע במליאת הכנסת בניגוד לעמדת סיעתו. החוק עוסק רק בהצעה של אי-אמון או הצבעת אמון במליאת הכנסת בניגוד לעמדת הסיעה"** [16, בעמ' 2172] וכי יש לקבל את הנוסח המקל של החוק, שכן יש לאזן **"בין חופש המצפון והדעה של חבר הכנסת לבין אפשרות של מעילה באמון"**. [16, בעמ' 2179].

26. מהאמור לעיל, עולה באופן ברור ש"פרישה מסיעה" יכולה להיעשות ע"י חבר כנסת בהודעה בכתב או בעל פה על פרישתו, כלומר מדובר באקט רצוני, כאשר ההגדרה שבס"ק (ב) באה להוסיף על הפרישה המפורשת גם פרישה משתמעת המוצאת את ביטוייה בהצבעה שלא בהתאם לעמדת הסיעה אך ורק בקשר להצבעת אמון או אי-אמון בממשלה, ועדיין הצבעה כאמור תיחשב כפרישה מסיעה רק אם התקבלה בעדה תמורה.

27. המונח "פרישה מסיעה" הוסבר ע"י המלומדים א. רובינשטיין (שהיה ח"כ במועד חקיקת החוק) ור. הר זהב בספרם **"פירוש לחוקי היסוד - חוק-יסוד: הכנסת"**, (תשנ"ג), ע' 47-49: **"... ההגדרה שבס"ק (ב) באה**

רק לרבות על הפרישה המפורשת גם פרישה משתמעת, המוצאת את ביטויה בהצבעה שלא בהתאם לעמדת הסיעה בקשר להקמת ממשלה או הפלתה, ... מדובר אך ורק בהצבעת אמון או אי-אמון בממשלה ולא בקשר לכל חוק או החלטה אחרת המתקבלים בכנסת...." (א).

28. בניגוד לכוונת המחוקק כפי שבאה לידי ביטוי בציטוטים הנ"ל, ועדת הכנסת אימצה תיזה שגויה לפיה ניתן לקבוע שחבר כנסת פרש מסיעתו הגם שלא קיבל כל תמורה עבור הצבעתו, אם מדובר בהצבעות בניגוד לעמדת הסיעה בעניינים שונים שאינם הצבעת אמון או אי אמון בממשלה. מדובר בטעות כפולה: ראשית, שניתן להחיל את סעיף 6א גם כאשר מדובר בהצבעות שונות שאינן הצבעות אמון או אי אמון בממשלה; שנית, שבאותן הצבעות לא נדרש התנאי של קבלת תמורה בכדי להכריז על חבר הכנסת כפורש מהסיעה.

29. כפי שהוסבר לעיל, לא היתה כל כוונה שהסנקציה של סעיף 6א תופעל במקרים של הצבעות בעניינים שונים שאינן הצבעות אמון או אי אמון בממשלה. השימוש במילה "לרבות" בסעיף 6א(ב) לא היה מיועד להוסיף קשת רחבה של מקרים בהם בעקבות הצבעה בניגוד לעמדת הסיעה, יוכרז חבר הכנסת כפורש. קל וחומר כאשר לא מתקיים התנאי של קבלת תמורה. המטרה היתה להוסיף מקרה אחד ויחיד שבו למרות שאין מדובר בפרישה רצונית ומודעת, עדיין בעקבות הצבעה בעניין דרמטי של אמון או אי אמון בממשלה בניגוד לעמדת הסיעה, תחול פרישה קונסטרוקטיבית. אילו הכוונה היתה שבכל עניין ובכל הצבעה ניתן יהיה לראות בח"כ כפורש עקב הצבעה בניגוד לעמדת הסיעה, לא היה מקום להתייחס בסעיף 6א(ב) דווקא להצבעות אמון או אי אמון בממשלה, אלא ניתן היה לכתוב שמדובר בכל הצבעה בניגוד לעמדת הסיעה.

30. **אין שום היגיון שבהצבעה בעניין המהותי ביותר של אמון או אי אמון בממשלה, יחול התנאי של קבלת התמורה, ואילו ביחס להצבעות בעניינים אחרים, שוליים ככל שיהיו, לא יחול התנאי של קבלת התמורה. זהו כשל לוגי שועדת הכנסת התעלמה ממנו לחלוטין.** אילו כוונת המחוקק היתה שניתן להכריז על ח"כ כפורש בעקבות הצבעות בעניינים שונים בניגוד לעמדת הסיעה, גם כאשר לא ניתנה לו תמורה, סעיף 6א(ב) היה מנוסח בפשטות וכולל אך ורק את 8 המילים הראשונות: "לרבות הצבעה במליאת הכנסת שלא בהתאם לעמדת הסיעה" ללא שום תוספות ותנאים. ברם, האופן בו נוסח הסעיף והדיונים וההסברים בעת חקיקתו, מלמדים שהכוונה היתה לצמצם ולא להרחיב. התיזה שאימצה הועדה ביחס לפרשנות סעיף 6א איננה מתמודדת, לא עם הכשל הלוגי הנ"ל, לא עם דברי ההסבר והדיונים בזמן תהליך החקיקה ולא עם המשמעות הדרמטית של אימוץ פרשנות כזאת באשר לתפקודם של ח"כ ויכולתם להצביע לפי צו מצפונם.

31. על כן, אין בהצבעות של המערער בהן נקבה סיעת ימינה כדי לקבוע כי המערער פרש מהסיעה. שכן, 750 הצבעות אינן הצבעות אמון או אי-אמון וגם ביחס ל-4 ההצבעות הנותרות, הגם שהן הצבעות אמון או אי-אמון, אין חולק שהמערער לא קיבל כל תמורה בעדן ועל כן גם ביחס אליהן לא ניתן לייחס למערער פרישה מהסיעה. למעלה מכך, לא ניתן להתייחס לכל 754 ההצבעות, כהצבעות נפרדות, שכן חלק מההצבעות נערכו באותו עניין ויש לראות בהן הצבעה אחת (וראה לעניין זה קביעת יועמ"ש הכנסת בעניינה של חה"כ אורלי לוי אבקסיס [27]). בחינה של כלל ההצבעות שנוכרו בבקשת ההפרשה מלמדת שמדובר, דה פקטו, בפחות מ-50 הצבעות (לשם המחשה, יש לראות ב-650 הצבעות שעניין אישור התקציב, כהצבעה אחת).

32. גם ההתבטאויות של המערער כנגד סיעת ימינה והעומד בראשה, אין בהן כדי ללמד כי המערער נופל בגדרי ההגדרה של "פורש מסיעה". שכן, בשום מקום המערער לא אמר כי הוא פורש מסיעת ימינה. במסגרת הדיון, ומפאת מגבלת הזמן, ב"כ המערער הפנה למספר התבטאויות של המערער שהובאו בתמיכה כביכול לבקשת ההפרשה והראה שאין בהן דבר ולא ניתן ללמוד מהן על שום פרישה (עמ' 216-209).

2.ג. זכות הטיעון של המערער נפגעה קשות ובהליך נפלו פגמים חמורים

33. זכות הטיעון היא זכות יסודית במשפט המנהלי ונמנית תחת כללי הצדק הטבעיים. זכות זו מוקנית לכל

אדם שעלול להיפגע מהחלטת הרשות והיא אינה תלויה בקיום הוראת חוק המעגנת אותה (ב). בענייננו, זכות זו מעוגנת בסעיף 61 לחוק הכנסת אשר קובע כי על הועדה לתת לח"כ "הזדמנות להשמיע טענותיו".

34. הליך הכרזת ח"כ כפורש לפי סעיף 6א טומן בחובו פוטנציאל פגיעה קשה בשמו ובכבודו של המערער כאדם וכנבחר ציבור ועשוי לפגוע בסיכויו להתמודד בהצלחה במערכת הפוליטית. הפגיעה הצפויה בח"כ שמוכרז כפורש גדולה, שכן נמנע ממנו, בין היתר, להצטרף לסיעה קיימת או להתמנות כשר בתקופת כהונתה של הכנסת, כמו גם אינו רשאי להיכלל בבחירות לכנסת שלאחריה ברשימת מועמדים שהגישה מפלגה שהייתה מיוצגת על ידי סיעה של הכנסת היוצאת. מהאמור לעיל צריכה להיגזר **זכות טיעון בעלת היקף רחב** והדברים מקבלים משנה תוקף נוכח העובדה שועדת הכנסת מפעילה סמכות מעין שיפוטית (ג).

35. בענייננו, **זכות הטיעון של המערער נפגעה קשות ובהליך נפלו פגמים חמורים במספר היבטים. ראשית,** חרף העובדה שהבקשה כוללת רשימת נספחים בת מאות סעיפי הצבעה (754 הצבעות), כמו גם 45 התבטאויות ממועדים שונים הנפרשים על פני כ-10 חודשים, הוענקו למערער **4 ימי עבודה בלבד להתכונן לדיון**. בדומה, **עמדת היועמ"ש של הועדה נמסרה 2 ימי עבודה בלבד לפני הדיון**, באופן בו לא התאפשר למערער להגיב לה. **וועדת הכנסת לא אפשרה למערער את הזמן הנדרש על מנת לערוך כדבעי את טענותיו בפני הועדה (ד)**. ודוק: יו"ר הועדה לא סיפק נימוק מדוע קיימת בהילות לקיים את הדיון ב-25.4.2022. והדבר מעורר תהיה, שכן מדובר היה בתקופת פגרה, בה **ועדות הכנסת מתכנסות במתכונת מצומצמת (ה)**.

36. **שנית,** המערער **ביקש שיאפשרו לו להציג ראיות בפני חברי ועדת הכנסת על גבי מסך, כמו גם ביקש לזמן עדים רלוונטיים (מגיש הבקשה, חה"כ בנט, וחה"כ שקד), אולם בקשות אלו של המערער נדחו ע"י יו"ר הוועדה**, למרות שעדותם התבקשה גם כדי לברר את טענות ההגנה של המערער, לרבות העובדה שחלק מסיעת ימינה עסק במו"מ לפרישה בתמורה, כמו גם השיקולים הזרים שעמדו מאחורי עצם הגשת הבקשה ועיתויה. חשוב לציין כי בענייננו של המערער קיימת אף מחלוקת מהותית שזכתה לדיון ציבורי נרחב האם **אכן המערער הוא זה ש"פרש" מסיעת ימינה בעת שהצביע בניגוד לעמדת יו"ר הסיעה, או שמא סיעת ימינה היא זו שפרשה מהמצע שלה ומהתחייבויותיה לציבור בוחריה (ואילו המערער הוא זה שהתעקש להצביע לפי המצע של הסיעה ובהתאם להתחייבותו המוסרית לציבור בוחריה)?** מחלוקת זו אשר לכל הפחות מעידה על קונפליקט אידיאולוגי אותנטי, הצריכה אף היא להרחיב את זכות הטיעון של המערער ולאפשר לו הצגת ראיות, כמו גם לאפשר חקירה של העדים שמסרו את המידע לוועדת הכנסת. כאמור בסעיף 61 (ב) לחוק הכנסת, ועדת הכנסת נדרשה לבדוק את העובדות הנוגעות לפרישתו הנוטענת של המערער וברי כי **על מנת לבדוק את העובדות, היה על ועדת הכנסת לאפשר למערער לזמן לעדות, בין היתר, את מגיש הבקשה בכדי שניתן יהיה לעמת אותו עם העובדות ועם הראיות שבידי המערער.**

37. **שלישית,** לא התאפשר לבי"כ המערער להעלות טענות מקדמיות בפתח הדיון, וגם לאחר שהעלה אותן, יו"ר הועדה לא אפשר דיון בהן אלא טען שאין טענות מקדמיות בהליך זה (עמ' 19-20, 42, 47, 111-112).

38. **רביעית,** למרות שבי"כ המערער ביקש לדעת בפתח הדיון כמה זמן יוקצב לו, יו"ר הועדה לא השיב לשאלתו ובהמשך הודיע לו שבשעה 16:00 עליו לסיים את הטיעון. על כן, לא עלה בידו להשלים את הטיעון (ו).

39. **חמישית,** בשל קיום הדיון בתקופת הפגרה, נמנע מהמערער לזמן לדיון חברי כנסת, על מנת שיעידו אודות טענות עובדתיות שהועלו כנגדו (עמ' 203-201).

40. **שישית,** ניתנה לשר מתן כהנא אפשרות לטעון בשם סיעת ימינה, מבלי שהוא חתום על בקשת ההפרשה ומבלי שהוא כיהן אותה העת כחבר כנסת מטעם סיעת ימינה. בנוסף, התאפשר לסיעת ימינה להיות מיוצגת, מבלי שהדבר הותר לה בתקנון הכנסת. כן התאפשר לשר מתן כהנא להעלות טענות, שבחלקן היו

טענות חדשות אשר לא נכללו בבקשת ההפרשה וכלל לא היו רלוונטיות לבקשת ההפרשה.

41. **שביעית**, חה"כ פינטו, אשר הייתה אחת מחברות ועדת הכנסת, הינה חברת כנסת נורווגית, אשר כהונתה תלויה בשר כהנא. על כן, ברור שהחלטתה לא הייתה עצמאית ובלתי תלויה. בנוסף, חה"כ שירלי פינטו ובוועד טופורובסקי מנועים היו מלהשתתף בדיון ולקבל החלטה בעניינו של המערער, שכן עוד טרם הדיון הם גילו דעתם שיש להכריז על המערער כפורש מהסיעה. כך, חה"כ פינטו טענה כי אם זה היה תלוי בה "היה צריך להכריז עליו כחבר כנסת פורש כבר בפעם הראשונה שהתנגד לממשלה... אני אישית הייתי מכריזה עליו כפורש" [17]. בדומה, חה"כ טופורובסקי טען כי ברור שהמערער "חבר לאופוזיציה. יש להכריז עליו כמורד" [18]. ודוק: החלטת ועדת הכנסת הינה החלטה מעין שיפוטית ועל כן צריך היה לפסול חברי כנסת שהיה ברור שמלכתחילה אין להם חופש הכרעה ו/או שהחלטתם התקבלה תוך פניות ומשוא פנים. אמנם ח"כ אינם שופטים, אולם בהליך מעין שיפוטי נדרש שמי שמנהלים את הדיון ומקבלים את ההחלטה יהיו מסוגלים לנהל את ההליך ללא משוא פנים, ללא דעה מוקדמת ועם פתיחות וחופש הכרעה (ז).

42. על כן, יש להורות על ביטול ההחלטה גם בשל הפגמים הקשים שנפלו בהליך בפני ועדת הכנסת.

ג. החלטת ועדת הכנסת פוגעת בחופש המצפון וההצבעה של חברי הכנסת והופכת אותם ל"חותמת גומי"

43. פעילותו הפרלמנטרית החופשית של ח"כ מהווה יסוד חשוב במשטר שלנו (ח). בפסיקת ביהמ"ש העליון ניתן חיזוק למעמד ח"כ יחיד והכרה בעצמאותו כנגד צמצום כוחה של המפלגה במסגרתה פועל ח"כ, בד בבד עם חיזוק הקשר והנאמנות של חה"כ לציבור כולו על בסיס העקרון החוקתי שחה"כ הוא 'נאמן הציבור' ולא דווקא 'נאמן המפלגה'.

44. במסגרת תיקון 12 לחוק יסוד הכנסת, המחוקק ביקש להמשיך ולאפשר לחברי כנסת לפעול לפי שיקול דעתם וצו מצפונם. כך, ח"כ דוד ליבאי, עמד על כך ש"חברי הכנסת יוכלו להצביע בהתאם להבנתם ולמצפונם, באופן חופשי ביותר, בכל ההצבעות, למעט סוג אחד של הצבעות... מדובר פה רק בהצבעה ממין אחד, בהצבעה על הצעת אי-אמון בממשלה..." [14, בעמ' 966]. גם חה"כ צחי הנגבי, אשר היה ממצדדי הנוסח המקל של התיקון, עמד על כך ש"אי אפשר שהכנסת תחוקק חוק האומר, שלמעשה כולנו בכל נושא מהותי משמשים חותמות גומי ותו לא. אנחנו לא רובוטים, אנחנו לא מכשירי הצבעה עם תוכנת הפעלה אחידה..." [16, בעמ' 2178].

45. כמפורט לעיל, בחירתו של המחוקק בדרך המקלה, על ידי צמצום הפרישה הקונסטרוקטיבית להצבעות אמון או אי אמון, לצד התנאי של קבלת תמורה (ואלו שני העניינים העובדתיים היחידים שנדרש להכריע בהם), איזנה בין השיקולים שעמדו בבסיס התיקון לחוק והגדירה אמת-מידה ברורה המבחינה בין עמדה אידיאולוגית מותרת לבין עמדה תועלתית אסורה הנובעת מקבלת תמורה. ברם, בענייננו, הכרזתו של המערער כפורש, בה בעת שאין חולק שהצבעותיו בכנסת נבעו משיקולים אידיאולוגיים ולא כנגד קבלת תמורה, ובפרט כאשר הצבעותיו עולות בקנה אחד עם המצע וההתחייבויות של סיעת ימינה כלפי ציבור בוחריה, חותרת תחת עצמאות חברי הכנסת ומטילה עליהם משמעת סיעתית נוקשה שפירושה חובה להצביע בהתאם לתכתיבי הסיעה ולא לפי שיקול דעתם וצו מצפונם. זאת, בניגוד לכוונת המחוקק. לכן, גם מהטעם הזה החלטת ועדת הכנסת היא שגויה, השלכותיה חמורות ודינה בטלות.

46. ראוי להבהיר – המערער אינו מציע לביהמ"ש פרשנות שבמסגרתה יידרש ביהמ"ש לערוך חשבון פוליטי של תוכן המצע ומידת הנאמנות לו בכל הצבעה. המחוקק, בחוכמתו, קבע מבחן המבוסס על שתי שאלות עובדתיות טכניות: האם ההצבעה היא הצבעת אמון או אי-אמון והאם ניתנה בעבורה תמורה.

ג. בקשת ההפרשה הוגשה בשיהוי ניכר

47. בקשת ההפרשה, אשר הוגשה ביום 7.4.2022, התבססה על אירועים שונים המהווים לשיטת סיעת ימינה

"אירועי פרישה", שחלקם התרחשו **כשנה** לפני הגשת הבקשה. בבקשה נטען ש"למן הרגע הראשון ברור היה כי ח"כ שיקלי גמר אומר לפעול בניגוד מוחלט לעמדות הסיעה". כן התייחסה הבקשה להצבעות של המערער בנוגע להקמת הממשלה והארכת חוק האזרחות, שהוכרזו כהצבעות אי אמון, למרות שאירעו ב- **10 חודשים לפני הגשת הבקשה**. עוד נטען בבקשה כי את "גט הכריתות הסופי" נתן המערער במהלך ההצעות על חוקי התקציב וחוקי ההסדרים עת הצביע נגד חוקים אלו. ודוק: גם ההצבעה על חוקי התקציב וחוק ההסדרים הייתה בתחילת חודש נובמבר 2021, **כחמישה חודשים** לפני שהוגשה בקשת ההפרשה.

48. ברי לפיכך, כי הבקשה הוגשה **בשיהוי ניכר** ביחס לאירועים עליהם היא מבוססת, בה בעת שסעיף 61(א) לחוק הכנסת קובע, כי על ועדת הכנסת לקבוע ישיבה בדבר פרישת חבר כנסת "בסמוך לאחר הפרישה".

49. ודוק: חובתה של הרשות המינהלית לפעול **במהירות הראויה** היא מן המושכלות של מינהל תקין (ט). ברור, שבפעולה כמו הגשת בקשת ההפרשה, סיעת ימינה כפופה לכללי המשפט המנהלי גם אם אינה רשות מנהלית בכל פעולותיה. עצם העובדה שבקשת ההפרשה מתבססת על אירועים שהתרחשו חודשים ארוכים לפני הגשת הבקשה, היא הנותנת שתזמון הגשת הבקשה נבע משיקולים פוליטיים (כפי שיוסבר להלן) ולא מכיוון שסיעת ימינה באמת סברה שהמערער פרש מהסיעה או שניתן לראות בו כ"פורש" מהסיעה. על כן, הן בקשת ההפרשה והן החלטת ועדת הכנסת בעניינה נגועות בשיהוי כבד ובלתי סביר, אשר הפך את הליך הפרישה בכללותו לבלתי הוגן, בלתי ראוי ובלתי סביר, באופן המחייב את בטלות ההחלטה. השיהוי הינו מהותי גם מכיוון שהמחוקק דרש שהבקשה תידון מיד בסמוך למעשה הפרישה הנטען, שכן יש להימנע ממצב שבו אפשרות הגשת הבקשה תוחזק כאקדח ברכתו של חה"כ ואף תיצור אי וודאות אישית וציבורית.

ג.5. **בקשת ההפרשה הוגשה בחוסר תום לב ומשיקולים זרים**

50. בקשת ההפרשה, כאמור לעיל, כוללת בחובה אירועים שבחלקם התרחשו כשנה לפני הגשתה. הסיבה בעטיה הבקשה הוגשה ביום 7.4.2022 וההליך נוהל בבהילות כה רבה, תוך רמיסת זכויותיו של המערער, נובעת מהעובדה שיום קודם לכן (6.4.2022), חברת כנסת נוספת מטעם סיעת ימינה, עידית סילמן, הודיעה על פרישה מהקואליציה [19]. סיעת ימינה, אשר חששה לגורל הממשלה, ביקשה לאותת לחה"כ סילמן שהיא עשויה להיות מוכרזת כפורשת, בדומה להליך נגד המערער, וזו היתה הסיבה האמיתית לעצם הגשת הבקשה, כמו גם לעיתוי הגשתה. התנהלות הדברים בכללותה מלמדת על הליך פסול מתחילתו ועד סופו מכיוון שהיה נגוע הן בחוסר תם לב וחוסר הגינות כלפי המערער והן בשיקולים זרים פוליטיים אשר כלל אינם קשורים לתפקודו ולהצבעותיו של המערער. גם מהטעם הזה יש לפסול את החלטת ועדת הכנסת (י).

ג.6. **בניגוד לנטען בבקשת ההפרשה - סיעת ימינה היא זו שפרשה ממצע המפלגה והפרה את התחייבויותיה**

כלפי ציבור בוחריה, בעוד שהמערער ביקש לדבוק בעקרונות שעל בסיסם נבחרו חברי הסיעה לכנסת

51. במערכת הבחירות האחרונה, סיעת ימינה נטלה על עצמה התחייבויות רבות כלפי ציבור בוחריה. חלק מהתחייבויות הליבה שלה, היו כדלהלן: (א) אי הקמת ממשלה בראשות ח"כ יאיר לפיד, גם לא ברוטציה [20]; (ב) אי ישיבה בממשלה עם מפלגות מרצ או רע"מ [21]; (ג) התחייבויות הנוגעות להסדרת ההתיישבות הצעירה ביהודה ושומרון [22]. את חלקן עיגן יו"ר המפלגה בחתימה על התחייבות "חוזית" כתובה **בשידור חי**. ברם, בפועל, סיעת ימינה פעלה בניגוד גמור להתחייבויות שנטלה על עצמה, זאת תוך סיכול רצון ציבור בוחריה. היקף ועוצמת הפרות הוא חסר תקדים בפוליטיקה הישראלית. כך, בניגוד להתחייבותה - סיעת ימינה הקימה ממשלת רוטציה עם ח"כ יאיר לפיד; סיעת ימינה יושבת בממשלה עם מפלגות מרצ ורע"מ; וסיעת ימינה הצביעה נגד הסדרת ההתיישבות הצעירה [23].

52. כבוד הנשיא (דאז) אהרון ברק עמד על כך שתכליתה המרכזית של הוראת סעיף 6א(א) הינה "לצמצם את האפשרות שחבר כנסת... יפעל בכנסת באופן המנוגד למצעה ולעמדותיה של הסיעה, תוך סיכול רצון הבוחר" (יא).

בענייננו, קשה לחלוק על כך שהמערער הוא זה שפעל בהתאם להתחייבויותיה והצהרותיה של המפלגה, ואילו סיעת ימינה היא זו שפעלה בניגוד למצע שלה ולהתחייבויותיה. כך, שדה פקטו, סיעת ימינה היא זו שצריכה להיות מוכרזת כפורשת. לא בכדי, נציגים רבים ברשימת ימינה הודיעו על פרישה ממנה, כדוגמת אלון דויד, רוני ססובר ושי מימון. בנוסף, חה"כ עידית סילמן הודיעה שהיא אינה חלק מהקואליציה וחברי כנסת מכהנים מטעם סיעת ימינה (חה"כ שקד, אורבך וקארה) אף הם מגששים את דרכם אל מחוץ למפלגה.

53. יו"ר סיעת ימינה הגדיל לעשות וניסה "לקנות" את מושבו של המערער בכנסת באמצעות הצעה שיעזוב את הכנסת תמורת "תפקיד משמעותי" מחוץ לכנסת. אולם, המערער נשאר נאמן למצפנו וסירב להצעה.

54. מובן, כי המערער איננו מצפה מבימ"ש שיביע עמדה ביחס למחלוקות האידיאולוגיות בסיעת ימינה, אולם עצם השתלשלות הדברים הנ"ל והעובדה שהסיעה סתה באופן מהותי מהמצע שלה ומהתחייבויותיה לציבור, מלמדת עד כמה חשוב לשמור איזון בין עקרון העצמאות של חברי הכנסת לבין ההליך שנועד למנוע עסקאות מפוקפקות לרכישת קולות של ח"כ בתמורה לטובות הנאה אישיות. כאשר עסקינן בהצבעות המבוססות על טעמים אידיאולוגים ולא על קבלת תמורה, בפרט בעניינה הספציפי של סיעת ימינה אשר ללא ספק חלק ניכר ממצביעיה נדהמו לגלות שהקמת ממשלה בראשות יו"ר הסיעה הפכה להיות חשובה יותר מעקרונות הסיעה, אין ולא היה שום בסיס לנקיטת ההליך נגד המערער ומדובר במדרון חלקלק בדרך להפיכת ח"כ לרובוטים וחותרות גומי של ראשי הסיעות. המערער רואה את עצמו כנאמן ציבור בוחריה של סיעת ימינה ולא כנאמן יו"ר סיעת ימינה. אין להעניש אותו על כך ואסור להעניש אותו על כך.

55. למעשה, אם תיוותר פרשנות הועדה לסעיף 6א, יוכלו ראשי סיעות לסחור בקולותיה של מפלגה שלמה בניגוד לאידיאולוגיה שלה וזאת כנגד תמורה אישית. כלומר, תהא תופעה של כלנתריזם סיעתי.

7.ג. ההחלטות שהתקבלו בעבר ביחס לחברי כנסת שהוכרזו כפורשים - לא רלוונטיות לענייננו וחוות הדעת שניתנו בגדרם של מקרים אלו היו שגויות מיסודן

56. בקשת ההפרשה, כמו גם עמדת יועמ"ש הכנסת, מבוססים על מקרי עבר בודדים בהם נדונו בקשות של סיעות להכריז על ח"כ כפורשים. בכלל זה נזכרו החלטות ועדת הכנסת להכריז על חה"כ א. לוי אבקסיס (להלן: "עניין אבקסיס") וחה"כ נודלמן (להלן: "עניין נודלמן") כפורשים וכן עמדת יועמ"ש הכנסת שניתנה בעניין בקשת סיעת קדימה להכריז על מספר ח"כ כפורשים מהסיעה. ההחלטות שניתנו ביחס למקרים אלו לא רלוונטיות לענייננו ועמדת היועמ"ש שניתנה ביחס אליהם, כמו גם ביחס לענייננו, הייתה שגויה. ונסביר.

57. עניין נודלמן הינו המקרה הראשון שבו נדונה בקשה של סיעה להכריז על ח"כ פורש. חה"כ נודלמן הצביע במשך כשנה וחצי בניגוד לעמדת הסיעה שלו, לרבות ב-28 הצבעות אי-אמון, והתברר שהייתה התחייבות לתמורה (שיריון ברשימת "קדימה"). ברור שלא ניתן להקיש לענייננו מעניין נודלמן, שכן הוא נופל בדיוק לגדרי מה שקבע המחוקק – הצביע בהצבעת אי-אמון בניגוד לעמדת הסיעה וניתנה לו על כך תמורה [24].

58. עניין אבקסיס אף הוא לא רלוונטי לענייננו. שכן, בניגוד למערער, ח"כ אבקסיס הצהירה שהיא פורשת מהסיעה [25]. לפיכך, הדיון בוועדה היה פורמאלי וכמתחייב מסעיף 6א לחוק [26]. יחד עם זאת, עמדת יועמ"ש הכנסת הייתה שגויה [27]. שכן, יועמ"ש הכנסת גרס שהמילה "לרבות" המופיעה בסעיף 6א לחוק יסוד הכנסת כוללת מקרים נוספים שבהם התנהגות של ח"כ תיחשב פרישה והמבחן להכריז על ח"כ כפורש הוא שילוב בין "איכות" ל"כמות" ועל כן ההצבעות שהצביעה נגד עמדת מפלגתה, כמו גם העובדה שהיא רואה עצמה כמי שאינה קשורה למפלגתה, מאפשרים להכריז עליה כפורשת. עוד טען היועמ"ש, כי גם במקרים של הצבעה מטעמים אידיאולוגיים ניתן להכריז על ח"כ כפורש. בכל הכבוד, עמדות יועמ"ש הכנסת, הן זו שניתנה ביחס לח"כ אבקסיס והן זו שניתנה ביחס למערער, מנוגדות לתכלית החקיקתית של תיקון 12 לחוק יסוד הכנסת ואינן מתמודדות עם הטיעונים השונים שפורטו לעיל.

נספח מע/5

**בקשת ועדת הכנסת בעניין
הפרוצדורה האזרחית / מנהלית**

עמ' 103

עש"א 25528-06-22
קבוע לדיון: 14.7.2022

בית המשפט המחוזי בירושלים
תאריך חתימת המסמך: 28.6.2022

חה"כ עמיחי שיקלי

באמצעות עוה"ד אלון פומרנץ ו/או אחרים
ממשרד ליפא מאיר ושות', עורכי דין
מרח' ויצמן 2, תל אביב
טל': 03-6070600; פקס: 03-6070666

המערער

- נ ג ד -

1. ועדת הכנסת

2. חה"כ ניר אורבך, יו"ר ועדת הכנסת

3. חה"כ איתן גינזבורג, מ"מ יו"ר ועדת הכנסת

באמצעות הלשכה המשפטית של הכנסת
קרית בן גוריון, ירושלים
טל': 02-6408636; פקס': 02-6408650

4. מפלגת ימינה

באמצעות עוה"ד עמיחי ויינברגר
ממשרד ויינברגר ברטנטל ושות'
מרחוב כנרת 5, מגדלי ב.ס.ר 3, בני-ברק
טלפון: 03-6130875; פקסימיליה: 03-6129187

המשיבים

בקשה מטעם המשיבים 1-3 למתן הוראות

1. עניינו של הערעור בבקשת המערער, חה"כ עמיחי שיקלי, כי בית המשפט יורה על בטלותה של החלטת ועדת הכנסת מיום 25.4.2022, אשר קיבלה את בקשת יו"ר מפלגת ימינה, ראש הממשלה וחה"כ נפתלי בנט, והכריזה על המערער כ"פורש" מסיעת ימינה.
2. החלטת ועדת הכנסת ניתנה מכוח סמכותה לפי סעיף 61 לחוק הכנסת, התשנ"ד-1994 (להלן: **חוק הכנסת**), שעניינו "פרישה מסיעה". בסעיף 61(ג) לחוק הכנסת נקבע: "על החלטת ועדת הכנסת על פי סעיף זה, רשאי חבר הכנסת לערער לבית המשפט המחוזי בירושלים, שידון בערעור בשלושה".
3. ביום 23.6.2022 ניתנה החלטת בית המשפט הנכבד, לפיה מבוקשות תגובות המשיבים בכתב עד יום 5.7.2022. כן נקבע מועד להשלמת טיעון בעל פה.
4. הערעור שבכותרת סווג על-ידי המערער כ"ערעור שונה אזרחי", ובהתאם לכך הוגש הערעור על-ידי המערער לפי הכללים הקבועים בתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 (להלן: **התקנות**). משכך, על פניו, על תגובת המשיבים לעמוד בהוראות תקנה 140(א) לתקנות.
5. המשיבים 1-3 (להלן: **הכנסת**) סבורים כי הערעור דנן אינו מתאים לסיווגו כערעור אזרחי, ולפיכך אין מקום להחיל את הוראות התקנות בעניין זה. נוכח האמור, תבקש הכנסת כי מגבלת העמודים הקבועה בתקנה 140(א) לתקנות לא תחול על תגובתה לערעור.

להלן נימוקי הבקשה:

6. ראשית יובהר, כי החלטתה של ועדת הכנסת ניתנה בתומו של הליך בעל אופי "מעין שיפוטי" אך היא לא פעלה בעניינו של המערער כערכאה שיפוטית. הכנסת תטען כי נוכח מאפייני ההליך בוועדת הכנסת וכן בשים לב למהותה של החלטה, אשר אינה מגבשת עילה אזרחית בין הצדדים, ההליך דגן דומה במהותו לעתירה מנהלית ולא לערעור אזרחי.
7. סעיף 61(ג) לחוק הכנסת קובע הסדר ערעור ייחודי לבית המשפט המחוזי, ללא התייחסות לסדרי הדין לפיהם יש לברר את הערעור. לפיכך, ניתן ללמוד על אופיו המינהלי של ההליך מהליכים "מעין שיפוטיים" אחרים הנדונים אף הם בוועדות הכנסת, כמו הליך קביעת חסינות (או בהתאם למצב המשפטי הקודם – נטילת חסינות) וכן על הליכים לשלילת זכויות יתר המוענקות לחבר הכנסת. הביקורת השיפוטית על החלטות הכנסת בהליכים מסוג זה נעשית באמצעות הגשת עתירה לבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק (ראו למשל: בג"ץ 620/85 **חה"כ מיעארי נ' יו"ר הכנסת**, פ"ד מא(4), 169 (1987); בג"ץ 1843/93 **חה"כ פנחסי נ' כנסת ישראל**, פ"ד מט(1), 661, 705 (1995) (להלן: **עניין פנחסי**); בג"ץ 6706/14 **חה"כ זועבי נ' ועדת האתיקה של הכנסת** (10.2.2015)). מהאמור נלמד, כי גם בעניינו דומה הערעור לבית משפט נכבד זה במהותו לעתירה מנהלית.
- כן יוער בהקשר זה, כי ערעור קודם ויחיד לפי סעיף 61(ג) לחוק הכנסת אשר נדון בעבר על ידי בית המשפט הנכבד סווג כ"ערעור שונה", ולא כעניין אזרחי (ע"ש 5010/06 **חה"כ נודלמן נ' ועדת הכנסת** (6.2.2006)).
8. אשר על כן, ובשים לב לתקנה 180 לתקנות הקובעת תחולתן "על כל עניין אזרחי המובא לפני בית משפט", תטען הכנסת כי בהינתן מהות החלטת ועדת הכנסת, אשר אינה מגבשת עילה אזרחית, אין מקום לתחולת התקנות בעניינו.
9. לאמור יש להוסיף, כי נוכח אופיו "המעין שיפוטי" של ההליך בוועדת הכנסת, לא חלו לגביו כללי הפרוצדורה החלים בהליכים המתנהלים בפני ערכאה שיפוטית (ראו והשוו: עניין **פנחסי**, עמ' 698). כך, לא הוגשו בהליך בפני ועדת הכנסת כתבי טענות מטעם הצדדים (למעט בקשה להכרזה על פרישה מטעם המשיבה 4). לפיכך, התגובה לערעור דגן מהווה למעשה כתב טענות ראשון מטעם הכנסת בנושא שבנדון. כמו כן, החלטת ועדת הכנסת שונה במהותה ובאופייה מפסק דין שניתן על-ידי ערכאה שיפוטית אזרחית. ההליך בוועדת הכנסת וכן עמדות חברי הוועדה משתקפים בפרוטוקול הדיון המונה מאות עמודים (פרוטוקול הדיון צורף לערעור כנספח מס' 1), אך ההחלטה - בשים לב לאופי ההליך - התקבלה בתום הצבעה של חברי ועדת הכנסת, ואין בנמצא החלטה סדורה הכוללת את נימוקי ההחלטה.
- גם מטעמים אלו תטען הכנסת כי במהותה תגובתה לערעור דומה לתגובת רשות לעתירה מנהלית, ולכן אין מקום להגביל את היקפה בהתאם לתקנות.
10. לבסוף תטען הכנסת, כי נוכח משמעותן של השאלות העולות בגדרי ההליך דגן והשלכותיהן, ראוי לאפשר לה לשטוח את עמדתה בסוגיה באופן מלא וללא מגבלת עמודים. כאשר לעמדת

הכנסת, בשים לב לאמור לעיל בדבר היעדרם של כתבי טענות קודמים או החלטה מנומקת של הוועדה, הדבר יסייע גם לבית המשפט הנכבד.

11. נוכח הנימוקים אשר פורטו לעיל, תבקש הכנסת להגיש תגובתה לערעור, באופן הדומה להגשת תגובת משיבים לעתירה מנהלית, כך שלא יחולו בעניין זה המגבלות הקבועות בתקנה 140(א) לתקנות לעניין היקף התגובה.

12. עמדת הצדדים לבקשה:

ב"כ המערער, עו"ד שמרית כרמי נעמת, מסרה: "אנו מתנגדים לבקשה. תשובה מטעמנו תוגש לביהמ"ש עד לסוף היום".

ב"כ המשיבה 4, עו"ד ויינברגר, ביקש להצטרף לבקשה.

היום: 28 ביוני, 2022
כ"ט בסיון, התשפ"ב

ענת גולדשטיין, עו"ד
ממונה על ייצוג הכנסת בערכאות (בפועל)

נספח מע/6

תגובת חכ"ל שיקלי לבקשת ועדת
הכנסת בעניין הפרוצדורה האזרחית
/ מנהלית

עמ' 107

עש"א 22-06-25528

בפני כב' השופטים מאק-קלמנוביץ, כדורי וגורדון

בבית המשפט המחוזי בירושלים

תאריך חתימת המסמך: 28.6.2022

בקשה מס' 7

בעניין:

ח"כ עמיחי שיקלי

ע"י ב"כ עוה"ד אלון פומרנץ ושמרית כרמי נעמת

ממשרד ליפא מאיר ושות', עורכי-דין

מרחוב ויצמן 2, תל אביב, בית אמות השקעות

טלפון: 03-6070600; פקסימיליה: 03-6070666

דוא"ל: shimrit@lipameir.co.il

המערער;

- נ ג ד -

1. **ועדת הכנסת**

2. **ח"כ ניר אורבך, יו"ר ועדת הכנסת**

3. **ח"כ איתן גינזבורג, מ"מ יו"ר ועדת הכנסת**

ע"י ב"כ עוה"ד ענת גולדשטיין

מהלשכה המשפטית של הכנסת

קרית בן גוריון, ירושלים

טלפון: 02-6408636; פקסימיליה: 02-6408650

4. **מפלגת ימינה**

ע"י ב"כ עוה"ד עמיחי ויינברגר

ממשרד ויינברגר ברטנטל ושות'

מרחוב כנרת 5, מגדלי ב.ס.ר 3, בני-ברק

טלפון: 03-6130875; פקסימיליה: 03-6129187

המשיבים;

מועד המצאת הבקשה: 28.6.2022

מועד אחרון להגשה: טרם נקבע ע"י בית המשפט. במסגרת הבקשה למתן הוראות המערער ציין כי הוא יגיש תשובה

מפורטת מטעמו עד ליום 28.6.2022.

תשובה לבקשה למתן הוראות

הגשה חוזרת - מספר אסמכתא 11884280

המערער, חה"כ עמיחי שיקלי (להלן: "המערער"), מתנגד לעמדת המשיבים 1-3 אליה הצטרפה גם המשיבה 4 (להלן: "המשיבים") לפיה ההליך במהותו "דומה" לעתירה מינהלית ועל כן אין להחיל עליו את תקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018 (להלן: "התקנות").

עמדת המערער הינה שעמדת המשיבים סותרת את הוראותיו המפורשות של חוק הכנסת, תשנ"ד-1994 (להלן: "חוק הכנסת") לפיהן מדובר בערעור ולא ניתן להתעלם מכך שהמחוקק לא כלל את ההליך הנוכחי במסגרת רשימת ההליכים בהם יש להגיש עתירה מינהלית או ערעור מינהלי, כמשמעותם בסעיף 5 לחוק בתי משפט לעניינים מינהליים, תש"ס-2000 (להלן: "החוק לעניינים מינהליים"). לא ניתן לשנות את הדין מכיוון שב"כ המשיבים מעוניינת להרחיב את יריעת הטיעון מעבר למה שנקבע בתקנות. המחוקק קבע שיש להגיש ערעור אזרחי ועל כן חלות התקנות ויש לפעול בהתאם להן. על המשיבים לעמוד במגבלת העמודים הקבועה בתקנות, בדיוק כפי שהמערער עמד במגבלת העמודים הקבועה בתקנות וכל "הקלה" בהקשר זה תקנה יתרון דיוני בלתי הוגן למשיבים.

ואלה נימוקי התשובה:

1. סעיף 61(ג) לחוק הכנסת, תשנ"ד-1994 (להלן: "חוק הכנסת") קובע, כי על החלטת ועדת הכנסת להכריז על חבר הכנסת כפורש מסיעתו, "רשאי חבר הכנסת לערער לבית המשפט המחוזי בירושלים, שידון בערעור בשלושה".

2. בהתאם ללשון החוק מדובר בהליך ערעור ולא בעתירה מינהלית.

3. בניגוד לעמדת המשיבים, אין המדובר בהליך שיש להתייחס אליו כאל עתירה מינהלית, וזאת הן מהטעם שסעיף 61(ג) לחוק הכנסת נוקב במילה ערעור ולא עתירה והן מהטעם שעתירה מינהלית הינה "עתירה נגד החלטה של רשות או של גוף המנוי בתוספת הראשונה בעניין המנוי בתוספת הראשונה" (ר' סעיף 5(1) לחוק לעניינים מינהליים). ענייננו אינו נופל בגדר אחד מהמקרים המנויים בתוספת הראשונה לחוק לעניינים מינהליים, ועל כן אין המדובר בעתירה מינהלית, ובהתאם אין להתייחס להליך דנן כאל עתירה מינהלית.
4. בדומה, ולמעלה מן הצורך (שכן, המשיבים לא טענו אחרת), אין המדובר בערעור מינהלי, כיוון שענייננו אינו נופל בגדר אחד מהמקרים המנויים בתוספת השניה לחוק לעניינים מינהליים.
5. המשיבים מודעים היטב לעובדה שהערעור דנא אינו נופל בגדר העניינים המנויים בתוספת הראשונה או השניה לחוק לעניינים מינהליים, ולא בכדי הם אינם מפנים לסעיף כלשהו בחוק לעניינים מינהליים שמלמד שהערעור דנא עונה להגדרה של 'עתירה מינהלית' או 'ערעור מינהלי'.
6. משעה שהערעור דנא אינו עונה להגדרה של עתירה מינהלית או ערעור מנהלי, אזי לא ניתן להחיל עליו את תקנות בתי המשפט לעניינים מינהליים (סדרי דין), תשס"א – 2000 (להלן: "התקנות לעניינים מינהליים"). שכן, התקנות לעניינים מינהליים חלות על 'ערעור מינהלי' ו'עתירה מינהלית', כמשמעותם בסעיף 5 לחוק לעניינים מינהליים.
7. בכל הכבוד, לו המחוקק רצה שהערעור דנא יהיה ערעור מינהלי או עתירה מינהלית ושיחולו עליו הוראות התקנות לעניינים מינהליים, המחוקק היה קובע במפורש שמדובר בעתירה מינהלית או בערעור מינהלי ושחלות על הליך זה הוראות החוק לעניינים מינהליים (בדומה, למשל, לסעיף 86(א) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], תשכ"ט-1969).
8. ודוק: החוק לעניינים מינהליים חוקק לאחר תיקון 12 לחוק יסוד: הכנסת (ולאחר שתוקן חוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט – 1969, שכלל באותה העת את הזכות של ח"כ להגיש ערעור על החלטת ועדת הכנסת). חיזקה על המחוקק שהיה כולל את ההליך דנא במסגרת רשימת העניינים המנויים בתוספת הראשונה, לו חפץ שהוא יתברר כ"עתירה מינהלית". עצם העובדה שהחוק לעניינים מינהליים חוקק לאחר תיקון 12 לחוק יסוד הכנסת, והתוספת הראשונה עודכנה במהלך השנים, אולם המחוקק לא מצא לנכון לכלול את ההליך דנא במסגרת רשימת המקרים המנויים בתוספת הראשונה, היא הנותנת שלא ניתן לראות בהליך דנא כעתירה מינהלית.
9. בענייננו, לא רק שהמחוקק לא כלל את הערעור דנא ברשימת העניינים המנויים בתוספת הראשונה או השניה לחוק לעניינים מינהליים, אלא הוא קבע מפורשות בסעיף 61(ג) לחוק הכנסת שמדובר בערעור על החלטת ועדת הכנסת ושחבר הכנסת רשאי לערער לבית המשפט המחוזי בירושלים (ולא לבית המשפט לעניינים מינהליים).
10. על כן, כוונת המחוקק היא ברורה לחלוטין והטענה שיש להתייחס להליך דנא כאל עתירה מינהלית, אין לה שום עיגון ולו מינימאלי בהוראות הדין.
11. הנה כי כן, נוכח העובדה שהערעור דנא לא הוגדר בהוראות החוק הרלבנטיות כעתירה מינהלית (או כערעור מינהלי), אזי שמדובר בערעור אזרחי שהסמכות לדון בו היא לבית המשפט המחוזי בירושלים ועל כן חלות תקנות סדר הדין האזרחי. ראה בהקשר זה גם את דברי כב' השופט עמית בע"מ 3309/11 נדב קוטלרסקי נ' המועצה המקומית תל מונד (פורסם בנבו, 6.1.2013) לפיהם לא ניתן לחרוג מד' אמות החוק לעניינים מינהליים:

"הסמכות העניינית בבתי המשפט לעניינים מינהליים נקבעת בעיקר לפי העניין הנדון, על

פי רשימת נושאים שנקבעו בחוק וכאשר אחד הצדדים הוא "רשות" כהגדרתה בחוק ...

מכאן, כי הסמכות העניינית של בית המשפט לעניינים מינהליים תחומה בד' אמותיו של החוק המסמיך, ובהעדר הסמכה מפורשת, הסמכות השירותית מסורה לבתי המשפט האזרחיים."

12. בענייננו, המשיבים אינם מציעים אילו סדרי דין יחולו, אלא מבקשים שיקבע שהתקנות אינן חלות על מנת שלא תהיה להם מגבלת עמודים לעניין הגשת התשובה לערעור. בכל הכבוד, אין מצופה מבית המשפט הנכבד "להמציא" סדר דין חדש רק לצרכי הערעור דנא או לצרכי ב"כ המשיבים, וברור שמשעה שאין תחולה של התקנות לעניינים מינהליים (והמשיבים אף לא טוענים שהתקנות לעניינים מינהליים חלות בערעור דנא), אזי שתקנות סדר הדין האזרחי הן אלו שחלות במקרה דנן והתחולה שלהן צריכה להיות הדדית, שווה והוגנת. יפים לעניין זה הדברים שנכתבו ברע"א 1506/14 נטו משווקים פיננסים סוכנות ביטוח בע"מ נ' הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון (פורסם בנבו, 13.7.2014, להלן: "עניין נטו משווקים"):

"המבקשת אינה מציעה אילו סדרי דין יחולו אלא אך מבקשת לקיים דיון לקביעת סדרי דין; וקשה להלום כי יומצא סדר דין חדש לשם העיצומים נשוא ענייננו, וסדר הדין המתאים הוא האזרחי... ובהמשך:

"...ובהיעדר הוראה המחילה סדר דין מינהלי – המסקנה המתבקשת היא כי יש להחיל על ענייננו את סדרי הדין האזרחיים כפי שאלה מופיעים בתקנות..."

13. ניסיון המשיבים לטעון שהתקנות חלות רק על "עניין אזרחי" ואילו במקרה דנן מדובר ב"עניין מינהלי" ועל כן התקנות כביכול אינן חלות, חסר כל בסיס משפטי. החלת סדרי הדין האזרחיים על הליכי ערעור בעניינים בעלי פן פלילי או מינהלי אינה זרה למערכת המשפט. כך, למשל, במקרה של פיצויים לנפגע עבירה מכוח סעיף 77 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, המחוקק קבע שאם המורשע יערער על סכום הפיצויים שנפסק נגדו כחלק מההליך הפלילי, הליך הערעור יידון בערעור אזרחי (סעיף 78 לחוק העונשין). ברי, כי אם המחוקק החיל מפורשות את סדרי הדין האזרחיים על הליך הנגזר מההליך הפלילי, קל וחומר שאין מניעה להחיל את סדרי הדין האזרחיים על ההליך הנוכחי, גם אם יש לו גוונים של "עניין מינהלי" (ר' עניין נטו משווקים).

14. יתרה מכך, הדברים מקבלים משנה תוקף בשים לב לעובדה שתקנה 20 (א) לתקנות לעניינים מינהליים מכירה באפשרות התחולה של תקנות סדר הדין האזרחי אפילו בהליכי דיון בעתירה מנהלית:

"20. (א) תקנות סדר הדין האזרחי לא יחולו על הליכי הדיון בעתירה; ואולם בענין שלא הוסדר בתקנות אלה, רשאי בית המשפט לנהוג בעתירה לפי תקנות סדר הדין האזרחי, בשינויים המחויבים..."

15. בניגוד לטענת המשיבים, אין בהליכים שעניינם הגשת עתירה לביהמ"ש העליון בקשר עם נטילת חסינות או שלילת זכויות יתר המוענקות לחבר הכנסת, כדי ללמד שגם הערעור במקרה דנן הינו במהותו מעין "עתירה מינהלית". הדוגמא של הסרת חסינות אינה רלוונטית, משלושה טעמים עיקריים: ראשית, אם מחליטים להסיר את החסינות של חבר כנסת, מתקיים משפט פלילי בגדרו ישמעו טענות הצדדים. כלומר, העתירה המינהלית אינה מהווה "סוף פסוק" ולא נמנעת ביקורת שיפוטית אמיתית על החלטת הרשות. לעומת זאת, ערעור על החלטת ועדת הכנסת בעניין הכרזה על ח"כ כפורש מהווה, על פניו, 'סוף פסוק' (למעט היכולת להגיש בר"ע) ולכן קיים הכרח שהביקורת על החלטת ועדת הכנסת בעניין הכרזתו של ח"כ כפורש תהיה רחבה ככל האפשר וזו הסיבה בעטייה המחוקק קבע שתהיה זכות להגיש ערעור (ולא עתירה מינהלית). שנית, אם הוסרה חסינות של חבר כנסת, הוא הופך להיות כמו כל אזרח רגיל.

לעומת זאת, הכרזת חבר הכנסת כפורש פוגעת בזכות שלו לשיוויון ובזכותו להיבחר, זאת לעומת אזרח רגיל, שיכול להתמודד גם במסגרת מפלגה קיימת. שלישית, היכולת להסיר חסינות של ח"כ, אין בה כדי לסלק מועמד מתחרה. לעומת זאת, הכרזת ח"כ כפורש, יש בה כדי לסלק מועמד מתחרה. לכן, הביקורת על החלטת ועדת הכנסת להכריז על ח"כ כפורש חייבת להיות רחבה ככל האפשר, בדומה לביקורת על החלטת ועדת הבחירות המרכזית למנוע ממועמד להשתתף בבחירות, שטעונה אישור של ביהמ"ש העליון (אישור ולא עתירה לבג"צ, ר' סעיף 7א לחוק יסוד: הכנסת).

16. גם הנימוק של המשיבים לפיו יש לאפשר להם לשטוח את עמדתם באופן מלא וללא הגבלת עמודים, לאור משמעות השאלות העולות בגדרי ההליך ולאור כך שהתשובה תהווה "כתב טענות ראשון" מטעם הכנסת, אינו מהווה עילה לאפשר למשיבים להגיש תשובה ללא מגבלת עמודים, וזאת מארבעה טעמים עיקריים. האחד, התקנות החלות באופן הדדי הן תקנות סדרי הדין האזרחיים ועל כן אין להחיל על המשיבים 'סדר דין חדש' משל עצמם; השני, בניגוד לטענת המשיבים, היועצת המשפטית לוועדת הכנסת מסרה את עמדתה המשפטית בכתובים עוד טרם שהתקיים הדיון בעניינו של המערער (ר' נספח 11 לערעור); השלישי, כשם שלמערער הייתה מגבלת עמודים עת הגיש את כתב הערעור מטעמו והוא נאלץ לשטוח את טיעונו במסגרת עמודים מוגבלת, זאת בהתאם לתקנה 134(א)(3) לתקנות, כך המשיבים צריכים להיות מוגבלים ואין להתיר להם להגיש תשובה ללא מגבלת עמודים, באופן שיפגע במערער ויעניק להם יתרון דיוני בלתי הוגן; הרביעי, כאשר נערך הדיון בעניינו של המערער בפני ועדת הכנסת, עמדת המשיבים היתה שניתן לקיים את ההליך באופן מזוהר ביותר כאשר לא רק שלרשות המערער עמדו כ- 4 ימי עבודה בלבד להערך לדיון, אלא הדיון עצמו היה מצומצם ומקוצר, הטיעונים בו הוגבלו ולא התאפשרה שמיעת עדים. מצער לגלות שכאשר הדברים מגיעים לפתחו של בית המשפט הנכבד במסגרת ערעור, אזי עמדת המשיבים היא לפתע הפוכה.

17. יצוין, כי מעבר להיבט הדיוני של מגבלת העמודים הקבועה בתקנות, גם מבחינה מהותית יש משמעות לעובדה שהמחוקק בחר בהליך של ערעור ולא בהליך של עתירה מנהלית. כידוע, טווח הביקורת השיפוטית בערעור רחב מזה שבעתירה מנהלית. כאמור, המחוקק בחר במפורש לפקח על החלטת ועדת הכנסת בערעור ולא בעתירה. יש לזה טעמים מתבקשים לאור עוצמת הפגיעה בח"כ המדובר ולאור הבעיות המבניות בפורום המחליט (בדומה לפסילת מועמד על ידי ועדת הבחירות). הניסיון לצמצם את שיקול הדעת של בית המשפט הנכבד במסווה של דיון על היקף העמודים המותרים בתגובה לערעור, אינו ראוי והוא סותר חזיתית את כוונת המחוקק.

18. סיכומם של דברים: משעה שהמחוקק נקב במילה "ערעור" ואין חולק שהחוק לעניינים מנהליים והתקנות לעניינים מנהליים אינם חלים על ההליך הנוכחי, הרי שבהיעדר הוראה המחילה סדר דין מינהלי, יש להחיל על ענייננו את סדרי הדין האזרחיים, כפי שאלה מופיעים בתקנות, ואין להמציא 'סדר דין חדש' לצרכי המשיבים ועוד באופן שיצור חוסר שיוויון ויתרון דיוני מובהק למשיבים מעצם העובדה שהמערער כן הצטמצם למגבלת העמודים הקבועה בתקנות.

שמרית ברמי נעמת, עו"ד

אלון פומרנץ, עו"ד

ליפא מאיר ושות', עורכי-דין
ב"כ המערער

נספח מע/7

החלטת בית המשפט המחוזי בירושלים בעניין תחולת הפרוצדורה האזרחית

עמ' 112

עש"א 25528-06-22
 קבוע לדיון: 14.7.2022

החלטה	א' תמוז תשפ"ב, 30/06/2022 בקשה 7 בתיק 25528-06-22 שו' חגית מאק-קלמנוביץ
מועד שמיעת הערעור יוקדם ליום 10.7.22 שעה 14:30. מועד הגשת התשובות יוותר ללא שינוי. היקף התשובות יהיה בהתאם לתקנה 140(א) לתקנות סדר הדין האזרחי-תשע"ט-2018. זאת מבלי לגרוע מסמכות בית המשפט לאפשר חריגה סבירה בנסיבות המצדיקות זאת.	
*** נחתם דיגיטלית ***	

בית המשפט המחוזי בירושלים
 תאריך חתימת המוסמך: 28.6.2022

חה"כ עמיחי שיקלי

באמצעות עוה"ד אלון פומרנץ ו/או אחרים
 ממושרד ליפא מאיר ושות', עורכי דין
 מרח'י ויצמן 2, תל אביב
 טל': 03-6070600; פקס: 03-6070666

- נ ג ד -

1. ועדת הכנסת

2. חה"כ ניר אורבך, יו"ר ועדת הכנסת

3. חה"כ איתן גינזבורג, מ"מ יו"ר ועדת הכנסת

באמצעות הלשכה המשפטית של הכנסת
 קרית בן גוריון, ירושלים
 טל': 02-6408636; פקס': 02-6408650

4. מפלגת ימינה

באמצעות עוה"ד עמיחי ויינברגר
 ממושרד ויינברגר ברטנטל ושות'
 מרחוב כנרת 5, מגדלי ב.ס.ר. 3, בני-ברק
 טלפון: 03-6130875; פקסימיליה: 03-6129187

המשיבים

בקשה מטעם המשיבים 1-3 למתן הוראות

- עניינו של הערעור בבקשת המערער, חה"כ עמיחי שיקלי, כי בית המשפט יורה על בטלותה של החלטת ועדת הכנסת מיום 25.4.2022, אשר קיבלה את בקשת יו"ר מפלגת ימינה, ראש הממשלה וחה"כ נפתלי בנט, והכריזה על המערער כ"פורש" מסיעת ימינה.
- החלטת ועדת הכנסת ניתנה מכוח סמכותה לפי סעיף 61 לחוק הכנסת, התשנ"ד-1994 (להלן: **חוק הכנסת**), שעניינו "פרישה מסיעה". בסעיף 61(ג) לחוק הכנסת נקבע: "על החלטת ועדת הכנסת על פי סעיף זה, רשאי חבר הכנסת לערער לבית המשפט המחוזי בירושלים, שידון בערעור בשלושה".
- ביום 23.6.2022 ניתנה החלטת בית המשפט הנכבד, לפיה מבוקשות תגובות המשיבים בכתב עד יום 5.7.2022. כן נקבע מועד להשלמת טיעון בעל פה.
- הערעור שבכותרת סווג על-ידי המערער כ"ערעור שונה אזרחי", ובהתאם לכך הוגש הערעור על-ידי המערער לפי הכללים הקבועים בתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 (להלן: **התקנות**). משכך, על פניו, על תגובות המשיבים לעמוד בהוראות תקנה 140(א) לתקנות.
- המשיבים 1-3 (להלן: **הכנסת**) סבורים כי הערעור דן אינו מתאים לסיווגו כערעור אזרחי, ולפיכך אין מקום להחיל את הוראות התקנות בעניין זה. נוכח האמור, תבקש הכנסת כי מגבלת העמודים הקבועה בתקנה 140(א) לתקנות לא תחול על תגובתה לערעור.

נספח מע/8

בקשה לעיכוב ביצוע במסגרת
הערעור בבית המשפט המחוזי
בירושלים

עמ' 114

ח"כ עמיחי שיקלי

ע"י ב"כ עוה"ד אלון פומרנץ ושמרית כרמי נעמת
ממשרד ליפא מאיר ושות', עורכי-דין
מרחוב ויצמן 2, תל אביב, בית אמות השקעות
טלפון: 03-6070600; פקסימיליה: 03-6070666
דוא"ל: shimrit@lipameir.co.il

המבקש;

- נ ג ד -

1. ועדת הכנסת
2. ח"כ ניר אורבך, יו"ר ועדת הכנסת
3. ח"כ איתן גינזבורג, מ"מ יו"ר ועדת הכנסת
4. מפלגת ימינה

המשיבים;

בקשה (בהולה) מטעם המערער

לעיכוב ביצוע החלטת ועדת הכנסת ולחילופין למתן סעד זמני ולחילופי

חילופין לקביעת סד זמנים קצר להכרעה בערעור

המבקש, ח"כ עמיחי שיקלי (להלן: "המבקש"), מתכבד בזאת לפנות לבית המשפט הנכבד בבקשה בהולה לעשות שימוש בסמכותו על פי תקנה 145(ג) לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 (להלן: "התקנות") ו/או על פי כל דין ולהורות על עיכוב ביצוע החלטת ועדת הכנסת מיום 25.4.2022 מושא הערעור (להלן: "החלטת ועדת הכנסת", ר' נספח 1 לערעור) או לחילופין ליתן צו זמני המורה על השהיית תוקף החלטת ועדת הכנסת ו/או דחיית יישומה, וזאת עד ובכפוף לתוצאת פסק הדין בערעור, ו/או כל סעד זמני אחר שביט המשפט ימצא לנכון לתת בנסיבות העניין. לחילופי חילופין, מבוקש לקבוע סד זמנים קצר ביותר לבירור הערעור והכרעה בו, כמפורט להלן.

במסגרת הודעת הערעור המבקש שמר על זכותו לעתור לקבלת סעד זמני, ככל שיוכרזו בחירות חדשות. ואכן, נוכח הודעת ראש הממשלה, נפתלי בנט, מיום 20.6.2022 על פיזור הכנסת ולאור העובדה שאמש (21.6.2022) נשיאות הכנסת אישרה להעלות את הצעת החוק לפיזור הכנסת להצבעה במליאת הכנסת אשר צפויה להתקיים היום (22.6.2022) ובהתאם, הרשימות לכנסת צפויות להיות מוגשות לוועדה המרכזית בטווח זמנים קרוב, התערבותו של בית המשפט הנכבד כעת הינה חיונית ביותר וזאת על מנת למנוע פגיעה משמעותית ובלתי הפיכה מבחינת המבקש שבה המפלגות הקיימות בכנסת יגישו את רשימות המועמדים מטעמן לכנסת העשרים וחמש, באופן בו לא יתאפשר למבקש להיכלל באחת מהן או לפעול איתן ברשימה משותפת (בשל הכרזתו כפורש על פי החלטת ועדת הכנסת), והתמודדות במסגרת מפלגה חדשה תקשה על היכולת של המבקש להיבחר ואו-אז הערעור דנא עלול להפוך לתיאורטי והנזק שייגרם למבקש יהיה בלתי הפיך ולא ניתן לתיקון באמצעות פיצוי כספי. מטעמי יעילות ובכדי שלא להכביד על ביהמ"ש, מבוקש לראות בערעור ונספחיו כחלק בלתי נפרד מבקשה זו.

שמרית כרמי נעמת, עו"ד

ליפא מאיר ושות', עורכי-דין
ב"כ המבקש

אלון פומרנץ, עו"ד

ואלה נימוקי הבקשה:

א. פתח דבר

1. עניינו של הערעור, כמו גם של הבקשה דנא, הוא בהחלטה השגויה של ועדת הכנסת להכריז על המבקש כפורש מסיעת ימינה, בניגוד ללשון ס' 6א לחוק יסוד: הכנסת (להלן: "סעיף 6א" ו- "חוק יסוד הכנסת", בהתאמה) ובניגוד לפרשנותו הנכונה כפי שנלמדת ממילותיו, מהרקע החקיקתי ומהתכלית החקיקתית.
2. כפי שפורט בהרחבה בהודעת הערעור, הפרשנות הנכונה של סעיף 6א הינה שח"כ יכול לפרוש מסיעה בהצהרה מפורשת ויכול לפרוש בהתנהגות, כאשר ההתנהגות היחידה היכולה לכונן פרישה, היא הצבעה בהצעת אמון או אי-אמון בלבד, בניגוד לעמדת הסיעה, ושהתקבלה בעדה תמורה. פרשנות זו מעוגנת בלשון סעיף 6א, כמו גם מעוגנת בהיסטוריה החקיקתית ובדברי הכנסת המלמדים על תכלית החוק שעניינה מניעת התופעה שבה ח"כ עברו מסיעה לסיעה בתמורה לטובות הנאה. לאור העובדה שאין חולק כי המבקש לא הודיע על פרישה מסיעת ימינה, כמו גם לא קיבל כל תמורה בעד ההצבעות בהן הצביע, אזי שלא ניתן היה להכריז עליו כפורש מסיעת ימינה ועל כן יש להורות על ביטול החלטת ועדת הכנסת.
3. אמש (21.6.2022) נשיאות הכנסת אישרה להעלות את הצעת החוק לפיזור הכנסת להצבעה במליאת הכנסת. בהתאם להצעה זו, הבחירות לכנסת העשרים וחמש עתידות להתקיים בתוך 90 יום מיום פרסום החוק להתפזרות הכנסת. ההצבעה על החוק להתפזרות הכנסת צפויה להתקיים היום (22.6.2022) וביום 27.6.2022 (קריאה שניה ושלישית) ובעקבות זאת המפלגות הקיימות בכנסת הנוכחית צפויות להגיש את רשימת המועמדים מטעמן בטווח זמנים קרוב (לכל המאוחר, 47 ימים לפני מועד הבחירות). על כן, קיימת דחיפות במתן החלטה בבקשה דנא, זאת על מנת למנוע מצב שבו המפלגות הקיימות בכנסת יגישו את רשימות המועמדים מטעמן, באופן בו לא יתאפשר למבקש להיכלל בהן (ככל שיגיע להסכמות כאלו ואחרות עם מי מבין המפלגות הקיימות בכנסת הנוכחית) ואו-אז הערעור דנא עלול להפוך להיות תיאורטי וחסר תכלית.
4. יודגש, כי במערכת הפוליטית ההכרעה בדבר שילוב מועמד ברשימה או שילוב רשימות נסגרת זמן רב לפני מועד הגשת הרשימות לכנסת. בפועל, המפלגות והמועמדים הפוטנציאליים מכריעים בזה בימים אלו ממש.
5. בענייננו, שיקול מאזן הנוחות הוא השיקול העיקרי שצריך להנחות את בית המשפט הנכבד בבואו להכריע בבקשה. שכן, אם לא יינתן צו לעיכוב ביצוע החלטת ועדת הכנסת או לחילופין אם לא יינתן צו זמני המשהה את תוקף ההחלטה ו/או דוחה את יישומה עד למתן פסק הדין בערעור, המבקש שהינו ח"כ מכהן לא יוכל להתמודד בבחירות הקרובות הממשמשות ובאות בשום מסגרת שבה חברה מפלגה המיוצגת בכנסת הנוכחית (זאת, בהתאם לסעיף 6א(א) לחוק יסוד הכנסת), אלא יוכל להתמודד אך ורק במסגרת מפלגה עצמאית חדשה, כאשר ריצה במפלגה חדשה תקשה על היכולת של המבקש להיבחר והערעור דנא עלול להפוך לתיאורטי בלבד. שכן, גם אם יתקבל הערעור, לא ניתן יהיה להסיג את הגלגל לאחור ולאפשר למבקש להתמודד במסגרת משותפת למפלגה קיימת.
6. כידוע, הזכות להבחר היא זכות יסוד חוקתית לפי סעיף 6 לחוק יסוד: הכנסת, והחלטת ועדת כנסת פוגעת בה. אין לפגוע בזכות יסוד זו של המבקש מבלי שהערעור נדון באופן יסודי וממצה על ידי בית המשפט הנכבד. קל וחומר כאשר: (א) הפרשנות הנכונה של סעיף 6א נתמכת באסמכתאות רבות שצורפו לערעור כגון הציטוטים השונים מדברי הכנסת ותהליך החקיקה; (ב) הפרשנות השגויה שניתנה לו על ידי ועדת הכנסת לוקה בכשל לוגי מהותי, כפי שהוסבר בערעור, ואף התעלמה לחלוטין מההיסטוריה והתכלית החקיקתית; (ג) ההליך המעין שיפוטי שנוהל בפני ועדת הכנסת היה פגום לחלוטין, כמפורט בערעור, ודי אם נזכיר את הפגיעה הקשה בזכות הטיעון של המבקש, את השיהוי החמור שבו החל ההליך בפני ועדת

הכנסת ואת הרכב הועדה והעובדה שחלק מחבריה הגיעו לדיון בניגוד עניינים מהותי ותוך הכרעה מראש, כך שההליך לא היה יותר ממשחק מכור מראש.

7. באשר לסיכויי הערעור, המבקש ובאי כוחו סבורים כי בהתחשב בטענות הערעור ובאסמכתאות הרבות שצורפו לו, סיכוי הערעור הינם גבוהים. כפי שנכתב בהרחבה בערעור, לשון החוק, כמו גם הרקע החקיקתי ותכלית החוק מלמדים שעניינו של המבקש אינו נופל בגדר המקרים בהם ניתן להכריז על ח"כ כפורש מסיעתו. כמו כן, כאמור, זכות הטיעון של המבקש נפגעה קשות ובהליך שהתקיים בפני ועדת הכנסת נפלו פגמים וכשלים מהותיים, אשר יש בהם כדי לאיין את החלטת ועדת הכנסת.

8. על כן, בנסיבות העניין, יש מקום לעכב את ביצוע ההחלטה ו/או ליתן למבקש סעד זמני כאמור ברישא.

ב. העובדות הדרושות לבקשה

ב.1 עיקר טיעוני המבקש בהודעת הערעור

9. במסגרת הערעור, המבקש עמד על כך שהחלטת ועדת הכנסת מיום 25.4.2022 שהתקבלה בעניינו הייתה שגויה. שכן, ועדת הכנסת אימצה תזה שגויה לפיה ניתן לקבוע שח"כ פרש מסיעתו הגם שלא קיבל כל תמורה עבור הצבעותיו, אם מדובר בהצבעות בניגוד לעמדת הסיעה בעניינים שאינם הצבעת אמון או אי אמון בממשלה. ברם, וכפי שנטען בהרחבה בהודעת הערעור, המילה "לרבות" בסעיף 6א(ב) נועדה להוסיף מקרה אחד ויחיד של פרישה קונסטרוקטיבית, שבו למרות שאין מדובר בהודעת פרישה רצונית ומודעת, ניתן להכריז על ח"כ כפורש אך ורק כאשר הוא הצביע בהצבעת אמון או אי אמון בממשלה בניגוד לעמדת הסיעה והתקבלה תמורה בעד הצבעתו. אין שום היגיון בפרשנות שאימצה ועדת הכנסת והיא לוקה בכשל לוגי ברור, שהרי הכיצד יתכן שביחס להצבעה בעניין המהותי ביותר של אמון או אי אמון בממשלה, מתקיים התנאי של קבלת התמורה, ואילו בהצבעות בעניינים שוטפים או אף שוליים הוא כלל לא קיים. אילו זו היתה כוונת המחוקק, הסעיף היה מציין בפשטות שכל הצבעה בניגוד לעמדת הסיעה תוכל לבסס פרישה קונסטרוקטיבית.

10. המבקש הוסיף ועמד על כך שנפלו פגמים וכשלים מהותיים בהליך ההכרזה עליו כפורש ובכלל זאת, לא ניתן לו זמן סביר להערך לדיון בוועדת הכנסת (למעשה עמדו לרשותו כ-4 ימי עסקים בלבד מבלי שהיתה לכך שום הצדקה), לא אפשרו לו להעלות טיעונים מקדמיים, לא אפשרו לו לפנות בשאלות ליועצת המשפטית של הכנסת, לא אפשרו לו לזמן עדים ולחקור אותם, לא אפשרו לו להשלים את טיעוניו, אפשרו לשר כהנא לנאום ולהציג טיעונים מבלי שהוא חתם על בקשת ההפרשה ומבלי שהוא שימש אותה העת כחבר כנסת בסיעת ימינה, כמו גם אפשרו לשר כהנא להעלות טענות חדשות שלא נזכרו בבקשת ההפרשה. כן אפשרו לחברי הכנסת שירלי פינטו ובוועז טופורובסקי להשתתף בקבלת ההחלטה בעניינו של המבקש, בה בעת שעוד טרם הדיון, הם הודיעו כי יש להכריז על המבקש כפורש. חמור מכך, חה"כ פינטו נטלה חלק בהחלטה בשעה שהיא ח"כ "נורווגית". כלומר, היא הכריעה בבקשה כשמבקש הבקשה, השר כהנא, יכול להביא להדחתה בהכרעה מיידית. לפיכך, בנסיבות אלו, לא נערך בירור עובדתי נדרש כמצוות סעיף 61(ב) לחוק הכנסת ועל כן גם מטעם זה יש לבטל את החלטת ועדת הכנסת.

11. כן נפלו פגמים מהותיים בבקשת ההפרשה, באשר היא הוגשה **בשיהוי ניכר**. כך, בקשת ההפרשה, אשר הוגשה ביום 7.4.2022, התבססה על אירועים שונים המהווים לשיטת סיעת ימינה "אירועי פרישה", שחלקם התרחשו **כשנה** לפני הגשת הבקשה. כן התייחסה הבקשה להצבעות של המבקש בנוגע להקמת הממשלה והארכת חוק האזרחות, שהוכרזו כהצבעות אי אמון, למרות שאירעו כ-**10 חודשים** לפני הגשת הבקשה. ברי לפיכך, כי הבקשה הוגשה **בשיהוי ניכר** ביחס לאירועים עליהם היא מבוססת, בה בעת שסעיף 61(א) לחוק הכנסת קובע, כי על ועדת הכנסת לקבוע ישיבה בדבר פרישת חבר כנסת "**בסמוך לאחר**

הפרישה".

12. זאת ועוד. בקשת ההפרשה הוגשה **בחוסר תום לב ומשיקולים זרים**, וזאת רק במטרה לאותת לחברת הכנסת עידית סילמן שגם היא עשויה להיות מוכרזת כפורשת בדומה למבקש וזו הסיבה לעצם הגשת בקשת ההפרשה, כמו גם לעיתוי הגשתה.

13. ודוק: הליך הכרזת ח"כ כפורש לפי סעיף 6א טומן בחובו פוטנציאל פגיעה אף בשמו הטוב של המבקש כאדם וכנבחר ציבור ומקשה על היכולת של המבקש להיבחר. שכן, בהתאם לסעיף 6א הוא אינו רשאי להיכלל ברשימת מועמדים שהגישה מפלגה שהייתה מיוצגת בכנסת היוצאת, אלא יכול להתמודד רק במסגרת מפלגה חדשה.

ב.2 ההודעה על פיזור הכנסת והליכה לבחירות חדשות

14. ביום 20.6.2022 הכריזו ראש הממשלה, חה"כ נפתלי בנט, ושר החוץ, חה"כ יאיר לפיד, על פיזור הכנסת ה-24. בהמשך לאותה הודעה, הניחו יו"ר הקואליציה, ח"כ בועז טופרובסקי, וח"כ שרן השכל על שולחן הכנסת הצעת חוק לפיזור הכנסת ה-24 (להלן: "**הצעת החוק לפיזור הכנסת**", מצ"ב **כנספח "1"**). במסגרת הצעת החוק לפיזור הכנסת, צוין כי הבחירות לכנסת העשרים וחמש יתקיימו **בתוך 90 ימים מיום פרסום החוק**. נשיאות הכנסת אישרה בישיבתה מיום 21.6.2022 להעלות את הצעת החוק לפיזור הכנסת להצבעה במליאת הכנסת היום (22.6.2022). במקביל, גם מפלגת הליכוד הודיעה כי היא צפויה להעלות היום לקריאה טרומית את הצעתו של חה"כ שלמה קרעי לפיזור הכנסת. רוצה לומר, שפיזור הכנסת והליכה לבחירות חדשות, הינם בבחינת עובדה מוגמרת אשר צפויה לקרום עור וגידים בימים אלו ממש.

15. בהתאם לסעיף 35 לחוק יסוד: הכנסת "**החוק על התפזרות הכנסת יכלול הוראה על מועד הבחירות לכנסת שלאחריה, שלא יהיה מאוחר מחמישה חודשים מיום קבלת החוק**". רוצה לומר, שבהנחה שהחוק על התפזרות הכנסת יתקבל ביום שני הקרוב (27.6.2022), הבחירות צפויות להיערך, לכל המוקדם, ב-25.9.2022 (90 יום ממועד פרסום החוק) ולכל המאוחר ב-27.11.2022 (חמישה חודשים מיום קבלת החוק). יצוין בהקשר זה, כי על פי חוות דעת של היועץ המשפטי לממשלה דאז, עוה"ד אביחי מנדלבליט, מיום 27.12.2018 מבחינה משפטית, יש לראות במועד בו הודיעו ראשי סיעות הקואליציה על החלטתם לפזר את הכנסת כמועד בו התחילה תקופת הבחירות.

ב.3 הגשת רשימת מועמדים לכנסת

16. סעיף 57(ט)(1) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], תשכ"ט – 1969 (להלן: "**חוק הבחירות**") קובע שיש להגיש רשימת מועמדים לועדה המרכזית "**לא יאוחר מהיום ה- 47 שלפני יום הבחירות**". הווה אומר, שכל שהבחירות יערכו במועד המוקדם האפשרי (25.9.2022), המועד האחרון להגשת רשימת מועמדים לכנסת הינו ביום 9.8.2022.

17. בנסיבות אלה, ברור שאם לא יעוכב ביצוע החלטת ועדת הכנסת ו/או יינתן למבקש סעד זמני כאמור ברישא, עד ובכפוף לתוצאות הערעור, תימנע מהמבקש האפשרות להיכלל ברשימת מועמדים שתוגש על ידי מפלגה שהייתה מיוצגת על ידי סיעה של הכנסת היוצאת והדיון בערעור עלול להפוך להיות תיאורטי. שכן, גם אם בסופו של יום בית המשפט הנכבד יקבע כי החלטת ועדת הכנסת בטלה ומבוטלת, הבחירות כבר תתקיימנה ולא ניתן יהיה להסיג את הגלגל לאחור ולאפשר למבקש להיכלל ברשימת מועמדים שתוגש על ידי מפלגה קיימת המיוצגת בכנסת הנוכחית. כלומר, הפגיעה במבקש ובזכות היסוד שלו להיבחר לכנסת תהיה בלתי הפיכה ובגדר מעשה עשוי.

18. ודוק: הגם שהמועד להגשת רשימות צפוי להיות סביב ה-9.8.2022, ברור כי המפלגות והמועמדים

הפוטנציאלים מגבשים את רשימותיהם לכנסת בימים אלו ממש. כלומר, נזקו של המבקש מהכרזתו כפורש בניגוד לחוק, מתגבש ממש עכשיו.

ג. מדובר במקרה מובהק שיש ליתן בו עיכוב ביצוע ו/או סעד זמני

1.1 כללי

19. סמכותו של בית המשפט לעכב החלטה עליה מערערים ו/או ליתן סעד זמני קבועה בתקנה 145(ג) לתקנות, הקובעת כדלקמן: **"הוגש ערעור, רשאי בית המשפט שלערעור להורות על עיכוב ביצועה של החלטה שעליה מערערים וכן על מתן סעד זמני בנוגע להחלטה כאמור, בתנאים שייראו לו."**

20. כידוע, על בעל דין המבקש עיכוב ביצוע ו/או מתן סעד זמני בהליך אזרחי לעמוד בשני תנאים מצטברים עיקריים: התנאי הראשון הוא כי מאזן הנוחות נוטה לטובת המבקש (תקנה 95(ד)(1) לתקנות). התנאי השני הינו קיומה של זכות לכאורה. המשמעות של תנאי זה הינה שעל המבקש לשכנע את בית המשפט כי סיכויי לזכות בהליך העיקרי עדיפים לכאורה על פני סיכויי של המשיב (ר' רע"א 6994/00 בנק מרכנתיל דיסקונט בע"מ נ' אמר (פורסם בנבו, 30.4.01)).

21. בין שני התנאים הללו מתקיים יחס של מקבילית כוחות, לפיו ככל שיגרם נזק גדול יותר ו/או בלתי הפיך למבקש, ניתן להקל בדרישת סיכויי הערעור, ולהפך, כאשר ככלל יינתן מעמד בכורה לשיקולי מאזן הנוחות (ע"א 1881/14 שומרז חברה לבנין נ' שמריז (פורסם בנבו, 13.4.2014)). עוד יצוין, כי הן הזכות לכאורה והן מאזן הנוחות חייבים לעמוד ברף מינימאלי, שאם לא כן לא יהיה מקום למתן סעד זמני (ר' רע"א 2826/06 שלמה אליהו נ' ישעיהו לנדאו (פורסם בנבו, 6.6.2006)).

22. שיקולים נוספים שיש לבחון בעת מתן סעד זמני הם שיקולי יושר וצדק, ובתוך כך נבחנים תום ליבו של המבקש וכן חלופה למתן הסעד שפגיעתה במשיב פחותה (ראו: תקנה 95(ד)(3) לתקנות, רע"א 215/22 פלינטשטיין נ' לוי, פסקה 11 (פורסם בנבו, 7.2.2022)).

2.2 מאזן הנוחות נוטה באופן מובהק לטובת המבקש

23. באשר לתנאי הראשון, אי עיכוב ביצוע ההחלטה יגרום למבקש נזק חמור ובלתי הפיך, יפגע בזכותו החוקתית להיבחר לכנסת ועלול להפוך את הדיון בערעור לתיאורטי בלבד.

24. בענייננו, המבקש שהינו ח"כ מכהן מעוניין להתמודד לבחירות בכנסת העשרים וחמש. העובדה שהמבקש הוכרז (שלא כדיון) כחבר כנסת פורש, לא מאפשרת לו, בין היתר, להיכלל ברשימת מועמדים שתוגש על ידי מפלגה שהייתה מיוצגת על ידי סיעה של הכנסת היוצאת. ככל שלא ינתן עיכוב ביצוע ו/או סעד זמני, המבקש יאלץ להתמודד לבדו במסגרת מפלגה עצמאית חדשה בעלת תקציב נמוך (כמו כל מפלגה חדשה אחרת שלא הייתה בכנסת היוצאת). ריצה במסגרת מפלגה חדשה, על מגבלת התקציב המוטלת על המבקש, תקשה על היכולת של המבקש להיבחר, זאת ביחס לכלל האפשרויות הפוליטיות האחרות. מובן, כי החלטת ועדת הכנסת מונעת ממנו כעת לנהל משא ומתן עם מפלגות שונות ולהצטרף אליהן או לשתף איתן רשימות ועל כן, כאמור לעיל, הדבר מקשה על היכולת של המבקש להיבחר והוא מצוי בעמדת נחיתות מהותית ביחס לכל חברי הכנסת הנוכחית החופשיים למצות את מלוא האפשרויות הפוליטיות. בנסיבות אלה, אם הערעור ישמע ויוכרע לאחר שתסגרנה רשימות המועמדים במפלגות השונות, גם אם תתקבלנה טענות המבקש והחלטת ועדת הכנסת תבוטל, לא ניתן יהיה להשיב את המצב לקדמותו והפגיעה במבקש ובדרכו הפוליטית תהייה בלתי הפיכה. ודוק: נזקו של המבקש לא ניתן לריפוי באמצעות פיצוי כספי.

25. מנגד, ברור שלמשיבים לא יגרם כל נזק מעיכוב ביצוע ההחלטה ו/או מתן סעד זמני שהרי לא יגרמו להם

שום פגיעה או נזק ולמעשה כעת, משהוחלט על פיזור הכנסת, אין להחלטת ועדת הכנסת כל חשיבות מיוחדת מבחינת המשיבים. עובדה היא שגם חברי כנסת נוספים מסיעת ימינה, כגון ח"כ סילמן וח"כ אורבך, התנגדו לדרך שבה בחר יו"ר הסיעה, ראש הממשלה בנט, להתנהל במסגרת הקואליציה, תוך סטייה מהותית ממה שהוצג והובטח למצביעי מפלגת ימינה בבחירות אולם כנגד אותם חברי כנסת לא ננקט כל הליך דומה בפני ועדת הכנסת ולמעשה רק המבקש הפך לשעיר לעזאזל תוך שימוש בסעיף 6א בניגוד לדין. מעבר לכך, אם הערעור, חלילה, יידחה בסופו של יום, ניתן יהיה ליתן הוראות מתאימות אשר יסדירו את הסטטוס של המבקש במועד פסק הדין ואף יוכלו להשיב את המצב לקדמותו. על כן, בכל מקרה ניתן לעכב את ביצוע החלטת ועדת הכנסת מבלי שתהיינה לכך שום השלכות שליליות.

3. סיכוי הערעור גבוהים

26. כפי שפורט בהרחבה בערעור, לשון החוק, כמו גם הרקע החקיקתי ותכלית החוק מלמדים שעניינו של המבקש אינו נופל בגדר המקרים בהם ניתן להכריז על ח"כ כפורש מסיעתו ועל כן החלטת ועדת הכנסת הייתה שגויה מיסודה. מאחר ואין חולק שהמבקש לא קיבל תמורה בגין הצבעות אי האמון הספורות שהוא נטל בהן חלק, לא ניתן היה להכריז עליו כ"פורש" וסיכויי הערעור הם, לכל הפחות, טובים. האסמכתאות שצורפו לערעור ו/או צוטטו במסגרתו מובילות למסקנה חד משמעית שבסוגיית פרשנותו של סעיף 6א, טענותיו של המבקש הן בהחלט טענות שיש לדון בהן בכובד ראש וסיכויי ההצלחה שלהן אינם מבוטלים.

27. די שנפנה בהקשר זה לדברים שנאמרו על ידי יו"ר ועדת חוקה חוק ומשפט דאז, חה"כ אוריאל לין, במליאת הכנסת, בקריאה שניה ושלישית על החוק, תוך הבהרת התכלית החקיקתית של תיקון 12: "החוק הזה... בא למנוע תופעות, שחברי כנסת... משתמשים במנדט שניתן להם לא באופן אישי אלא כחברים ברשימה כדי לסחור במנדט הזה תמורת טובות הנאה אישיות, והדברים ידועים... קבענו, שאם חבר כנסת מצביע הצבעת אי-אמון לממשלה, או לכינון ממשלה בניגוד לעמדת סיעתו, או אם הוא פורש מסיעתו, הדבר הזה לא יוכל עוד להיעשות תמורת טובות הנאה." (ר' נספח 14 להודעת הערעור, בעמ' 963).

28. יו"ר ועדת חוקה חזר על דברים אלו גם בישיבה המשותפת של ועדת הכנסת וועדת חוקה: "אנחנו מתכוונים לפרישה מסיעה, שזה אקט רצוני של פרישה מסיעה. זה מקבל ביטוי כאשר אין ספק מה זו פרישה מסיעה. אנחנו מרחיבים את זה גם בהצבעה באי-אמון או אמון בממשלה, בניגוד לעמדת הסיעה" (ר' נספח 15 להודעת הערעור, בעמ' 3). כן ראה דבריו במסגרת קריאה שניה ושלישית, לאמור: "החוק לא בא להסדיר את היחסים הפנים סיעתיים... החוק לא קובע שום איסור או שום סנקציה על חבר כנסת המצביע במליאת הכנסת בניגוד לעמדת סיעתו. החוק עוסק רק בהצעה של אי-אמון או הצבעת אמון במליאת הכנסת בניגוד לעמדת הסיעה" (ר' נספח 16 להודעת הערעור, בעמ' 2172).

29. משעה שמרבית ההצבעות בהן נוקבת סיעת ימינה בבקשת ההפרשה אינן הצבעות אמון או אי-אמון וגם ביחס ל-4 ההצבעות הנותרות, הגם שהן הצבעות אמון או אי-אמון, אין חולק שהמבקש לא קיבל כל תמורה בעדן, על כן לא ניתן היה לייחס למבקש פרישה מהסיעה. יתרה מכך, הדין הינו עם המבקש לא רק לגוף השאלה הפרשנית שבמרכז הערעור, אלא גם ביחס להליך הפגום שהתנהל בפני ועדת הכנסת ונפלו בו כשלים ופגמים חמורים רבים מראשיתו ועד סופו, כמפורט בערעור. כך, בין היתר, זכות הטיעון של המבקש נפגעה קשות, לא הועמד לרשותו פרק זמן סביר להערך לדיון בועדה, לא ניתנה לו הזדמנות לזמן עדים ולחקור אותם, וגם הרכב הועדה הבטיח שמדובר במשחק מכור מראש, שהרי לפחות שניים מחברי הועדה כבר הביעו דעתם מראש והכריזו עוד לפני הדיון שיש להכריז על המבקש כ"פורש" (תוך התעלמות מליבת הדרישה לשמיעה רצינית של הבקשה, כמתבקש ממי שהוסמך להכריע בהליך מעין שיפוטי). אחת מחברות הועדה, חה"כ פינטו, עשתה כן תוך ניגוד עניינים מובהק, שהרי כח"כ "נורווגית", החלטתו של השר כהנא (אשר טען בשם סיעת ימינה בישיבת ועדת הכנסת) יכולה הייתה להביא להדחתה. גם מטעמים אלו ברור

שיכויי הערעור הינם גבוהים, שהרי בשום קנה מידה לא ניתן לראות בהליך שהתנהל בפני ועדת הכנסת כהליך מעין שיפוטי תקין.

30. ודוק: התנאי של שיכויי הערעור צריך לעמוד ברף מינימאלי, והדברים מקבלים משנה תוקף בשים לב למאזן הנוחות שנוטה באופן מובהק לטובת המבקש.

31. שיקול נוסף אותו יש לשקול בעת בחינה של בקשה לסעד זמני הוא תום לבם של בעלי הדין. בענייננו, המבקש פעל בתום לב, הן לגוף העניין, שכן פעל בהתאם לצו מצפוננו ולהבטחות שניתנו על ידי סיעת ימינה לציבור בוחריה, והן בקשר להגשת הבקשה לסעד זמני. כך, הבקשה דנא מוגשת יום אחד בלבד לאחר שנשיאות הכנסת אישרה להעלות את הצעת החוק לפיזור הכנסת להצבעה במליאת הכנסת.

32. העובדה שהמבקש פעל בתום לב ובהתאם למצע סיעת ימינה והתחייבויותיה נלמדת גם ממצב סיעת ימינה. כך, נציגים רבים ברשימת ימינה הודיעו על פרישה ממנה, כדוגמת אלון דויד, רוני ססובר ושי מימון. בנוסף, חה"כ עידית סילמן הודיעה שהיא אינה חלק מהקואליציה. חה"כ חלפון הודח מהכנסת וחברי כנסת מכהנים מטעם סיעת ימינה מגששים את דרכם אל מחוץ למפלגה, לרבות יו"ר ועדת הכנסת, חה"כ ניר אורבך, אשר במשך למעלה מחודש ימים ניהל מגעים אינטנסיביים עם מפלגות אחרות. רוצה לומר, שמדובר בסיעה שעתידה הפוליטי לטה בערפל.

33. לעומת זאת, המשיבים פעלו בחוסר תום לב והדברים באים לידי ביטוי הן בפגיעה בזכות הטיעון של המבקש והפגמים החמורים שנפלו בהליך בפני ועדת הכנסת, כמפורט בערעור (ר' פרק ג.2 להודעת הערעור) והן בעצם הגשת בקשת ההפרשה, כמו גם עיתוי הגשתה בשיהוי רב, אשר נועדו לאותת לחה"כ עידית סילמן שהיא עשויה להיות מוכרזת כפורשת, על מנת להרתיע אותה (ר' פרק ג.5 להודעת הערעור).

34. הנה כי כן, השיקולים אותם יש לשקול לעניין עיכוב ביצוע ההחלטה, כמו גם מתן סעד זמני, צריכים להוביל במקרה הזה להיעתרות לבקשה. מאזן הנוחות, כמו גם שיכוי הערעור, נוטים באופן מובהק לטובת המבקש. שיקולי יושר וצדק, כמו גם תום ליבו של המבקש, אף הם מצדיקים את עיכוב ביצוע ההחלטה.

ד. לחילופי חילופין, מבוקש לקבוע סד זמנים קצר להכרעה בערעור

35. לחילופי חילופין, בית המשפט הנכבד מתבקש לקבוע סד זמנים בהול ומיוחד לבירור הערעור, כך שההכרעה בערעור תינתן זמן סביר טרם המועד האחרון להגשת רשימת המועמדים לוועדה המרכזית. בנסיבות אלה, ובשים לב למועד קיומם הצפוי של הבחירות לכנסת העשרים וחמש (90 יום ממועד פרסום חוק התפזרות הכנסת), מוצע לוח הזמנים כדלקמן: המשיבים יגישו תשובה בכתב שתהווה סיכומים בערעור עד ליום 29.6.2022; דיון בערעור, במעמד הצדדים, יתקיים, לכל המאוחר, עד ליום 5.7.2022 (במסגרתו המבקש יגיב לנטען בתשובות המשיבים); הכרעה בערעור, ללא נימוקים, תינתן באופן מיידי בסיום הדיון ואילו הנימוקים יישלחו במועד מאוחר יותר.

36. קציבת לוח זמנים קצר כאמור לעיל תאפשר למבקש למצות את האופציות הפוליטיות של ריצה במשותף עם מי מבין המפלגות הקיימות בכנסת ה-24.

37. בקשה זו נתמכת בתצהירו של המבקש. כן מצורפת לבקשה זו התחייבות עצמית של המבקש.

נספח מע/9

החלטת בית המשפט המחוזי
בירושלים בענין הסעד הזמני לפיה
"נראה שהבקשה לעיכוב ביצוע או
לסעד זמני מתייתרת."

עמ' 122

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים
אזרחיים

עש"א 22-06-25528 שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'

בפני כבוד השופטת חגית מאק-קלמנוביץ

המערער ח"כ עמיחי שיקלי

נגד

המשיבים
1. ועדת הכנסת
2. ח"כ ניר אורבך יו"ר ועדת הכנסת
3. ח"כ איתן גינזבורג, מ"מ יו"ר ועדת
4. מפלגת ימינה

החלטה

- 1 התיק יישמע בפני הרכב השופטים ח' מאק-קלמנוביץ, מ' כדורי, א' גורדון.
- 2 מבוקשות תגובת המשיבים בכתב עד יום 5.7.22.
- 3 נקבע להשלמת טיעון בעל פה ביום 14.7.22 שעה 13:00.
- 4 לנוכח האמור נראה שהבקשה לעיכוב ביצוע או לסעד זמני מתייתרת.
- 5
- 6
- 7 ניתנה היום, כ"ד סיוון תשפ"ב, 23 יוני 2022, בהעדר הצדדים.
- 8

חגית מאק-קלמנוביץ, שופטת

נספח מע/10

**בקשה דחופה להקדמת מועד דיון
במסגרת הערעור**

עמ' 124

בעניין:

ח"כ עמיחי שיקלי

ע"י ב"כ עוה"ד אלון פומרנץ ושמרית כרמי נעמת

ממשרד ליפא מאיר ושות', עורכי-דין

מרחוב ויצמן 2, תל אביב, בית אמות השקעות

טלפון: 03-6070600; פקסימיליה: 03-6070666

דוא"ל: shimrit@lipameir.co.il

המערער;

- נ ג ד -

1. ועדת הכנסת

2. ח"כ ניר אורבך, יו"ר ועדת הכנסת

3. ח"כ איתן גינזבורג, מ"מ יו"ר ועדת הכנסת

ע"י ב"כ עוה"ד ענת גולדשטיין

מהלשכה המשפטית של הכנסת

קרית בן גוריון, ירושלים

טלפון: 02-6408636; פקסימיליה: 02-6408650

4. מפלגת ימינה

ע"י ב"כ עוה"ד עמיחי ויינברגר

ממשרד ויינברגר ברטנטל ושות'

מרחוב כנרת 5, מגדלי ב.ס.ר 3, בני-ברק

טלפון: 03-6130875; פקסימיליה: 03-6129187

המשיבים;

מספר פניות קודמות שהוגשו בעניין: ללא

בקשה דחופה להקדמת מועד דיון

המערער, חה"כ עמיחי שיקלי (להלן: "המערער"), מתכבד בזאת לפנות לבית המשפט הנכבד בדחיפות בבקשה להקדמת מועד הדיון הקבוע ליום 14.7.2022, כך שהוא יתקיים באחד מבין המועדים המפורטים להלן, והכל בכפוף לנוחות יומנו של בית המשפט הנכבד.

ואלה נימוקי הבקשה:

1. בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 23.6.2022, נקבע דיון להשלמת טיעון בעל פה ליום 14.7.2022 בשעה 13:00.

2. המערער מודע לעובדה שלוח הזמנים שבית המשפט הנכבד קבע הינו מהיר ביחס למועדים רגילים בהם נשמעים ערעורים והוא מודה לבית המשפט על כך. יחד עם זאת, בהינתן לוח הזמנים הפוליטי והמגעיים האינטנסיביים המתנהלים כבר בימים אלה, המועד שנקבע לדיון יצמצם חלק משמעותי מהאפשרויות העומדות בפני המערער באשר לדרך ההתמודדות שלו בבחירות הקרובות.

3. כידוע, ביום רביעי האחרון (22.6.2022) עברה בקריאה טרומית ההצעה לפיזור הכנסת ולפיכך כבר החלו להתנהל משאים ומתנים בין חברי הסיעות השונות. בנסיבות אלה, עד למועד הדיון הקבוע ליום 14.7.2022, השחקנים הפוליטיים כבר ייטלו את החלטותיהם באשר למסגרת הפוליטית בה יתמודדו. בכללם, גם מועמדים ושותפים פוטנציאליים של המערער.

4. במילים אחרות: בימים אלו ממש, השחקנים הפוליטיים כבר "רצים" על המגרש הפוליטי. והם "רצים נגד השעון" בכדי לגבש את דרך ההתמודדות, את מסגרת ההתמודדות, את תקציבי ההתמודדות ואת ההיבטים הלוגיסטיים של ריצה משותפת בבחירות לכנסת. ולכן, כבר במהלך השבועיים הקרובים השחקנים הפוליטיים השונים מגבשים את הבריתות והצירופים לקראת הבחירות. לעומת זאת, המערער, שעודנו ב"מעמד" של מי שהוכרז כ"פורש" ומצוי באי ודאות לגבי האפשרויות העומדות בפניו, איננו חופשי 'לשחק' במגרש הפוליטי, שכאמור, שריקת הפתיחה בו כבר נשרקה, וגם שותפיו הפוטנציאליים מצויים באי ודאות ביחס ליכולתם לשתף עימו פעולה.

5. בהיבט הזה, שלושה שבועות מתחילתה של מערכת הבחירות הם נצח מבחינת המערער, והיכולת שלו לפעול, כמו שאר המתמודדים במגרש הפוליטי, עד מועד הדיון, הינה מוגבלת ביותר באופן שעלול לסכל את האופציות העומדות בפניו.

6. זאת ועוד. ב"כ המערער הח"מ, עוה"ד אלון פומרנץ, המטפל בתיק באופן אישי, טס לחו"ל ביום 13.7.2022 לנסיעת עבודה חשובה שתוכננה (ושולמה) זמן רב מראש ועל כן אין באפשרותו להתייצב לדיון הקבוע ליום 14.7.2022.

בנסיבות אלה, ובשים לב לדחיפות ההכרעה בערעור מבחינת המערער ושותפיו הפוטנציאליים, מבוקש להורות למשיבים להקדים את הגשת תשובתם ככל הניתן ובעיקר להקדים את מועד הדיון לאחד מבין המועדים להלן שתואמו עם ב"כ המשיבים, בכפוף לנוחות יומנו של בית המשפט הנכבד:

חודש יולי 2022 – 4, 5, 6, 7.

ולכל המאוחר – בחודש יולי 2022 – 10, 11, 12.

7. להלן עמדת המשיבים:

7.א. עמדת המשיבים 1-3 (בתמצית):

אינם מתנגדים להקדמת מועד הדיון לאחד מבין המועדים המוצעים לחודש יולי 2022 – 10, 11, 12. מתנגדים להקדמת המועד להגשת התשובה לערעור.

עמדת ב"כ המשיבים 1-3 במלואה מצ"ב כנספח 1.

7.ב. עמדת המשיבה 4 (בתמצית):

משאירה את ההחלטה לשיקול דעת ביהמ"ש.

המועדים הנוחים מבחינת יומנו של ב"כ המשיבה 4 - חודש יולי 2022 – 7, 10, 11, 12. לעניין הגשת התשובה לערעור - מבקשת להגיש את עמדתה יום לפני מועד הדיון. יובהר, כי המערער מתנגד לדחיית המועד להגשת התשובה.

עמדת ב"כ המשיבה 4 במלואה מצ"ב כנספח 2.

8. מן הדין ומן הצדק להיעתר לבקשה.

אלון פומרנץ, עו"ד
ליפא מאיר ושות', עורכי דין
ב"כ המערער

תוכן עניינים

מס'	שם הנספח	עמ'
1	עמדת באי כוח המשיבים 1-3	5
2	עמדת באי כוח המשיבה 4	8

נספח 1

עמדת באי כוח המשיבים 1-3

עמ' 5

נושא: שיקלי נ' ועדת הכנסת - בקשה להקדמת דיון FW:

From: ענת גולדשטיין <anatg@KNESSET.GOV.IL>
Sent: Sunday, June 26, 2022 8:16 AM
To: Shimrit Carmy Naamat <Shimrit@lipameir.co.il>
Cc: נעה כהן <noac@KNESSET.GOV.IL>; Alon Pomeranc <pomeranc@lipameir.co.il>
Subject: RE: שיקלי נ' ועדת הכנסת - בקשה להקדמת דיון

שמרית שלום,

להלן עמדתנו:

"מבלי להידרש לנימוקי הבקשה, מבקשים המשיבים 1-3 להותיר את מועד הגשת תגובתם על כנו. אין התנגדות להקדים את מועד הדיון למועדים שהוצעו על ידי ב"כ המערער – 10, 11, 12 לחודש יולי".

שבוע טוב,
ענת

ענת גולדשטיין, עו"ד
 ממונה על ייצוג הכנסת בערכאות (בפועל)
 הלשכה המשפטית, הכנסת
 טל: 02-6408786 פקס: 02-6408650; נייד: 054-6256282
Anatg@knesset.gov.il

From: Shimrit Carmy Naamat [<mailto:Shimrit@lipameir.co.il>]
Sent: Friday, June 24, 2022 11:10 AM
To: ענת גולדשטיין <anatg@KNESSET.GOV.IL>
Cc: נעה כהן <noac@KNESSET.GOV.IL>; Alon Pomeranc <pomeranc@lipameir.co.il>
Subject: שיקלי נ' ועדת הכנסת - בקשה להקדמת דיון

ענת שלום

מצ"ב בקשה להקדמת מועד דיון.
אודה לקבלת עמדתך.

בכוונתנו להגיש את הבקשה **ביום ראשון בשעה 11:00**.

בברכה,
שמרית

Best Regards,

Shimrit Carmy Naamat | Partner

2 Weizmann St. Tel-Aviv 6423902, Israel
 T. +972-3-7779726 | F. +972-3-6965739

Shimrit@lipameir.co.il | www.lipameir.co.il

[v-card](#) | [LinkedIn](#)

Together with you,
any time, any place, everywhere!

PERSONAL. PROFESSIONAL. CREATIVE

This e-mail message and any attachments thereto are intended only for use by the addressee(s) named above, and may contain legally privileged and/or confidential information. If you are not the intended addressee, you are hereby kindly notified that any dissemination, distribution or copying of this e-mail and any attachments thereto is strictly prohibited. If you have received this e-mail in error, kindly delete it from your computer system, and notify us at the telephone number or e-mail address appearing above.

נספח 2

עמדת באי כוח המשיבה 4

עמ' 8

נושא: שיקלי נ' ועדת הכנסת - בקשה להקדמת דיון FW:

From: עמיחי ויינברגר <Amichayw@muni.co.il>
Sent: Sunday, June 26, 2022 11:00 AM
To: עדי סדינסקי <Adi@muni.co.il>; Shimrit Carmy Naamat <Shimrit@lipameir.co.il>
Cc: עמיחי ויינברגר <Amichayw@muni.co.il>
Subject: Re: שיקלי נ' ועדת הכנסת - בקשה להקדמת דיון

בוקר טוב

נבקש כי התגובה מטעמנו תופיע כדלקמן:
 מבלי להסכים לתוכן הבקשה או נימוקיה, (ובשים לב לכל שחלפו למעלה מ-45 ימים ממועד קבלת ההחלטה על ידי ועדת הכנסת ועד למועד הגשת הערעור) תשאיר המשיבה 3 את העניין לשיקול דעת בית המשפט.
 אולם יחד עם האמור יובהר כי התאריכים 4, 5, 6 ליוני הינם מוקדמים מדי למתן תשובה לערעור.

התאריכים 7, 10, 11 ו-12 ליוני אפשריים ופנויים יומנו של הח"מ.
 המשיבה 3 תבקש להגיש את כתב התשובה לערעור עד יום לפני מועד הדיון.

אנא אשרי קבלת ההודעה

תודה

עמיחי

נשלח מה-iPhone שלי

מאת: Shimrit Carmy Naamat
נשלח: Friday, 24 June 2022 11:13
אל: amichayw@muni.co.il
עותק: Alon Pomeranc <pomeranc@lipameir.co.il>
נושא: שיקלי נ' ועדת הכנסת - בקשה להקדמת דיון
חשיבות: גבוהה

עמיחי שלום

מצ"ב בקשה להקדמת מועד דיון.
 אודה לקבלת עמדתך.
 בכוונתנו להגיש את הבקשה **ביום ראשון בשעה 11:00**.

בברכה,
 שמרית

Best Regards,

Shimrit Carmy Naamat | Partner

2 Weizmann St. Tel-Aviv 6423902 ,Israel
T. +972-3-7779726 | F. +972-3-6965739
Shimrit@lipameir.co.il | www.lipameir.co.il

[v-card](#) | [Linkedin](#)

This e-mail message and any attachments thereto are intended only for use by the addressee(s) named above, and may contain legally privileged and/or confidential information. If you are not the intended addressee, you are hereby kindly notified that any dissemination, distribution or copying of this e-mail and any attachments thereto is strictly prohibited. If you have received this e-mail in error, kindly delete it from your computer system, and notify us at the telephone number or e-mail address appearing above.

נספח מע/11

**מכתב התפטרות חכ"ל שיקלי מיום
12.7.2022 בעקבות פסק הדין**

עמ' 134

הכנסת
The Knesset

MK Amichai Chikli

חה"כ עמיחי שיקלי

י"ב תמוז תשפ"ב

12.07.2022

לכבוד

חה"כ מיקי לוי

יו"ר הכנסת

שלום רב,

הנדון: התפטרותי מהכנסת

בהתאם לפסק הדין שניתן ביום 10.07.2022 בעש"א 25528-06-22 שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח', לפיו התפטרתי במועד זה תחשב כשהתפטרות סמוך למועד הפרישה, ובהתאם לסעיף 40 לחוק יסוד: הכנסת, הריני להודיעך על התפטרותי מכהונתי כחבר בכנסת ה- 24.

בכבוד רב,
חה"כ עמיחי שיקלי

12/7/22 סדרה 12,35
(מסרה הוצאה 5)
של ג'כ עמיחי שיקלי

נספח מע/12

מועד הגשת בקשה לתיקון פרוטוקול

מטעם ועדת הכנסת - 12.7.2022

בשעה 13:21

עמ' 136

בקשות והוראות - מתן הוראות / הבהרה

כללי מאפיינים הרחבה

מספר תהליך: 11 זיהוי במערכת ישנה: []

סוג: מתן הוראות / הבהרה

פירוט שם: בקשה של משיב 1 בקשה מטעם המשיבים 1-3 לתיקון פרוטוקול הדיון

מועד הגשה: 13:21 12/07/2022 מועד קליטה: 13:38 12/07/2022

אופן פתיחה: אתר נט המשפט מצב: סגור

בגין החלטה: []

בקשה דחופה

גורם שיפוטי בבקשה: הרכב שופטים שופטת מאק-קלמנוביץ, שופט גורדון, שופט כדורי

מועד סגירה: 11:09 14/07/2022 תוצאות הבקשה: נסגר עקב סגירת תיק

ט"ס נקבע	בא
10/07/2022	קודם
☒	נוספים
	כלליים
	מ
	יות לצדדים
	דיון
	טענות
	ת והוראות
	ת לסעד זמני
	ת אחרי סגירה
	רים
	דעת
	עות בתיק
	דן
	קולים
	מ
	קשורים
	ספי
	ים
	ות
	ייר

נספח מע/13

**תשובה מטעם הליכוד ושיקלי בפני
יו"ר ועדת הבחירות**

עמ' 138

1. ח"כ גבריאלה לסקי-שוץ

2. סיעת מרץ

ע"י ב"כ עוה"ד אורי הברמן ו/או מיכל רומנו ברטהולץ
ו/או אח' ממושרד עורכי דין שרקון בן עמי אשר ושות'
מרח' בר כוכבא 23, מגדל V-Tower, בני ברק 5250608
טל': 03-5662808; פקס': 03-5662801;

-נגד-

1. עמיחי שיקלי

2. הליכוד – תנועה לאומית ליברלית

שניהם על ידי ב"כ עוה"ד מיכאל ראבילו ו/או אופק
ברוק ממושרד א.ש. שמרון, י. מלכו, פרסקי ושות'
מהגן הטכנולוגי, מלחה, מנחת בנין מס' 1, ירושלים
טל': 02-6490649, פקס: 02-6490659
ועל ידי עוה"ד אבי הלוי, היועץ המשפטי של הליכוד

3. היועצת המשפטית לממשלה

ע"י ב"כ עוה"ד מפרקליטות המדינה
מרח' צאלח א-דין 29, ירושלים
טל': 073-3925590; פקס: 02-6467011

4. היועצת המשפטית לכנסת

ע"י ב"כ עוה"ד מהלשכה המשפטית בכנסת
משכן הכנסת, ירושלים
טל': 02-6408636; פקס: 02-675349

תשובה מטעם חכ"ל שיקלי ומפלגת הליכוד

בהתאם להחלטת יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-25 (להלן: "ועדת הבחירות") הנכבד מיום 21.09.2022, חבר הכנסת (לשעבר) עמיחי שיקלי (להלן: "חכ"ל שיקלי") וכן הליכוד – תנועה לאומית ליברלית (להלן: "הליכוד") ולהלן יחדיו: "המשיבים"), מתכבדים בזה להגיש את תשובתם לבקשת חברת הכנסת גבריאלה לסקי-שוץ וסיעת מרץ (להלן יחדיו: "מרץ") לפסול את מועמדותו של חבר הכנסת עמיחי חכ"ל שיקלי במסגרת רשימת הליכוד לכנסת העשרים וחמש על בסיס סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת.

לאור הנימוקים שיפורטו בתשובה זו, יושב ראש ועדת הבחירות הנכבד מתבקש בזה לדחות את הבקשה על הסף. לחלופין ולמען הזהירות בלבד, יושב ראש ועדת הבחירות הנכבד מתבקש בזה לדחות במלואן את הבקשה, גם לגופן של טענות.

יובהר, כי כל ההדגשות שלהלן אינן במקור, אלא אם נכתב אחרת.

ואלו נימוקי התשובה:

א. פתח דבר

1. בית המשפט המחוזי בהרכב של שלושה שופטים דן בהתאם לסמכות הקבועה לו בחוק בעניין פרישתו של חכ"ל שיקלי (בעש"א 25528-06-22 **שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'**). לאחר דיון ארוך בו הביא חכ"ל שיקלי טענות משמעותיות נגד החלטת ועדת הכנסת להכריז על פרישתו, המליץ בית המשפט הנכבד לצדדים על פשרה לפיה חכ"ל שיקלי יוותר על הערעור ואם יתפטר בארבעת הימים הקרובים שלאחר מתן פסק הדין, הדבר יחשב כהתפטרות בסמוך למועד הפרישה, היינו הפרישה לא תהיה כרוכה בסנקציות הקבועות בסעיף 6א' לחוק-יסוד: הכנסת. הצדדים הסכימו לפשרה ובית המשפט הנכבד נתן להסכמה בין הצדדים שבאה לידי ביטוי בפסק דין (נספח 2 לבקשת מרץ) (להלן: "**פסק הדין**").

2. סיעת מרץ מבקשת בבקשה דן מוועדת הבחירות לאמץ את הויתור שחכ"ל שיקלי וויתר על ערעורו אך מבקשת להתעלם מהחלק השני של הפשרה בו נקבע שההתפטרות נחשבת בסמוך למועד הפרישה, בבחינת **קבלת השטר ללא השובר שלצידו**.

אם לא די באמור, הרי שמרץ נזכרה "לתקוף" את פסק הדין רק למעלה מחודשיים ימים לאחר מתן פסק הדין וזאת לאחר שהן הציבור הן הליכוד והן חכ"ל שיקלי הסתמכו על פסק הדין האמור, פעלו על פיו ושינו את מצבם לרעה בהסתמך עליו.

3. כפי שנפרט להלן, הבקשה איננה עומדת בקנה אחד עם האמור בדין.

יחד עם זאת, לפני שנצלול להוראות הדין היבשות מן הראוי להדגיש ש**חוסר הצדק הטמון בקבלת הבקשה זועק לשמים**. אין אדם סביר שיוכל להבין איך יכול להיות שבית משפט מחוזי בהרכב שלושה שופטים ממליץ לצדדים לנהוג בדרך מסוימת, הם מקבלים את ההמלצה, פועלים לפיה, משנים את מצבם לרעה ולאחר מספר חודשים ולאחר שהם כבולים בפעולות שעשו בהסתמך על פסק הדין, נמסר להם שהויתור שעשו על סמך הצעת בית המשפט הנכבד תופס, אולם דברי בית המשפט שלטובתם, שעל בסיסם התבססה ההחלטת הצדדים, אינם תופסים. תוצאה מעין זו אינה תואמת את עקרונות היסוד והצדק של שיטתנו המשפטית, מה גם שהיא עלולה לפגוע באפשרות בתי המשפט להגיע לפשרות בין צדדים במקרים אחרים בעתיד בפרט ועלולה לערער קשות את אמון הציבור במערכת המשפט בכלל.

לא ניתן לקבל מצב, שבו חבר כנסת וסיעה פועלים על פי המלצת בית המשפט **המוסמך על פי דין בהרכב של שלושה שופטים**, ולאחר מכן מוצאים את עצמם בפני שוקת שבורה – שמשמעותה **פגיעה בזכות היסוד החוקתית לבחור ולהיבחר, זכויות שהן מאבני היסוד של הדמוקרטיה**.

4. להלן נפרט מדוע יש לדחות את הבקשה. נתחיל בטענה שהחוק בא להגן על סיעת ימינה, ולא על מרץ. **סיעת ימינה לא מתנגדת להצעת הפשרה הקבועה בפסק הדין** (ר' נספח 1 לתשובה זו, להלן). מרץ איננה הגורם שהחוק מבקש להגן עליו והיא איננה בעלת **זכות עמידה** בבקשה, מה גם שהיא מנועה מלהתנגד לפסק הדין משום שוועדת הכנסת היתה חלק מההליך והסכמתה מחייבת את מרץ, במיוחד שמרץ לא ביקשה ליטול

חלק בהליך. נמשיך ונטען שנפל בבקשה **שיהוי כבד** הגורם לכך שקביעת בית המשפט לפיה ההתפטרות היא בסמוך לפרישה מהווה **מעשה עשוי** שלא ניתן להתערב בו. נבהיר שבית המשפט המחוזי הנכבד פעל בסמכות והחלטתו מחייבת (ולכל הפחות אין מקום להתערב בפרשנות סבירה זו), ונוסיף ונבהיר שבכל מקרה התפטרות מיד לאחר ההכרעה בערעור נחשבת התפטרות "בסמוך לפרישה" ולכן **על פי הדין לא ניתן לנקוט בסנקציות נגד חכ"ל שיקלי**, ועל כן יש לדחות את הבקשה לגופה.

--- העתק מכתב סיעת ימינה לפיו "**אינה מתנגדת כיום להסדר הפרשה אליו הגיע מר עמיחי שיקלי**" מצורף לתשובה זו **כנספח 1**.

5. לא למותר להדגיש, כי הבקשה דנן, היא בקשה פוליטית, של סיעת מרץ, אשר יש לה אינטרס מובהק לפגוע ברשימת הליכוד לכנסת העשרים וחמש ובחבריה.

6. **אין זה סוד, כי הליכוד שמה לה כיעד, במערכת הבחירות הנוכחית, לקבל תמיכה בציבור הדתי-לאומי-ליברלי, שבעבר הצביע למפלגת ימינה.** בין היתר, הליכוד החליטה להקצות לצורך כך גם תקציב ייעודי במערכת הבחירות לקידום התמיכה של הציבור הדתי-לאומי-ליברלי בליכוד. לאור האמור, לאחר שהוחלט במוסדות הליכוד המוסמכים, לאפשר ליו"ר הליכוד ל"שריין" חמישה מועמדים ברשימה לכנסת (בכפוף לאישור המזכירות), יושב ראש הליכוד, בחר שארבעה מתוך חמשת השריונים העומדים לרשותו יינתנו ליוצאי מפלגת ימינה שהוכיחו עמידה על עקרונות הימין או למועמדים המשתייכים לציבור הדתי לאומי (עמיחי שיקלי, עידית סילמן, עו"ד משה סעדה ועו"ד יוסי פוקס).

--- העתק מקמפיין הליכוד "הציונות הדתית היא חלק מהנהגת הליכוד..." מצורף לתשובה זו **כנספח 2**.

7. יודגש, כי הליכוד סברה שחברי כנסת שפעלו על פי עמדה אידיאולוגית, ראוי שימשיכו בחיים הציבוריים והם תורמים לרשימה. חברי הכנסת חכ"ל שיקלי וסילמן מהווים שני סמלים שפעלו בהתאם לאידאולוגיה, משתייכים לציבור מצביעי ימינה לשעבר והליכוד מבקש להחזיר באמצעותם מצביעים לליכוד. לאור האמור, הליכוד מיקם אותם בחזית הרשימה והוא בונה קמפיין סביבם. מרץ מבינה זאת היטב ולכן היא פועלת לפגוע בליכוד.

ודוק: קבלת העתירה תפגע לא רק בחכ"ל שיקלי אלא תפגע קשות בליכוד ובדרך שלו לפנות לקהל מצביעים מרכזי במערכת הבחירות הנוכחית. אין מקום להכניס את יו"ר וועדת הבחירות הנכבד למחלוקת פוליטית זו והיו"ר הנכבד מתבקש לא לתת יד למאבק פוליטי זה ולפגיעה בליכוד. כפי שנראה להלן, לא זו הייתה כוונת המחוקק במסגרת תיקון מס' 12 לחוק-יסוד: הכנסת. המחוקק לא ביקש להקנות לסיעות הבית את האפשרות לסכל קמפיין פוליטי או הכללתו של חבר כנסת פלוני לסיעה מסוימת, ממניעים פוליטיים. כוונת המחוקק הייתה להגן על הסיעה הנפגעת, ובמקרה שלנו – סיעת ימינה, המודיעה בנספח 1 לתשובה זו ליו"ר ועדת הבחירות הנכבד כי אינה מתנגדת להסדר עם חכ"ל שיקלי.

ב. הרקע העובדתי

8. ביום 7.4.2022 פנה יו"ר סיעת ימינה לוועדת הכנסת בבקשה לכנס את ועדת הכנסת על מנת להכריז על חכ"ל שיקלי כעל פורש מסיעת ימינה, זאת מכוח סעיף 6א לחוק יסוד: הכנסת ומכוח סעיף 61 לחוק הכנסת, התשנ"ד 1994 (להלן: "**חוק הכנסת**").

9. ביום 21.4.2022 הגיש חכ"ל שיקלי עתירה לביהמ"ש העליון למתן צווים על תנאי שעניינם דחיית מועד הדיון והתייצבותו של יו"ר סיעת ימינה. ביום 24.4.22 התקיים דיון בעתירה, אולם לאור הערות בית המשפט העליון ביחס להיות העתירה מוקדמת והאפשרות לטעון את טענות העותר בערעור, חכ"ל שיקלי משך את העתירה.

10. ביום 25.4.2022 התקיים בוועדת הכנסת הדיון בבקשת יו"ר סיעת ימינה בעניין ההפרשה של חכ"ל שיקלי, אשר לשיטת חכ"ל שיקלי התאפיין בפגמים וכשלים מהותיים רבים, תוך שחכ"ל שיקלי מחה במהלך הדיון על אופן התנהלות ועדת הכנסת. זה המקום לציין כי חברת הכנסת מיכל רוזין, חברת סיעת מרץ בכנסת העשרים וארבע נכחה בדיון בענין ההכרזה על פרישתו של חכ"ל שיקלי. בסופו של הדיון האמור, החליטה ועדת הכנסת, ברוב של שבעה קולות מטעם נציגי **הקואליציה** (בלבד) על פרישתו של חכ"ל שיקלי מסיעת ימינה, וביום 27.4.2022 פורסמה החלטת ועדת הכנסת ברשומות (י"פ 10476).

11. ביום 13.6.2022 מימש חכ"ל שיקלי את זכותו שבדין והגיש ערעור על החלטת ועדת הכנסת בדבר פרישתו של חכ"ל שיקלי, בפני בית המשפט המחוזי בירושלים במסגרת עש"א 25528-06-22 **שיקלי נ' ועדת הכנסת ואח'** (להלן: "**הערעור**").

--- העתק הערעור (ללא מאות עמודי הנספחים שצורפו לו) מצורף לתשובה זו **כנספח 3**.

12. בערעור הביא חכ"ל שיקלי שורה של טיעונים מהותיים נגד החלטת וועדת הכנסת. בין היתר נטען על ידו, כי שגתה ועדת הכנסת בקבעה כי פרש מסיעת ימינה וכי עניינו אינו נופל לגדרי סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת; כי זכות הטיעון שלו נפגעה קשות ובהליך נפלו פגמים חמורים; כי החלטת ועדת הכנסת פוגעת בחופש המצפון וההצבעה של חברי הכנסת והופכת אותם ל"חותמת גומי"; כי בקשת ההפרשה הוגשה בשיהוי ניכר, בחוסר תום לב ומשיקולים זרים; וכי דווקא סיעת ימינה היא זו שפרשה ממצע המפלגה והפרה את התחייבויותיה כלפי ציבור בוחריה, בעוד שהמערער ביקש לדבוק בעקרונות שעל בסיסם נבחרו חברי הסיעה לכנסת.

13. כאן המקום לציין, כי במסגרת הערעור, בית המשפט המחוזי הנכבד החליט שיחולו בהליכים לפניו תקנות סדר הדיון האזרחי. בראשית הדרך ביקשה ועדת הכנסת להתייחס להליך כאל הליך מעין מנהלי וכפועל יוצא מכך לא להגביל את היקף העמודים של התשובה שתוגש מטעם ועדת הכנסת. חכ"ל שיקלי התנגד לכך ובית המשפט החליט בסופו של דבר, שיחולו ההליכים בהתאם לתקנות סדר הדיון האזרחי. על החלטה זו לא הוגש כל ערעור.

--- העתק בקשת הכנסת והחלטה, וכן תגובת חכ"ל שיקלי, שהוגשו במסגרת הערעור בעניין הפרוצדורה האזרחית / מנהלית, מצורפים לתשובה זו **כנספת 4 ונספת 5**, בהתאמה.

זאת ועוד, ביום 22.6.2022 (לאחר שנשיאות הכנסת אישרה להעלות את הצעת החוק לפיזור הכנסת להצבעה במליאה) הגיש חכ"ל שיקלי בקשה בהולה לעיכוב ביצוע החלטת ועדת הכנסת בעניינו ולחלופין ליתן צו זמני המורה על השהיית תוקף החלטת ועדת הכנסת ואו דחיית יישומה וזאת עד ובכפוף לתוצאות פסק הדין בערעור; ולחלופי חילופין לקבוע סד זמנים קצר ביותר לביורר הערעור. ביום 23.6.2022 החליט בית המשפט המחוזי הנכבד על סד זמנים קצר, קבע מועד להשלמת טיעון בעל פה ליום 14.7.2022 וקבע, ש"לנוכח האמור נראה שהבקשה לעיכוב ביצוע או לסעד זמני מתייתרת". מהאמור עולה, כי בית המשפט המחוזי המוסמך בעצמו, סבר שניתן לעכב את החלטת ועדת הכנסת על הפרישה וכי ההחלטה לא הפכה לחלוטה אולם הוא הסתפק בקביעת סד זמנים קצר באומרו שלנוכח האמור הבקשה לעיכוב ביצוע מיותרת.

--- העתק הבקשה לעיכוב ביצוע והחלטת בית המשפט מיום 23.6.2022 לפיה "נראה שהבקשה לעיכוב ביצוע או לסעד זמני מתייתרת." מצורפים לתשובה זו **כנספת 6** וכן **נספת 7**, בהתאמה.

14. ביום 10.7.2022 התקיים דיון בערעור בפני הרכב של שלושה שופטים בבית המשפט המחוזי בירושלים. הצדדים טענו את טענותיהם בהרחבה. בא כוחו של חכ"ל שיקלי ביקש מבית המשפט, בקשה חלופית, בהאי לישנא:

"...אין חולק כי למערער יש זכות (ערעור – הח"מ) שיש לאפשר לו למצותה, אנו מבקשים לקבוע שבכל מקרה גם אם בסוף לא תתקבל חלילה פרשנותנו לסי' 6א וגם אם לא תתקבלנה טענותינו ביחס להליך ולכל הפגמים שנפלו בערעור, אם בית המשפט יחליט לדחות את הערעור, הפגישה (הפרישה – הח"מ) תיחשב לכזו שבוצעה במועד פסה"ד בערעור." (ר' עמוד 8 שורות 10-14 לפרוטוקול הדיון – נספת 2 לבקשת מרץ - וכן בהמשך בשורות 15-20).

15. בניגוד מוחלט לאמור בסעיף 36 לבקשה, לא עלה מהדיון שבית המשפט נטה לדחות את הערעור. נהפוך הוא.

16. לאחר שבית המשפט המחוזי הנכבד שמע באריכות את טענות הצדדים, הוא הבהיר כי מתן פסק דין יכול לארוך זמן והמליץ לצדדים לקבל הצעת פשרה לפיה **חכ"ל שיקלי יחזור בו מהערעור ויתפטר מכהונתו בכנסת בתוך ארבעה ימים ממועד מתן פסק הדין ופיטוריו ייראו בתור "התפטרות בסמוך לפרישה" לצורך סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת**. על אף שחכ"ל שיקלי עמד על רצונו בהכרעה פסוקה עקרונית בשאלה האם חבר כנסת שפועל לפי רצון הבוחר ולא מקבל כל תמורה יכול להיחשב פורש על פי חוק היסוד, הוא הסכים בסופו של דבר להצעת הפשרה של בית המשפט הנכבד משום שהבין שהכרעה מאוחרת עלולה לא לסייע לו גם אם תהיה לטובתו. בהתאם, בפסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופטים מאק-קלמנוביץ, כדורי וגורדון), נכתב כדלקמן:

"לאחר שהתקיים דיון ונשמעו טענות הצדדים, המערער ביקש לחזור בו מהערעור מטעמים שפירט בא-כוחו ולאחר ששמע את דברי ב"כ משיבים 1 – 3. לפיכך, הערעור נדחה.

רשמנו לפנינו את עמדת ב"כ המשיבים 1 – 3, לפיה בנסיבות ערעור זה, אם המערער יתפטר בארבעת הימים הקרובים הדבר ייחשב מבחינת הכנסת כהתפטרות בסמוך למועד הפרישה. אף אנו סבורים כי בנסיבות העניין מדובר בעמדה ראויה העולה בקנה אחד עם החוק ועם עובדות המקרה." (העתק פסק הדין מופיע בעמ' 17 לנספח 2 לבקשת מרץ).

17. חכ"ל שיקלי ביסס את החלטה למשוך את ערעורו המבוסס מאוד, משום שהבין, שהמשמעות הברורה של פסק הדין, ובכלל זה של ההסדר שהוסכם במהלך הדיון, הינה כי כל דרכי ההתמודדות תהיינה פתוחות בפניו וכי הוא יוכל, בין היתר, להיכלל ברשימה של סיעה יוצאת. נציין כי עד לאחר פסק הדין בבית המשפט המחוזי, אפשרות השתלבותו של חכ"ל שיקלי ברשימת הליכוד לכנסת העשרים וחמש לא נדונה ולא הועלתה, לא מצד חכ"ל שיקלי ולא מצד הליכוד, יתרה מכך האפשרות לריצה עצמאית עמדה על הפרק גם שבועות ספורים לפני הגשת הרשימות (לראיה הדיווחים על הבלוק הטכני עם חכ"ל סמוטריץ')¹. בהסתמך על כך, חכ"ל שיקלי התפטר מיידית מהכנסת, לא הגיש רשימה עצמאית (כפי שתחילה סבר שיפעל) והצטרף לרשימת הליכוד לכנסת ה-25.

למותר לציין, כי זו גם הבנתה של סיעת ימינה, שלא עתרה לוועדת הבחירות נגד הכללתו של חכ"ל שיקלי ברשימת הליכוד והודיעה לח"מ כי אינה מתנגדת להסדר עם חכ"ל שיקלי (ראו נספח 1 לתשובה זו), כדלקמן:

"מרשתי [מפלגת צ"ש וסיעת ימינה, הח"מ] אינה מתנגדת כיום להסדר הפשרה אליו הגיע מר עמיחי שיקלי בעש"א 22-06-25528 שיקלי נ' וועדת הכנסת ואח' ביום 10.7.2022, לפיו אם שיקלי "יתפטר בארבעת הימים הקרובים הדבר ייחשב מבחינת הכנסת כהתפטרות בסמוך למועד הפרישה".

זו היתה גם הבנת הייעוץ המשפטי של הכנסת, ובתגובה שהוגשה ליו"ר וועדת הבחירות הנכבד בעניינה של ח"כ עידית סילמן, נזכרו חכ"ל שיקלי ונודלמן יחד כחברי כנסת "שבחרו להתפטר מהכנסת כך שהסנקציה הקבועה בסעיף 6א לחוק יסוד הכנסת לא תחול עליהם" (ר' סעיף 37 לתגובת הכנסת לעתירות פ"מ 1/25 ו-פ"מ 2/25).

אם לא די בהבנתם הסובייקטיבית, לכאורה, של הצדדים להליך הערעור ובאי אולם בית המשפט המחוזי בירושלים באותו היום, זו הייתה הדעה הרווחת שהייתה מקובלת בקרב הציבור, ובכלל זה פרשני המשפט והפוליטיקה בתקשורת. כך למשל פרסם כתב המשפט של N12 יובל אראל "בית המשפט דן בערעורו של חבר הכנסת עמיחי שיקלי נגד החלטה של מפלגת ימינה להכריז עליו כפורש • שיקלי קיבל את הפשרה

¹ ערוץ 7, מסתמך: בלוק טכני של סמוטריץ ושיקלי 23.8.2022, זמין לצפייה: <https://www.inn.co.il/flashs/884376>; וגם עמיחי שטיין וזאב קם, כאן תאגיד השידור הישראלי, 81% הצבעה בציונות הדתית: זו הרשימה של בצלאל סמוטריץ', 23.8.2022 זמין לצפייה: <https://www.kan.org.il/Item/default.aspx?itemid%3D133274>

המוצעת, שבה יתפטר מהכנסת ויוכל לרוץ בבחירות הקרובות במפלגה קיימת"²; בידיעה אחרת שנכתבה על ידי אנה ברסקי כתבת מדינית-פוליטית במעריב נכתב "קיבל החלטה: שיקלי ימשוך את הערעור ויוכל להתמודד במפלגה קיימת. עמיחי שיקלי הודיע כי יקבל את הצעת הפשרה, ימשוך את הערעור שהגיש נגד ההכרזה עליו כח"כ פורש ויתפטר מן הכנסת. בכך, הוא יוכל להתמודד במסגרת מפלגה קיימת"³; פרשנות דומה הובאה ב"הארץ", על ידי מיכאל האוזר טוב, הכתב הפוליטי, שם נכתב "אחרי הערעור: שיקלי יתפטר מהכנסת ויוכל להתמודד במפלגה קיימת. שיקלי קיבל את הסכם הפשרה שהוצע בדיון על הערעור שלו בנוגע להכרזה עליו כפורש מימינה."⁴

18. מיד לאחר מכן, ובהתאם להסדר שהוסכם ואשר קיבל ביטוי בהחלטת בית המשפט המחוזי כאמור, כבר ביום 14.7.2022 (המצוי "בארבעת הימים הקרובים" ממועד מתן פסק הדין), פעל חכ"ל שיקלי בהתאם לפסק הדין והתפטר מכהונתו בכנסת העשרים וארבע. דבר התפטרותו פורסם ברשומות (י"פ 10685). כאן המקום לציין, כי מטבע הדברים, התפטרותו של חכ"ל שיקלי גררה עמה גם את התפטרות צוותו, ולוותה אפוא בהשלכות כלכליות אישיות כבדות.

ג. הטיעון המשפטי

ג.1. יש לצמצם את הפגיעה החוקתית בזכות לבחור ולהיבחר

19. מן המפורסמות הוא, כי הזכות לבחור והזכות להיבחר הן בין חירויות היסוד המרכזיות והחשובות ביותר. על כך נקבע לא אחת בהלכה הפסוקה של בית המשפט העליון המשמשת יסוד בשיטתנו המשפטית:

"הזכות ליטול חלק בבחירות ולהתמודד על קולו של הבוחר היא אחת מזכויות היסוד האזרחיות... " (ע"ב 2/84 משה ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת האחת-עשרה, לט(2) 225 (1985)).

"הזכות להתמודד בבחירות היא זכות יסוד מדינית, המבטאת את רעיון השוויון, חירות הביטוי וחופש ההתאגדות. מכאן, כי קיומה וההקפדה על שמירתה של זכות זו, הם מן הסימנים המובהקים של חברה דמוקרטית" (ע"ב 1/88 ניימן נ' יו"ר ועדת הבחירות המרכזית לכנסת, פ"ד מב(4) 177, 185).

"הגשמתן של זכויות אלה - לבחור ולהיבחר - מונחת ביסוד המבנה המדיני של מדינת ישראל. היא מהווה תכלית אשר את דיניה מבקשים להגשים" (בג"צ 7157/95 ארד נ' יושב-ראש הכנסת ואח' [13], בעמ' 587).

² יובל אראל N12, ניצחון לשיקלי: יתפטר מהכנסת – ויוכל להתמודד במפלגה קיימת, 10.7.2022, זמין לצפייה: https://www.mako.co.il/news-israel-elections/election_2022/Article-652719bead7e181026.htm?utm_source=AndroidNews12&utm_medium=Share

³ אלה ברסקי מעריב, קיבל החלטה: שיקלי ימשוך את הערעור ויוכל להתמודד במפלגה קיימת, 10.7.2022, זמין לצפייה: <https://www.maariv.co.il/elections-2022/Article-930786>

⁴ מיכאל האוזר טוב הארץ, אחרי הערעור: שיקלי יתפטר מהכנסת ויוכל להתמודד במפלגה קיימת, 10.7.2022, זמין לצפייה: <https://www.haaretz.co.il/news/politi/2022-07-10/ty-article/.premium/00000181-e893-dc32-adb3-eb93b32c0000>

אין זה פלא, אם כן, כי המלומד פרופ' אריאל בנדור כתב בענין, כי "זכויות ההשתתפות בבחירות לבית- המחוקקים מהוות, אולי יותר מכל זכות אחרת, את נשמת-אפה של הדמוקרטיה 'המערבית'" (א' בנדור, "זכות המועמדות בבחירות לכנסת" משפטים יח (תשמ"ח-מ"ט) 269).

20. זו אפוא היא נקודת המוצא לדין שבפנינו - הזכות לבחור ולהיבחר, היא זכות יסוד, שיש לקדשה ולצמצם מאוד כל פגיעה בה. מאחר שבסעיף 6 א לחוק יסוד: הכנסת מדובר בהגבלה קיצונית של זכות חוקתית להיבחר ושל הזכות של תומכי חבר הכנסת לבחור, נדרשת פרשנות מצמצמת ויש לפרש את החקיקה הרלבנטית באופן שמצמצם את הפגיעה בזכות לבחור ולהיבחר. בהקשר זה, נזכיר את שנפסק זה מכבר, כי "כללי הפרשנות החלים בכל הנוגע לזכות להיבחרו מטים את הכף בפירוש המקל יותר עם המועמד" (פ"מ 2/21 פ"מ 2/21 טל רוסו נ' היועמ"ש (נבו 10.03.2019) ("עניין רוסו") והאזכורים שם: פ"מ 1/20 מפלגת "כולנו בראשות משה כחלון", בקשה להכרעה מוקדמת בשאלה האם גב' צגה מלקו כשירה להיכלל ברשימות מועמדים בבחירות לכנסת ה-20, [פורסם בנבו] (26.01.2015) וגם בג"ץ 6859/98 אנקונינה נ' פקיד הבחירות אור עקיבא, פ"ד נ"ב(5) 433, 454 (1998)).

למרבה הצער, מרץ מנסה לפגוע בזכותו של חכ"ל שיקלי להיבחר ובזכות של רשימת הליכוד ותומכיה לבחור במועמד האמור, למרות שבית המשפט המוסמך קבע, כאמור, אחרת.

2.ג. תמצית ההיסטוריה החקיקתית של ההוראות הנוגעות ל"פרישת" חברי כנסת

21. במסגרת תיקון 12 לחוק יסוד: הכנסת כוננו וחוקקו יחדיו, בין היתר, הוראות סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת, הוראות סעיף 25 לחוק הבחירות לכנסת, תיקון לחוק-יסוד: הממשלה, וכן תיקון בהוראות מסוימות בחוק מימון מפלגות, התשל"ג-1973, אשר כולן עוסקות בפרישת חבר כנסת או התפלגות מסיעתו.

22. במסגרת תיקון מס' 12 לחוק-יסוד: הכנסת, הוכלל בסעיף 6א לחוק היסוד סייג למועמדות חבר הכנסת שפרש מסיעתו ולצידו סנקציה ברורה ומוגדרת כי אותו חבר כנסת שפרש ולא התפטר מכהונתו סמוך לפרישתו לא ייכלל ברשימת מועמדים של סיעה קיימת, כדלקמן (בנוסח המתוקן החל כיום):

"סייג למועמדות חבר הכנסת שפרש מסיעתו

א.6. (א) חבר הכנסת שפרש מסיעתו ולא התפטר מכהונתו סמוך לפרישתו, לא

ייכלל, בבחירות לכנסת שלאחריה, ברשימת מועמדים שהגישה מפלגה

שהיתה מיוצגת על ידי סיעה של הכנסת היוצאת; הוראה זו לא תחול על

התפלגות סיעה בתנאים שנקבעו בחוק.

(ב) לענין סעיף זה –

"פרישה מסיעה" - לרבות הצבעה במליאת הכנסת שלא בהתאם לעמדת

הסיעה בענין הבעת אמון לממשלה או אי-אמון בה; ואולם הצבעה כאמור לא

תיחשב כפרישה אם חבר הכנסת לא קיבל כל תמורה בעד הצבעתו;"

"תמורה" - במישרין או בעקיפין, בהבטחה או בהתחייבות לעתיד, ולרבות הבטחת מקום ברשימת מועמדים לכנסת, או מינוי חבר-הכנסת עצמו או אדם אחר לתפקיד כלשהו.

23. בשנת 1994 חוקק חוק הכנסת, התשנ"ד-1994 (להלן: **"חוק הכנסת"**) (ובשמו הקודם - חוק הכנסת (מספר חברים בוועדות), התשנ"ד-1994). ביום 24.11.2003 הוגשה על ידי חבר הכנסת גדעון סער הצעת חוק הבחירות לכנסת (נוסח משולב) [תיקון - התפלגות של סיעה], התשס"ד-2003 ובמסגרתה הוצעתי לתיקון לתנאי ההתפלגות לענין סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת (ה"ח הכנסת תשס"ד מס' 36 עמ' 40).

במהלך דיוני ועדת הכנסת, הוחלט כי האכסניה הנכונה להוראות בדבר התפלגות ופרישה תהיה במסגרת חוק הכנסת ולא בחוק הבחירות לכנסת, ולפיכך ההוראות בדבר התפלגות ופרישה **הועברו מחוק הבחירות לכנסת לחוק הכנסת**. על כך עמד חבר הכנסת סער במליאת הכנסת באומרו **"בהזדמנות זו של תיקון החוק החליטה ועדת הכנסת להעביר את כל ההוראות הנוגעות להרכב הסיעתי – התפלגות, פרישה, מיזוג סיעות – לחוק הכנסת, התשנ"ד-1994, שהוא האכסניה המתאימה לכך"** (עמ' 79 דברי הכנסת מושב שני 3 במרץ 2004 חוברת כ' ישיבה קי"ג; וראה גם את דברי היועצת המשפטית לוועדת הכנסת **"המקום המתאים של כל הסעיפים בנושא התפלגות, פרישה, ומיזוג של סיעות הוא בחוק הכנסת, ולא בחוק הבחירות כפי שהם היו עד עכשיו, כי הם הוספו לחוק לפני שנחקק חוק הכנסת בשנת 1994. הסעיפים האלה הם משנת 1991"** (עמ' 6 לדברי עו"ד אסטרך פרטוקול מס' 105 מישיבת ועדת הכנסת מיום שני, א' באדר התשס"ד (23 בפברואר 2004).

בעקבות חקיקת התיקון האמור **בחוק הכנסת**, נוספו ההוראות הבאות בקשר לפרישת חבר כנסת (בנוסחם הנוכחי נכון להיום):

"התפלגות"

59. רואים התפלגות של סיעה לענין סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת, אם נתקיים אחד מהתנאים האלה:

- (1) ההתפלגות היא של קבוצה של שני חברי הכנסת לפחות, שהם שליש ממספר חברי הסיעה לפחות או של קבוצה של ארבעה חברי הכנסת לפחות;
- (2) ההתפלגות היא של סיעה שהיא צירוף של מפלגות, וההתפלגות היא על פי ההשתייכות לאותן מפלגות, והיא הגישה ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית בעת הגשת רשימת המועמדים שלה, נוסח של הסכם בדבר צירוף של מפלגות כאמור;
- (3) ההתפלגות נעשית בעת שהסיעה מתמזגת עם סיעה אחרת, ובלבד שחברי כל סיעה המתנגדים למיזוג עושים כן כסיעה אחת, אך רשאי כל חבר כנסת המתנגד למיזוג להצטרף לסיעה אחרת.

פרישה מסיעה

61. (א) פרש חבר הכנסת מסיעתו שלא במסגרת התפלגות, תקבע ועדת הכנסת בישיבה שבסמוך לאחר הפרישה ולאחר שנתנה לחבר הכנסת הזדמנות להשמיע את טענותיו, את דבר פרישתו, וכן את השינוי במספר חברי אותה סיעה.
 (ב) לא תקבע ועדת הכנסת כי חבר הכנסת פרש מסיעתו אלא לאחר שבדקה את העובדות הנוגעות לפרישתו ומצאה כי נתקיימו המבחנים שנקבעו בסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת.
 (ג) על החלטת ועדת הכנסת על פי סעיף זה, **רשאי חבר הכנסת לערער לבית המשפט המחוזי בירושלים, שידון בערעור בשלושה.**
 (ד) חבר הכנסת שועדת הכנסת הודיעה על פרישתו, לא יצורף לסיעה כלשהי בתקופת כהונתה של אותה הכנסת."

24. בשנת 2010 תוקן תקנון הכנסת (י"פ תש"ע: מס' 6063 מיום 17.2.2010 עמ' 1926 – מס' 1) ונוסף פרק העוסק ב"סיעות" ובמסגרת זו נקבעו הוראות בדבר שינוי בסיעות, לרבות דרישת **אישורה של ועדת הכנסת על פרישה מסיעה לפי פרק י' לחוק הכנסת**, שליחת הודעה ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית בקשר להחלטה כאמור ופרסומה ברשומות, וכן הזכויות הנתונות לחבר הכנסת שוועדת הכנסת קבעה כי פרש מסיעתו, כדלקמן:

"שינויים בסיעות

10. (א) אלה **טעונים את אישורה של ועדת הכנסת:**
 (1) התפלגות סיעות, מיזוג סיעות או פרישה מסיעה לפי פרק י' לחוק הכנסת;
 (2) שינוי שם של סיעה או מתן שם לסיעה חדשה שנוצרה כתוצאה מהתפלגות או ממיזוג של סיעות;
 (3) שינוי במספר חבריה של סיעה;
 [...]
 (ב) יושב ראש ועדת הכנסת יודיע לכנסת, ליושב ראש הכנסת, ליושב ראש ועדת הבחירות המרכזית ולחשב הכנסת על אישור שניתן לפי סעיף קטן (א) ויפרסם עליו הודעה ברשומות.
 (ג) לחבר הכנסת שוועדת הכנסת קבעה כי פרש מסיעתו כאמור בסעיף 61 לחוק הכנסת, יהיו כל הזכויות שתקנון זה מעניק לסיעה, למעט הזכות להציע הבעת אי-אמון בממשלה, לקבל חדר סיעה במשכן, ולהודיע הודעות בשל אי-השתתפות בדיון או בהצבעה."

25. כידוע, הרציונל העומד מאחורי האבחנה בין "התפלגות" ו-"פרישה" על פי חוק יסוד הכנסת הוא ההנחה כי התפלגות סיעתית נעשית, על פי רוב, מטעמים ערכיים ואידיאולוגיים ואילו המחוקק יוצא מנקודת הנחה (הניתנת לסתירה) כי פרישת חבר כנסת בודד מסיעתו נעשית, על פי רוב, מטעמים של כלנתריזם ותוך קבלת תמורה בגין פרישתו (להרחבה ראו עניין קלנר שלעיל; כב' השופט אור בבג"ץ 4031/94 ארגון "בצדק" נ' ראש ממשלת ישראל, פ"ד מח(5) 1 (1994); בג"ץ 10451/08 סיעת קדימה בכנסת נ' יושבת ראש הכנסת (נבו 23.02.2011)). יודגש, כי במסגרת הדיונים בוועדת חוקה חוק ומשפט (להלן: "ועדת חוקה"), בוועדת

הכנסת ובמליאת הכנסת, הובהר שמטרת סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת היא **מניעת "קניית" קולות של חברי כנסת בהצבעות אמון או אי אמון כנגד קבלת תמורה** וכי התיקון לחוק בא לענות על מצב חריג שבו ח"כ מצביע בניגוד לעמדת סיעתו בהצבעת אמון או אי-אמון בממשלה, ואיננו מתייחס להצבעות במסגרת הצעות חוק רגילות ושגרתיות. כן דובר, בגדרי דיוני הוועדות, על פרישה מסיעה מטעמים אידיאולוגיים, ללא קבלת טובות הנאה, כפרישה מותרת וללא הטלת סנקציה. על כך עמדה כבוד הנשיאה א' חיות בכותבה בעניין קלנר על תכלית תיקון 12, כדלקמן:

"עם זאת, והגם שתופעת הפרישות הפוליטיות הטרידה את המערכת הפוליטית מראשיתה, הכנסת נמנעה לא רק מחסימת התפלגות מסיעה בתנאים שנקבעו בתיקון 12. היא נמנעה גם מחסימת דרכו של חבר בסיעה המבקש לפעול על פי צו מצפונו בניגוד למשמעת הסיעתית. על כן, הסנקציות שנקבעו בתיקון 12 הטילו מגבלות רק על פרישה תועלתית אסורה הנבחנת על פי התמורה שמקבל הפורש, המוגדרת בסעיף 6א לחוק היסוד (רובינשטיין והר זהב בעמ' 46)."

26. בסעיף 14 לבקשה טוענת מרץ, כי די בהצבעת חבר כנסת נגד הצעת אמון בממשלה עם הצגתה כדי לכוון פרישה. אמירה זו אינה נכונה בעליל, משום שהיא מנוגדת למילים הברורות של המחוקק, שקבע שבהצבעת **אי-אמון או אמון** בניגוד לעמדת הסיעה **ללא תמורה** אין משום פרישה. לאור האמור, תמוה הפירוט שמפרט מרץ בסעיף 19 לבקשה בענין ההצבעות שחכ"ל שיקלי הצביע נגד עמדת סיעתו, משום שחלק ניכר מהן הן הצבעות אי אמון וכאמור, הצבעה בהן **שלא בתמורה** לא נחשבת פרישה.

נראה שאין חולק על כך שחכ"ל שיקלי פעל לפי צו מצפונו ולפי ההבטחה של סיעתו לציבור הבוחרים מבלי שקיבל כל תמורה בגין פעולותיו. ברי לכל כי אין לשלול את חופש המצפון וחופש הבחירה של חבר הכנסת מקבלת החלטותיו, והמחוקק לא התכוון למנוע מחבר כנסת לפעול על פי צו מצפונו גם אם הוא לא עומד במשמעת הסיעתית.

ודוק: חכ"ל שיקלי טען, כי המחוקק קבע במפורש בהצבעת אי אמון או אמון בניגוד לעמדת הסיעה **שאינה בתמורה**, לא תחשב למעשה פרישה. ואם כך, היות וכל אחת מההצבעות האלו מותרת, הרי שכמה כאלו וודאי שמותרות בשל היותן אוסף מעשים "מותרים".

זאת ועוד, חכ"ל שיקלי טען, כי הצבעת ח"כ בנושא אמון או אי-אמון נגד סיעתו, היא ההצבעה החמורה ביותר שהוא יכול לעשות נגד עמדת הסיעה. אין חמור מהפלה או הקמה של ממשלה נגד עמדת הסיעה. אם המחוקק מאפשר לחה"כ לצבור הצבעות נגד עמדת הסיעה בענין החמור ביותר, כל עוד אינן בתמורה, וודאי שהוא מאפשר צבירת הצבעות בעניינים אחרים, שהם בהגדרה חמורים פחות. לאור האמור, טען חכ"ל שיקלי כי הפרשנות הסבירה של הדין היא שכל ההצבעה של ח"כ, כל עוד היא אינה בתמורה, אינה יכולה לכוון פרישה. לא לבדה ולא במצטבר וחכ"ל שיקלי לא פרש.

27. כאן המקום להזכיר, כי בכנסת ה-23, כאשר מפלגת העבודה בראשות חבר הכנסת עמיר פרץ החליטה להצטרף לממשלה, חברת הכנסת מירב מיכאלי החליטה לפעול בניגוד לעמדת הסיעה. היא הצביעה כל

העת בניגוד לעמדת הסיעה. היה מצופה מסיעת מרץ, החרדה כל כך לפעולה של חברי כנסת בהתאם למשמעת הסיעתית, שתפנה לוועדת הבחירות ותבקש להכריז על חברת הכנסת מירב מיכאלי כפורשת תוך הסרתה מרשימת העבודה לכנסת ה-24. הדבר לא נעשה וחברת הכנסת מיכאלי, שפעלה בהתאם לצו מצפונה (וכנראה בהתאם לרצון של לפחות חלק ממצביעי מפלגתה) אף זכתה בראשות מפלגת העבודה, בין השאר, משום שהייתה הכרה בכך שפעלה בהתאם לצו מצפונה, על אף שפעלה בניגוד להחלטות הסיעה והמוסדות המוסמכים של מפלגת העבודה.

28. המקרה דנן מקביל בדיוק למקרה של חברת הכנסת מיכאלי. אין זה המקרה שאליו התייחס תיקון מס' 12 ויש להותיר על כנו את פסק הדין המאפשר לחכ"ל שיקלי להתמודד.

ג.3. היעדר זכות עמידה, מניעות ושיהוי

29. יתר על כן, מההיסטוריה החקיקתית עולה, כי תכליתו האמיתית של תיקון 12 לחוק-יסוד: הכנסת היא להגן על סיעות הכנסת מפני פרישה תועלתנית של אחד מחברי הסיעה. לא היתה כל כוונה לאפשר לסיעות אחרות לנהל את הקורה שלא בסיעתן, ובוודאי שלא היתה כל כוונה לאפשר לסיעה אחרת לעשות שימוש בתיקון לחוק לצורך פוליטי באמצעות פסילת מועמדים במסגרת רשימות של סיעות אחרות. פרשנות תכליתית זו מחייבת, כי רק הסיעה אליה משתייך חבר הכנסת תוכל להגיש בקשות הנוגעות לפרישה כביכול של חבר כנסת. ואכן, עד כמה שבדיקתנו מגעת, עד היום לא הוגשה כל בקשה לפרישה שלא על ידי הסיעה אליה משתייך חבר הכנסת.⁵

ודוק: כל סיעה מסיעות הבית סוברנית להחליט על חופש הצבעה בנושא מסוים. כל סיעה רשאית להחליט האם לנקוט בסנקציה כלפי חבר כנסת המפר את הוראות הסיעה או לא לנקוט כלפיו בצעד כזה. אם נאפשר לכל גורם להתערב בענין זה בסיעות הכנסת האחרות נפגע בחופש הפעולה וההחלטה של הסיעות (נחייב אותן למשל להכריז על חופש הצבעה כדי שלא יפרישו מהן חברי כנסת) ונגרום לבוקה ומבולקה שעלולה לפגוע במשטרנו הפרלמנטרי. מדובר במדרון חלקלק שאין לתת לו יד.

30. לא למותר להזכיר, כי בעניין קלנר עמדה כבוד הנשיאה א' חיות על תכלית תיקון 12, ובעיקרו הדגישה את המטרה אותה בא התיקון להשיג והיא הסדרת היחסים שבין הסיעה וחבריה. כבוד הנשיאה הדגישה, כי מדובר, ככלל, בשאלה פוליטית-ציבורית, שיש מקום להותירה אפוא בשדה הפוליטי. וכדברי הנשיאה הנכבדה:

"ההיסטוריה החקיקתית שתוארה לעיל תומכת בעמדת המשיבים לפיה **תיקון 12 נועד להסדיר את היחסים שבין הסיעה ובין חבריה** ולמנוע תופעות פסולות של עריקה ממפלגה אחת למפלגה אחרת תמורת טובת הנאה אישית או ציבורית. זאת באמצעות הטלת מגבלות על חברי כנסת יחידים או על חלקים מסיעה

⁵ אמנם בענין פ"מ 1/23 שחר בן מאיר נ' גדי יברקן ואח' (להלן: "עניין יברקן") הוגשה עתירה על ידי עו"ד שחר בן מאיר, אולם ענין הפרישה היה אחד מכמה עילות והבקשה נדחתה על הסף ללא בקשה לזכות תגובה ולכן לא ניתן היה לטעון להעדר זכות עמידה וטענה זו לא עמדה למבחן משפטי.

[...]

"עיון בתיקון 12 לחוק יסוד: הכנסת ובתיקונים העקיפים שנעשו בצוותא חדא עמו ובהם חוק הבחירות וחוק יסוד: הממשלה, מלמד כי **הוראות תיקון 12 בכללותן נועדו להסדיר את מערכת היחסים שבין הסיעה ובין חבריה** וכי הסנקציות שנקבעו במסגרת התיקון, נועדו למנוע "פרישה" כהגדרתה בחוק יסוד: הכנסת, להבדיל מהתפלגות כמשמעותה בחוק הכנסת, ומקל וחומר הם מבדילים בהקשר זה התמזגות של סיעה שלמה בסיעה אחרת. הרציונאל שביסוד תכלית זו הוא כי חבר כנסת נבחר במסגרת סיעה מסוימת בשל חברותו באותה סיעה. על כן פרישתו ממנה מהווה מעילה באמון שנתן בו הציבור. עם זאת, והגם שתופעת הפרישות הפוליטיות הטרידה את המערכת הפוליטית מראשיתה, הכנסת נמנעה לא רק מחסימת התפלגות מסיעה בתנאים שנקבעו בתיקון 12. היא נמנעה גם מחסימת דרכו של חבר בסיעה המבקש לפעול על פי צו מצפוננו בניגוד למשמעת הסיעתית. על כן, **הסנקציות שנקבעו בתיקון 12 הטילו מגבלות רק על פרישה תועלתית אסורה הנבחנת על פי התמורה שמקבל הפורש**, המוגדרת בסעיף 6א לחוק היסוד (רובינשטיין והר זהב בעמ' 46).

האינטרס המוגן הוא של **הסיעה עצמה**, הנפגעת לכאורה מפעולותיו של חבר הכנסת ה"פורש". בעניין דנן, יו"ר ימינה לשעבר נפתלי בנט, הוא זה שחתם על הבקשה לוועדת הכנסת וסיעת ימינה היתה חלק מההליך בבית המשפט. **כאמור לעיל, סיעת ימינה הודיעה מפורשות ביום 23.9.2022, כי " אינה מתנגדת כיום להסדר הפשרה אליו הגיע מר עמיחי שיקלי בעש"א 22-06-25528 חכ"ל שיקלי נ' וועדת הכנסת ואח' ביום 10.7.2022, לפיו אם שיקלי "יתפטר בארבעת הימים הקרובים הדבר ייחשב מבחינת הכנסת כהתפטרות בסמוך למועד הפרישה"** (נספח 1 לתשובה זו).

31. יתר על כן, יו"ר ימינה הנוכחית, חה"כ איילת שקד, ביקשה סליחה מתומכיה, שליבם נשבר כשהצטרפה למהלך הקמת הממשלה האחרונה⁶. בבקשת הסליחה יש לטעמנו משום הודאה שדווקא חכ"ל שיקלי, שפעל לפי צו מצפוננו, הוא זה שפעל לפי רצון ציבור הבוחרים ולא היה מקום לבקש מוועדת הכנסת להכריז עליו כפורש, כפי שהדבר לא נעשה במקרה של חברת הכנסת מירב מיכאלי שפורט לעיל. על איזה אינטרס אם כן מגנה סיעת מרץ?! (מלבד אינטרסים פוליטיים שלה?!).

32. מטרת המחוקק הייתה **להגן על הסיעה**. בעניין דנן, **סיעת ימינה מודיעה ליו"ר הוועדה הנכבד, כי היא מסכימה להצעת הפשרה הקבועה בפסק הדין**. אם היתה פגיעה בסיעת ימינה בפסק הדין, היא היתה מתנגדת לפשרה ועותרת לוועדת הבחירות או לבית המשפט הגבוה לצדק, אולם דווקא סיעת ימינה, הנפגעת העיקרית כביכול, עליה החוק מבקש להגן, מודיעה שהיא לא מתנגדת לפשרה. מדוע אם כן יש זכות עמידה לסיעת מרץ לנסות ולהגן על סיעת ימינה – שאיננה מתנגדת לפשרה כלל וכלל? **לא הייתה זו כוונת המחוקק**.

⁶ בנצי רובין, חדשות סרוגים נאום ההתנצלות של איילת שקד: "תמצאו מקום לסלוח" 20.9.2022, זמין לצפייה: <https://www.srugim.co.il/?p=714396>

33. יתר על כן, חברת הכנסת מיכל רוזין מסיעת מרץ השתתפה בדיוני וועדת הכנסת בעניינו של חכ"ל שיקלי. ועדת הכנסת, ויושב ראש הוועדה, הם חלק מהפשרה בבית המשפט המחוזי, וסיעת מרץ לא הגישה כל בקשה להצטרף להליך בנפרד. העולה מהאמור, שסיעת מרץ מנועה מלהתנגד לפשרה המחייבת גם אותה.

34. אם לא די באמור, הרי שחל **שיהוי ניכר** בין מועד פסק הדין (10.7.2022) לבין המועד שבו סיעת מרץ נזכרה לפנות לפורום משפטי כלשהו להביא את השגותיה נגד פסק הדין (21.9.2022).

35. **אין כל ספק, שסיעת מרץ ידעה על פסק הדין שפורסם ונותח, כאמור לעיל, בכל אמצעי התקשורת. למרות האמור, מרץ לא טרחה להשיג את השגותיה עד לאחר שהוגשו הרשימות לכנסת וחלפו למעלה מחודשיים ימים מיום מתן פסק הדין.** מרץ היתה יכולה לכל הפחות לפנות לבג"ץ או לבקש להצטרף להליך בבית המשפט המחוזי ולהגיש בקשת רשות ערעור לבית המשפט העליון או לפנות מבעוד מועד ליו"ר ועדת הבחירות בשאלתא או בהליך מתאים אחר.

36. מרץ בחרה מסיבותיה היא שלא לנקוט בכל הליך שהוא. שיהוי חמור זה, פוגע הן במר חכ"ל שיקלי – שאם תתקבל הבקשה (בניגוד לעמדת המשיבים) תיפגע זכות היסוד שלו להיבחר והוא יהיה מנוע מלהתמודד בבחירות ברשימה אחרת למרות שהסתמך על פסק הדין שניתן בבית המשפט המחוזי (ונוכח שחוק היסוד אינו מבקש לשלול לחלוטין מחבר כנסת פורש את האפשרות להתמודד לכנסת); והן בסיעת הליכוד שקבלת הבקשה, תימנע ממנה להציב מועמד מתאים במקום ה-14.

כאן המקום להזכיר, שהפגיעה בליכוד חמורה ביותר משום שבניגוד לרשימות אחרות כל המקומות ברשימה נבחרים באופן דמוקרטי חוץ מהמקומות ה"משוריינים". הסרת חכ"ל שיקלי הניצב במקום הראשון של חברי הכנסת המשוריינים תיפגע מאוד בגיוון שעשרות אלפי מתפקדי הליכוד חפצו לאפשר באישור השריונים ברשימה וזאת ללא כל עוול בכפם ומפני שפעלו בהתאם לפסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים.

אין מקום לאפשר פגיעות חמורות אלה, שהיו נמנעות אם מרץ לא היתה משתהה שיהוי כה חמור. כבי' השופטת ד' בייניש (כתוארה אז) **בפרשת מפלגת העבודה** כתבה על הפגיעה הקשה בזכויות חבר הכנסת ככל שעניין פרישתו יוכרע על ידי יו"ר ועדת הבחירות במועד שלאחר הגשת הרשימות, כדלקמן:

"... על פי הפרשנות שמציעים המבקשים, שאלת הפרישה תוכל להיקבע בעת אישור רשימות המועמדים בבחירות על ידי ועדת הבחירות המרכזית, אף אם הדבר יתרחש זמן רב לאחר שנעשו המעשים שיש בהם לכאורה כדי להעיד על פרישה מסיעה. בהתנהלות מעין זו טמון פוטנציאל לפגיעה ממשית בוודאות בדבר מעמדו של חבר הכנסת וזיקתו לסיעה בה נבחר. חמור מכך, יש בכך כדי לפגוע בזכותו של חבר הכנסת להיבחר משום שבעת אישור הרשימות בוועדת הבחירות חלף כבר המועד להגשת הרשימות לוועדה. לפיכך, במידה שייקבע בשלב אישור הרשימות כי חבר הכנסת אכן פרש מסיעתו (ולא התפטר בסמוך לכל) לא רק שלא יוכל אותו חבר כנסת להתמודד ברשימה מטעם סיעה

שהיתה מיוצגת בכנסת היוצאת (כהוראת סעי 6א הנ"ל) אלא שיימנע ממנו גם להתמודד ברשימה מטעם סיעה חדשה, בשל העובדה כי המועד להגשת הרשימות חלף עבר. שלילת הזכות להיבחר באופן מוחלט היא ללא ספק תוצאה קיצונית ובלתי מידתית שאין ניתן להשלים עימה בנסיבות אלה..."

כמו כן, בהחלטתה, כב' השופטת ד' בייניש התייחסה ספציפית לסוגיית השיהוי, כך :

"משנמנעה סיעה מלעורר את שאלת הפרישה במועד סמוך למועד הפרישה והותירה את ההכרעה בה עד למועד האחרון לפני הבחירות יש בכך משום שיהוי שהוא לעצמו פוגע פגיעה משמעותית באפשרות לברר את הטענות לגופן וכאמור, אף שולל מחבר הכנסת את הזכות להתמודד בבחירות מטעם סיעה כלשהי."

הוא הדין בענייננו. סיעת מרץ, שהאמור בפסק הדין לא היה מקובל עליה, השתתתה בפנייתה, אולם בינתיים הקביעה בפסק הדין לפיה ההתפטרות היתה בסמוך לפרישה הפכה ל"מעשה עשוי". היעדרות לבקשת סיעת מרץ ושליחה מוחלטת של הזכות להיבחר – קיצוניות הן, ומאחר שמדובר בהגבלה קיצונית של הזכות לבחור והזכות להיבחר נדרשת פרשנות מצמצמת ביותר התומכת בזכותו של חכ"ל שיקלי להיכלל ברשימת הליכוד.

37. לאור האמור, תטען הליכוד, כי סיעת מרץ וחברת הכנסת לסקי נעדרות זכות עמידה, מנועות להגיש את בקשתן והשתחו שיהוי ניכר בבקשתן. לאור האמור, יש לדחות את בקשתן על הסף.

ג.4. על פי הדין לא ניתן לנקוט בסנקציות נגד חכ"ל שיקלי

38. הליכי "הפרישה" לפי סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת מוסדרים **מפורשות** במסגרת פרק י' בסעיף 61 לחוק הכנסת הקובע כאמור, כי מקום בו "פרש חבר הכנסת מסיעתו שלא במסגרת התפלגות", כי אז ועדת הכנסת תתכנס לדון בפרישתו. סעיף 10 לתקנון הכנסת קובע כאמור, כי "פרישה מסיעה לפי פרק י' לחוק הכנסת" טעון אישורה של ועדת הכנסת וכן טעון **פרסום ברשומות והודעה על כך תימסר על ידי יושב ראש ועדת הכנסת ליושב ראש ועדת הבחירות**. ההכרזה על חבר כנסת פורש תיעשה על ידי ועדת הכנסת, בסמוך לאחר הפרישה, כאשר ועדת הכנסת תערוך דיון מעין שיפוטי, תיתן לחבר הכנסת את ההזדמנות להשמיע את טענותיו ותבחן את דבר קיומן של נסיבות עובדתיות המקיימות את מבחני סעיף 6א לחוק יסוד הכנסת.

39. דוק: בניגוד לאמור בבקשת מרץ, סמכותה של ועדת הכנסת להכריז על חבר כנסת בתור "פורש" היא **קונסטיטוטטיבית** והיא זו היוצרת למעשה את עצם הפרישה. עמדה זו קיבלה ביטוי גם בהחלטתה של יו"ר ועדת הבחירות בייניש שקבעה בפרשת מפלגת העבודה שאוזכרה לעיל, ש"מקובלת עלי הטענה כי החלטת ועדת הכנסת בענין פרישתו של חבר כנסת מסיעתו היא **קונסטיטוטטיבית**".

40. יתר על כן, בניגוד לטענת מרץ, ברור שוועדת הכנסת מוסמכת לדון ולקבוע קביעות גם לגבי מועד הפרישה. אחרת, בקשת מרץ עצמה מגחיכה את עצמה. לשיטתם, אם קביעת הועדה אינה רלבנטית למועד הפרישה אלא רק לעצם קיומה, הרי שהועדה כבר לא יכלה לדון בעניינו של חכ"ל שיקלי. לשיטת מרץ, חכ"ל שיקלי פרש כבר כשנה לפני מועד הדיון בוועדה, והרי הועדה חייבת להתכנס בסמוך לאחר הפרישה. מובן לכן, שכשהועדה דנה בפרישה, היא מאליו בוחנת גם את היבט מועד הפרישה.

41. זאת ועוד, קביעת מועד הפרישה בידי הועדה היא ביטוי לאיזון שכבי' השופטת ד' בייניש (כתוארה אז) **בפרשת מפלגת העבודה** (שצוטטה בחלקה לעיל) היתה ערה לו: זה שבין יעילות ובין וודאות. העובדה שהקביעות הקשורות בפרישה נעשות, לפי קביעתה של כב' השופטת בייניש דווקא על ידי הועדה, מאפשרות את הוודאות החיונית לנבחרי הציבור הרלבנטיים ולבוחריהם. גישת מרץ מנסה למחוק לחלוטין אפילו אבק של וודאות בתהליך.

42. מכל מקום, החלטת ועדת הכנסת, צריכה להתקבל לאחר קיום דיון אמיתי ובירור עובדתי כדבעי, תוך שניתנת לחבר הכנסת זכות הטיעון להשמעת עמדתו. לא מדובר בדיון פוליטי רגיל (כפי שנעשה למרבה הצער במקרה דנן) אלא מדובר בדיון שהוא מעין שיפוטי. על החשש מפני הפוליטיזציה של ההכרזה על פרישת חבר כנסת מסיעתו והכפפת ההליך להכרעת בית המשפט המחוזי בירושלים עמד חבר הכנסת יריב לוי מטעם הליכוד במסגרת הדיון בעניינו של חכ"ל שיקלי בוועדת הכנסת, כדלקמן:

"כשאתה נותן לבית המשפט זכות לבטל את ההחלטה של הפרלמנט – אתה הופך את החסינות לעפר ואפר. עם זאת, יש נושא אחד שבו חייבת להיות ביקורת שיפוטית, ואת הדבר זה איני אומר לראשונה. אמרתי זאת בוועדת השרים לחקיקה כאשר סיעת ישראל ביתנו ביקשה לקדם הצעת חוק שתקבע שאין ערעור לבית משפט על החלטה של ועדת הבחירות המרכזית לפסול מועמד, עם כל הביקורת שלי על הפסיקה של בית המשפט העליון בעניין הזה. עמדתי שם כחומה בצורה ומנעתי את אישור החוק הזה שעמדת הממשלה הייתה להתנגד לו. יש סכנה גדולה שהכוח הזה, שנתון בידי המערכת הפוליטית, לקצץ את הרגליים של יריבים פוליטיים ולמנוע מהם להתמודד, ולמנוע מהם לרוץ לבחירות הוא דבר שלא יכול להישאר בתוך המערכת הפוליטית ועליו חייבת להיות ביקורת שיפוטית, כי אחרת הוא עלול להיות מנוצל לרעה. לכן, בצדק, החוק קובע שעל ההחלטה שתתקבל כאן תהיה ביקורת שיפוטית." (פרוטוקול מס' 89 משיבת ועדת הכנסת 25 באפריל 2022, עמ' 227).

ודוק: המחוקק טרח בסעיף 61 (ג) לחוק הכנסת לאפשר לחבר כנסת שנפגע מהחלטת ועדת הכנסת לפנות לבית המשפט המחוזי בירושלים בערעור שידון בהרכב שלושה: **"על החלטת ועדת הכנסת על פי סעיף זה, רשאי חבר הכנסת לערער לבית המשפט המחוזי בירושלים, שידון בערעור בשלושה"**.

מהאמור עולה, כי בסופו של דבר הסמכות הסופית לקבוע אם חבר הכנסת אכן פרש נתונה לבית המשפט, שהוא המוסמך לקבוע האם חבר הכנסת באמת פרש וניתן להחיל עליו את הסנקציות הקבועות בחוק או לא.

43. לאור קביעה זו של המחוקק, אם חבר כנסת בחר להגיש ערעור על החלטת וועדת הכנסת, מירוץ הזמנים של "התפטר בסמוך לפרישתו" אמור להידחות עד לאחר ההכרעה בערעור או עד להחלטה אחרת של בית המשפט המוסמך. פרשנות אחרת הופכת סעיף 61(ג) לחוק הכנסת לאות מותה שלא ניתן ליישמה בחיי המעשה.

ודוק: המחוקק קבע במפורש זכות ערעור. אם ח"כ חייב להתפטר מיד עם החלטת ועדת הכנסת ולא עם הערעור, הרי שבעצם זכות הערעור שקבע המחוקק חסרת משמעות. אם יזכה הח"כ בערעור, ההתפטרות תהיה בלתי הפיכה. לאור האמור, ברור, שכל עוד הח"כ מממש את הזכות הייחודית והמפורשת לערעור וכל עוד הוא עושה כן במסגרת המועדים שקבע החוק, הרי שהוא עדיין במסגרת ברור שאלת פרישתו. במילים אחרות, חובת הפרישה היא כשהחלטה בגין הפרישה הפכה ל"חלוטה".

44. עיקרון זה מקבל משנה תוקף במקרה דנן בו ועדת הכנסת לא התנהלה כבית משפט בערכאה ראשונה, היא לא שמעה טיעונים בהרחבה תוך קיום כללי הצדק הטבעי ודיוניה התנהלו על פי שיקולים פוליטיים. במקרה מעין זה, קיימת חשיבות עליונה במתן הזדמנות לחבר הכנסת להשמיע את עמדתו, תוך שמירוץ הזמנים של הסנקציות מתעכב עד להכרעה סופית בערעור, היינו עד שהפרישה חלוטה.

45. כידוע, התפטרות מהכנסת היא צעד שאין ממנו חזרה. חוק-יסוד: הכנסת מפרט מפורשות את הפרוצדורה של פרישת חברי הכנסת, לרבות מספר מצומצם וסגור של מקרים בהם ההתפטרות אינה נצחית ויותר לחבר הכנסת המוחלף לחזור לתפקידו. סעיף 43 לחוק-יסוד: הכנסת מתייחס למספר מצבים כאמור, אך ענייננו, אינו מנוי ביניהם. כלומר, חוק היסוד אינו מאפשר לחבר הכנסת שנמצא על ידי ועדת הכנסת כי הוא פורש להתפטר ולחזור לכהונתו ככל שבית המשפט המחוזי יהפוך את החלטת ועדת הכנסת. העולה מהאמור הוא, כי המחוקק יצא מנקודת הנחה שחבר הכנסת שהוכרז כפורש על ידי ועדת הכנסת לא יתפטר בטרם ההחלטה תהפוך לחלוטה.

כאן המקום להזכיר, כי התפטרות מהכנסת הינה אקט חמור אף יותר מפסק דין של פינוי נכס בהליך אזרחי שלגביו נפסק שנותנים בדרך שגרה עיכוב ביצוע של פסק הדין (על אף שזהו צעד שתאורטית ניתן להחזיר לאחור). המחוקק הבין זאת, והבין את חומרת הסנקציה הקבועה בחוק ולכן נתן סמכות לבית המשפט לדון בערעור על החלטת וועדת הכנסת. אין המדובר בענין של מה בכך אלא מדובר בסמכות מיוחדת הנובעת מכך שוועדת הכנסת נקטה בהליך מעין שיפוטי. בית המשפט הוא זה שאמור להכריע האם בסופו של יום יוטלו על חבר הכנסת הסנקציות הקבועות בחוק.

כמפורט לעיל, במסגרת הערעור, חכ"ל שיקלי הגיש בקשה בהולה לעיכוב ביצוע החלטת ועדת הכנסת בעניינו ולחלופין ליתן צו זמני המורה על השהיית תוקף החלטת ועדת הכנסת ו/או דחיית יישומה וזאת עד ובכפוף לתוצאות פסק הדין בערעור; ולחלופי חילופין לקבוע סד זמנים קצר ביותר לבריור הערעור. בית

המשפט המחוזי הנכבד החליט על סד זמנים קצר, וקבע, ש"לנוכח האמור נראה שהבקשה לעיכוב ביצוע או לסעד זמני מתייתרת". אם כן, בית המשפט המחוזי המוסמך בעצמו, סבר שניתן לעכב את החלטת וועדת הכנסת על הפרישה וכי ההחלטה לא הפכה לחלוטה אולם הוא הסתפק בקביעת סד זמנים קצר באומרו שלנוכח האמור הבקשה לעיכוב ביצוע מיותרת.

46. בית המשפט הנכבד המוסמך, ישב על המדוכה, שמע בהרחבה את טיעוני הצדדים והגיע למסקנה שאין מקום להחיל על חכ"ל שיקלי את הסנקציות הקבועות בחוק. החלטה זו היא לכל הדעות במסגרת סמכותו והוא בחר להמליץ לצדדים לעשות זאת בדרך של קביעת מועד ההתפטרות. **דרך ראויה זו אף שומרת על הכבוד בין הרשויות** (כבוד ועדת הכנסת במקרה דנן, וזאת על אף שלא קיימה למרבה הצער דיון מעין שיפוטי ראוי).

47. מרץ מנסה לטעון להעדר סמכות בפיתולי פיתולים משפטיים. אין בטענות אלה כל ממש ובית המשפט הנכבד היה מוסמך ליתן את החלטתו.

לא למותר להזכיר שוב, כי בית המשפט הנכבד החליט שיחולו בהליכים לפניו תקנות סדר הדין האזרחי. בראשית הדרך ביקשה הכנסת שיחולו ההליכים המנהליים ולא תוגבל היקף התגובה שעליה להגיש. חכ"ל שיקלי התנגד לכך ובית המשפט החליט שיחולו ההליכים בהתאם לתקנות סדר הדין האזרחי. על החלטה זו לא הוגש כל ערעור.

במסגרת ההליכים על פי תקנות סדר הדין האזרחי, לא יכול להיות חולק, כי בית המשפט המחוזי היה מוסמך להורות, בין היתר, על עיכוב ביצוע החלטת וועדת הכנסת. עיכוב ביצוע כזה מתחייב במקרה של התפטרות מהכנסת שמהווה צעד בלתי הפיך שאין ממנו חזרה. כפי שפורט לעיל, חכ"ל שיקלי ביקש בקשה לעיכוב ביצוע (נספח 6 לתשובה זו) ובית המשפט קבע סד זמנים קצר לבירור הערעור שייתר לפי החלטה את הבקשה לעיכוב ביצוע (נספח 7 לתשובה זו). לא נקבע שבית המשפט לא מוסמך ליתן סעד כזה ומשמעות פסק הדין, היא למעשה עיכוב ביצוע החלטת ועדת הכנסת עד למתן פסק הדין והדבר בהחלט מצוי בסמכותו של בית המשפט המחוזי הנכבד.

אם לא די באמור, הרי שסמכות זו תואמת גם את הסמכות הכללית המוקנית לבית המשפט ליתן כל סעד הנראה לו בנסיבות שלפניו (סעיף 75 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב] תשמ"ד – 1984, על אחת כמה וכמה שסמכות זו מוקנית, כאשר המחוקק קבע במפורש שבית המשפט הוא זה שיקבע בסופו של דבר אם חבר הכנסת פרש וממילא אם ניתן להטיל עליו את הסנקציות. המחוקק הבין, שההחלטה של ועדת הכנסת על פרישה, היא בעלת משמעויות נרחבות ולכן היא חורגת מהשדה הפוליטי גרידא ויש לדאוג שיהיה גוף משפטי מתאים שיבחן את ההחלטה. אין שום רמז בחוק לצמצום סמכותו של בית המשפט הנכבד.

48. לא למותר להזכיר, שהפרשנות המוצעת על ידינו מתחייבת גם לאור העובדה שאת החקיקה יש לפרש באופן שמצמצם את הפגיעה בזכות להיבחר וכי "כללי הפרשנות החלים בכל הנוגע לזכות להיבחר מטים את הכף בכיוון הפירוש המקל יותר עם המועמד" (ר' עניין רוסו לעיל והאזכורים שם).

49. בית המשפט המחוזי המוסמך בחן למעשה את השאלות ששואלת מרץ בבקשתה והשיב עליהן זה מכבר. **"מתי פרש שיקלי מסיעתו?"** (התשובה: במועד מתן פסק הדין) ו-"**האם מר שיקלי התפטר "בסמוך לפרישתו"**" (התשובה: חיובית, "**בארבעת הימים הקרובים**" ממועד מתן פסק הדין).

50. המשיבים סבורים, כי ההסדר ופסק הדין מחייבים ועל יושב ראש ועדת הבחירות הנכבד **לכבד את ההסדר** שקיבל מעין תוקף של פסק דין על ידי בית המשפט המחוזי בירושלים. לחלופין בלבד, היות ובית המשפט המחוזי בירושלים הוא הגורם המוסמך **בדין** כאמור, יושב ראש ועדת הבחירות הנכבד מתבקש בזה, לכל הפחות, **לאמץ** את פרשנותו הסבירה של בית המשפט המחוזי בירושלים, שקבע בהרכב של שלושה שופטים, **כי "אם המערער יתפטר בארבעת הימים הקרובים הדבר ייחשב מבחינת הכנסת כהתפטרות בסמוך למועד הפרישה. אף אנו סבורים כי בנסיבות העניין מדובר בעמדה ראויה עולה בקנה אחד עם החוק ועם עובדות המקרה."**

51. בהקשר זה, לא נותר אלא לציין את החשיבות הרבה שבמוסד הסדרי הפשרה המקובל בהליכים המשפטיים במערכת בתי המשפט, שנועדו, בין היתר, להשיג **ודאות וסופיות**, בהם הבקשה דגן מבקשת לפגוע. פשרה הוגדרה בפסיקת בית המשפט העליון כך:

"...הסכם ליישוב סכסוך בין שני הצדדים בתנאים אותם הצדדים רואים כהוגנים, אשר נעשו מתוך מודעות לאי וודאות עובדתית או משפטית, ואשר יש בו ויתורים הדדיים של כל אחד מן הצדדים על חלק מטענותיהם..." (ע"א 2495/95 הדס בן לולו נ' אליאס אטראש, פ"ד נא(1) 577, 590-591 (1997) (להלן: "עניין בן לולו"). תכונה מרכזית בהסכמי פשרה, החשובה לענייננו, היא **סופיות הדיון באופן המבטא את מימוש ציפיותיהם הלגיטימיות של הצדדים. נטילת אלמנט הסופיות מהסכם פשרה באופן המותיר פתח להתדיינויות משפטיות עתידיות, פוגעת בוודאות המשפטיות ושוללת את התמריץ העיקרי לעריכתם של הסכמים אלה** (ע"א 226/87 אחמד זועבי נ' עבוד ניקולא, פ"ד מג(1) 714, 719 (1989); רע"א 7817/99 אבנר איגוד לביטוח נפגעי רכב בע"מ נ' קופת חולים מכבי, פ"ד נז(3) 49 (2003)). ויובהר – הטעמים העומדים מאחורי עיקרון סופיות הפשרה תקפים בין אם יאושר ההסכם בפסק-דין בין אם לאו (עניין בן לולו, עמ' 591-593)."

52. בצר לה טוענת מרץ, כי מאחר שנאמר לכאורה בדיון שהחלטת ביהמ"ש אינה מחייבת את ועדת הבחירות המרכזית, הרי שלחכ"ל שיקלי לא עומדת טענת הסתמכות. אין מקום לקבל טענה מקוממת זו. לחכ"ל שיקלי עומדת טענת הסתמכות מפני שהריב שלו היה עם ועדת הכנסת. ועדת הכנסת החליטה שהוא פורש. ועדת הכנסת רצתה להסיר את הסיכון שחכ"ל שיקלי יזכה בטיעונו העקרוניים והסכימה לפיכך שהתפטרותו המיידית תיחשב בסמוך לפרישה. בין היתר, לאור נסיבות המקרה כולן וההסכמה שמדובר בקביעה במסגרת הדין. העובדה שהייעוץ המשפטי של הכנסת אומר לח"כ שזו פרשנות סבירה והוא מסכים לה, והעובדה שביהמ"ש המחוזי מגבה את הפרשנות הזו ואומר לח"כ שזו פרשנות סבירה בעיניו, מטרתה היתה אחת – לתת לח"כ בסיס להסתמכות ולהתפטרות עם וודאות.

לא למותר להזכיר, כי מי שביקש את הכרזת חכ"ל שיקלי כפורש היא סיעת ימינה. הגורם שהחליט בבקשה, הוא ועדת הכנסת. הריב של חכ"ל שיקלי בבית המשפט המחוזי, הוא מול ועדת הכנסת, כאשר ימינה היא צד. בבית המשפט, שני הצדדים לדיון – הועדה שחכ"ל שיקלי עתר נגדה וחכ"ל שיקלי, הגיעו בעצת ביהמ"ש להסכמה שלדעתם משקפת את הדין והיא גם צודקת בנסיבות הענין. היום מצטרפת אליה גם סיעת ימינה – היינו הצד הנוסף שהיה בדיון. בית המשפט הנכבד המוסמך קבע מפורשות "**...אף אנו סבורים כי בנסיבות העניין מדובר בעמדה ראויה העולה בקנה אחד עם החוק ועם עובדות המקרה**".

מה יכול לעשות צד לדיון משפטי חוץ מלהשיג את הסכמת כל הגורמים ובית המשפט המוסמך? ואם הושגה הסכמת כל הגורמים ולא די בה, כיצד ניתן לנהל הידברות בדיון משפטי? אם נקבל את הטענה של מרץ, למעשה ייווצר דיון אחד מיוחד בבתי המשפט הישראליים, שבו הצדדים לעולם אינם יכולים להגיע להסכמה. אפילו כשכל הצדדים, כולל ביהמ"ש, חושבים שההסכמה הוגנת, נכונה ותואמת את הדין. המצב הזה הוא לא רק לא הגיוני, אלא הוא גם לא יעיל. חה"כ הבא שיעתור יהיה מחויב למצות את הדיון גם כשלדעת כל הצדדים אין בכך צורך. וכל זה, מפני שרק בהליך הזה לא תהא אפשרות להגיע להסכמה שיש לה משמעות.

53. אם לא די באמור לעיל, המשיבים יוסיפו ויטענו, כי גם בהסתמך על תקדימים קודמים, יש לקבוע כי פרישתו של חכ"ל שיקלי נעשתה "**בסמוך**" לפרישה. כך למשל ניתן ללמוד מפרשת פרישתו של חבר הכנסת לשעבר מיכאל נודלמן, **שגם ערעורו בבית המשפט המחוזי הסתיים בעקבות הסכמה עם היעוץ המשפטי של הכנסת והסיעה אותה עזב** (ע"ש 5010/06 נודלמן נ' וועדת הכנסת ואח').⁷ לעניין זה יפים דבריו של היעוץ המשפטי לכנסת לשעבר איל ינון במסגרת הדיון בוועדת הכנסת בבקשת סיעת ישראל ביתנו להכריז על חברת הכנסת אורלי לוי אבקסיס כעל פורשת בהתאם לסעיף 61 לחוק הכנסת (פרוטוקול מס' 229 מישיבת ועדת הכנסת יום רביעי, 15 במרץ 2017), כדלקמן:

"היעוץ המשפטי לכנסת איל ינון:

בעניין שלפנינו קשה ללמוד מתקדימים, שכן יש בידינו רק תקדים אחד שבו קיבלה ועדת הכנסת בקשה של סיעה להכריז על אחד מחבריה כפורש בניגוד לעמדתו. כאשר בשנת 2006, בשלהי הכנסת השש עשרה, הכריזה ועדת הכנסת על חבר הכנסת מיכאל נודלמן כפורש, לאחר שסיעתו, סיעת האיחוד הלאומי - ישראל ביתנו, הביאה בפני ועדת הכנסת רצף של מקרים שבהם פעל נגד סיעתו ובשיתוף עם סיעה אחרת, סיעת קדימה.

הפנייה אז לוועדת הכנסת פירטה מסכת ארוכה של מעשים שבהם ראתה הסיעה בהתנהגותו של חבר הכנסת נודלמן משום פרישה. באותו מקרה טענה הסיעה כי חבר הכנסת נודלמן הצביע בניגוד לעמדתו ובהתאם לרצונו של ראש הממשלה דאז בהצבעות רבות מאד, חלקן בנושאים מהותיים מאד. הסיעה צרפה לפנייתה פירוט של 28 הצבעות אי-אמון, **במשך תקופה של שנה וחצי,**

⁷ ח"כ פרופ' מיכאל נודלמן - ועדת הכנסת, סיעת האיחוד הלאומי ערעור שונה 5010/06 06/02/2006 (עש), זמין לצפייה: <https://datacheck.co.il/PsakDin.asp?id=129043>

בנושאים שונים, שבהן הצביע חבר הכנסת נודלמן בניגוד לאופן שבו הצביעו יתר חברי הסיעה. עוד צוין בפנייה, כי חבר הכנסת נודלמן ביקש לא להיות מוזמן לישיבות הסיעה העוסקות בעניינים פוליטיים ופרלמנטריים.

חבר הכנסת נודלמן הגיש ערעור לבית המשפט המחוזי על החלטת ועדת הכנסת, אולם הערעור נדחה והוא התפטר מהכנסת מיד לאחר מכן כדי שלא יחולו עליו אותן סנקציות שחלות על פורש, והוא אכן נבחר בכנסת השבע-עשרה מטעם סיעת קדימה."

54. מפרשת נודלמן המפורטת לעיל, אנו למדים כי במשך שנה וחצי ועד להכרזתו כפורש בהחלטת ועדת הכנסת, חבר הכנסת נודלמן פעל בניגוד לעמדת סיעתו. לאחר שהתקבלה החלטת ועדת הכנסת בדבר פרישתו מהסיעה, חבר הכנסת נודלמן הגיש ערעור לבית המשפט המחוזי בירושלים, שדחה את ערעורו. רק לאחר שהערעור נדחה, הוא למעשה הוכרז כפורש, ועל מנת שלא יחולו עליו הסנקציות על פורש, חבר הכנסת נודלמן התפטר מהכנסת. לבסוף, הוא נכלל ברשימת קדימה שהייתה סיעה בכנסת היוצאת והוא נבחר בכנסת השבע-עשרה מטעם סיעת קדימה. מהאמור עולות מספר מסקנות.

הראשונה, מתחזקת המסקנה כי ההכרזה על חבר כנסת בתור פורש לפי סעיף 61 לחוק הכנסת היא קונסטיטוטטיבית וכי רק לאחר מיצוי ההליכים בבית המשפט על פי הוראות הדין, תינתן לחבר הכנסת האפשרות לבחור אם להמשיך בכהונתו כחבר כנסת ולהיות כפוף לסנקציות החלות על פורש או שמא חבר הכנסת יבחר להתפטר מתפקידו בכנסת, באופן שיאפשר לו חופש פעולה והעדר תחולתן של סנקציות כלשהן. כפי שגם קבעה בהקשר זה, בפרשת מפלגת העבודה יו"ר ועדת הבחירות ביניש: **"יידרש ההליך הקבוע בסעיף 61 לחוק הכנסת על מנת לקבוע אם חבר כנסת פרש מסיעתו. בכך תושג הוודאות הנדרשת לחבר הכנסת והוא יידע אם עליו להתפטר מכהונתו בכנסת כדי שלא תישלל ממנו הזכות להיכלל ברשימת מועמדים מטעם סיעה, שהיתה מיוצגת בכנסת היוצאת, בבחירות לכנסת הבאה.**" הרי אין מחלוקת כי חוק היסוד אינו מבקש לאסור לחלוטין על חבר כנסת שפורש מלהיכלל ברשימה כל שהיא.

השניה, כי על חבר הכנסת נודלמן, שהתפטר לפחות כשנה וחצי אחרי שהחל את "מעשה הפרישה", לא הוחלו הסנקציות של פורש, ובכלל כל אלה הסנקציה לפי סעיף 6א והוא נכלל ברשימה של סיעה יוצאת. זהו גם הדין בענייננו.

כאן המקום לציין שוב את שכתב הייעוץ המשפטי לכנסת תוך שעמד על הקשר שבין פרישת נודלמן וענייננו כאן בתגובה שהוגשה ליו"ר ועדת הבחירות הנכבד בעניינה של ח"כ עידית סילמן, נזכרו חכ"ל שיקלי ונודלמן יחד כחברי כנסת "שבחרו להתפטר מהכנסת כך שהסנקציה הקבועה בסעיף 6א לחוק יסוד הכנסת לא תחול עליהם" (ר' סעיף 37 לתגובת הכנסת לעתירות פ"מ 1/25 ו-פ"מ 2/25).

55. מרץ טוענת שמעניין נודלמן יש ללמוד שיש להגיש את הערעור באופן מיידי. וחכ"ל שיקלי נהג שיהוי בהגשת הערעור. דא עקא, שעל פי תקנות סדר הדין האזרחי, שחלו כאמור במקרה דנן על פי החלטת בית המשפט, עמדו לרשות חכ"ל שיקלי 60 יום להגשת הערעור. חזקה על המחוקק שלא קבע מועדים שיש בהם לאפשר שיהוי. דובר במקרה שדרש בירור עובדתי סבוך והערעור כלל מאות עמודי נספחים. בנוסף, מדובר בסוגיה

תקדימית. גם מן הדיון במחוזי, ברור שהטיעונים שהעלה חכ"ל שיקלי היו רציניים וכבדי משקל בסוגיה שטרם הוכרעה לגופה. אין מקום לבוא בטענה אל חכ"ל שיקלי, שבחר לא לזלזל בזכויותיו ולהכין ביסודיות ערעור רציני ומקיף שהוגש לפני המועד הקבוע בדן.

יתר על כן, בניגוד למקרה דנן, בו הדיון בוועדת הכנסת בעניינו של חכ"ל שיקלי התקיים כשעדין לא נקבע שיתקיימו בחירות מוקדמות, הדיון בעניינו של ח"כ נודלמן בוועדת הכנסת התקיים ביום 1.2.2006 והבחירות לכנסת ה-17 התקיימו ביום 28.3.2006, דבר שחייב מטבע הדברים את נודלמן להגיש ערעור באופן מיידי בניגוד למקרה דנן.

56. זאת ועוד, מאחר שמאוחר חכ"ל שיקלי לא עמדה סיעה, הוא נדרש למצוא בזמן קצר עו"ד שיקבל על עצמו את משימת הכנת הערעור תוך מציאת פתרון לשאלת מימון שכר הטרחה. לח"כ שאינו איש אמיד ולא הועמדו לטובתו תקציבים ייעודיים כפי שסיעת ימינה וסיעת מרץ נהנות מהן, לא מדובר באתגר פשוט.

57. בצר לה, מנסה מרץ לתלות את יהבה בבג"ץ 1759/06 **מפלגת העבודה נ' יו"ר וועדת הבחירות המרכזית** (נבו 14.08.2006), שם צוין שהתפטרות לאחר 45 ימים עשויה להיחשב בתור התפטרות בסמוך לאחר הפרישה. מרץ טוענת שהדבר נקבע לא בלי לבטים אולם מתעלמת מהעובדה ששם דובר בפרישה במובן הפשוט של המילה (מעבר ממפלגת העבודה לקדימה), לא היתה כל החלטה של ועדת הכנסת, לא היה ערעור ולא היתה כל התנגדות להגדרת חברי הכנסת פרס ורמון כפורשים. לעומת זאת, במקרה דנן הפרישה הפכה להיות עובדה מוגמרת רק עם מתן פסק הדין וחכ"ל שיקלי התפטר פחות מ-4 ימים לאחר מכן. העולה מהאמור הוא שיש להשוות את 4 הימים ש"ניתנו" לחכ"ל שיקלי לאותם 45 ימים הקבועים בענין מפלגת העבודה וברור שמדובר בתקופה שהיא ב"סמוך לפרישה".

58. לאור כל האמור, אין לקבל את פרשנות מרץ לפיה יש לבחון את מועד ההתפטרות לצד "מעשה הפרישה" משום שהחלטת ועדת הכנסת הינה **קונסטיטוטיונית** והיא כפופה אפוא לביקורת השיפוטית של בית המשפט המחוזי בירושלים, אשר בסמכותו למעשה לאשר או לבטל את הפרישה, דהיינו **להכריז למעשה** על הפרישה. מועד הפרישה נקבע אפוא לאחר ההכרזה האמורה, ורק לאחר שהחלטת ועדת הכנסת תהפוך **חלוטה**, וחבר הכנסת שהוכרז פורש, ימצה את ההליכים השיפוטיים להם הוא זכאי על פי דין. בכל מקרה, אין לפרש בצמצום את שלילת זכות היסוד לבחור ולהיבחר ויש לכבד את החלטת בית המשפט הנכבד, אשר החליט במסגרת סמכותו.

59. אשר על כן, הואיל וחכ"ל שיקלי התפטר מכהונתו בכנסת "**בארבעת הימים הקרובים**" שלאחר מתן פסק הדין, הרי שהוא התפטר "בסמוך" למועד הפרישה. כפי שפורט לעיל, סעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת, קובע כי סנקציות יחולו אך ורק על "**חבר הכנסת שפרש מסיעתו ולא התפטר מכהונתו סמוך לפרישתו**". מוסכם שאין מקום להשתת הסנקציות הקבועות בסעיף 6א לחוק-יסוד: הכנסת על חבר כנסת שפרש והתפטר סמוך לפרישתו. **משכך, אין להחיל על חכ"ל שיקלי את הסנקציות הקבועות בסעיף 6א האמור ואין מקום להיעתר לבקשת מרץ.**

ד. סוף דבר

60. לקראת סיום, אין מנוס מלציין, כי למרבה הצער, הבקשה שבפנינו אינה אלא **כלי פוליטי** נוסף הנעשה בו **שימוש לרעה** על ידי מרץ, המוגשת **ממניעים פוליטיים** מובהקים, במטרה לפגוע בתנועת הליכוד. לא ידוע למשיבים כי מרץ טרחה להגיש כל עתירה או בקשה בענין ההבטחות הלא חוקיות שהובטחו לכאורה לחברת הכנסת ג'ידא רינאווי-זועבי (לשריון ברשימה כזו או אחרת או לשמש בתפקיד ציבורי כזה או אחר)⁸ על אף שמדובר בחברת סיעתם. כך גם, בכנסת ה-23, כאשר מפלגת העבודה בראשות חבר הכנסת עמיר פרץ החליטה להצטרף לממשלה, מרץ לא פעלה כנגד חברת הכנסת מירב מיכאלי שהחליטה לפעול בניגוד לעמדת הסיעה. ברור אם כן, כי הדאגה לשמירה על תכלית החקיקה כביכול איננה אמיתית, וכל מטרת הבקשה היא לפגוע בליכוד.
61. לנוכח המפורט לעיל, מתבקש יו"ר ועדת הבחירות הנכבד **לדחות את הבקשה על הסף**. לחלופין בלבד, יושב ראש ועדת הבחירות הנכבד יתבקש לדחות את הבקשה לגופן של טענות לצד חיוב המבקשות בתשלום הוצאות משפט ושכר טרחת עורך דין.
62. תשובה זו נתמכת בתצהירו של מר עמיחי שיקלי.

אבי הלוי, עו"ד
היועץ המשפטי של תנועת הליכוד

אופק ברוק, עו"ד
א.ש. שמרון, י. מלכו, פרסקי ושות'
ב"כ הליכוד

מיכאל ראבילו, עו"ד

ירושלים, מוצ"ש 24 בספטמבר 2022
כח באלול התשפ"ב

⁸ "הקואליציה מנסה לשרוד: עבאס הציע שיריון לח"כית הפורשת", ספי עובדיה רשת 13, 20.05.2022; <https://13tv.co.il/item/news/politics/politics/oehe-903060300>;
"מסתייגת מערכי היסוד של המדינה": קשיים במינוי זועבי לקונסולית" אריאל כהנא ישראל היום, 8.05.2022; <https://www.israelhayom.co.il/news/geopolitics/article/10709140>

נספח מע/14

עמודים רלוונטיים מפרוטוקול הדיון
- פמ 4/21, 7/21, פר 5/21 התנועה
לאיכות השלטון ואחי נ' בן דהאן

עמ' 162

תאריך הישיבה: יום שלישי, כ"ח באדר א' התשע"ט (5 במרץ 2019), שעה 16:00

מנכ"לית הוועדה: עו"ד אורלי עדס

היועץ המשפטי לוועדה: עו"ד דין ליבנה

תמלול: חבר המתרגמים

פרוטוקול הדיון

	1
<u>השופט חנן מלצר – היו"ר:</u>	2
	3
אני מבקש שכל אחד שנמצא פה יציג את עצמו. כל הדיונים שלנו מהיום שהתחלנו, עשיתי ניסיון, בינתיים הוא עלה יפה, שהם פתוחים לציבור וגם לתקשורת, חוץ מאם יהיה צורך במשהו מסיבות ביטחוניות או אחרות לסגור דלתיים. בינתיים לא נזקקנו לזה אף פעם מאז שאני כאן בתפקיד. ואני מסב את תשומת ליבכם מעבר לזה שהדיון גם מוקלט וגם מתומלל ומתוקצר. בגלל שהדיון מוקלט אז כל אחד יציג את עצמו ומטעם מי הוא פה.	4 5 6 7 8
	9
(הצגת נוכחות).	10
	11
(אומר לנציגי דגל התורה): אני רוצה לעשות סדר, אתם יכולים להחליט מה שאתם רוצים, אבל מלכתחילה בכל תיק תגידו מי יצביע, לא לקראת הסוף. זה לא החלפות.	12 13
	14
(המשך הצגת נוכחות).	15
	16
<u>השופט חנן מלצר – היו"ר:</u>	17
	18
עכשיו אנחנו מתחילים בסגנים, בבקשה.	19
	20
(המשך הצגת נוכחות)	21
	22
<u>השופט חנן מלצר – היו"ר:</u>	23
	24
נוכחים 19 וזה קוורום מספק. אנחנו פותחים את הדיון. מאחר שיש כאן כמה תיקים באותו עניין אז איחדנו את כל הדיונים. אני רוצה להסב את תשומת ליבכם, המצב הוא כזה, נושא כשירויות אני דן לבד, נושא פסילות גם של מפלגות וגם של בודדים בתוך מפלגות, אבל בהקשר של סעיף 7א זה מסור לכל הוועדה. המקרה שלפנינו, יש בו משהו שלא היה עד עכשיו והוא משלב את שני הדברים, לכן כאשר יש ספק אין ספק אז החלטתי להביא את זה בפני הוועדה כולה ולא לפצל את הטענות.	25 26 27 28 29
	30
יכול להיות, וזה אני אומר, כמו שכל אחד שומר זכויות וטענות, גם אני שומר זכויות וטענות, אם פתאום ייצא שמסיבה כזו או אחרת אפשר יהיה לעשות את החיתוך או יהיה צורך לעשות את החיתוך אז יכול וייעשה החיתוך. נראה לי שלא. החלטתי להביא את זה בפני הוועדה כי רוב הטענות הן אמנם לא סעיף 7א, הן טענות ייחודיות, אבל הן רובן קשורות בנושא של אישור הרשימה ואישור הרשימה הוא בסמכות הוועדה ולא בסמכות הייחודית.	31 32 33 34 35
	36
לכן עשיתי את זה בדרך הזו ואני פותח את הדיון. מאחר שיש כאן טוענים רבים קראתי את כל החומר הכתוב, עוד מעט יביאו אותנו, כי אני עוד לא משוכלל כזה שקורא את החומר מהמחשב, אני קראתי אותו לא במחשב, אלא בהארד קופי, עוד רגע יביאו לי את זה. החלטתי, כדי לסדר את הטיעונים, כל טוען יטען עשר דקות. אני מבקש מהטוענים להשתדל להצטמצם לעשר הדקות האלה כי יכול להיות שגם חברי הוועדה אחר כך ירצו לדבר, אז שנוכל לסיים את זה במסגרת זמן מתונה וסבירה. כבר כך קרוב לוודאי שניסיים בסביבות עשר בלילה. אז איך אומרים? מצורך הזמן וסד הזמן תתחשבו לא רק בנו, אלא גם בעצמכם, כולם, ואני נותן את רשות הדיבור לתנועה למען איכות השלטון, שהיא הראשונה בתור לפי הרישום שהוגש כאן. מי טוען, עורך דין שרגא? זה פי"ר	37 38 39 40 41 42 43
	44
5/21	44
	45
	46
	47

- 1 למפלגה אחרת ומחורתיים הוא חוזר למפלגה. רוח החוק היא שבן אדם יכול להיות במפלגה אחת, אידיאולוגית
2 הוא יכול להשתייך למפלגה אחת והבן אדם פשוט – מבחינה ציבורית זה מאוד לא ברור, מאוד לא מובן מאליו
3 ואסור לנו להכניס לתוך הדמוקרטיה בארץ, שנתיר דבר כזה שיקרה גם מבחינה ציבורית.
4 מבחינה משפטית יש הרבה מה לומר, אני חושב שכל ההסכמים האלה, צריך לבדוק אותם, מה גם שהם
5 באו בתשובה לתשובה לתשובה, אז כולן לא ברורות וכולן לא נעשו בבת אחת, לא בחבילה אחת, אלא חילקו את
6 זה לכמה וכמה ולכן אני חושב שאנחנו נצביע בעד הפסילה.
7
8
9 השופט חנון מלצר – היו"ר:
10 טוב. חבר הכנסת ביטן, בבקשה.
11
12
13 דוד ביטן:
14 אני רוצה לומר שאני לא מבין באמת את התנועה לאיכות השלטון. מצד אחד היא אומרת שראש
15 הממשלה חתם על מסמך שהוא בעצם לא תקין ולא חוקי ומצד שני הם מתלוננים שביטלנו אותו תוך 24 שעות. אז
16 מה רציתם, שלא נבטל אותו? אז אתם לא יכולים לטעון דבר ולסתור אותו באותה מידה. אנחנו זכותנו לבדוק את
17 עצמנו, זכותנו לתקן, זכותנו לבטל, השאלה מה הגשנו בסוף ובסוף הגשנו את הדבר הנכון שהוא חוקי למהדרין
18 ואין שום בעיה איתו. וגם שמעת את עמדת היועץ המשפטי לממשלה. לכן אני מציע באמת, אחרי ששמענו אותך
19 באריכות, שתסכים למשוך את העתירה הזאת.
20
21
22 השופט חנון מלצר – היו"ר:
23 יש עוד מישהו שרוצה להתבטא? טוב.
24
25
26 אורלי עדס:
27 אני אקרא את השם להצבעה.
28
29
30 השופט חנון מלצר – היו"ר:
31 אני מציע ככה, זה יהיה שונה מחר, קודם כל בתור פרומו למחר, אני לא אומר שזה היה אידיאלי, אבל זה
32 היה סביר. תלמדו את הלקח למחר, אני מבקש מחר להפנים, אני לא ארשה התפרצות, מה שלפעמים היה בעבר.
33 זה לא הסגנון שלי, פשוט תפנימו את זה.
34
35
36 כרגע אני אעמיד להצבעה. השאלה היא האם לפסול את מועמדותו של מר בן דהן והאם לאשר את
37 הרשימה כפי שהוגשה. יש כאן שתי - - -
38 דובר:
39 לא, אישור הרשימה זה ביום אחר.
40
41
42 השופט חנון מלצר – היו"ר:
43 טוב, בסדר, אז האם רק לפסול את המועמדות של חבר הכנסת הרב בן דהן. זו השאלה היחידה שעומדת
44 היום לדיון.
45
46 אני רוצה להגיד לכם, לפני שמצביעים, עוד שני דברים. כפי שאמרתי לכם, הנושא הזה שהבאתי אותו
47 בפני הוועדה, בדרך כלל הוועדה צריכה לדון בטענות לפסילה, או של רשימה או של אנשים בודדים, לפי סעיף 7א,
48 שאתם מכירים אותו, זה העילות לפסילה. פה זה היה משהו מיוחד שכמעט ולא עלה בעבר, למרות זאת זה לא
49 עניין של כשירות אישית שבה אני מחליט לבדי והחלטתי להביא את זה בפני הוועדה כי זה עורר שאלות שהן
50 מעבר לנושאים שאני יכול להחליט בהם לבדי. מלכתחילה הייתה עוד עתירה שעוררה גם שאלות של חוק
51 המפלגות, שזה ירד, אבל לאור כל זה אני הגעתי למסקנה שנכון להביא את זה לפני כן.
52
53 אני רוצה עוד להסביר לכולם, לאלה שהם משפטנים ולא להאלה שלא, באמת פסילה היא צעד מאוד חריג, גם
54 לגבי סעיף 7א וגם בכלל. יש כאן שני היבטים. יש היבט ציבורי, שכל אחד, גם אתם וגם הציבור, ולכן גם החלטתי
55 על שקיפות פה, שלכל אחד יהיה את כל המידע, אבל צריכים להבדיל בין הצד הציבורי, שיכול להיות שלא ימצא
56 חן בעיני מספר גורמים וגם בעיני חלק מהציבור, לבין הצד המשפטי. בצד המשפטי, לאחר מה שנעשה פה ושהוא
57 שונה ממה שהיה מלכתחילה, אז הייעוץ המשפטי לממשלה חיווה את דעתו, שהוא לא רואה כאן עילה לפסילה
58

נספח מע/15

**פרוטוקול מס' 89 מישיבת ועדת
הכנסת 25 באפריל 2022, עמ' 227**

עמ' 165

הכנסת העשרים-וארבע מושב שני

פרוטוקול מס' 89
מישיבת ועדת הכנסת
יום שני, כ"ד בניסן התשפ"ב (25 באפריל 2022), שעה 10:00

סדר היום:

פניית ראש הממשלה ויו"ר ימינה, חה"כ נפתלי בנט, בבקשה להכריז על חבר הכנסת עמיחי שיקלי כפורש מסיעת ימינה.

נכחו:

חברי הוועדה:

איתן גינזבורג – מ"מ היו"ר
רם שפע – מ"מ היו"ר
בועז טופרובסקי
אחמד טיבי
יבגני סובה
יצחק פינדרוס

חברי הכנסת:

יולי אדלשטיין
אמיר אוחנה
ינון אזולאי
דוד אמסלם
אופיר אקוניס
משה ארבל
בני בגין
ולדימיר בליאק
איתמר בן גביר
יואב בן צור
גילה גמליאל
צחי הנגבי
מיכל וולדיגר
משה טור פז
אלי כהן
אופיר כץ
אורלי לוי אבקסיס
יריב לוין
אבי מעוז
אורי מקלב
יעקב מרגי
אופיר סופר
עידית סילמן
אורית סטרוק
שירלי פינטו
יואב קיש
שלמה קרעי

משה אבוטבול (ש"ס):

רחשי העם.

אופיר כץ (הליכוד):

אזרחי ישראל מוחאים לו כפיים.

משה אבוטבול (ש"ס):

עם ישראל במיטבו.

היו"ר איתן גינזבורג:

אני מודה לכם.

עמיחי שיקלי (ימינה):

אני מבקש שימשיך אותי יריב לוי.

היו"ר איתן גינזבורג:

אני רוצה לפתוח את הדיון בקרב חברי הכנסת.

עמיחי שיקלי (ימינה):

אשמח, אדוני, אם יריב לוי יוכל להיות הראשון, יש לכך היבטים משפטיים.

היו"ר איתן גינזבורג:

שנייה, תן לי, בכל זאת. חברי הכנסת יוכלו להתייחס לדברים שנשמעו כאן ככל ששמעו והצליחו לשמוע ולהתייחס. אני מבקש לומר את הדברים בתמציתיות מכיוון שאנחנו רבים. בסופו של יום, אני מזכיר, בניגוד לדיון שהיה בעניין חבר הכנסת חיים כץ ובו נכחו 30 חברי כנסת וכולם בעלי זכות הצבעה וחברי ועדה בעת ההיא, אנחנו נמצאים כאן בסיטואציה טיפה שונה ולכן אני מבקש לומר את הדברים, לנסות ולשכנע את החברים, אבל לנסות ולומר את זה בתמציתיות ככל הניתן.

שלמה קרעי (הליכוד):

לא רק שדרסתם את הזכות שלנו לדבר, עכשיו אתה גם אומר לנו לקצר.

היו"ר איתן גינזבורג:

כן, גם עכשיו. ככל שהדברים יתארכו אצטרך לעצור ולהגביל בזמן. לבקשת חבר הכנסת שיקלי אבקש מחבר הכנסת יריב לוי לפתוח בדברים, בבקשה.

יריב לוי (הליכוד):

תודה, אדוני היושב-ראש, נוכח בקשתך לקצר אני אמעיט למינימום התייחסות להיבטים הציבוריים, חבר הכנסת שיקלי עשה זאת בצורה הכי מדויקת ומרגשת שיכולה להיות. אשתדל גם להעיר כמה נקודות לפחות בהיבט העובדתי והמשפטי שבעיני הם הכרחיות ונחוצות למקרה שלנו. צריך לומר שהדיון הוא בעניינו של חבר הכנסת שיקלי אבל יש לו השלכות כבדות משקל על הכנסת כולה, על מוסד הכנסת, על מעמדו של חבר כנסת. לא בכדי לאורך השנים נעשה שימוש במשורה ובפרשנות מצמצמת בסמכות הדקונית של חבר הכנסת על חבר כנסת כפורש מסיעתו. נדמה לי שמה שמבקשים לעשות כאן הוא לייצר דבר שעומד בניגוד מוחלט לכל הרעיון שביסוד המנגנון הזה של פרישה. לפני שאגע בזה, אני חושב שצריך לומר כבר בפתח הדברים שהבקשה הזו נגועה בשיהוי כבד שפוסל אותה על פניה.

נדמה לי שזה לא מקרה שהבקשה הוגשה מיד לאחר ההחלטה שקיבלה חברת הכנסת סילמן ולא קודם, והיא נראית יותר כאקט של חיסול חשבונות פוליטי ולא של החלטה עניינית. אחרת אין שום הסבר מדוע לא נעשה ניסיון כזה קודם. אגב, אני מוכרח לומר, השר כהנא לא ניסה להסביר מדוע היתה ראש הממשלה בנט עם העניין הזה עד עכשיו. יתרה מכך, מהדברים של השר כהנא עולה שהוא ואחרים אפילו נתנו לחבר הכנסת שיקלי להבין שהם יודעים לחיות עם ההתנהלות שלו ולא רואים בו פורש. הם לא טרחו לפנות אליו, לא טרחו להזהיר אותו, ובוודאי שלא פעלו בסמוך לאירועים שלשיתם – כמובן שאני חולק על כך – מקימים את העילה להכריז עליו כפורש. נדמה לי שדי בכך כדי להבין שמדובר בניצול לרעה של מנגנון חריג זה, בוודאי בדבר שפוסל את הבקשה מיסודה.

שנית, צריך לומר שמטרת הסעיף שאנחנו עוסקים בו ברורה והוצגה באופן חד וברור בדיון שהתקיים במליאת הכנסת בהצעת חוק-יסוד: הכנסת בנושא המדובר. אני מבקש לצטט דברים שאמר שם אוריאל לין, יושב-חוק ועדת החוקה, חוק ומשפט דאז: " ברקע החוק עומדת התופעה שהתרחשה במדינת ישראל שנים רבות, תופעת הכלנתריזם, שהגיע לשפל בשנת 1990 לאחר הפלת ממשלת האחדות הלאומית. המנדט שאותו מקבלים חברי הכנסת בנאמנות מהציבור הרחב שימש כדי להפיק טובות הנאה תוך הפרת אמון ציבור הבוחרים. זה הרקע העובדתי וזה מה שהחוק רוצה לפתור". נדמה לי שאין חולק וגם לא נמצאה טענה שחבר הכנסת עשה כאן משהו למען טובת הנאה אישית וברור לחלוטין שלא כך הם פני הדברים.

אני יכול לצטט דברים ברורים נוספים שאמר חבר הכנסת לין בדיון שנערך בוועדת החוקה, חוק ומשפט בזמן הכנת החוק לקריאה השנייה והשלישית. נאמר כך: " נוצרה תופעה חמורה בחיים הציבוריים שלנו והיא גם הולידה בקרב הציבור תחושה של בוז, גועל ושאת-נפש מכל התנהגותה של המערכת הפוליטית. בשיטת הבחירות אצלנו, כשאדם נמצא ברשימה מפלגתית כלשהי, הוא לא מקבל את הקולות באופן אישי, הוא מקבל את הקולות על היותו חבר ברשימת מועמדים. אם מצביעי הליכוד, למשל, נותנים לליכוד 40 מנדטים וחבר מסיעת הליכוד מחליט שתמורת טובות הנאה אישיות – שריון בכנסת הבאה, תפקיד של שר וכולי – הוא עובר למחנה הנגדי, הרי שהוא מועל באמון ציבור הבוחרים שנתן לו את קולו". זאת הייתה המטרה ועל זה דובר. אף אחד לא העלה בדעתו את השימוש הציני שמנסים לעשות עכשיו בסעיף. אין כאן תמורה, יש כאן רק ויתור על טובות הנאה שיכול היה לקבל לו היה מצטרף לממשלה.

אני רוצה לומר עוד דבר: אנחנו עוסקים בפגיעה אנושה לא רק של בזכויות יסוד של חבר כנסת אלא גם בזכות של הציבור, שחבר כנסת יוכל לפעול באופן חופשי את ציבור בוחריו. אנחנו עוסקים ביכולת של כל אחת ואחד מאיתנו לעמוד על הדרך האידיאולוגית שלשמה נבחר אם ייקלע למצב כפי שנקלע חבר הכנסת שיקלי. נדמה לי שבמקרה הזה קבלת הבקשה תהווה לא רק פגיעה בחבר הכנסת שיקלי ובזכויותיו אלא הרבה מעבר לכך. בעניין הזה אני רוצה לומר עוד דבר חשוב: אין זה סוד שאני מבקר חריף של התערבותה הבוטה של מערכת המשפט בעבודת הכנסת, אני חושב שהדבר פסול וצריך להיפסק. לכן, למשל, אני חושב שכל התערבות של המערכת המשפטית בסוגיות כמו סוגיית החסינות היא פסולה מיסודה, כי למה נועדה החסינות? היא נועדה להגן על חבר הכנסת ועל מוסד הפרלמנט אל מול ניסיון של רשויות אחרות להצר את צעדיו ולפגוע בו באמצעות הכוח שלהם יש.

כשאתה נותן לבית המשפט זכות לבטל את ההחלטה של הפרלמנט – אתה הופך את החסינות לעפר ואפר. עם זאת, יש נושא אחד שבו חייבת להיות ביקורת שיפוטית, ואת הדבר זה איני אומר לראשונה. אמרתי זאת בוועדת השרים לחקיקה כאשר סיעת ישראל ביתנו ביקשה לקדם הצעת חוק שתקבע שאין ערעור לבית משפט על החלטה של ועדת הבחירות המרכזית לפסול מועמד, עם כל הביקורת שלי על הפסיקה של בית המשפט העליון בעניין הזה. עמדתי שם כחומה בצורה ומנעתי את אישור החוק הזה שעמדת הממשלה הייתה להתנגד לו. יש סכנה גדולה שהכוח הזה, שנתון בידי המערכת הפוליטית, לקצץ את הרגליים של יריבים פוליטיים ולמנוע מהם להתמודד, ולמנוע מהם לרוץ לבחירות הוא דבר שלא יכול להישאר בתוך המערכת הפוליטית ועליו חייבת להיות ביקורת שיפוטית, כי אחרת הוא עלול להיות מנוצל לרעה. לכן, בצדק, החוק קובע שעל ההחלטה שתתקבל כאן תהיה ביקורת שיפוטית.

כל זה מטיל עלינו אחריות מיוחדת. אנחנו לא יכולים להגיד לעצמנו: "בסדר, אנחנו נצביע לפי החלטות פוליטיות כאלה ואחרות, מקסימום בית המשפט יתקן את ההחלטה". זה לא לכבודה של הוועדה, זה לא לכבודה של הכנסת ואני חושב שזו גם התפרקות מהאחריות שמוטלת על באופן אישי על חברי הוועדה. דווקא משום שזה המצב, אני חושב שאנחנו נדרשים לאיפוק, ריסון וזהירות, וכן למבחנים מחמירים ומצמצמים. אני מוכרח לומר בסוגריים שיש לי שוב אכזבה קשה ממה שכתב כאן על ידי הייעוץ המשפטי. נדמה לי שהדברים הללו היו צריכים להיכתב ולהיאמר בצורה הברורה ביותר והמפורשת ביותר ולעמוד לנגד עיני חברי הכנסת כדי שלא ייכשלו במשימה הקשה שמוטלת על חברי הוועדה.

אגיד בהקשר הזה עוד דבר - - -

היו"ר איתן גינזבורג:

משפט אחרון, בבקשה.

יריב לוי (הליכוד):

לא, לא, אדוני היושב-ראש, יש לי פה שורה של טיעונים משפטיים. כפי שאתה שם לב, אני מדבר בקיצור, אני מדבר לגוף העניין, לטענות משפטיות שחייבות בפני הוועדה. אני עושה את זה, כפי שביקש חבר הכנסת שיקלי, על מנת להשלים טיעונים שנאמרו על ידו. אני חושב שאם זה ייקח עוד כמה דקות לא יקרה אסון. להיפך, אני חושב שאם הדברים לא ייאמרו ולא יישמעו כאן יכול להיות שתתקבל החלטה שאולי אנשים יגידו שאם היו יודעים בדיעבד אזי היו עושים אחרת.

אני רוצה לומר עוד דבר: מי שתהה למה הקמנו קול זעקה על האופן שבו הורכבו ועדות הכנסת מבין היום עד כמה המהלך שנעשה היה בעייתי ופסול והוא מקרין גם על החלטה זו. אז מילא, כשזה נעשה בכל מיני החלטות אחרות, אבל כשמדובר בהחלטה כל-כך דרמטית, כל-כך משמעותית, בזכויות של אדם, החלטה שאין לה המשך במליאת הכנסת ושמתיקבלת בוועדה בהרכב חסר, מעוות, שלא מייצג את מערך הכוחות בכנסת בשום צורה ואופן – אני חושב שגם הדבר הזה פוגם פגם מאוד קשה בהחלטה ובהליך.

לא רק זה, לצערי הרב, חלק מחברי הכנסת שביקשו להיות פה לא יכולים בכלל להגיע לדיון מכיוון שהוא נקבע לפגרה. הדבר הזה אינו טכני אלא מהותי, מה גם שלא הייתה שום סיבה ואין בעניין זה שום דחיפות. אני רוצה לומר לך, אדוני, ישבתי שנים ארוכות על הכיסא שאתה יושב עליו עכשיו. ב-20 באפריל 2012, כאשר התנהל כאן דיון בבקשה של חבר הכנסת מופז להכריז על חברי כנסת מסיעת קדימה כפורשים, ועדת הכנסת דחתה ברוב גדול את הבקשה ובהצבעה של חברי כנסת רבים שלא היו דווקא מהמקורבים למפלגת קדימה בדרך כלשהי, ונהגה בזירות. כאשר שאלו אנשים על מועד הדיון אמרתי את הדברים הבאים: " הייתה לי התלבטות לא פשוטה בסוגיה" – והמשכתי ואמרתי – " אנחנו נמצאים ערב יציאה לפגרה, היה ברור שבלתי-ניתן לקיים דיון שכזה בפגרה מכיוון שאנשים יאמרו, בצדק, שנבצר מהם להיות נוכחים. אני חושב שטענתם תהיה חייבת להתקבל". את זה אמרתי כשישבתי שם, לא פה.

היו"ר איתן גינזבורג:

כמה זמן עבר מהיום שביקשו עד קביעת הדיון?

יריב לוי (הליכוד):

את זה אמרתי שם, לא פה - - -

היו"ר איתן גינזבורג:

חבר הכנסת לוי, מן ההגינות הוא להזכיר גם את הדבר זה, זה היה למחרת היום.

יריב לוי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לכן כשמתבקשת בקשת דחייה בנסיבות האלה - - -

יצחק פינדרוס (יהדות התורה):

אנחנו מדברים על יום אחרי פסח.

היו"ר איתן גינזבורג:

לא, המועד שמדבר עליו יריב לוי היה פחות מ-24 שעות דיון.

יצחק פינדרוס (יהדות התורה):

וכמה זמן היה עכשיו, מחול המועד, אתם פסיכים? עברו 24 שעות מהחג.

נספח מע/16

עמ' 2172 דברי הכנסת חוברת י"ח
ישיבה רס"ו

עמ' 170

— הצעת חוק-יסוד: הכנסת (תיקון מס' 12) —

היור"ר נ' מסאלחה:
אדוני יושב-ראש ועדת החוקה, אני מבקש לאפשר לחבר הכנסת הורביץ לשאול שאלה. חבר הכנסת הורביץ, בבקשה.

יגאל הורביץ (הליכוד):
השאלה היא זאת: אדם אשר לא מצביע עם הסיעה, לא פורש פורמלית, מצביע נגד הסיעה ומתכוון בבחירות הבאות, בלי כל הבטחה, להצטרף נניח לסיעת צומת, מה דינו? מותר לו להצטרף לסיעת צומת או לא?

היור"ר נ' מסאלחה:
תודה. חבר הכנסת עובדיה עלי, שאלתך בבקשה.

עובדיה עלי (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, אבקש לדעת אם החוק הזה מתייחס לכל הצבעה או מתייחס אך ורק להצבעת אי-אמון. האם בעצם חקיקת החוק הזה אין משום קביעה שחברי הכנסת בכית הזה יהיו חותמות גומי? מובן מאליו שכולנו מסתייגים ממעשי עריקות, אבל השאלה היא, האם איננו מרחיקים לכת? אבקש לקבל תשובה ברורה בעניין זה.

היור"ר נ' מסאלחה:
שאלה אחרונה לחבר הכנסת אלי דיין, בבקשה ובקיצור.

אלי דיין (המערך):
אני מבקש לשאול את יושב-ראש הוועדה, מה קורה במקרה שהתמורה תינתן בכנסת הבאה לאחר אותה תקופה, כשהוא כבר לא חבר ולא יכול להיות חבר, והיא תינתן כתפקיד של שר או דבר אחר.

ראובן ריבלין (הליכוד):
יש לי שאלה. הטלוויזיה — — —

היור"ר נ' מסאלחה:
תעזבו את הטלוויזיה. אתם לא חברי כנסת בגלל הטלוויזיה. חבר הכנסת אוריאל לין, בבקשה.

אוריאל לין (יור"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
החוק לא בא להסדיר את היחסים הפני-סיעתיים. חבר הכנסת עלי, החוק לא קובע שום איסור או שום סנקציה על חבר כנסת המצביע במליאת הכנסת בניגוד לעמדת סיעתו. החוק עוסק רק בהצבעה של אי-אמון או הצבעת אמון במליאת הכנסת בניגוד לעמדת הסיעה.

כאן אני צריך לומר למליאת הכנסת, שיש לפנינו הכרעה חשובה, שהוועדה הביאה אותה להכרעת המליאה, בין שתי גרסאות, גרסה א' וגרסה ב'. קודם כול, מה ההיגיון? ההיגיון הוא שחבר כנסת יכול להישאר בסיעתו, לא לפרוש ממנה, לעשות הסכם עם המחנה היריב, להעביר את השלטון למחנה היריב בלי לפרוש מסיעה, בכך שהוא מתחייב להצביע הצבעת אי-אמון במפלגתו שלו. אבל עומדות בפניכם כסוגיה זו בלבד שתי גרסאות. גרסה א' אומרת, שדי בכך שהוא הצביע בהצבעת אי-אמון או אמון בניגוד לעמדת סיעתו. גרסה ב' אומרת, שאם הוא הצביע בניגוד לעמדת סיעתו בשאלת אמון או אי-אמון — הוא לא ייחשב כמי שפרש מסיעה אם הוא לא קיבל תמורה. זוהי גרסה ב'; אם הוא לא קיבל תמורה עבור הצבעת אי-אמון — לא מוטלת עליו שום סנקציה.

אדוני היושב-ראש, גרסאות א' וב' מובאות בהתאם למה שכתוב כאן בהסתייגויות. גרסה א' — על-ידי חבר הכנסת יצחק לוי וחבר הכנסת שבח וייס, המחליף את חברת הכנסת שרה דורון; והגרסה הנגדית, גרסה ב', מובאת על-ידי חברי הכנסת אמנון רובינשטיין וצחי הנגבי. יש גם הסתייגויות מועטות, ואני מבקש לשמוע אותן. תודה רבה.

בתקופת אותה כנסת להיות שר או סגן שר; הוא לא יוכל ליהנות ממימון של הוצאות שוטפות, ובבחירות הבאות הוא לא יוכל להצטרף לרשימה של אחת מסיעות הכית של הכנסת היוצאת.

פרט לסנקציות האלה, מאחר שאנחנו עוסקים במאטריה הנוגעת להסכמים קואליציוניים, החליטו הוועדות להעביר תתיקון גם כמה דברים עקרוניים חשובים, כמו למשל, שאי-אפשר להתחייב בהסכם — — —

היור"ר נ' מסאלחה:
חבר הכנסת צחי הנגבי.

אוריאל לין (יור"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
— — — אי-אפשר להתנות בהסכם על סמכות סטטוטורית להשעות אדם מתפקיד בממשלה או בכנסת, אסור יהיה — — —

אלי דיין (המערך):
— — —

אוריאל לין (יור"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
הכול לעתיד, וטוב שלעתיד.

יגאל הורביץ (הליכוד):
אני רוצה לשאול שאלה.

היור"ר נ' מסאלחה:
רק רגע.

אוריאל לין (יור"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אם זה לא היה לעתיד, המחאה פה היתה עצומה, חבר הכנסת אלי דיין, אבל לפחות נדע שפתרנו בעיה כזו לגבי העתיד, ונתנו תשובה לציבור, ושינינו את נורמות ההתנהגות. אסור יהיה לתת ערבות כספית להבטחת אחת מההתחייבויות האסורות, ותהיה חובה לפרסם הסכמים קואליציוניים בהתאם להחלטת בית-המשפט הגבוה לצדק במועדים ובלוח זמנים ובסדרים הקבועים בחוק.

חברי הכנסת, אני חושב שהחוק הזה מהווה מבחן של אמת לכנסת ישראל באשר ליכולתה לתקן את עצמה. אני מבקש שאנחנו ניענה לתביעות הצודקות של הציבור, ונמנע בעתיד חזרה על אותן נורמות פסולות שהתרחשו סביב הפלגת של ממשלת האחדות הלאומית.

יגאל הורביץ (הליכוד):
תסלח לי, אני יכול לשאול שאלה?

היור"ר נ' מסאלחה:
בבקשה.

יגאל הורביץ (הליכוד):
— — —

אוריאל לין (יור"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
לא הבנתי את השאלה. לא שמעתי.

היור"ר נ' מסאלחה:
גם אני.

אוריאל לין (יור"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אני מצטער, לא שמעתי. חבר הכנסת הורביץ, מאחר שיש פה כמה הסתייגויות, כל הנושאים ילובנו. אני פשוט לא שומע את שאלתך, ואני לא יכול להשיב על מה שאני לא שומע. יש פה רעש יש פה כמה הסתייגויות. יש פה בחירה. בין שתי גרסאות בסיסיות.